

Dit rapport is de neerslag van zeven dialoogdagen rond de Vlaamse paardenhouderij. Ik wil de sector en alle deelnemers hierbij uitdrukkelijk bedanken voor hun betrokkenheid en inbreng tijdens deze constructieve discussiemomenten. De dialoogdagen gaven aanleiding tot een concreet actieplan dat een garantie moet bieden voor de duurzame ontwikkeling van de Vlaamse paardenhouderij.

A stylized, handwritten signature in black ink, consisting of a large loop and a few sharp strokes.

Kris Peeters
Minister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Landbouw en Plattelandsbeleid

Situering

Vlaams minister-president Kris Peeters, tevens bevoegd voor Plattelandsbeleid, wil bij het uittelen van het Vlaamse Plattelandsbeleid bijzondere aandacht schenken aan de Vlaamse paardensector. Om de expertise en knowhow die er bestaat binnen de sector bij de beleidsvoorbereiding in te passen, heeft de minister in 2008 het initiatief genomen om de dialoog met de sector op te starten.

In nauw overleg met verschillende actoren werd beslist over te gaan tot een traject met zeven thematische dialoogdagen. Een maandelijks dialoog behandelde telkens één beleidsthema. Per thema werd gezocht naar een evenwichtige samenstelling van de dialooggroep met vertegenwoordigers van de paardensector, de overheid en een aantal themadeskundigen.

De bedoeling was om per thema tot een discussie te komen aan de hand van concrete gegevens, specifieke problemen, bestaande knelpunten en actiegerichte oplossingen.

De minister organiseerde de dialoogdagen ondersteund door de Vlaamse Landmaatschappij, die zorgde voor de voorbereiding en de opvolging.

De voorbereiding en opvolging gebeurde in nauwe samenwerking met meerdere sectorverenigingen die vanuit hun eigen ervaringen en terreinkennis input gaven voor de discussieteksten die de basis vormden voor de dialoogdagen.

Voorliggend rapport, dat een getuige is van de intensieve dialoog die plaatsvond, geeft het gehele proces weer van het project.

Het rapport is opgebouwd rond zeven hoofdstukken, zijnde de 7 dialoogdagen. Per dialoogdag is telkens weergegeven:

- de volledige discussietekst. Voor de volledigheid werd telkens ook rekening gehouden met opmerkingen die tijdens het overleg werden geuit.
- het verslag van de dialoogdag.

Iedere dialoogdag mondde uit in een aantal zeer concrete actiepunten. De aanzet tot oplossingen werd samengebracht in een breed gedragen actieplan dat een antwoord biedt vanuit het beleid op de knelpunten en voorstellen aangehaald door de paardensector. Dit actieplan is als een afzonderlijk document opgesteld.

Beide documenten vormen de basis voor de contouren van een Vlaams plattelandsbeleid waarin de paardenhouderij een rechtmatige plaats heeft.

A close-up photograph of a light brown horse's head, looking slightly to the right. The horse's eye is dark and prominent. The background is a soft-focus, snowy landscape. The text 'Inhoud' is overlaid on a semi-transparent brown rectangular area at the top left.

Inhoud

Dialoogdag 1. Vorming en opleiding (3 maart 2008)	7
Dialoogdag 2. Organisatie, vereniging en woordvoerderschap (2 april 2008) ..	29
Dialoogdag 3. Toerisme en recreatie (7 mei 2008)	59
Dialoogdag 4. Ruimtelijke ordening en vergunningen (5 juni 2008)	105
Dialoogdag 5. Paard en overheid (27 augustus 2008)	157
Dialoogdag 6. Het paard in de samenleving (24 september 2008)	209
Dialoogdag 7. Handel en economie (16 oktober 2008)	259

DIALOOGDAG 1.

Vorming en opleiding

1 DIALOOGDAG 1. VORMING EN OPLEIDING

1.1 Discussienota: het opleidings- en vormingsaanbod in de paardenhouderij

De waarde en de impact van de paardenhouderij op de hedendaagse maatschappij worden steeds groter. Om hieraan te beantwoorden is in Vlaanderen de voorbije jaren een ruim vormingsaanbod aan hippische opleidingen uitgebouwd. Dit aanbod heeft vele invalshoeken, en is zowel gericht op louter recreatieve of sportieve doeleinden, als op de uitoefening van een beroepsactiviteit. Vaak zijn het sportieve en het professionele echter geïntegreerd.

In deze nota is het vormingsaanbod in de Vlaamse paardenhouderij samengevat en worden de knelpunten en aandachtspunten opgelijst. In het verleden zijn immers al veel inspanningen geleverd om het vormingsaanbod van de paardensector in kaart te brengen. Dit resulteerde onder meer in de publicatie van de infobrochure 'Het ABC van de Hippische Opleidingen in Vlaanderen – 2007' door de Vlaamse Liga Paardensport vzw (VLP).

1.1.1 De Vlaamse Trainersschool

De rode draad doorheen heel wat paardenopleidingen in Vlaanderen is de **Vlaamse Trainersschool (VTS)**.

De VTS staat in voor de sportkaderopleiding in Vlaanderen en is sinds begin 2005 door de Vlaamse Gemeenschap erkend als opleidingsverstrekker. De VTS is een samenwerkingsverband tussen 1) het BLOSO, 2) de topsportmanager, 3) de drie Vlaamse universiteiten en de veertien hogescholen met een opleiding lichamelijke opvoeding (LO) en 4) de erkende Vlaamse Sportfederaties, dat sportkaderopleidingen organiseert en erkent in Vlaanderen. Deze koepel vergadert een viertal keer per jaar. De VTS is het officiële erkenningsorgaan van de sportkaderopleidingen in Vlaanderen bij toepassing van de sportdecreten en de bijkomende subsidiemogelijkheden voor gediplomeerde sporttrainers.

De VTS richt zich in de eerste plaats tot de vele vrijwilligers die in de sportclubs actief zijn.

De sporttakgerichte opleidingen vormen de kernopdracht van de VTS. Dit zijn opleidingen die leiden tot een diploma in één welbepaalde sporttak. Een trainer in een sportclub die een opleiding wil volgen, kan drie opleidingsniveaus doorlopen. Er is de basisopleiding (Initiator) voor beginnende lesgevers, die gericht is op initiatie. De cursist leert iemand anders op een bekwame wijze te introduceren in het leren paardrijden.

Daarna kan men zich vervolmaken via het opleidingsniveau Trainer B. De keuze is sporttakafhankelijk en heeft als doel de kandidaat voor te bereiden om beginnende competitieruiters met aangepaste lessen en trainingen te begeleiden en dit voor de disciplines dressuur, springen en eventing.

Trainers die sporters op een hoog niveau willen begeleiden, kunnen de opleiding Trainer A volgen. De opleiding Trainer A is bedoeld om gevorderde competitieruiters met aangepaste lessen en trainingen te begeleiden in de verschillende disciplines.

Alle opleidingen op alle niveaus omvatten een algemeen gedeelte. Naast het algemene deel is er steeds een sportspecifiek gedeelte. Dit specifieke deel wordt verschillend ingevuld per sporttak. De omvang en de inhoud zijn afhankelijk van de complexiteit van de sporttak.

Een cursus omvat lesmomenten uit één of meer modules, gevolgd door een examen en een deliberatie. Wanneer een cursist geslaagd is voor alle modules van de opleiding, ontvangt zij/hij een diploma. Wanneer een cursist kiest om het volgen van de modules te spreiden in de tijd, ontvangt zij/hij een attest van de module waarvoor zij/hij geslaagd is. Als men dan binnen een vooraf bepaalde tijd alle modules met succes heeft afgelegd, ontvangt men een diploma.

Op het vlak van paardensport is de VTS enkel actief in de ruitersport, en dit zowel op het sportieve/competitieve als op het recreatieve niveau.

Elke opleiding bestaat uit verschillende modules:

Module 1 = algemeen gedeelte (algemene principes en sportwetenschappelijke basiskennis), verplicht als eerste te volgen. Deze module creëert eenvormigheid tussen de verschillende sporttakken en wordt steeds sporttakoverschrijdend gegeven (behalve voor het opleidingsniveau Initiator).

Module 2 = sporttechnische module (theoretische kennis en praktische vaardigheden m.b.t. de sporttak).

Module 3 = didactisch-methodische module = het lesgeven (didactische principes en methodieken met betrekking tot de sporttak → de rijvaardigheidproeven).

Module 4 = stagemodule (de theorie en de praktijk van het leren lesgeven).

Opmerking

Trainers die zich willen specialiseren in het begeleiden van specifieke doelgroepen (bv. sporters met een handicap) kunnen zich, na het slagen voor een Initiatoropleiding, verder bekwamen via een *aanvullende sporttakgerichte opleiding*. Het opleidingsstramien bestaat uit twee modules. De eerste is een aanvullende sporttakoverschrijdende module in het begeleiden van sporters met een handicap. De tweede module is gericht op het praktisch invullen van de begeleiding.

1.1.2 De erkende sportfederaties

Ook de paardensector zelf heeft een ruim aanbod aan opleidingen uitgebouwd waar de paardenliefhebber terecht kan voor het aanleren van de eerste paardenstappen tot het volwaardig paardrijden (brevettenwerking + cursussen opleiding VTS). De opleidingen worden ingericht door de Vlaamse Liga Paardensport vzw (VLP) en de Landelijke Rijverenigingen vzw (LRV). Deze beide federaties zijn binnen de paardensector de enige die door de Vlaamse overheid (administratie BLOSO) erkend en gesubsidieerd worden. Ze werken zeer nauw samen met de VTS. Hun werking en aanpak is nagenoeg identiek, maar de VTS-opleidingen bij de LRV gebeuren onder de vorm van basis cursussen, terwijl ze bij de VLP bij aangesloten clubs doorgaan.

Aandachtspunt

De paardensector besteedt zelf erg veel aandacht aan vorming en opleiding - men spreekt van de zogenaamde Kleine Vorming. Deze initiatieven verdienen vanzelfsprekend de nodige aandacht en waardering. Het leren omgaan met paarden, het verzorgen, de voeding, brevetwerking (EG, Ruiterbrevet A en B), ...: het is slechts een greep uit het zeer ruime en gevarieerde aanbod van opleidingen en vormingen die de vele honderden clubs en maneges wekelijks, zoniet dagelijks voor hun rekening nemen. Deze opleidingen liggen vaak aan de basis van een verdere vervolmaking in de paardensector. De sector dringt er dan ook op aan om haar opleidingen duidelijk op de kaart te zetten en een volwaardige plaats te geven in het overzicht van de paardenopleidingen in Vlaanderen.

1.1.3 Onderwijs

Opleidingen georganiseerd binnen het Departement Onderwijs van de Vlaamse overheid hebben als doel om de cursist een volwaardig diploma te laten behalen. In die zin is de link naar een professionele loopbaan vlug gemaakt, zeker als de cursisten na een degelijke opleiding in het secundair onderwijs aanvullend nog in de Syntra-centra terecht kunnen en zo verdere getuigschriften en diploma's bekomen om een professionele loopbaan in de paardensector aan te vangen.

1.1.3.1 De paardenhumaniora

Vlaanderen telt twee paardenhumaniora's. In vergelijking met andere onderwijsvormen bieden zij, naast een sporttechnische opleiding, ook een beroepsmatige opleiding aan. Het betreft de Martinusschool (onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap) in Bilzen (Limburg) en het Vrij Land- en Tuinbouwinstituut, Sint-Rembert (vrij onderwijs) in Torhout (West-Vlaanderen).

In de paardenhumaniora wordt een middelbare schoolopleiding gecombineerd met het paardrijden. In de tweede en derde graad wordt het paardrijden (dressuur – jumping) aangeleerd, terwijl in een optioneel zevende jaar een specialiteit wordt gekozen (Manegehouder - Rijmeester). Het onderwijs is van het type BSO om voldoende uren praktijk in het lessenpakket te kunnen inbrengen. Er is ook samenwerking met de VTS. Na de studie kan de leerling aan de slag als ruiters - zelfstandig of in dienst van een stal -, of heeft de mogelijkheid les te geven in de sportcentra.

Aan de Martinusschool bij het type TSO-onderwijs, studierichting LO, kan tevens een optie 'Paardrijden' worden gevolgd. Deze opleiding is echter geenszins te vergelijken met de BSO-opleiding.

Aandachtspunt

De sector geeft aan dat er in de loop van de voorbije jaren enorm veel inspanningen zijn geleverd om een structuur in het secundair onderwijs - samen met de VTS - te kunnen aanbieden. De structuren zijn vandaag tot grote tevredenheid goed uitgebouwd en op elkaar afgestemd. Er wordt zeer goed samengewerkt. Men wenst dit resultaat - gezien de vele inspanningen - te behouden.

De sector benadrukt dat er geen nood is aan bijkomende paardenhumaniora's in Vlaanderen. De bestaande hebben en bewijzen hun waarde. Er zijn weliswaar kleine verschillen (bv. niet slagen voor Initiator te Torhout geeft weliswaar recht op een diploma, maar geen recht op toegang tot het zevende jaar, terwijl dat in Bilzen niet zo beoordeeld wordt), maar dit is geen argument om een nieuwe humaniora in het leven te roepen. Bijkomende scholen kunnen immers enkel maar leiden tot versnippering van het aanbod.

De opleidingen die onderwezen worden in de paardenhumaniora vallen onder het onderwijstype Landbouw en zijn in niets te vergelijken met het aanbod in andere onderwijstypes (zie hierna). Met enige nuance kan zelfs worden gesteld dat nagenoeg elke les die in de paardenhumaniora onderwezen wordt, op de één of andere manier gerelateerd is aan het paard. Dit geeft heel wat mogelijkheden om specifiek te kunnen inspelen op de leerinhouden van de afdeling (o.a. praktijk paardrijden). Het lessenpakket paardenhouderij in het overige onderwijs is daarentegen eerder specifiek, en wordt gevolgd als aanvulling of als keuzevak.

De sector uit dan ook haar bezorgdheid om opleidingen binnen de paardenhumaniora niet te groeperen onder de noemer sport of onder een andere algemene noemer. Dat zou immers tot gevolg hebben dat de paardenhumaniora zou inboeten aan mogelijkheden, waardoor ze haar specificiteit en kwaliteit verliest. De sector wenst met andere woorden het onderwijstype Landbouw te behouden en apart te zien van de andere landbouwrichtingen.

1.1.3.2 De sportschool

In Vlaanderen is er op het niveau van het secundair onderwijs één sportschool waar zowel in het ASO (tweede en derde graad) als in het TSO (tweede en derde graad) een paarden opleiding voorzien is. Het betreft het Vrij Instituut voor Lichamelijke Opvoeding (VILO) Ter Borch in Meulebeke (West-Vlaanderen). Deze opleiding valt respectievelijk onder weten schappen en LO. Het lesaanbod is niet te vergelijken met wat in de paardenhumaniora wordt aangeboden. Cursisten worden onder andere voorbereid tot Initiator (in samenwerking met de VTS), maar uit het overleg met de VTS is gebleken dat er weinig vraag is naar deze opleidingen.

1.1.3.3 Het hoger onderwijs

Het aanbod in het hoger onderwijs moet als een uitdieping van het paardrijden worden beschouwd. Twee hogescholen van het KATHO bieden deze opleiding aan:

1. Het departement lerarenopleiding RENO van de campus in Torhout. De studie duurt drie jaar. Cursisten die de optie LO kiezen, kunnen vanaf het tweede jaar de specialisatie paardrijden volgen. De opleiding verloopt in samenwerking met de VTS. De sportieve en didactische opleiding van de leraar lichamelijke opvoeding vormt een ideale basis voor de verdere opleiding tot instructeur en africhter.
2. Het departement Verpleegkunde en Biotechnologie HIVB van de campus in Roeselare. De studierichting situeert zich binnen de driejarige graduaats- (Bachelor) opleiding agro- en biotechnologie.

De afstudeerrichting wordt ook aangeboden in het open hoger onderwijs (OHO) en loopt dan over vier jaar. In deze onderwijsvorm wordt voornamelijk gebruikgemaakt van het afstandsleren. De studie leidt tot dezelfde eindkwalificatie als die van het reguliere onderwijs. Telkens wordt samengewerkt met de VTS.

Daarnaast biedt ook de Universiteit Gent (UGent) een Masteropleiding ‘Lichamelijke Opvoeding en bewegingswetenschappen’ aan. Ook hier wordt samengewerkt met de VTS. Gezien het opleidingsniveau zijn er vrijstellingen voorzien.

1.1.3.4 Het volwassenenonderwijs

CVO Brussel (Anderlecht) biedt de opleiding tot hoefsmid aan. Het doel van de studie is het vormen van bekwame, gediplomeerde Meester Hoefsmeden.

Het onderwijs is gericht op de praktijk, met een theoretische basis over de samenstelling, de groei en de werking van de voet, de hoefas, de stellingen en de gangen van het paard, alsook over het ossenbeslag en de nodige zorgen aan de voeten van de herkauwers.

Men kan deze opleiding ook volgen via deeltijds onderwijs. Dat betekent dat men naast de opleiding hoefsmederij nog zeven lessen algemene, sociale en persoonsgerichte vorming volgt. Deze vorm van onderwijs is mogelijk vanaf 16 jaar. Het kan eventueel ook vanaf 15 jaar, maar dan moet men wel de eerste twee leerjaren van het secundair onderwijs gevolgd hebben (ook al is men niet geslaagd).

Er wordt een getuigschrift van het beroepssecundair onderwijs van de tweede graad van deze door de Vlaamse overheid ingerichte opleiding afgeleverd. Na in het specialisatiejaar te zijn geslaagd voor het vak bedrijfsbeheer, ontvangt men een attest waarmee men zich als zelfstandige kan vestigen.

CVO-ISBO Zelzate biedt een opleiding ‘Manegehouder - Rijmeester’ aan. Deze cursus kan gevolgd worden vanaf 16 jaar en loopt over drie jaar. De cursus omvat naast een theoretische en praktische opleiding ook een stage.

Het getuigschrift (op niveau hoger secundair onderwijs) wordt gehomologeerd door het ministerie van Onderwijs. In de opleiding is het vak bedrijfsbeheer niet geïntegreerd; wil de cursist zich vestigen, dan moet hij dit vak alsnog volgen.

Aandachtspunt (algemeen) voor de sporttechnische opleidingen

Zowel de sector als de VTS geeft aan dat door de in het verleden gemaakte afspraken en het intensieve overleg met de betrokken actoren, het aanbod van sportieve opleidingen (inclusief de verwevenheid met de VTS) in Vlaanderen uiteindelijk goed en voldoende gestructureerd is. Zo is er in elke opleiding aandacht voor verzorging en welzijn van het paard. Specifieke opleidingen voor de vorming van bijvoorbeeld een ‘groom’ (zoals die in het Verenigd Koninkrijk wél bestaat) dringen zich niet op.

Er wordt ook opgemerkt dat leerplannen soms verschillende inhouden hebben, maar uiteindelijk wél tot een zelfde diploma leiden. De sector benadrukt dat het wenselijk is de titulatuur van het diploma te beschermen. Het is immers niet altijd even duidelijk welke vlag welke lading dekt. Nochtans is het noodzakelijk dat het lessenpakket - bij aflevering van eenzelfde getuigschrift - goed afgebakend en afgestemd is. Het is immers niet alleen voor de cursist verwarrend, maar ook voor wie een beroep doet op personen waarvan mag verondersteld worden (omwille van de naam van hun getuigschrift) dat ze een bepaalde vorming hebben gekregen. Deze problematiek situeert zich niet alleen binnen het Departement Onderwijs, maar is ministerieoverstijgend. Als voorbeeld kan het diploma 'Manegehouder - Rijmeester' worden aangehaald.

1.1.4 Werk en Sociale Economie

Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming – Syntra Vlaanderen

Bij decreet van 23 januari 1991 werd het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen (VIZO) opgericht als onderdeel van een geïntegreerd KMO-beleid, en om een stevige juridische basis en een aangepaste structuur te geven aan de 'middenstandsvorming'. Het VIZO was een huis met vele kamers. Als gevolg van de reorganisatie van de Vlaamse overheid (gekend onder Beter Bestuurlijk Beleid - BBB) kwamen de kamers in 2006 in andere huizen terecht. Vorming en opleiding werden ondergebracht in het Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming - Syntra Vlaanderen. Dit agentschap is een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap (EVA). Het werd opgericht bij decreet op 7 mei 2004 (BS 9 juni 2004). De uiteindelijke inwerkingtreding liet op zich wachten tot 1 april 2006.

Het agentschap behoort tot het beleidsdomein Werk en Sociale Economie, en valt onder de bevoegdheid van Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming.

Het opleidingsnetwerk van Syntra wordt erkend en gesubsidieerd door het Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming. Deze Vlaamse overheidsinstelling stelt het leerprogramma samen en zorgt voor de kwaliteitsbewaking. De opleidingen van Syntra hebben een officieel karakter binnen de Vlaamse overheid. Het diploma of getuigschrift dat na de opleiding wordt ontvangen, is erkend door de Vlaamse overheid.

Het agentschap is uitgebouwd via een netwerk met vijf erkende centra:

- Syntra West in Brugge, Ieper, Kortrijk, Oostende, Roeselare en Veurne;
- Syntra Midden-Vlaanderen in Aalst, Asse, Gent, Oudenaarde en Sint-Niklaas;
- Syntra Brussel in Ukkel en Brussel;
- Syntra Antwerpen en Vlaams-Brabant in Antwerpen, Leuven, Mechelen en Turnhout;
- Syntra Limburg in Hasselt, Genk, Maaseik, Neerpelt, Sint-Truiden en Tongeren.

De erkende opleidingen worden opgesplitst in:

1. Opleidingen **Leertijd**. Deze zijn bedoeld voor cursisten tussen 16 (15) en 18 jaar, die één dag per week theoretische lessen in Syntra volgen en de andere vier dagen bij een patroon worden tewerkgesteld via een leerovereenkomst.

2. Opleidingen **Ondernemersopleidingen**. Deze richten zich naar cursisten boven de 18 jaar, die voldaan hebben aan de leerplicht. De meeste van deze opleidingen worden aangeboden in avondonderwijs, één avond les per week en dit gespreid over twee cursusjaren. Er worden ook postsecundaire dagopleidingen aangeboden, waarbij de cursist deeltijds naar school gaat en deeltijds bij een patroon via een stageovereenkomst (bv. manegehouder, zelfstandig instructeur).

3. Opleidingen **Gecertificeerde bijscholingen**. Dit zijn vervolmakingen die cursisten pas kunnen volgen na het behalen van een getuigschrift of diploma ondernemersopleiding, of wanneer zij op een andere wijze kunnen aantonen dat zij voldoen aan de toelatingsvereisten.

Met het oog op erkenning van deze opleidingen wordt nauw samengewerkt met de VTS.

Aandachtspunt

Wie een beroep wil doen op een tussenkomst van het VLIF voor rentesubsidie, moet kunnen aantonen dat zij/hij over een zekere beroepsbekwaamheid beschikt. Dat kan door (een) erkende cursus(sen) te volgen. Zo subsidieert de afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij vormingen aan land- en tuinbouwers en hun medewerkers. De afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling organiseert de installatieattestproeven (zie verder onder punt 1.1.5.1). Syntra Vlaanderen organiseert cursussen die inhoudelijk gelijkgesteld kunnen worden met de cursussen zoals gesubsidieerd door de dienst Voorlichting en Vorming van de afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling. Syntra Vlaanderen is echter werkzaam in het beleidsdomein Werk en Sociale Economie van de Vlaamse overheid. Het door hen erkende en afgeleverde diploma komt niet in aanmerking voor VLIF-steun.

Daarnaast biedt Syntra ook niet-gecertificeerde opleidingen van beperkte omvang aan. Voor een overzicht wordt verwezen naar de afzonderlijke websites van Syntra West, Midden Vlaanderen, Brussel, Antwerpen en Limburg.

Een greep uit het aanbod (deze lijst is niet limitatief):

- Workshop 'Kruiden en paarden'.
- Coachen van paard en ruiter: grondwerk met paarden.
- Ken je de taal en het gedrag van je paard (TTouch).
- Als fluisteren niet helpt.
- Aromatherapie en paarden.
- Toileteren en scheren van paarden.
- Shiatsu voor paarden.
- Trainingspsychologie van het paard.
- EHBO bij paarden.
- Exterieurleer bij paarden.
- Longeren van het paard.
- M.K.B. (Menopleidingen tot het behalen van het Koetsierbewijs in België) – menopleiding enkelspan.

Aan deze vormingsactiviteiten – die van korte duur zijn (Clinic's) – wordt geen titulatuur toegekend.

Opmerking

Het Syntra-netwerk ging in juli 2003 van start met het 'Kwaliteitslabel voor Manege opleidingsbedrijven'. Ondertussen - in het voorjaar 2007 - richt het label zich ook naar sport- en africhtingstallen, die zich als kwaliteitsvol opleidingsbedrijf willen profileren.

Het label wil bedrijven uit de paardensector, die kwaliteit hoog in het vaandel voeren, in de kijker zetten en onderscheiden.

Elk hippisch opleidingsbedrijf kan het label gratis bij Syntra Vlaanderen aanvragen. Na ontvangst van de aanvraag bezorgt Syntra Vlaanderen een checklist. Dit is een lijst met een vijftigtal punten waaraan een manege, sport- of africhtingstal moet voldoen om in aanmerking te komen voor het kwaliteitslabel. Op die manier kan de manegehouder of uitbater van een sport- of africhtingstal zelf zijn bedrijf doorlichten en voorbereiden op de aanvraag.

Wanneer het bedrijf er klaar voor is, stuurt Syntra Vlaanderen een onafhankelijke jury van experts ter plaatse om een aantal controles uit te voeren. Zij doen een uitgebreide screening van de manege, sport- of africhtingstal, op het vlak van bedrijfsmanagement, sportaanbod, infrastructuur en veiligheid. Is het bedrijf toegankelijk voor andersvaliden? Hoe gaat het bedrijf met klanten, personeel en vakorganisaties om? Hoeveel boxen zijn er beschikbaar? Al deze vragen polsen naar de kwaliteit van het bedrijfsmanagement.

In het sporttechnische luik kijken de experts naar onder andere het instructieniveau van de uitbater of de verantwoordelijke, het instructieniveau van de paarden en het instructieniveau van de lesgevers.

Om de kwaliteit van de infrastructuur te evalueren, focust de screening zich onder andere op de beschikbaarheid van een cafetaria, de netheid en de toegankelijkheid van het sanitair blok, de afmetingen, bodem, licht en verluchting van de binnenmanege en de afmetingen, bodem en afbakening en verlichting van de buitenmanege.

Op het vlak van veiligheid wordt gekeken naar de breedte van de toegang tot de rijbaan, de plafondhoogte, de breedte van de stalgangen, de breedte van de boxdeur, de aanwezigheid en zichtbaarheid van rijbaanregels en brandveiligheid.

Per vraag krijgt het bedrijf een score toegekend van 0, niet aanwezig, tot en met 20, perfect. De eindscore op 1000 wordt herleid naar een percentage. Het kwaliteitslabel is vijf jaar geldig. Nieuw is dat het kwaliteitslabel nu drie niveaus heeft in plaats van vier: één, twee, drie of vier sterren.

De gelabelde opleidingsbedrijven kunnen tegen een kleine vergoeding een uithangbord krijgen dat duidelijk maakt dat kwaliteit voor hen belangrijk is. Syntra Vlaanderen promoot actief de gelabelde bedrijven.

Aandachtspunt

De sector staat positief tegenover labeling, maar stelt dat het zeer belangrijk is dat iedere beoordeling met dezelfde maatstaven gebeurt en dat met andere woorden verschillende maneges, sport- of africhtingstallen getoetst worden aan dezelfde criteria. Daarom moeten vooraf goede afspraken en richtlijnen worden vastgelegd die de basis vormen van een objectieve en kwalitatieve beoordeling.

De sector ziet bovendien heil in de opmaak van een individuele fiche per manege, dierenpension, africhtingstal ... Vergelijkbaar met een reisbrochure waarin men info terugvindt over een bepaald hotel (prijzen, openingstijden, bereikbaarheid, foto's ...). De sector is er zich tegelijkertijd terdege van bewust dat dit een enorm werk is, dat wellicht nooit helemaal volledig kan zijn.

1.1.5 Landbouw en Visserij

Vlaams ministerie van Landbouw en Visserij, Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling

De afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling is voor de Vlaamse overheid bevoegd voor de naschoolse opleidingsinitiatieven in de landbouwsector van de land- en tuinbouwers en hun medewerkers. De afdeling subsidieert de vormingsactiviteiten die ingericht worden door erkende vormingscentra. Deze subsidie wordt deels gedragen door de Europese Unie in het kader van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling.

Het vormingsaanbod, waarvoor men terecht kan bij de erkende centra, omvat een waaier van vormingsactiviteiten. De afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling staat in voor de erkenning van de organisatoren, de registratie van de lesgevers, de subsidiëring van de vormingsactiviteiten, de inspecties ter plaatse, de visering van de getuigschriften en de betaling van de vergoeding voor sociale promotie (premie) voor de deelnemers.

Een startersopleiding richt zich tot al wie een overname of een start in de land- of tuinbouw overweegt. Zij is verplicht voor wie zich wil vestigen op een landbouwbedrijf en hiervoor een tussenkomst wenst van het Vlaams Landbouw investeringsfonds¹ (VLIF), voor zover deze persoon geen landbouwopleiding gevolgd heeft van minstens het niveau hoger secundair onderwijs. Door het volgen van de opleiding bewijst men zijn vakbekwaamheid. Bij het slagen voor de installatieproef wordt een installatieattest afgeleverd. De Kamers van Ambachten en Neringen aanvaarden het installatieattest als voldoende bewijs van de basiskennis van het bedrijfsbeheer voor het verkrijgen van een handelsregister (BTW-nummer).

Het bekomen van een installatieattest verloopt in vier fasen:

a) De algemene starterscursus (Type A)

Dit is een algemene vestigingscursus van minimum 75 en maximum 100 uren en voorziet in een basiskennis van algemene en specifieke landbouwwetgeving, bedrijfseconomie en bedrijfs-economische boekhouding. Volgende onderwerpen komen aan bod: VLIF, premies, vergunningen, pachteigendom, verzekeringen, overnameproblematiek, kostprijscalculatie, financieel beheer ...

b) De bijzondere starterscursus (Type B)

Dit is een specialisatiecursus van minimum 40 en maximum 70 uur, praktijkgericht en aanvullend op de vestigingscursus. Deze cursus is afgestemd op een specifieke sector waarin de kandidaat-

¹ In de paardensector kan men steun krijgen voor investeringen die gericht zijn op het uitoefenen van volgende activiteiten: paardenfokkerij, hengstenhouderij, productie van paardenmelk en africhten van zelf gefokte veulens. Investerings gericht op het exploiteren van een paardenpension en een KI-centrum voor paarden worden in principe geaccepteerd voor zover de activiteit 1) gecombineerd wordt met andere subsidiabele activiteiten zoals fokkerij of hengstenhouderij en 2) nevenactiviteit blijft, dit wil zeggen qua inkomsten en tijdsbesteding ondergeschikt blijft aan de gangbare landbouwactiviteiten. Investerings gericht op het exploiteren van een manege zijn niet subsidiabel.

landbouwer of tuinder zich wil vestigen. Men kan kiezen uit verschillende specialisaties: rundvee, akkerbouw, pluimvee, varkens, paarden, tuinbouw, fruitteelt, sierteelt, biologisch, schapen en geiten.

De specialisatiecursus Paardenfokkerij omvat technieken en methodes voor het fokken en houden van paarden. Deze cursus behandelt de verschillende aspecten van de paardenhouderij.

In een dergelijke cursus worden bijvoorbeeld volgende thema's behandeld:

- bouw- en uitbatingvergunning;
- mineralenbehoefte;
- verbetering van voertechieken;
- nieuwe technieken in de paardenfokkerij;
- belangrijkste ziekten en preventie;
- verzekering en aansprakelijkheid met paarden;
- kostprijsanalyse en steunmaatregelen;
- bedrijfsfinanciering;
- rantsoenberekening en voeding;
- vruchtbaarheid en selectie;
- geboorte en opfok veulen;
- Mestdecreet: rechten en plichten;
- handelswetgeving bij aankoop en verkoop van paarden;
- toiletteren en scheren en gebitsverzorging;
- standafwijking en hoefgebreken;
- huisvesting en stallenbouw;
- kostprijsanalyse en socio-economische betekenis;
- fokdoel, exterieur, bouw van het paard;
- veiligheid en verzekering voor paard en gebruiker;
- stamboekwerking en selectiecriteria;
- exterieurbeoordeling;
- promotie;
- juridische aspecten;
- diergeneeskundige begeleiding;
- hoefkatrol;
- enkele noodzakelijke begrippen uit de anatomie.

c) Een begeleide stage

Stages zijn praktische opleidingen op een landbouwbedrijf (minstens 20 dagen) om ervaring op te doen en ter plaatse kennis te maken met het bedrijfsbeleid. Niet iedereen hoeft een stage te volgen, dit is afhankelijk van de reeds opgedane ervaring.

d) De installatieproeven

Deze proeven slaan op de inhoud van de starterscursussen en omvatten ook een mondeling gedeelte, waarin de deelnemers een socio-economische voorstelling moeten geven van een landbouwbedrijf.

Aandachtspunt

De sector vraagt om te onderzoeken of cursisten die via het onderwijs een bepaalde richting in de paardenhouderij hebben gevolgd (lager dan hoger secundair onderwijs), en die zich nu willen vestigen en bijgevolg een installatieattest nodig hebben, van bepaalde vakken kunnen vrijgesteld worden.

1.1.6 Binnenlandse Zaken

1.1.6.1 Belgische Federale Politie

De opleiding wordt verzorgd door eigen lesgevers. Er is geen samenwerking met de federaties of scholen.

1.1.7 Andere

De afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling geeft een aantal infobrochures over paarden uit (in verband met voeding, huisvesting, gezondheid en grasland) en verzorgt ook specifieke toelichtingen en voordrachten aan scholen, verenigingen, organisaties ...

Aandachtspunt

De sector benadrukt de absolute noodzaak aan informatie over de regelgeving (Vlaams én federaal).

Daarnaast geeft ze zelf ook voorlichting en info over allerhande relevante thema's. Het is belangrijk dat iedereen die op zoek is naar een opleiding of voorlichting, goed geïnformeerd wordt over het aanbod en weet waar hij hiervoor terecht kan. Dat kan alleen door een degelijke structuur die het aanbod inventariseert, valoriseert, opvolgt en actualiseert.

Men erkent dat de bedoelde opleidingen hun waarde hebben (verruimen van de kennis). Maar gezien het ontbreken van een leerplan of een vaste lesseninhoud hangt er verder aan deze opleidingen niets vast. Nochtans kunnen ze wél een richting geven naar het onderwijs toe.

Aandachtspunt

De sector is vragende partij voor een juiste omkadering voor ruiters die bij profs werken om met hun competitiepaarden te rijden. Een statuut voor deze ruiters dat ook betaalbaar is voor de profs, dringt zich op.

1.2 Verslag van de dialoogdag: vorming en opleiding

De nota 'Het vormingsaanbod in de paardenhouderij' was de leidraad tijdens deze dialoogdag. Deze nota is geïnspireerd op de infobrochure 'Het ABC van de Hippische opleidingen in Vlaanderen – 2007' van de vzw Vlaamse Liga Paardensport. Naast een inventarisatie van het aanbod

bevat de nota aandachtspunten en knelpunten, die naar voor kwamen tijdens de gesprekken met diverse betrokkenen. De nota werd aangevuld met enkele aanvullende documenten.

De dialoogdag zelf had als doel om uitgaande van de discussie over deze knelpunten, actiepunten op te lijsten om die uiteindelijk te finaliseren in het actie- en beleidsactieplan van minister Kris Peeters.

1.2.1 De VTS en de samenwerking met de federaties

Een zeer belangrijke speler in de hippische opleiding is de Vlaamse Trainersschool (VTS). De vergadering heeft geen opmerkingen over de organisatie en structuur van de VTS.

De erkende sportfederaties vragen wel aandacht voor het aanbod van de cursussen. Vroeger had men namelijk de eigen VTS-cursussen en de vanuit de federaties georganiseerde erkende cursussen. Deze laatste hadden als voordeel dat zij heel dicht bij de federaties aanleunden. De examens die erop volgden, werden afgenomen door erkende examinatoren vanuit de denkcel Paardrijden. Dit leidde tot een zeer goede controle op het niveau van de afgelegde examens.

Nu stelt een richtlijn van BLOSO dat er geen erkende cursussen meer zullen kunnen doorgaan bij de federaties als de eigen cursussen, georganiseerd vanuit de VTS zelf, niet volzet zijn. De federaties betreuren deze zienswijze, omdat ze zo de mensen veel minder van dichtbij kunnen begeleiden in hun vormingsmogelijkheden. De federaties weten dat hun bezorgdheid bekend én gedeeld wordt door de mensen van de denkcel Paardrijden zelf.

Dit aandachtspunt wordt door de VTS inderdaad bevestigd. De VTS stelt dat dit het resultaat is van de strategie dat erkende cursussen van gesubsidieerde sportfederaties - vanuit de sportsector - hun middelen moeten aanwenden om opleidingen te organiseren zoals voorgeschreven wordt door het opleidingsorgaan van de Vlaamse overheid. Dat is historisch zo gegroeid om aan aantal problemen – in andere sectoren dan de paardensport – het hoofd te bieden. De VTS is er zich van bewust dat de paardensport hieronder kan lijden. De VTS geeft dan ook aan dat het systeem, zoals dat nu binnen de federaties bestaat, best mag en kan behouden blijven. De zaak kan, mits enig overleg tussen BLOSO en de federaties, vrij eenvoudig worden opgelost in bilateraal overleg. Men wil het gegeven zeker niet onnodig opschroeven.

1.2.2 Het dagonderwijs

Aanpassing van de nota: de correcte weergave van de paardenhumaniora's luidt: Martinusschool (onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap) en het Vrij Land- en Tuinbouwinstituut, Sint-Rembert (vrij onderwijs) (p. 4).

De paardenhumaniora's zijn gegroeid vanuit het ontbreken van zulke studierichtingen in Vlaanderen. Deze opleiding werd initieel enkel in Wallonië (in Gesves) aangeboden. De Martinusschool in Bilzen was de eerste school in Vlaanderen die een dergelijke opleiding aanbood (is +/- 20 jaar geleden gestart), daarna is eenzelfde initiatief vanuit het Vrij Land- en Tuinbouwinstituut in

Torhout gegroeid. Beide scholen verdedigen dezelfde belangen en hebben zich bij de uitbouw van het beroepsprofiel onder andere laten inspireren door de sector zelf, maar ook door de ervaringen in het buitenland en in Wallonië.

Men stelt dat de opleidingen in Bilzen én in Torhout beide volwaardige professionele opleidingen zijn die getuigschriften bedrijfsbeheer bevatten en als eindtitel 'manegehouder – rijmeester' hebben. Interessant is dat de Syntra's nog aanvullend gespecialiseerde opleidingen voorzien die de cursisten – postsecundair – eventueel kunnen volgen om zich in de sector te vervolmaken.

De voorliggende nota brengt de paardenhumaniora onder bij het luik 'sporttechnische opleiding', maar vanuit het onderwijs is men van oordeel dat dit voor de BSO-opleidingen niet correct is. Enkel de technische sportopleidingen kunnen immers worden vermeld als onderwijsrichtingen die zich beperken tot het verwerven van sporttechnische competenties. De paardenhumaniora's van Bilzen en Torhout situeren zich in de beroepsmatige opleiding van 'manegehouders – rijmeesters', die naast de sporttechnische leerinhouden ook landbouwkundige en economische vakken aanbieden. Deze beroepsgerichte studierichting kan, maar hoeft daarom niet te worden aangevuld met een Syntra-opleiding om een professionele loopbaan in de paardensector te kunnen starten. De afgestudeerden behalen immers naast het A2-diploma immers ook een getuigschrift Bedrijfsbeheer en een sporttechnisch diploma van Initiator en/of trainer B van de VTS. Tijdens de opleidingen komen ook alle leerinhouden van de specialisatiecursus paardenfokkerij aan bod, ingericht door het ministerie van Landbouw.

Ook wordt een intensieve stage in de paardenhouderij voorzien in de derde graad. Daardoor combineren de paardenhumaniora's (= BSO-opleiding paardrijden en -verzorgen, studiegebied landbouw) de sporttechnische opleiding van de VTS met de beroepsmatige opleiding van Werk en Sociale Economie en van Landbouw en Visserij. Omwille van deze gecombineerde leeropdracht kunnen de paardenhumaniora's niet enkel worden ingedeeld bij de sporttechnische opleidingen, maar moeten ze ook worden vermeld bij de beroepsmatige opleidingen.

In tegenstelling tot de paardenhumaniora's mikken de overige onderwijsinstellingen enkel op sporttechnische kwalificaties, uitgezonderd de agrarische hogescholen. In de Paardenhumaniora studeert men af als manegehouder – rijmeester. Het deel manegehouder verwijst naar een beroepsmatig landbouwkundig en economisch diploma, het deel rijmeester doelt op een sporttechnische attestering.

De paardenhumaniora's stellen dat de oorspronkelijke indeling volgens het ministerie dat de opleidingen inricht (cfr. de infobrochure 'Het ABC van de Hippische Opleidingen in Vlaanderen' van de vzw Vlaamse Liga Paardensport), een duidelijker beeld geeft van het vormingsaanbod en de diplomering of attestering in de paardenhouderij.

Deze visie wordt ook gedragen door het Vrij Instituut voor L.O. in Meulebeke. Daar kunnen in het ASO en TSO sporttechnische attesten worden behaald om de rijkunst te verbeteren. Toch is deze opleiding eerder als een meerwaarde te beschouwen, ze heeft niet de bedoeling de cursisten een diploma te geven van paardrijden om daar op de arbeidsmarkt iets mee te doen. In de paardenhumaniora's daarentegen is het sporttechnische luik steeds gekoppeld aan de beroepsmatige opleiding.

De volledige onderwijssector vindt dit onderscheid trouwens duidelijker voor de hele paardenwereld. Men kan een paard immers niet uit landbouw halen, net zo min als men het zomaar onder sport kan klasseren.

De onderwijssector beklemtoont verder unaniem dat er zeker geen nood is aan bijkomende paardenhumaniora's. Het zijn unieke studierichtingen met een bepaalde kostprijs, netjes verdeeld over Vlaanderen, zowel qua ligging als qua invalshoek. Ook BLOSO (sector sport) beaamt deze stelling en geeft aan dat de relatie tussen onderwijs en opleiding in de sport onder zijn algemene vorm momenteel wordt opgelijst. De VTS is hierbij aangesproken. Uiteraard komt hierin het luik paardensport aan bod, en hoe dat concreet ingevuld wordt.

Tevens vragen de inrichtende machten van het onderwijs uitdrukkelijk om hun opleidingen onder de noemer Landbouwonderwijs te behouden. Dit biedt hen een aantal faciliteiten (o.a. met betrekking tot de subsidies) die het gemakkelijker maken om dit soort onderwijs aan te bieden. Ook de sportsector (VTS), die nauw met hen samenwerkt, deelt die mening.

Het departement Onderwijs van Minister F. Vandenbroucke stelt dat 'Landbouwonderwijs' geen decreetale term is. Er is onduidelijkheid over de invulling van de definitie. Het studieaanbod in het secundair onderwijs in Vlaanderen is momenteel georganiseerd in studiegebieden. Er is een studiegebied land- en tuinbouw, wat voor de sector blijkbaar voldoende is om te stellen dat hun aangeboden opleiding een landbouwopleiding is. Het Departement Onderwijs heeft hiervoor begrip en is bereid om het aangeboden onderwijs onder Landbouw te houden – onder welke administratieve vorm dan ook –, maar vraagt tegelijkertijd een verduidelijking van dit begrip. Er is bijgevolg nader overleg nodig tussen het Departement Onderwijs en de mensen van het onderwijs zelf, om te definiëren welke nu de belangrijke zaken zijn waarop de sector moet terugvallen.

Dit overleg kan eventueel op zeer korte termijn plaatshebben. Zo kan het resultaat nog worden toegevoegd aan het beleidsplan van de paardenhouderij, als een onderdeel van het naslagwerk.

De vergadering beklemtoont de inzet en het belang van het paard als middel binnen het domein Sport en Recreatie. De sportfederaties omvatten op het gebied van sport weliswaar een zeer groot deel van de markt, maar zeker niet alles in de hippische wereld is georganiseerde sportsector. De recreatieve, toeristische sector behoort immers veel minder tot deze sector en is qua onderwijsaanbod nagenoeg nog onontgonnen gebied. Dit in tegenstelling tot het buitenland (vooral Frankrijk, en ook Wallonië), waar wél onderwijs- en opleidingsmogelijkheden zijn uitgebouwd. Het is dan ook aan te bevelen dat het onderwijs samenwerkt met de diensten van Toerisme Vlaanderen vzw om te bekijken hoe de noden kunnen worden ingevuld.

De sportfederatie LRV geeft aan dat er sinds de fusie LRV – VVR bij deze federatie wel reeds zulke opleidingen voorzien zijn (begeleider, gidsen en meester – trekruiter). Ze is er zich van bewust dan dit nog vrij onbekend terrein is, en juicht dergelijke initiatieven toe.

1.2.3 Het volwassenenonderwijs

De vergadering betreft de officiële benaming 'volwassenenonderwijs'. Deze term is immers enigszins misleidend, omdat hieronder ook het deeltijds onderwijs voor jongeren valt. Dit laatste

is te vergelijken met een leercontract, maar dan onder de noemer onderwijs, en omvat opleidingen voor 15 tot 18 jarigen. Ook de Syntra bieden trouwens deze onderwijsvorm aan.

Het departement Onderwijs van Minister F. Vandenbroucke wijst echter op eindtermen. Dat zijn de doelen die het Vlaams Parlement voor alle Vlaamse leerlingen heeft vastlegt. Tot nu toe zijn alle eindtermen ingevuld voor de basisvorming. Voor het specifieke gedeelte (tenzij voor ASO) is dat niet het geval. Bv. voor de opleiding Manegehouder – Rijmeester die door het volwassenenonderwijs wordt aangeboden, zijn er geen specifieke eindtermen voorzien. Dat is ook zo voor andere paardgebonden opleidingen. Hier is dus een leemte en het is momenteel onduidelijk wat een cursist hiervoor aan competenties moet hebben. De paardenhumaniora's voelen zich minder aangesproken, omdat er in hun aanbod wel degelijk een beroepsprofiel aanwezig is. Uiteraard zijn zij steeds bereid om het bestaande aanbod verder bij te stellen en/of uit te breiden.

Het departement Onderwijs stelt verder dat er gelijkwaardigheid moet zijn tussen het gewone secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs voor die zaken die gemeenschappelijk aan bod komen. Voor een aantal paardgebonden opleidingen moet een Vlaams referentiekader worden uitgewerkt. Momenteel moeten de inrichtende machten een leerplan indienen en dit wordt dan door de inspectie goedgekeurd. Maar ook de inspectie zelf is vragende partij om een dergelijk referentiekader binnen het regulier onderwijs te kunnen aanbieden. Het Departement doet daarom een oproep aan de sector zelf om een referentiekader met beroepsprofielen uit te bouwen, zodat iedereen weet waarover het gaat. Bij voorkeur streeft men naar unanieme standpunten om discussies achteraf te vermijden. De te volgen weg kan best via inschrijving bij de Sociaal-Economische raad van Vlaanderen (SERV) verlopen. De SERV is namelijk bevoegd voor beroepsgerichte opleidingen die competentieprofielen opstellen.

De VCP, die spreekt vanuit de koepel van de paardensector, onderschrijft volledig het voorstel tot aanvulling en coördinatie, om zo een lijn en structuur te zien in het geheel van de aangeboden opleidingen.

Syntra (vroeger gekend als CMO) geeft aan dat de opleiding 'manegehouder' in hun organisatie zeer goed loopt en dit reeds sinds de jaren 1970. Er werd in de loop der jaren een curriculum opgesteld, dat uiteraard geactualiseerd werd in samenwerking met de beroepsverenigingen van manegehouders. In de loop der jaren is hieraan heel wat werk voorafgegaan. Syntra Vlaanderen betreurt dan ook de erkenning van de opleiding manegehouder zoals die verstrekt wordt door het opleidingscentrum CVO-ISBO in Zelzate. In tegenstelling tot de opleiding van Syntra is de opleiding in Zelzate (en erkenning) vrij plots en zonder veel overleg gebeurd, terwijl in wezen wel eenzelfde doelpubliek als de Syntra beoogd wordt. De vergadering betreurt de afwezigheid van CVO-ISBO Zelzate.

De sportsector (VTS) volgt enerzijds de redenering van Syntra, en geeft ook aan dat het ontbreken van een samenwerking met ISBO Zelzate niet de schuld van de VTS is, maar te zoeken is bij ISBO Zelzate zelf. Er werd geen poging ondernomen om een samenwerkingsakkoord af te sluiten.

De VTS pleit er anderzijds wel voor om te detecteren wat er ontbreekt in het aanbod, en te bepalen welke de meest passende opleiding en wie de meest geschikte opleidingsverstrekker moet zijn, in

functie van de doelstellingen. Het mag zeker niet de bedoeling zijn om het eigen gelijk te promoten. De dialoog moet vooropstaan, met als uitgangspunt: respect voor elkaars opleidingen.

1.2.4 Syntra

Aanpassing van de nota 'Vormingsaanbod in de paardenhouderij': waar het gaat over het aanbod van gecertificeerde bijscholingen, is de nota deels fout. De nota stelt dat 'Hersteller – Restaurateur van koetsen' en 'Zadelmaker – Gareelmaker' gecertificeerde opleidingen zijn. Beide opleidingen zijn wel degelijk ondernemersopleidingen (p. 10).

Anderzijds geeft Syntra aan dat de nota een correcte weergave van hun aanbod geeft.

Syntra beklemtoont de goede samenwerking met de VTS. Die is ontstaan vanuit de nood aan internationale erkenning van de diploma's. De VTS fungeert immers als een soort bewaker van het sportieve niveau.

De nota wordt echter aangevuld met een accent op de postsecundaire dagopleidingen - uniek in Vlaanderen - in het 'niveau' Ondernemersopleidingen. Bij deze opleidingen gaat de cursist deeltijds naar school en is deeltijds onder de vorm van een stageovereenkomst bij een patroon tewerkgesteld.

Het gaat vooral over de opleiding tot 'zelfstandig instructeur', een tweejarige opleiding bestaande uit één volle theoretische lesdag en twee halve dagen praktijk. Een behoorlijk instapniveau praktijk rijvaardigheid is vereist voor deze opleiding. Ze is uniek in Vlaanderen, omdat ze de kans biedt aan de eindejaars (hippische) secundaire cursisten in Torhout en Bilzen om door te stromen naar een degelijke hippische postsecundaire opleiding.

Naast de kans tot verhoogde maturiteit en een doorgedreven professionele begeleiding, krijgt de cursist tijdens de opleiding - door de samenwerking met de VTS - bovendien de kans om tot op het hoogste internationale niveau (trainer A) te worden ingeschaald.

Een tweede dagopleiding 'manegehouder' (éénjarige formule) ontstond uit het knelpunt dat sommigen niet slaagden voor de instaproef rijvaardigheid 'zelfstandig instructeur' (zelf net te weinig persoonlijk niveau, of een te jong of te onervaren paard) en – weerom de situatie van de eindejaars secundaire cursist bekijkend – daardoor niet verder konden studeren in een postsecundaire opleiding.

Net omdat Syntra voor deze cursisten een vacuüm wil vermijden, startte zij de éénjarige dagopleiding 'manegehouder' op. Deze geeft de mogelijkheid om de wat minder begaafde ruiter een dergelijke opleiding als finaliteit aan te bieden. Voor de meer begaafde ruiter betekent het dan een instapjaar tot zelfstandig instructeur.

Bij de 'Ondernemersopleidingen' bestaat onder andere de opleiding 'paardenfokker'. Deze opleiding heeft heel wat raakpunten met landbouw, en is dan ook bedoeld voor mensen die zich bezig houden met het houden en fokken van paarden. Toch worden deze cursisten niet vrijgesteld van bepaalde modules binnen landbouw, die wel nodig zijn om een installatie-attest te behalen

voor VLIF-steun. Syntra beoogt echter voor haar geslaagde cursisten geen volledige vrijstelling van de vier verplichte modules (overzicht zie nota), maar wel een vrijstelling voor de specifieke tweede module (met name de bijzondere starterscursus - type B) indien de opleiding 'paardenfokker' binnen Syntra succesvol werd doorlopen. Syntra wil als het ware worden aanzien als officiële lesgever voor deze tweede module. Tot op heden is er geen vrijstelling.

Syntra geeft géén vrijstelling aan afgestudeerden uit het voltijds secundair onderwijs van de ondernemersopleiding. De overheid stelt dat een cursist een minimaal aantal uren bedrijfsbeheer (minstens 128 uur) moet hebben gevolgd, wil hij een diploma van een beroepsopleiding krijgen.

De paardenhumanora's stellen dat dit opgelost werd via een ministeriële omzendbrief. Deze werd opgesteld in samenspraak met hoger vermelde ministeries. Alle bedoelde items (onder andere het minimale aantal uren te volgen lessen over bedrijfsbeheer) zijn erin opgenomen onder de vorm van checklists. Wie de paardenhumanora succesvol heeft doorlopen, krijgt wel degelijk de toelating van de Rechtbank van Koophandel (onder de vorm van een attest) om een zelfstandige zaak op te starten. Dit geldt trouwens ook voor alle andere beroepsgerichte opleidingen die een vervolg zouden kennen om zich te vestigen als zelfstandige.

Het departement Onderwijs stelt dat zij een diploma secundair onderwijs afleveren zoals federaal vastgelegd. Er bestaan ook afspraken met het departement Economie dat zij het attest bedrijfsbeheer mogen uitreiken. Wil men echter dat het CVO het diploma manegehouder – rijmeester kan afleveren, dan moet het volwassenenonderwijs dezelfde eindtermen bereiken als het voltijds secundair onderwijs.

De paardenhumanora's betreuren dat Syntra hogere subsidies krijgt dan zichzelf voor leerlingen die nog leerplichtig (schoolplichtig) zijn.

De labeling binnen Syntra is een eigen labeling, die zijn waarde heeft binnen de Syntra's zelf. De labeling heeft als doel bij te dragen tot een positieve uitstraling in de beroepssector. De vergadering heeft hierbij geen verdere opmerkingen.

1.2.5 Erkenning van de opleidingen

De vergadering is het erover eens dat de opleidingen in de paardenhouderij een complexe materie zijn. Er worden immers heel wat dezelfde opleidingen geven, maar afhankelijk van wie ze geeft, valt men als cursist onder verschillende ministeries. De infobrochure 'Het ABC van de Hippische Opleidingen in Vlaanderen' geeft daar een duidelijk overzicht van. Het is voor de gebruiker dan ook absoluut noodzakelijk dat er een gemeenschappelijke erkenning komt van vakken die behaald werden bij bepaalde instanties, om daar op de arbeidsmarkt verder mee terecht te kunnen. Zo is het behalen van een brevet bij een sportfederatie nodig om daar bepaalde competities te kunnen volgen; met enkel een gevolgde opleiding bij een CVO kan men bij die federatie niet aan competitie doen. Er is dus een dringende nood aan structuur. De vergadering beklemtoont dat dialoog en overleg tussen de verschillende betrokken ministeries een *conditio sine qua non* is om tot een oplossing te komen.

De VTS merkt op dat het respect voor elkaars bevoegdheden (sport, leefmilieu, landbouw ...) en competenties niet uit het oog verloren mag worden. Men moet uiteindelijk toch wel vastleggen tot welk departement alles behoort.

De Europese context is er één van uitbreiding, met landen waar nog heel wat landbouwactiviteit aanwezig is en een toenemende migratie van mensen. Een analoge oefening is dan ook op Europees niveau aan de gang. Er is heel wat overleg – zowel op het vlak van sport als op het vlak van onderwijs – omdat men ook op Europees vlak geconfronteerd wordt met diverse opleidingen, opleidingverstrekkers, diploma's en kwalificaties. Zo heeft een aantal landen in Europa een beroepskwalificatie, dit is een kwalificatie die men absoluut moet hebben om in dat land een bepaalde beroepsfunctie te mogen uitoefenen. Andere dan die beroepsopleidingen komen in die landen niet in aanmerking om zich te vestigen. Dit is een probleem, zeker in de context van de huidige mondialisering en in een wereld waar er vrij verkeer is van mensen, goederen en diensten. Vandaar de oproep vanuit de sport (VTS) én het onderwijs naar het kabinet van minister Peeters om de denkoefening in een ruimer perspectief dan het Vlaamse te zien.

De paardenhumaniora's vragen aandacht voor leerlingen die na hun achttiende naar een hoger niveau willen komen in gespecialiseerde opleidingen (bv. hogeschool dressuur).

Het departement Onderwijs van minister F. Vandenbroucke wijst erop dat de minister een conceptnota heeft opgemaakt over het hoger beroepsonderwijs. Dit is een opleiding die zich situeert tussen het diploma secundair onderwijs en het bachelor niveau. Het departement suggereert via die weg bijkomende mogelijkheden voor de paardenhouderij binnen het reguliere onderwijs.

De VTS stelt echter dat, wat de ruitersport betreft, het hippische opleidingsaanbod in Vlaanderen vrij volledig is. Er zijn nog weinig blinde vlekken. Initiatieven zoals de bedoelde conceptnota over het hoger beroepsonderwijs lijken binnen de hippische wereld niet aangewezen. Het zou nuttiger zijn een check-up te maken van de behoeften aan opleidingen die vandaag nog niet bestaan op het werkveld. Deze weg is te verkiezen boven het zoeken naar alternatieve opleidingverstrekkers.

1.2.6 Gekwalificeerd personeel

De profs binnen de paardensector vinden in Vlaanderen moeilijk gekwalificeerd personeel dat toppaarden kan opleiden. Men zoekt daarom noodgedwongen naar mensen met een dergelijk profiel in het buitenland.

De vergadering geeft aan dat het zoeken naar een goede kwalificatieruiter een werk van lange adem is. Men wordt geen goede ruiter door opleiding alleen, maar door jarenlange oefening en doorgedreven training. Daartoe bestaan vandaag de opleidingsverstrekkers. Dat zijn enerzijds de paardenhumaniora's die ruiters tussen 12 en 18 jaar goed leren paardrijden en goed leren omgaan met paarden. Anderzijds zijn er de sportfederaties die als opdracht hebben hun leden beter te leren paardrijden (onder andere door competities en training). De gekwalificeerde ruiters dienen dan ook daaruit te worden gerekruteerd. Het is zeker niet wenselijk om goedkope beroepskrachten te 'creëren' om dure paarden te leren rijden. Er zijn dan ook geen grote lacunes binnen het hippische opleidingsaanbod. Het is wel begrijpelijk dat bekwame ruiters (na een eventuele stage

bij een prof) vroof of laat hun eigen kansen wagen en niet in dienst blijven. Bovendien speelt ook een betere (vaak buitenlandse) verloning mee.

1.2.7 Opleiding door de sportfederaties

De VCP vraagt vanuit de sector (cfr. discussietekst), waardering voor de 'Kleine Norming', zowel op het rijtechnische vlak, als voor het houden van paarden, het verzorgen en het opleiden ervan.

De sportfederaties duiden op een opmerkelijk verschil tussen de in de nota opgesomde diverse vormen van opleidingen (die uiteraard hun waarde hebben), en het aanbod van de sportfederaties zelf. Er zijn opleidingen die op jaarbasis een tiental studenten afleveren, terwijl daarentegen de honderden clubs en maneges iedere dag en week opleidingen en vorming geven. Hoewel dit niet één op één vergelijkbaar is, benadrukken de federaties dat deze belangrijke opleidingen zeker niet vergeten mogen worden. Heel vaak worden de eerste stappen in de hippische wereld via een sportfederatie gezet (o.a. met brevetwerking).

Als voorbeeld van één van de talloze bijdragen en (nieuwe) initiatieven van de federaties wordt het boekje: 'Wat kan ik al? - Opdrachtenboekje' voorgesteld. Dit boekje duidt aan de hand van didactische tekeningen de allereerste stappen in de omgang met paard en pony volgens de principes van 'Keiveilig Paardrijden' en een verantwoordde omgang met het paard. Het is ook een houvast voor de lesgevers en de clubs. De bedoeling is te streven naar een zekere normering en structuur in het paardrijden.

DIALOOGDAG 2.

Organisatie, vereniging en
woordvoerderschap

2 DIALOOGDAG 2. ORGANISATIE, VERENIGING EN WOORDVOERDERSCHAP

2.1 Discussietekst: organisatie, vereniging en woordvoerderschap

De paardenhouderij is een sector met vele gezichten. Algemeen kan deze sector worden onderverdeeld in fokkerij, gebruikers en vorming & beroepen. Voor al deze deelsectoren spelen veel verschillende toeleveranciers een belangrijke rol in de totale omzet van de sector. Paarden worden ingezet voor recreatie en sport en hebben ook een belangrijke functie als gezelschapsdier. Dat maakt dat de paardenhouderij in een aantal opzichten verschilt van andere dierlijke sectoren. Paarden worden ten slotte ook ingezet in het natuurbeheer. Een groot deel van de paardenhouderij heeft meer een hobbymatig, en in mindere mate een bedrijfsmatig karakter. Bovendien is er nog het onderscheid tussen een hobbymatige paardenhouder en het hobbymatige gebruik van paarden.

Wil de paardensector in al haar facetten beleidsmatig erkend worden door diverse overheden, dan moet ze een zichtbare identiteit hebben. En een structuur met een duidelijk woordvoerderschap, dat de belangen behartigt naar de overheid en de andere betrokken sectoren.

In Nederland is sinds 2004 een stevige structuur uitgebouwd door de oprichting van een duidelijke vertegenwoordiging: de Sectorraad Paarden. De Sectorraad Paarden, gegroeid uit de verschillende autonome paardenorganisaties, mag zich als hét aanspreekpunt van de sector profileren. Voor het Nederlandse ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is het dan ook duidelijk tot wie zij zich moet richten als gesprekspartner voor de sector bij de uitbouw en de ontwikkeling van het beleid. De drijfveer om één paardenloket op te richten, was het inzicht dat de paardensector er alle belang bij had om herkenbaar, aanspreekbaar en transparant te zijn. De Sectorraad Paarden is daarom samengesteld uit vertegenwoordigers van fokkerij, handel, sport en recreatie met als doel de gezamenlijke belangen te inventariseren, te faciliteren en te vertegenwoordigen, zowel op nationaal als op Europees niveau (bv. met betrekking tot de problematiek van de dierenziektenbestrijding).

De federale structuur van België, met de bevoegdheidsverdelingen die daarbij horen, maakt de vorming van één centraal Vlaams aanspreekpunt en overlegorgaan uiteraard moeilijker dan in Nederland. Toch lijkt het wenselijk dat de paardenhouderij minimaal voor Vlaanderen tot één structuur komt. Een structuur die de gezamenlijke belangen van de sector verdedigt en behartigt, en zich profileert als duidelijk aanspreekpunt voor de diverse overheden en beleidsdomeinen.

De Vlaamse Confederatie van het Paard (VCP) (de Vlaamse vleugel van de Belgische Confederatie van het Paard (BCP)) heeft zich geëngageerd om de subsectoren fokkerij, gebruikers en vorming & beroepen van de paardenhouderij te vertegenwoordigen. Het VCP is vragende partij om de structuur en het woordvoerderschap te officialiseren en te versterken. Zo wil ze komen tot de oprichting van een paardenloket dat het woordvoerderschap op zich neemt (aanspreekpunt voor de overheid), bemiddelt, adviseert en informatie verstrekt. Bovendien zou dit paardenloket systematisch gecontacteerd moeten worden wanneer nieuwe regelgeving voor de paardensector wordt uitgewerkt.

Deze nota vertrekt vanuit een inventarisatie van de hippische sector in Vlaanderen.

2.1.1 Overzicht van de hippische sector in Vlaanderen

2.1.1.1 Belgische Confederatie van het Paard vzw

De Belgische Confederatie van het Paard vzw (BCP) werd in 1981 opgericht ter bevordering van de Belgische paardenfokkerij. Haar leden waren de erkende paarden- en ponystamboeken, en ook de sportfederaties Koninklijke Belgische Ruitersportfederatie en Belgische Federatie voor Paardenwedrennen. De opeenvolgende staatsvormingen zijn bepalend geweest voor de huidige structuur van de BCP. De beleidsvelden die van invloed zijn op de paardensector maken immers onderdeel uit van het beleid van de federale, de gemeenschaps- en de gewestregeringen.

De confederatie wilde zich zo organiseren dat zij voor elk niveau een gepaste gesprekspartner heeft. De officiële aanzet om de werking bij te sturen was de Algemene Vergadering van 4 mei 2001. Daar werd aangedrongen op de nodige aanpassingen op korte termijn van de statuten van de confederatie. Die aanpassingen kwamen voort uit de voelbare nood aan een orgaan dat als vertegenwoordiger van de sector de belangen bij de overheid kon behartigen. Ook de overheid was vragende partij; zij had immers te maken met nogal wat individuele benaderingen of tussenkomsten van allerhande groepen.

De structuur van de confederatie werd in de loop van 2002 aangepast om een volwaardige, gestructureerde en representatieve vertegenwoordiging van de paardensector ten opzichte van de beleidsverantwoordelijken aan te bieden. Bijgevolg werd gekozen voor een Vlaamse vleugel (Vlaamse Confederatie van het Paard vzw – VCP) en een Waalse vleugel (Confédération Wallonie-Bruxelles du Cheval asbl – CWBC), met daarboven een nationale koepel. De nieuwe Vlaamse Confederatie van het Paard werd een feit na de stichtingsvergadering op 15 juni 2002 en de publicatie van de statuten in het Belgisch Staatsblad op 21 november 2002.

De BCP bestaat uit een Raad van Bestuur die paritair is samengesteld (vijf vertegenwoordigers van de VCP en vijf vertegenwoordigers van de CWBC). Zij treedt op als gesprekspartner voor de federale overheid voor uitsluitend federale materies, zoals volksgezondheid, diergeneeskundige aspecten en identificatie van paardachtigen.

(Adres: Houba de Strooperlaan 156, 1020 Brussel)

2.1.1.2 Vlaamse Confederatie van het paard vzw

De VCP is erkend als coördinerend organisme voor de paardenfokkerij in Vlaanderen door het Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV). De VCP is een vzw met een Algemene Vergadering en een Raad van Bestuur die onder meer als opdracht heeft om de intermediair te zijn tussen de Vlaamse overheid en de paardensector.

Bij de oprichting van de structuur ging bijzondere aandacht naar een ruime en efficiënte vertegenwoordiging van de verschillende geledingen van de paardensector, zowel op regionaal als op federaal vlak. Zowel in de Vlaamse als in de Waalse vleugel werden drie pijlers of subsectoren voorzien: fokkerij, beroepen/vorming en gebruikers. Bij de uitbouw van de structuur van het VCP is elke pijler vertegenwoordigd, met telkens acht personen voor de fora Fokkerij en Gebruikers en vier voor het forum Beroepen en opleiding.

(Adres: Waversebaan 99, 3050 Oud-Heverlee)

2.1.1.2.1 Het forum Fokkerij

Sedert het voorjaar van 2004 - en versneld door de regionalisering - werd een belangrijke stap gezet voor de ontwikkeling van het fokkerijgebeuren in Vlaanderen. Het Vlaams Fokkerijcentrum (VFC) werd opgericht, met als doel efficiëntere fokkerij-initiatieven in de brede zin van het woord te ontwikkelen in Vlaanderen. Het VFC werd erkend per ministerieel besluit van 25 oktober 2005.

Het VFC is een gemeenschappelijk orgaan waarin zes fokkerijsectoren zetelen: rundvee, varkens, paarden en ezels, kleine herkauwers, pluimvee en konijnen en genetische diversiteit. Iedere fokkerijsector groepeerd een diersoort. Voor de fokkerijsectoren rundvee, varkens, paarden en ezels, kleine herkauwers, alsook voor pluimvee en konijnen, is een leidende vereniging aangeduid. Binnen iedere fokkerijsector nemen één of meer verenigingen de verantwoordelijkheid voor het fokbeleid van één of meer rassen. Deze verenigingen moeten door de overheid erkend zijn.

De Vlaamse Confederatie van het Paard (VCP) is erkend als leidende vereniging voor de fokkerijsector paarden en ezels. Deze vzw vervult coördinerende opdrachten voor de erkende fokkersverenigingen. Daarnaast bepaalt de afdeling ook het wettelijke kader voor de toepassing van voortplantingstechnieken. Het winnen, opslaan of verhandelen van sperma of embryo's, alsook het inplanten van embryo's of het insemineren van merries van derden, mag uitsluitend gebeuren in centra die erkend zijn voor de kunstmatige inseminatie of de embryo-transplantatie.

Concreet is de VCP belast met de volgende opdrachten:

- het organiseren van de identificatie van veulens bij de merrie;
- het coördineren van de samenwerking tussen de fokkersverenigingen;
- het bevorderen van de fokkerij van paarden en ezels;
- het uitvoeren van opdrachten in het kader van de Europese richtlijn over de voorwaarden tot deelname aan wedstrijden;
- het verdelen van fondsen voor het behoud van het genetisch patrimonium en voor de aanmoediging en verbetering van de fokkerij van paarden en ezels.

Zo organiseert bijvoorbeeld het VCP opleidingen tot jury voor de exterieurkeuring van het paard in samenwerking met de fokkersverenigingen. Zij is ook belast voor het Vlaamse Gewest met de coördinatie van de identificatie van paardachtigen.

In Vlaanderen regelt het KB van 10 december 1992 betreffende de verbetering van paardachtigen (laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2005) de erkenning van fokkersverenigingen voor het bijhouden van stamboeken en voor het gebruik van paarden. De uitvoeringsmaatregelen van het KB zijn vervat in het gelijknamige MB van 23 december 1992 dat gewijzigd werd bij het MB van 14 oktober 1996 en 21 oktober 2005.

Wanneer een vereniging een erkenning wenst, moet zij een aanvraag richten tot de bevoegde minister. Daarnaast moet ze een dossier voorleggen aan de administratie, met alle informatie voor de beoordeling van de erkenningsvoorwaarden. Sinds de regionalisering van de landbouwbevoegdheden reikt de Vlaamse minister die bevoegd is voor het landbouwbeleid en de zeevisserij de erkenning uit aan de verenigingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen.

In Vlaanderen zijn 18 fokkersverenigingen erkend² (stand van zaken 2/4/08) :

1. de vzw Belgisch Warmbloedpaard voor de rassen:
 - Belgisch Warmbloedpaard;
 - Belgische Rijpony;
 - Dartmoor Pony;
 - Connemara Pony;
 - Tuigpaard.
2. de vzw Belgisch Arabisch Paardenstamboek voor het ras Arabisch Volbloed;
3. de vzw Het Belgisch Haflinger Stamboek voor het ras Haflinger;
4. de vzw Belgisch Welsh Pony Stamboek voor het ras Welch Pony;
5. de vzw Belgian New Forest Pony Studbook voor het ras New-Forest Pony;
6. de vzw Belgisch Studbook van de Shetland Pony voor het ras Shetland Pony;
7. de vzw Belgisch Stamboek voor IJslandse Pony's, Vereniging voor de Bevordering van het IJslandse Paardenras voor het ras IJslandse Pony;
8. de vzw Belgisch Stamboek van de Lipizzaner voor het ras Lipizzaner;
9. de vzw Belgian Highland Pony Society voor het ras Highland Pony;
10. de vzw Studbook Zangersheide voor het ras Zangersheide;
11. de vzw Het Belgisch Stamboek voor het Miniatuurpaard voor het ras Miniatuurpaard;
12. de vzw Vlaamse Fokkers van het Belgisch Trekpaard voor het ras Belgisch Trekpaard;
13. de vzw Het Vlaams Paard voor het ras Vlaams Paard;
14. de vzw Belgische Ezel Vrienden voor alle rassen van ezels (*Equus Asinus*);
15. het Belgisch Mérens Stamboek vzw – Le Studbook Belge du Mérens asbl voor het ras Mérens;
16. de vzw Europese Arabo-Friezen Vereniging voor het ras Arabo-Friese Paard
17. de vzw Belgisch Stamboek van het Friese Paard voor het ras Friese Paard;
18. de vzw Belgian Quarter Horse Association voor het ras American Quarter Horse.

Hetzelfde besluit erkent ook de VCP als leidinggevende vereniging (koepel) voor de paardensector. Dat geeft hen meteen een officiële status.

De erkende fokkersverenigingen zijn dan weer belast met de volgende opdrachten:

- het bijhouden van de stamboeken en het afleveren van oorsprongscertificaten;
- het verzamelen en interpreteren van de gegevens over de identiteit, de productiviteit, de prestaties en de uiterlijke kenmerken van de fokdieren, hun voorgeslacht, bloedverwanten en afstammelingen.

Ook in de andere gewesten van België is een aantal verenigingen erkend. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn dit er twee, voor het Waalse Gewest tien. De ligging van de maatschappelijke zetel is bepalend bij de keuze van het gewest. Wanneer een zetel verhuist naar een ander gewest, is er een interprotocollaire afspraak.

² Ter uitvoering van artikel 3,1° van het KB van 10 december 1992 betreffende de verbetering van paardachtigen (laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2005) en bij MB van 16 maart 2005 tot erkenning van verenigingen voor de paardenfokkerij (BS 15 april 2005) en laatst gewijzigd op 13 augustus 2007 (BS 6 september 2007).

2.1.1.2.2 Het Forum Beroepen & vorming

Op het terrein zijn verschillende actoren actief (paardendierenartsen, opleidingscentra, paardenmelkerijen ...), die echter een eigen invalshoek hebben. Eén of meerdere gemeenschappelijke issues ontbreken, waardoor zij moeilijk als groep aanspreekbaar zijn.

2.1.1.2.2.1 Beroepen

2.1.1.2.2.1.1 Nationale Beroepsvereniging voor Manegehouders (NAVEMA)

Iedere zelfstandige binnen de paardenhouderij kan aansluiten bij deze beroepsfederatie, die onder UNIZO ressorteert. In de eerste plaats richt de federatie zich tot de manegehouders maar ook andere zelfstandige beroepen die betrokken zijn bij de paardenhouderij (bv. hoefsmeden, gareelmakers, zadelmakers ...) kunnen er terecht.

NAVEMA fungeert als spreekbuis om knelpunten en problemen aan te kaarten bij de overheid (bv. de BTW-problematiek). Daarnaast organiseert de federatie studiedagen voor de leden (bv. over het fokken van paarden) of daguitstappen (bv. bezoek aan een sportschool), of richt zij infoavonden in over een bepaald actueel thema (bv. het Mestdecreet).

NAVEMA vertegenwoordigt een 200-tal leden uit de paardensector.

(Adres: Spastraat 8, 1000 Brussel – Dhr. Johan Van Bosch)

2.1.1.2.2.1.2 FEBEMACH

Is een beroepsvereniging die de belangen van manegehouders verdedigt. Zij is erkend door het ministerie van Middenstand.

(Adres: Boomgaarden 64, 8300 Knokke-Heist)

2.1.1.2.2.1.3 Vlaamse Veehandelaars en Vleesproducenten (VVV)

Uit de vroegere vereniging van Oost-Vlaamse veehandelaars groeiden in 1994 de Vlaamse Veehandelaars en Vleesproducenten. Het merendeel van de ongeveer 500 leden heeft een eigen stal. De vereniging groepeerde fokkers, vetmesters, handelaars en exporteurs, die een band hebben met de veemarkt. De voornaamste aandachtspunten zijn de identificatie van de paarden en de problematiek van de slachtpaarden.

(Adres: Kerkstraat 106, 9120 Vrasene (Beveren))

2.1.1.2.2.1.4 Veeartsen

Syndicaal

Vlaamse Dierenartsenvereniging (VDV)

Er zijn een 1.000-tal leden.

(Adres: Vlaamse Dierenartsenvereniging v.z.w., Hoogkamerstraat 40, 9100 Sint-Niklaas)

Intérêts Vétérinaires – Dierenartsen Belangen (IVDB) – (Unizo-sectorwerking)

(Adres: Tweekerkenstraat 29, Bus 5, 1000 Brussel)

Deontologie

De Orde der dierenartsen, Nederlandstalige vleugel

(Adres: Salisburylaan 54, 9820 Merelbeke)

De Orde der dierenartsen, Franstalige vleugel

(Adres: Rue Mazy 171, 5100 Jambes)

Wetenschappelijk

De Wetenschappelijke Vereniging voor de Gezondheid van het Paard (WVGP) (Vlaanderen)

(Adres: Vakgroep Heelkunde en Anesthesie van de Huisdieren – Faculteit Diergeneeskunde – Universiteit Gent, Salisburylaan 133, 9820 Merelbeke)

Belgian Equine Practitioners Society (BEPS) (Nationaal)

2.1.1.2.2.1.5 Smederijen

Het Nationaal Verbond der Patroons Hoefsmeden van België (NVPHB) verenigt de hoefsmeden. Navraag in de sector leert echter dat nagenoeg geen enkele Vlaamse hoefsmid aangesloten is. Blijkbaar is de vereniging voornamelijk op Wallonië gericht.

(Adres: Rue de la forge, 59 – 5570 Beauraing (www.mafehoef.be))

2.1.1.2.2.1.6 Voeders

De totale binnenlandse mengvoederproductie wordt geregistreerd door BEMEFA (Beroepsvereniging van de mengvoederfabrikanten).

De verkoopcijfers (in ton) voor Vlaanderen over de periode 2000 tot 2007 (overgemaakt door BEMEFA) zien er als volgt uit:

2000*:	51.836
2001*:	54.602
2002:	67.089
2003:	76.193
2004:	87.304
2005:	93.141
2006:	92.593
2007:	98.425

* inclusief Waals-Brabant

Daarnaast zijn er nog krachtvoerders afkomstig van niet bij BEMEFA aangesloten binnenlandse zelfproducenten en een aantal buitenlandse producenten.

Naast krachtvoer hebben paarden ook ruwvoeder nodig. Het meest aangewezen is gras, maar ook hooi, stro, wortelen en kuilvoeder maken deel uit van een paardenrantsoen. Een volwassen paard heeft een voedingsbehoefte van 20 kg fourrage en 7 kg krachtvoer per dag.

2.1.1.2.2.1.7 Landbouworganisaties

Gezien de paardenhouderij als een volwaardige tak binnen de landbouw wordt beschouwd, heeft ze uiteraard een inherente band met de landbouworganisaties:

- Boerenbond (BB), (Diestsevest 40, 3000 Leuven);
- Algemeen Boerensyndicaat (ABS), (Hendrik Consciencestraat 53a, 8800 Roeselare);
- Vlaams Agrarisch Centrum (VAC), (Ambachtsweg 20, 9820 Merelbeke).

2.1.1.2.2.2 Vorming

Zie dialoogdag 1.

2.1.1.2.3 Het Forum Gebruikers

Hiermee worden zowel de (top)sporters als de zuivere recreanten bedoeld. Zij vormen de grootste groep en hun aantal blijft toenemen.

2.1.1.2.3.1 Vlaamse Hippische Sportbond (VHS)

De verschillende Vlaamse partners in het ruiterslandschap hebben steeds een partnerschap nagestreefd. Het besef leefde dat men beter overleg kon plegen om samen te strijden voor de verbetering van de positie van de ruitersport in Vlaanderen. Dat resulteerde op 12 november 1997 in de oprichting van de Vlaamse Hippische Sportbond (VHS). Onder impuls van de LRV (Landelijke Rijverenigingen) en met de inbreng van BOMARI (Bond van Manegerijscholen) trad VHS op als coördinerende overkoepeling van de ruitersport in Vlaanderen. Tegelijk ontstond een overlegforum voor de verschillende organisaties. Vermits de KBRFSF op dat ogenblik nog steeds geen gefederaliseerde instelling was, nam de LRV het voortouw. Pas toen de KBRFSF zich in de loop van 2001 opsplijste in een Vlaamse (Vlaamse Liga Paardensport) en een Waalse vleugel (La Ligue Equestre Wallonie Bruxelles), sloot de VLP zich aan bij de VHS.

Het VHS heeft, naast de eigen werking, als doel:

- een aanvullend en overkoepelend orgaan te zijn om de paardensport te ondersteunen;
- een aanvullend en overkoepelend orgaan te zijn waarbinnen de uniformisering van de basisopleiding en -vorming kan worden besproken en gerealiseerd;
- het gezond en medisch verantwoord paardrijden te bevorderen;
- het tot standkomen van het *officiële rijbewijs* voor ruiters en menners op de openbare weg te steunen;
- actief mee te werken aan een regeling voor recreatie te paard in natuur en bos, in samenwerking met de bevoegde instanties;
- een spreekbuis te zijn voor de buitenwereld en de overheid, ter bevordering van de kwaliteit van het paardrijden in alle disciplines.

Ook andere verenigingen sloten zich intussen aan bij de oprichters. Samen met VLP, VVR (Vlaamse Vereniging voor Ruitertoerisme) die ondertussen gefusioneerd is met LRV, VFAR (Vlaamse Federatie Amerikaanse Rijkunst, NAVEMA (Nationale Beroepsvereniging voor Manegehouders), BVRS (Belgische Vereniging van Studenten Ruiters) en de vertegenwoordiging van de Wedrennen, omvat de VHS het volledige landschap van de gebruikers in de paardenhouderij. Het was dan ook logisch dat bij de uitbouw van de structuur van de Vlaamse Confederatie van het Paard (zie hoger) de VHS de tak van de gebruikers zou vertegenwoordigen. Zo had men een kanaal om ook naar de overheid een stem uit te brengen. Ook naar BLOSO zorgde VHS, in het kader van materies die de Vlaamse federaties overstegen, voor een vertegenwoordiging.

Binnen VHS komen onder andere volgende thema's aan bod:

- de ruimtelijke ordening en raakpunten met de hippische sector;
- de brevettenwerking met onder meer de menbrevetten en de uitwerking van de brevetten voor Amerikaanse Rijkunst;
- agendapunten van de VCP (bv. identificatie van de paardachtigen).

Materies die verband houden met het sportgebeuren (zoals brevettenwerking, ruitertijdbewijs, paardrijden voor gehandicapten, wandel- en ruiterspaden) worden behandeld binnen de VHS. Wanneer het gaat over agendapunten die aan de overheid moeten worden overgemaakt, dan is het Forum 'Gebruikers' aan het werk (bv. bij de uitwerking van het Platform voor Natuurgebruik & Natuurrecreatie in het Buitengebied).

De VHS is weliswaar een overkoepelend orgaan, maar geen erkende organisatie.

De gebruikers bestaan uit enerzijds erkende sportfederaties en anderzijds niet-erkende sportfederaties.

2.1.1.2.3.2 De erkende sportfederaties

Met erkenning wordt bedoeld dat de federaties erkend en gesubsidieerd worden door de Vlaamse Gemeenschap (administratie BLOSO). De federaties zijn hierdoor als sportfederaties gebonden aan de uitvoering van het decreet van 13 juli 2001, dit is het decreet houdende de regeling van de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding (BS 14 september 2001).

2.1.1.2.3.2.1 Vlaamse Liga Paardensport (VLP)

De VLP is voortgevloeid uit de communautarisering die zich in België de voorbije decennia heeft afgespeeld. VLP is de Vlaamse vleugel geworden van een vroegere unitaire Ruitersportfederatie (KBRSF). De Vlaamse Interregionale Paardensport Federatie (VIPF) (zie punt 3) wijzigde op 7 november 2000 haar statuten, waarin onder meer de wijziging van de naam tot VLP werd voorzien.

De VLP is sinds 2001 een erkende federatie door de Vlaamse Gemeenschap en sinds 2002 een gesubsidieerde unisportfederatie. Dat betekent dat paardenliefhebbers die willen doorstoten naar

een hoger niveau (méér dan louter het recreatieve) via deze federatie - onder de Belgische koepel (KBRSF) – kunnen deelnemen aan internationale competities.

Op 1 januari 2004 werd de federatie BOMARI³ (Bond van Manegerijscholen) opgenomen binnen de VLP.

De VLP is met vijf provinciales, 387 aangesloten clubs, waarvan 299 competitieve en 88 recreatieve en 19.350 competitieve en recreatieve leden in 2007 de grootste paardensportfederatie van Vlaanderen. Naast de drie Olympische disciplines Dressuur, Eventing en Jumping vallen ook de disciplines Endurance, Horse-Ball, Mennen, Para-equestrian, Reining en Voltige onder de werking van de VLP.

Naast de organisatie van de competitie zorgt de VLP ook voor een recreatief aanbod; één van de pijlers in dit recreatieve aanbod is de brevettenwerking en de opleidingen. Daarnaast zijn ook de VLP-sportkampen een centraal thema.

De vijf provinciales zijn:

- West-Vlaanderen: West-Vlaamse Unie voor Ruitersport vzw (WVUR);
- Oost-Vlaanderen: Hippische Regionale Oost-Vlaanderen vzw (HROV);
- Antwerpen: Vlaamse Onafhankelijke Ruiters vzw (VOR);
- Vlaams-Brabant: Hippische Groepering Vlaams-Brabant en Brussel vzw (HGVB);
- Limburg: Kempische Regionale (KR).

(Adres: Klossestraat 64, 9052 Zwijnaarde)

2.1.1.2.3.2.2 De Landelijke Rijverenigingen (LRV)

De LRV werden in 1937 opgericht in Boezinge (Ieper – West-Vlaanderen) door Kanunnik De Mey. Zij groepeerden toen de BJB'ers (Boerenjeugdbond) te paard en boden hen een unieke ontspanningsvorm aan. In 1947 waren er 44 verenigingen met 320 ruiters. Vooral in de jaren 1960 nam het ledenaantal sterk toe, en werden over heel Vlaanderen verenigingen opgericht. In 1972 stelde LRV zijn deuren open voor ponyruiters: voortaan kon men dus van 7 tot 16 jaar met een pony aansluiten en deelnemen aan de activiteiten. De LRV zijn sinds 1 januari 1993 een autonome ruitersportvereniging. Op dit moment telt de LRV meer dan 13.000 leden in meer dan 400 verenigingen.

LRV is een recreatieve sportfederatie, wat betekent dat paardenliefhebbers enkel recreatief ruiters en eventueel aan recreatieve competities kunnen deelnemen.

³ De Federatie BOMARI is ontstaan als gevolg van een zich snel wijzigende ruiterscontext. Steeds minder mensen waren afkomstig uit het agrarisch milieu, bezaten geen paard of hadden daar de mogelijkheid niet toe, maar wilden wel paardrijden. Omdat men toen, onder die omstandigheden, moeilijk bij LRV terecht kon, kozen velen voor een aansluiting bij een manege. Ook daar werd immers een rijopleiding verzorgd, zij het dan wel vanuit een commerciële invalshoek. De groepering van die maneges (rijscholen) kende een sterke groei die uiteindelijk resulteerde in een officiële erkenning in 1990 door BLOSO als gesubsidieerde federatie.

Binnen LRV komen zowat alle disciplines van de paardensport aan bod. Springwedstrijden en dressuur vormen de hoofdbrok. Toch nemen veelzijdigheid, menen, aangespannen rijden en voltige ook een belangrijke plaats in. Eén van de troeven van LRV is dat deelname aan wedstrijden gratis is. De hoeksteen van de LRV is de groepsdressuur.

De vzw LRV is bovendien nog steeds actief betrokken bij de BWP-werking.

Sinds 1 april 2005 is de Vlaamse Vereniging voor Ruitertoerisme (VVR) opgenomen onder de koepel van de LRV-organisatie. De fusie LRV-VVR staat in voor een actieve promotie van het ruitertoerisme en heeft het recreatief paardrijden en menen in de vrije natuur als hoofdactiviteit. De promotie gebeurt vooral door het organiseren van talrijke trektochten en het uitstippelen van wandelingen te paard of met de koets. Alle rijstijlen zijn toegelaten, mits ze met respect voor het paard worden uitgeoefend. Men streeft ernaar de Vlaamse wandelruiters te informeren en samen te brengen, ongeacht of ze aangesloten zijn bij een club dan wel individueel lid zijn.

Op gemeentebesturen en toeristische diensten wil de VVR druk uitoefenen om bij het uitstippelen van toeristische wegen ook rekening te houden met de belangen van ruiters en meners.

De federalisering van België betekende voor LRV een steeds verdergaande opvolging door BLOSO. Al sinds het begin van de jaren '70 ontving LRV vanwege BLOSO toelagen voor haar werking. Vanaf 1974 werd LRV erkend als ruitersportfederatie en verkreeg ze structurele financiering. Vanaf 1992 werd het opleidingssysteem van LRV voor het eerst en volledig ingepast in dat van BLOSO. Tegelijk werd de controlerende bevoegdheid van BLOSO opgevoerd, wat resulteerde in de verplichting tot het indienen van beleidsplannen en andere administratieve verplichtingen.

(Adres: Waversebaan 99, 3050 Oud-Heverlee)

2.1.1.2.3.3 Niet-erkende sportfederaties

2.1.1.2.3.3.1 Belgische Vereniging van Studentenruiters (BVSR)

Deze vereniging is gegroeid vanuit de studentenwereld, waarbij iedere student tussen 18 en 28 jaar lid kan worden. De vereniging richt zelf geen wedstrijden in, maar neemt wel deel - zowel in binnen- als in buitenland - aan georganiseerde toernooien. Het aantal leden schommelt tussen 70 en 100.

Men kan lid blijven zolang men ingeschreven is aan een secundaire school, een hogeschool of een universitaire instelling. Alle personen die lid zijn, kunnen tot en met het jaar waarin ze 28 worden, aangesloten blijven.

2.1.1.2.3.3.2 Vlaamse Federatie Amerikaanse Rijkunst (VFAR)

Deze organisatie, die eerder een club is dan wel een overkoepelende werking heeft, promoot de Amerikaanse rijkunst. Deze tak van het paardrijden is sterk verdeeld, met erg veel verschillende disciplines. Deze federatie is niet echt te vatten in één enkele structuur. De rijkunst wordt

voornamelijk aangestuurd vanuit Amerika, waar deze manier van paardrijden heel wat populairder is dan in Vlaanderen.

(Syntra Vlaanderen verzorgt deze opleiding. Adres: Heidestraat 74, 2040 Zandvliet)

2.1.1.2.3.3 Federatie Paardenwedrennen

In Vlaanderen werd de Vlaamse Federatie Paardenwedrennen vzw (VFP) opgericht als spreekbuis voor hun sector.

(Adres: Brusselse steenweg 208 bus 6, 3080 Tervuren)

Dit deel van de paardenhouderij wordt niet verder behandeld tijdens de dialoogdagen.

2.1.1.3 Koninklijke Belgische Ruitersport Federatie (KBRSF)

De KBRSF vzw is de enige Ruitersportfederatie in België erkend door het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité (BOIC) en door de Fédération Equestre Internationale (FEI), die op haar beurt erkend is door het Internationaal Olympisch Comité (IOC). De KBRSF is belast met nationale en internationale paardensportactiviteiten en beheert de negen FEI-disciplines (dressuur, endurance, eventing, jumping, mennen, reining, voltige, horse-ball en para- aqestrian).

Een stuk geschiedenis

In 1898 werd het Comité Central Hippique Belge opgericht met het doel de diverse ruiter verenigen te groeperen en tot eenvormige reglementen te komen. In 1921 werd in Parijs de FEI (Fédération Equestre Internationale) opgericht door acht landen: België, Denemarken, USA, Italië, Frankrijk, Noorwegen, Japan en Zweden.

In 1947 wordt de Koninklijke Belgische Ruitersportfederatie (KBRSF) opgericht als voortzetting van het Comité Central Hippique Belge.

Tussen 1947 en 1990 is de KBRSF een unitaire federatie, die naast de drie Olympische disciplines (springen, dressuur, eventing) ook het aangespannen rijden beheert. Sinds 2001 vervoegt ook reining, een discipline van western riding, deze lijst. Vanaf 2006 wordt ook de paardensport voor mindervaliden onder de benaming para-equestrian aan het aantal disciplines toegevoegd.

In de jaren 1990 worden endurance, voltige en horse-ball toegevoegd aan de lijst van de disciplines erkend door de Federatie.

De constante democratisering van de ruitersport leidt naar een aanzienlijke stijging van het aantal paarden, sportbeoefenaars en wedstrijden. Tijdens deze periode is de KBRSF ook het overkoepelende orgaan van elf Regionale Groeperingen (zes in Vlaanderen en vijf in Wallonië).

In de periode van 1996 tot 2000 bereidde de Federatie zich voor op een splitsing in een Vlaamse en Waalse Vleugel. In deze periode werden ook de Fédération Interrégionale des Sports Equestres Francophones (FISEF), die de vijf Waalse Regionalen verenigt, en de Vlaamse Interregionale Paardensport Federatie (VIPF), die de zes Vlaamse Regionalen verenigt, gesticht. Deze Vlaamse vleugel werd opgericht bij akte (BS 25 februari 1999).

Door de communautarisering van 14 december 2000 splitst de KBRSF op in twee vleugels:

- een Franstalige vleugel: La Ligue Equestre Wallonie Bruxelles (LEWB) die een gevolg is van de fusie tussen de Fédération Equestre de la Communauté Française de Belgique (FECFB) en de FISEF;
- een Nederlandstalige vleugel, De Vlaamse Liga Paardensport (VLP), ter vervanging van de VIPF.

Sinds de communautarisering - die een feit is sinds 2001 - is er een duidelijke takenverdeling tussen koepel (KBRSF) en Liga's (VLP en LEWB). De KBRSF heeft volgende doelstellingen, zoals gedefinieerd in de statuten: *“De bevordering en verspreiding van de sport in het algemeen en van de paardensport in het bijzonder. Als overkoepelend orgaan van de vzw VLP en de asbl LEWB houdt zij zich meer bepaald bezig met de nationale en internationale paardensportactiviteiten.”*

Meer in het bijzonder is de KBRSF bevoegd voor:

- relaties met de FEI, het BOIC en buitenlandse nationale federaties;
- coördinatie tussen beide liga's van nationale materies die de sport aanbelangen;
- het opstellen van reglementen waaronder deze van de disciplines;
- het opstellen van de nationale kalender (met inbegrip van de internationale wedstrijden in België);
- het goedkeuren van de wedstrijdprogramma's van nationale en internationale wedstrijden in België;
- selectie en toelating van deelnemers aan wedstrijden in het buitenland;
- het benoemen van nationale officials en het voordragen van internationale officials bij de FEI.

De KBRSF is een vzw en valt bijgevolg onder de wet op de vzw's. De federatie heeft een Algemene Vergadering, een Raad van Bestuur en een Directiecomité. De dagelijkse werking is in handen van het secretariaat onder leiding van de secretaris-generaal. Voor elke discipline is er een Nationale Sportieve Commissie of een Werkgroep. Daarnaast is er een Diergeneeskundige Commissie en een Disciplinaire Commissie. In principe zijn alle organen van de KBRSF paritair samengesteld uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de VLP en de LEWB.

Concreet moeten ruiters bij de KBRSF aankloppen voor:

- immatriculatie van paarden;
- kandidatuurstelling en inschrijving voor internationale wedstrijden;
- aanvragen voor het organiseren van nationale en internationale wedstrijden;
- FEI-paspoorten;
- inschrijvingen voor nationale eventingwedstrijden in Nederland, Frankrijk en Duitsland;
- aanvragen voor een buitenlands attest (wanneer een ruiter met een Belgische nationaliteit in het buitenland een licentie wil aanvragen).

(Adres: Houba de Strooperlaan 156, 1020 Brussel)

2.1.2 Woordvoerderschap voor de sector

2.1.2.1 Een Vlaams Paardenloket

Het paard en de pony moeten definitief een plaats krijgen in het maatschappelijke gebeuren. Daarom wil de sector een aanspreekpunt oprichten voor de paardenhouderij: een Vlaams Paardenloket. Dat Paardenloket bemiddelt, adviseert en verstrekt info, en moet steeds gecontacteerd worden wanneer regelgeving die gevolgen heeft voor de paardenwereld wordt gewijzigd. Het is de bedoeling dat iedereen die iets in de paardenhouderij wil doen en hierbij vragen heeft, automatisch de link naar dit aanspreekpunt legt, contact opneemt en dan verder geholpen of geïnformeerd wordt.

Daarnaast wenst de sector meer geraadpleegd te worden. Dat kan gaan over zaken die van louter sportieve aard zijn (bv. inrichting van een wedstrijd/tornooi, brevettenwerking ...), of over zaken waarvoor overleg met de overheid (zowel regionaal, gewestelijk, nationaal als internationaal) vereist of nodig is (bv. de mestproblematiek, gezondheidscertificaten, aanleg ruiterspad ...), of over zaken die enkel een individuele paardenliefhebber aanbelangen (bv. waar kan ik terecht in mijn zoektocht naar een erkende dierenarts). Het kanaliseren van de vragen leidt tot een gelijke behandeling.

De sector wil het Vlaamse Paardenloket onderbrengen bij de Vlaamse Confederatie van het Paard (VCP).

Uit het bovenstaande is duidelijk dat de paardensector niet heeft stilgezeten. De VCP treedt nu al op als overkoepeld orgaan van de drie betrokken pijlers in de hippische wereld (gebruikers, fokkerij en vorming & opleiding). In haar korte bestaan (stichtingsvergadering 15 juni 2002) kan de VCP al een behoorlijke staat van dienst voorleggen, die te danken is aan het pioniers- en vrijwilligerswerk van enkele organisaties. Toch ontbreekt het voor nogal wat thema's en dossiers aan professionalisering en erkenning.

Enkel voor de stamboekwerking is het duidelijk. Via het MB van 16 maart 2005 tot erkenning van verenigingen voor de paardenfokkerij (zie hoger) wordt de VCP door het Departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid erkend als leidinggevende vereniging (koepel). Hierdoor kreeg de Confederatie voor dit specifieke forum een officiële status.

VCP en overheid bespraken dossiers voor erkenning van nieuwe stamboeken. Dat was de aanleiding tot het verzoek om betrokken te worden bij elk initiatief vanuit de overheid met repercussies voor de paardensector. Immers, voor andere materies heeft de sector zichzelf georiënteerd en georganiseerd om zo goed als mogelijk zijn stem te laten horen. Voor alle zaken die de sporttak aanbelangen, heeft de sector zich - onder de vleugels van de VCP - binnen het forum Gebruikers georganiseerd onder de koepel Vlaamse Hippische sportbond (VHS). Problemen, vragen en knelpunten worden via de VHS bij de VCP als overkoepelend orgaan aangekaart. De confederatie klopt dan op haar beurt aan bij de voor sport bevoegde minister, maar deze (er)kent de Confederatie niet, zodat men uiteindelijk geen gehoor vindt. Enkel via de weg van de Vlaamse Sportfederaties (VSF) kunnen de erkende federaties (VLP en LRV) bij de bevoegde minister terecht. Deze aanpak is uiteraard niet bevorderlijk voor overkoepelende oplossingen. De VHS wenst haar

rol als aanspreekpunt voor het luik Sport onder de koepel te behouden, maar het is duidelijk dat de huidige status van de Confederatie als woordvoerder hiervoor ontoereikend is.

Ook voor tal van andere materies waarin de paardenhouderij betrokken partij is (bv. federale verkeersregelgeving, aspecten inzake ruimtelijke ordening, doping bij paarden, creatie van een ruiterbewijs zoals dat in Nederland bestaat ...) probeert de VCP op te treden als spreekbuis, maar al te vaak wordt de Confederatie geconfronteerd met haar beperkingen als drukingsgroep. Doordat zij niet erkend is, kan zij niet optreden als volwaardige gesprekspartner en vindt zij voor haar argumentatie geen gehoor, laat staan een juiste weg naar oplossing. Enkel met een officieel spreekforum kan men aan dergelijke problemen het hoofd bieden.

Ook de overheid heeft er alle belang bij om een duidelijke gesprekspartner te hebben voor alles wat met paarden te maken heeft. Zo kunnen bv. bij uitbraak van een dierenziekte die leidt tot een verbod op het uitrijden van mest, alle paardenhouders via het centrale aanspreekpunt worden gecontacteerd en geïnformeerd.

Het is voor de sector overduidelijk dat een erkend paardenloket zich snel opdringt. Men stelt voor om de VCP met haar bestaande koepelstructuur via decretale weg een officieel karakter te geven, zodat de Confederatie overall als officiële gesprekspartner kan optreden. Gelet op wat hierboven werd aangehaald, is het een *conditio sine qua non* dat hiertoe een 'multidepartementaal' overleg nodig is. Als model van hoe een dergelijke structuur op poten moet worden gezet, kunnen recent opgerichte organisaties die een gelijkaardig opzet hadden, inspirerend zijn. Een voorbeeld is de in 2000 opgerichte koepelorganisatie BIOFORUM Vlaanderen vzw, die werd opgericht als antwoord op de groei van de biologische landbouw en om de biosector een duidelijk gezicht te geven. BIOFORUM Vlaanderen vzw is ondertussen de spreekbuis geworden van biologische boeren en verwerkers, maar ook van verkopers en consumenten.

De sector gelooft dat een maatschappelijk draagvlak voor de paardensector kan gecreëerd worden door de uitbouw van een Paardenloket wanneer dit fungeert als een:

- aanspreekpunt voor een intermediaire werking tussen sector en overheid, zowel vanuit de leden naar de overheid toe als omgekeerd. Door een unieke positie tussen de overheid en de sector zou de VCP op veel terreinen als scharnier kunnen fungeren.
- ondersteunend orgaan ter verdediging van belangenbehartiging voor gemeenschappelijke punten van de drie fora: gebruikers, fokkerij en vorming & opleiding.
- steunpunt voor iedereen die binnen de paardensector actief is ('eerstelijnsadvies').

Hier zal tijd voor nodig zijn. Bovendien is bij de uitbouw van een koepelstructuur professionalisering onontbeerlijk. Gezien de bestaande overkoepelende structuur (die de sector binnen de VCP wenst te behouden), kan worden gestart met één VTE per forumgroep of een totaal van drie VTE naast een coördinator. Aangezien deze personen zullen optreden als een soort ombudsman, is expertise uiteraard zeer belangrijk. Het is immers niet denkbeeldig dat een individuele begeleiding (al dan niet mits financiële repercussies) zich opdringt.

Aan de uitbouw van het meldpunt hangt ook een financieel aspect. Gezien de economische return van de paardenhouderij (wat o.a. zal blijken uit de studieopdracht 'De paardensector als economische en maatschappelijke actor in Vlaanderen, een analyse van het economisch en sociaal-

maatschappelijk profiel en belang van de Vlaamse paardenhouderij'), is de sector van oordeel dat hij recht heeft op financiële ondersteuning. Vooral bij de opstart is steun vanuit de overheid noodzakelijk, maar de sector streeft naar stabiliteit en geen financiering van de structuur op zich. Het is eerder de bedoeling om via de ondersteuning een organisatie met structuren en systemen op poten te zetten die autofinanciering, zelfstandigheid en professioneel werken mogelijk moeten maken. De sector geeft aan dat de subsidiëring via de weg van een afbouwscenario kan verlopen; de Confederatie wil uiteindelijk zelfbedruipend zijn. Via de toewijzing van het beheer en uitwerking van de regelgeving voor identificatie van paardachtigen aan de VCP, worden kansen geboden om middelen te genereren.

Beide erkende federaties zijn bereid hun verantwoordelijkheid te nemen en een bijdrage te voorzien. Een andere mogelijke piste is de oprichting van een Sanitair Fonds, naar analogie met de varkenssector.

Eenmaal de Confederatie erkend is, moet die erkenning ruim gepromoot en bekendgemaakt worden. De sector wil immers naar een toestand waarbij iedereen die materies behandelt in relatie tot het paard sowieso de link maakt naar de VCP als contactpunt. Voor personen die actief zijn binnen de hippische sector zelf, zal dit geen probleem zijn. Voor andere actoren (bv. gemeentebesturen, terreinbeheerders ...) zal men wellicht andere kanalen moeten aanspreken (bv. gemeentekrantjes, persmededelingen, infovergaderingen, websites ...).

Wil de VCP niet alleen optreden als intermediair tussen sector en overheid, maar tegelijk een loket zijn voor zowel de paardensector in zijn geheel als de individuele paardenhouder, dan moet de structuur hieraan beantwoorden. De structuur moet op een professionele leest geschoeid worden. Minstens even belangrijk is dat deze uitbouw in alle openheid, onafhankelijkheid en onpartijdigheid gebeurt. Indien dit niet het geval is, meent de sector dat het opzet geen enkele kans maakt.

De huidige structuur, die grotendeels op vrijwilligerswerk draait, is in een dergelijk scenario niet langer houdbaar. Er zijn financiële middelen nodig om de gewenste onafhankelijke administratieve omkadering vorm te geven.

Een mogelijkheid is het oprichten van een 'Huis van het Paard' waar verschillende administratieve diensten ondergebracht worden. Voor de uitbouw kan men zich laten inspireren door buitenlandse voorbeelden. Zowel in Wallonië (Centre Hippique Wallone - Renbaan en faciliteiten in Ghlin (Mons) - project in Mont-Le-Soie met uitbouw van een testcentrum en hippische installaties) als in Nederland (Federatie Centrum Ermelo) en Duitsland (Deutsche Reiterliche Vereinigung (FN) in Warendorf) functioneren, met overheidssteun, goed uitgebouwde hippische centra. In Vlaanderen zijn er meerdere potentiële locaties voor een dergelijke structuur. De sector begrijpt dat dit een moeilijke oefening zal zijn en een werk van lange adem wordt.

Daarom en om een meer afdwingend karakter te hebben is een decretale erkenning wenselijk. Daarmee is er een basis om de continuïteit ervan te bestendigen. Rijst hierbij dan de vraag wat er allemaal decretaal dient bepaald te worden om de paardenhouderij in Vlaanderen zinvol te maken. Bepalingen van de actoren (o.a. VCP), taken, de structuur door bv. een verplichte registratie

van elke Vlaamse paardenhouder, erkenning van opleidingen, erkenning van organisaties en Federaties, ... zullen allicht aan bod dienen te komen.

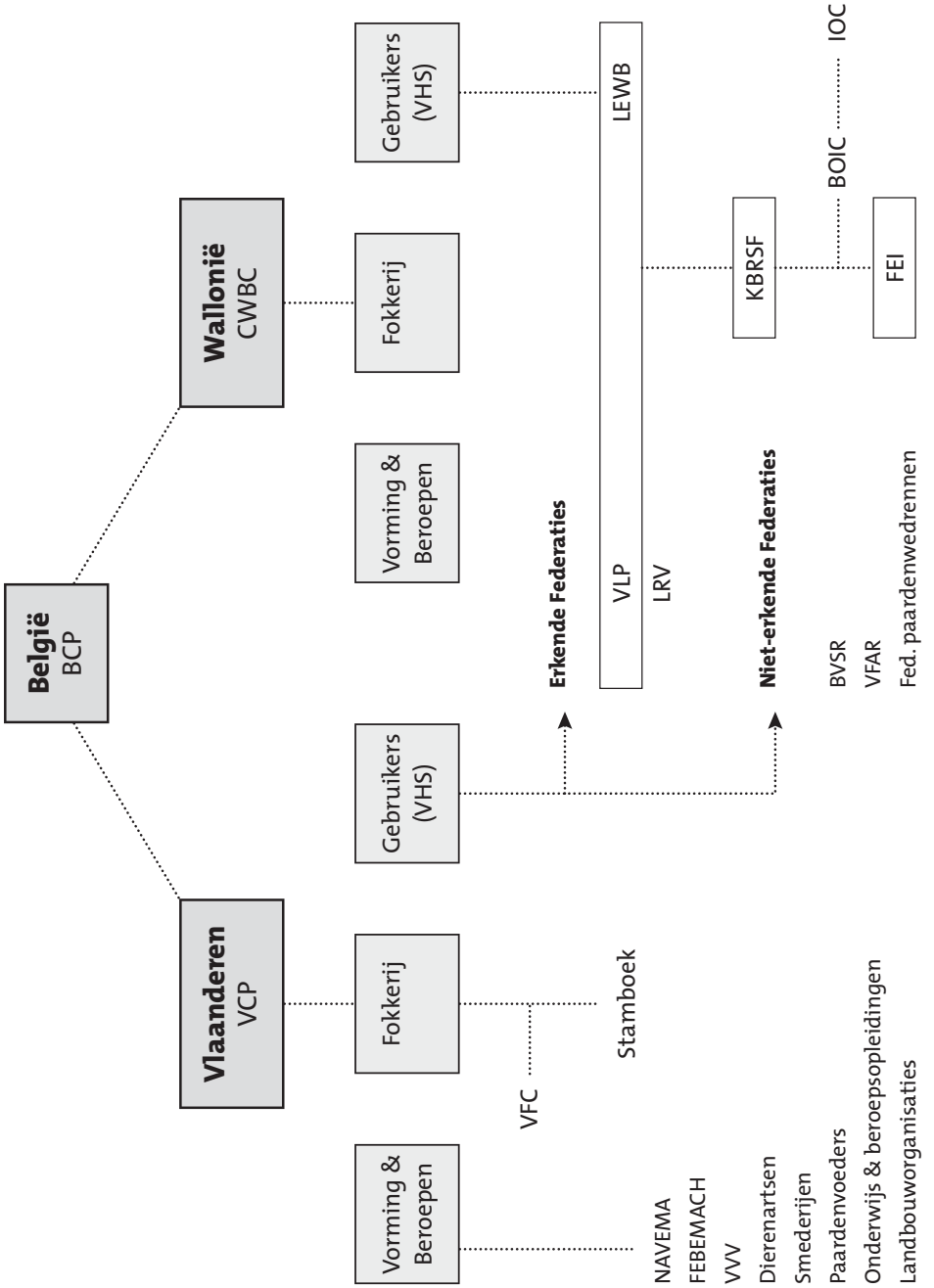
Het is onduidelijk vanuit welk departement dit kan opgezet kan worden. Een bijkomend probleem is dat België nog steeds een federale staat is, en dat bepaalde aspecten zoals volksgezondheid en dierenziekten met repercussies naar de paardenhouderij, een federale aanpak vereisen.

Wellicht is de concrete uitwerking van dit initiatief niet meer haalbaar tijdens de huidige legislatuur. Toch mag dit geen beletsel zijn om er nu al mee van start te gaan.

1.Schematisch

Structuur Paardenhouderij

Afkortingen

ALV:	Agentschap Landbouw en Visserij
BCP:	Belgische Confederatie van het Paard
BEMEFA:	Beroepsvereniging van de mengvoederfabrikanten
BEPS:	Belgian Equine Practitioners Society
BLOSO:	Agentschap voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie
BOIC:	Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité
BOMARI:	Bond van Manegerijscholen
BVRS:	Belgische Vereniging voor Studentenruiters
CWBC:	Confédération Wallonie-Bruxelles du Cheval
FEI:	Fédération Equestre Internationale
IOC:	Internationaal Olympisch Comité
IVDB:	Intérêts Vétérinaires – Dierenartsen Belangen
KBRSF:	Koninklijke Belgische Ruitersportfederatie
LEWB:	Ligue Equestre Wallonie Bruxelles
LNV:	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LRV:	Landelijke Rijverenigingen
NAVEMA:	Nationale Beroepsvereniging voor Manegehouders
VCP:	Vlaamse Confederatie van het Paard
VDV:	Vlaamse Dierenartsenvereniging
VFAR:	Vlaamse Federatie Amerikaanse Rijkunst
VFC:	Vlaams Fokkerijcentrum
VFP:	Vlaamse Federatie Paardenwedrennen
VHS:	Vlaamse Hippische Sportbond
VLP:	Vlaamse Liga Paardensport
VSF:	Vlaamse Sportfederatie
VVV:	Vlaamse Veehandelaars en Vleesproducenten
WVGP:	Wetenschappelijke Vereniging voor de Gezondheid van het Paard

2.2 Verslag van de dialoogdag: organisatie, vereniging en woordvoederschap

De discussietekst omvat twee delen. Het eerste deel geeft een overzicht van de hippische sector in Vlaanderen; het tweede deel gaat over de oprichting van een Vlaams Paardenloket. Dit loket moet enerzijds dienst doen als aanspreekpunt tussen de paardensector en de overheid en heeft anderzijds een bemiddelende rol op het vlak van advisering en informatieverstrekking.

2.2.1 Overzicht van de hippische sector in Vlaanderen

De discussienota geeft een beschrijving van de paardensector in Vlaanderen, waarbij vastgesteld wordt dat heel wat spelers actief zijn op het terrein. Alle vermelde actoren worden overlopen, waarbij de aanwezigen telkens de mogelijkheid krijgen om aanvullingen, toelichtingen en/of verbeteringen aan te brengen.

2.2.1.1 Belgische Confederatie van het Paard vzw (BCP)

De BCP juicht het initiatief toe, maar meent dat zij als federale instantie eerder aan de zijlijn staat. Haar taak richt zich eerder tot federale materies zoals identificatie van paarden, voedselketen-informatie, dierenwelzijn en transport: allemaal zaken die eerder buiten het kader van de dialoogdagen vallen.

De vergadering merkt echter op dat men - gezien de inherente verbondenheid met het paardengebeuren - open staat voor suggesties vanuit de BCP, en dat men waar mogelijk zal proberen om een link te leggen. Belangrijke problemen met een federale inslag dienen trouwens sowieso behandeld te worden. Een voorbeeld is de BTW-problematiek waarbij de sector vraagt om het BTW-tarief op 6 % te krijgen. Dit is een materie die een Europese aanpak vergt. Nederland wordt bv. met hetzelfde fenomeen geconfronteerd. Het kabinet heeft hiervoor begrip en zal de contacten op het federale niveau aanspreken. Voorstellen vanuit het BCP zijn welkom. Wel moet vermeld dat bepaalde zaken verspreid zitten over verschillende federale departementen, wat dan weer verschillende gesprekspartners vergt en het geheel er niet eenvoudiger op maakt.

LRV merkt op dat men de zaken die een federale link hebben, best inventariseert. BCP stelt dat het om vijf dossiers gaat:

- de identificatie van paarden ingevolge de nieuwe Europese Verordening;
- de voedselketeninformatie ingevolge een Europese Verordening die per 1 januari 2009 van toepassing wordt en waarbij met de BCP een praktische regeling wordt uitgewerkt;
- transport, waarover eveneens afspraken gemaakt zijn;
- dierenwelzijn, waarbij de BCP al zeer lang vragende partij is om een vertegenwoordiger in de Raad voor Dierenwelzijn te hebben, maar tot op heden buiten spel wordt gezet;
- de geschetste BTW-problematiek.

De VCP merkt op dat het opzet van de dialoogdagen is om structuren in Vlaanderen op te richten, eerder dan ze federaal aan te pakken. De vergadering stelt echter dat men voor de problematiek van de paardenhouderij in zijn geheel, de federale band niet kan en mag verwaarlozen, wil men tot oplossingen komen. Meer zelfs, de federale thema's moeten deel uitmaken van de beleidsnota.

Zo kunnen ze worden opgenomen in een volgend regeerakkoord, met de bedoeling betere contacten met de federale overheid te leggen.

De Sectorraad Paarden (SRP) uit Nederland onderschrijft de moeilijkheden waarmee de BCP wordt geconfronteerd. Ook in Nederland dienden meerdere actoren aangesproken te worden om de uiteindelijke doelen te bereiken en de juiste mensen op de juiste plaatsen te krijgen. Pas sinds 1 januari 2007 is er voor de Nederlandse overheid een vast aanspreekpunt voor de paardenhouderij, met name de SRP. Concreet heeft de SRP per kwartaal een gesprek met Directie Landbouw, waaronder de SRP valt. De directeur van de Directie Landbouw legt dan op zijn beurt contacten met andere ministeries. Bv. met Financiën voor de BTW-problematiek, met Volksgezondheid voor de materie voedselveiligheid ... Tevens heeft de sector gepleit om te kunnen fungeren als enig aanspreekpunt voor de Nederlandse overheid. Zo wilde men voorkomen dat de overheid meerdere actoren diende aan te spreken om het beoogde doel te bereiken. Dat is gelukt, want organisaties die buiten de SRP om bij de overheid aankloppen, komen van een kale reis terug en worden voor verder gevolg sowieso naar de SRP doorverwezen.

LRV merkt op dat in Nederland de Directie Landbouw de contacten met de andere departementen ten legt. Ze stelt zich de vraag, om het geheel overzichtelijk te houden, of dit in Vlaanderen ook zo kan. En, indien dit niet vanuit Landbouw kan, welk ander departement dan wel de contacten op zich kan nemen. Dit dient zeker vastgelegd te worden. SRP merkt echter op dat, eenmaal de contacten door Landbouw gelegd, dit nog geen zekerheid biedt dat men dan rechtstreeks naar het juiste ministerie(s) gaat.

2.2.1.2 Vlaamse Confederatie van het Paard vzw (VCP)

VCP geeft aan dat voorliggende discussietekst teveel gewicht legt op de omschrijving van het Vlaams Fokkerijcentrum (VFC). Terwijl ook de VCP zelf in de uitvoering bij heel wat andere zaken betrokken is. Voorbeelden zijn het informatieplatform, waarbij alle stamboeken aangesloten zijn met een link naar de sectorale databank, de gezamenlijke opleiding van juryleden binnen het forum fokkerij, enzovoort.

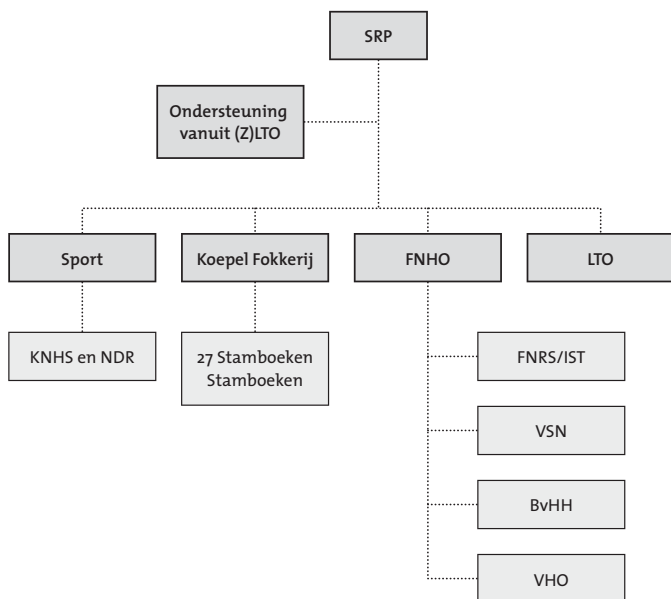
LRV merkt op dat het forum Fokkerij via het VFC een instrument is om hun zeg te doen en een aantal zaken te sturen: daar is dynamiek mogelijk. De andere structuren daarentegen - Beroepen en Vorming & Gebruikers - hebben een dergelijk instrumentarium niet, en bijgevolg is er nood aan uitbouw in die zin.

Voor SRP is het onduidelijk onder welke structuur de landbouwers met paarden in het Vlaamse model terug te vinden zijn. VCP stelt dat vanuit het standpunt van de fokkerij deze terug te vinden zijn onder het forum Fokkerij. LRV stelt dat landbouwbedrijven met de specialisatie fokkerij van paarden als stoeterij worden gecatalogeerd, en niet als een landbouwbedrijf. Een aantal van die stoeterijen, opfokstallen of sportstallen is dan weer als manege gecatalogeerd en valt onder het forum Beroepen en Gebruikers. Een echte link met landbouw is bijgevolg niet altijd evident en duidelijk. Het is pas heel recent dat men de paardenhouderij als een volwaardige tak binnen de landbouw bekijkt. In verleden is er immers altijd wat spanning geweest tussen landbouw en de paardensector. De dialoogdagen kunnen een positieve aanzet zijn om die spanning te milderen en de paardenhouderij als volwaardige landbouwfactor te beschouwen.

De vergadering merkt op dat ook de landbouworganisaties die in Vlaanderen actief zijn, onderdeel moeten uitmaken van het geheel.

Ook in Nederland is de agrarische paardenhouderij pas eind 2006 toegetreden tot de SRP; intussen is ze er een volwaardig onderdeel van. De structuur van de SRP (zie schema) bestaat uit drie pijlers:

- alle sportorganisaties;
- de koepel fokkerij met 27 verschillende stamboeken;
- twee ondernemersorganisaties. De ene vertegenwoordigt de manegebedrijven, de puur hippische bedrijven (de sport- en trainingstallen en de bond van hengstenhouders) en de andere omvat de agrarische sector.

Legende

KNHS: Koninklijke Nederlandse Hippische Sportbond (160.000 wedstrijdrijdende sporters)

NDR: Nederlandse Draf en Rensport

De Koepel Fokkerij: heeft als voornaamste stamboek het KWPN (Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland). De totale koepel heeft ongeveer 60.000 leden.

FNHO: Federatie van Nederlandse Hippische Ondernemers (totaal 600 leden)

FNRS: Federatie van Nederlandse Rijscholen (maneges)

IST: Instructie Sport en Trainingsstallen

VSN: Vereniging van Sportpaardenhandelaren Nederland

BvHH: Bond van Hengstenhouders

VHO: Vereniging Hengsten Opfokkers

LTO: Land en Tuinbouw Organisatie (totaal 6.000 leden met paarden)

De toeleverende bedrijven in Nederland (dit is de periferie van de paardenhouderijsector) zitten – in tegenstelling tot wat in Vlaanderen momenteel wél al het geval is – niet in die structuur en

hebben voorlopig enkel een advieszetel. Het is echter de bedoeling om ook hen in de toekomst een volwaardige zetel in de SRP te geven.

2.2.1.3 Beroepen en vorming

2.2.1.3.1 Nationale Beroepsvereniging voor Manegehouders (NAVEMA)

Men merkt op dat de discussietekst spreekt over 'springpaarden'. Dit dient evenwel vervangen te worden door paarden in het algemeen (alle disciplines komen immers aan bod).

2.2.1.3.2 FEBEMACH

Men verwijst naar identieke dialoogdagen die georganiseerd werden in Wallonië, maar geen concrete gevolgen hadden. Anderzijds werden er met buitenlandse overlegorganen wel successen geboekt. Onder andere met Groupement Hippique National (GHN - de Franse coalitiepartner in de IVZW Febemach Forum Europa) werd de aanvaarding in agrarisch gebied en de BTW-reductie doorgedrukt. Ook met de Nederlandse FNRS was er in dit verband samenwerking. Voor de organisatie is het onduidelijk waar men met het project 'Paardenhouderij' uiteindelijk wil landen. Bv. een doorbraak om de ruiterspaspoorten toegang te geven tot de sport in België, zoals dat in Nederland (Ermelo) bestaat, zou voor de organisatie al een stap in de goede richting zijn.

Febemach wenst tevens, om de samenwerking tussen hen en de landbouworganisaties te verstevigen, een intense samenwerking aan te gaan met het Algemeen Boerensyndicaat (ABS).

2.2.1.3.3 Vlaamse Veehandelaars en Vleesproducenten (VVV)

VVV was niet vertegenwoordigd op de dialoogdag.

2.2.1.3.4 Veeartsen

De discussienota dient voor wat betreft de deontologie aangevuld te worden met de Waalse vleugel.

De overige vermeldingen zijn correct.

2.2.1.3.5 Smederijen

De smederijen waren niet vertegenwoordigd op de dialoogdag.

2.2.1.3.6 Voeders

De sector van de voeders was niet vertegenwoordigd op de dialoogdag.

LRV merkt op dat het voor groepen zoals de smederijen, paardenmelkerijen, veehandelaren ... niet makkelijk is om een afvaardiging voor een dergelijk overleg te vinden. Men betreurt dit, maar begrijpt het anderzijds wel. Vaak gaat het immers om vrijwilligers die niet zomaar bereikbaar zijn

en bijgevolg moeilijk als volwaardige gesprekspartner te vinden zijn. Toch is het noodzakelijk dat ook hun stem gehoord wordt in het overleg. Deze toeleveringsbedrijven creëren eveneens een niet onbelangrijke toegevoegde waarde in de paardenhouderij. Dat zal onder meer blijken uit de studie die uitgevoerd zal worden door het onderzoeksbureau Policy Research Corporation nv.

In Nederland hebben de toeleveringsbedrijven zich georganiseerd in Platform Toeleveranciers Paardenhouderij met een eigen bestuur dat mee aan tafel zit in het overleg met SRP.

2.2.1.4 Gebruikers

2.2.1.4.1 Vlaamse Hippische Sportbond (VHS)

Men merkt op dat VHS al bestond voordat de VCP in de huidige configuratie werd opgestart. VHS werd opgestart vanuit de noodzaak van een overlegplatform voor gemeenschappelijke items. Die rol heeft VHS vandaag nog altijd. Evenwel mogen aan VHS geen zaken worden toebedeeld die in feite aan de sportfederaties toekomen: VHS is enkel een overlegforum.

2.2.1.4.2 De erkende sportfederaties

Er worden geen opmerkingen meegedeeld.

2.2.1.4.3 De niet-erkende sportfederaties

Er worden geen opmerkingen meegedeeld.

2.2.1.4.4 Koninklijke Belgische Ruitersport Federatie (KBRSF)

Er worden geen opmerkingen meegedeeld.

De KBRSF stelt dat meer en meer mensen actief zijn in de paardensector, die eigenlijk niet georganiseerd zijn voor datgene dat hen aanbelangt. Er zijn weliswaar raakvlakken met hoger vermelde instanties, maar ze daar ook onder klasseren gaat niet op. Het gaat om mensen die actief zijn in sport- en handelsstallen, die professioneel begonnen zijn als ruiter, maar daarnaast ook paarden opleiden en ook nog eens aan handel doen en hiermee hun inkomsten verwerven. Buitenlandse studies bevestigen het belang van deze groep. Onderzoek in Frankrijk en Duitsland gaf een tewerkstellingsgraad van één voltijdse equivalent (FTE) per drie à vier paarden aan. Het is belangrijk dat ook dit aspect duidelijk tot uiting komt in de studie.

Dankzij de activiteiten van deze mensen en de ermee gepaard gaande handel, is België ondertussen binnen Europa een draaischijf geworden in de handel van sportpaarden. Terwijl de BTW-problematiek – waar zij toch dagelijks mee geconfronteerd worden – buiten hun wil om wordt geregeld en beslist. Door de momenteel bestaande fiscale ongelijkheid met het buitenland gebeurt veel handel via de buurlanden. Door deze buitenlandse ‘vlucht’ gaan heel wat Belgische inkomsten verloren. De overheid heeft er alle belang bij om te streven naar een uniforme Europese regelgeving.

LRV stelt dat naast de hierboven bedoelde groep mensen, er nog een andere zeer grote groep op het terrein aanwezig is die ook nergens vertegenwoordigd is. Het gaat om de individuele recreanten die in Vlaanderen zeer talrijk aanwezig zijn (cijfergegevens niet beschikbaar), maar moeilijk tot niet in kaart te brengen zijn. Om hun aantal in te schatten, is de identificatie via de mestwetgeving een hulpmiddel. Toch is die ontoereikend, omdat er slechts een aangifteplicht bij de Mestbank geldt vanaf een mestproductie van 300 kg difosforpentoxide - dit komt overeen met tien volwassen paarden. Diegenen die niet-aangifteplichtig zijn – en dat zijn er zeer veel – zijn bijgevolg niet mee opgenomen in de cijfers. Het lopende project identificatie gaat ruimer, maar tot op heden is minder dan de helft van de in Vlaanderen aanwezige paarden al geïdentificeerd. Men schat het totale aantal paardachtigen in de buurt van 120.000.

Hetzelfde probleem stelt zich in Nederland. In Nederland zijn er ongeveer 450.000 paarden, waarvan er ongeveer 100.000 nergens bij aangesloten zijn (hobbyhouders). Men wil in Nederland de organisatiegraad in de paardenhouderij zo hoog mogelijk krijgen. Bij financiering van de collectieve belangenbehartiging vindt men het namelijk belangrijk de financiële middelen bij alle paardenhouders te kunnen aanspreken, en niet alleen bij diegenen die aangesloten zijn. De paarden zijn weliswaar voor ongeveer 95 % gechipt, doch de paardenhouders zelf zijn – in tegenstelling tot de houders van runderen, varkens, schapen enzovoort – niet in beeld gebracht. Hier bestaat in Nederland geen wettelijk instrument voor. Dit moet worden opgelost; want is onder meer belangrijk bij bestrijding van dierlijke ziekten (bv. Afrikaanse paardenpest)

De vergadering stelt echter dat het identificatiesysteem zoals dat in België bestaat, wel sluitend is. Volgens de Belgische wetgeving (KB van 16 juni 2005) moet tegen 1 juli 2008 elk paard én elke eigenaar én de sanitair verantwoordelijke van het paard (lees diegene die instaat voor de medicatie) gekend zijn. Vandaag (2 april 2008) zijn +/- 67.000 paarden gechipt en geregistreerd.

Hierbij rijst het probleem hoe men iedereen hierover kan/moet informeren. Niet iedereen leest immers het Staatsblad. De vergadering geeft aan dat de Confederatie en de sportfederaties hier heel wat info rond verspreid hebben en nog steeds verspreiden. Zo kan bv. een immatriculatie geen doorgang meer vinden als het paard niet geïdentificeerd is, kan het paard niet worden geslacht, kan men geen registratie bij de KBRSF krijgen ... Wellicht via controle kan de zaak nog meer afdwingbaar gemaakt worden, zonder evenwel te vervallen in een 'politiestaat'.

De sector betreurt dat België wat de identificatie betreft een weg ingeslagen is die strenger is dan wat Europa vereiste. Vaak leidt zo iets tot concurrentievervalsing. Zo begint Europa pas vanaf 2009 met de registratie van de veulens, terwijl paardenhouders in België met veel hogere verplichtingen geconfronteerd worden. Komt daarbij nog dat Europa opnieuw vragen stelt naar alternatieve identificatiemogelijkheden (onder meer via brandmerken).

Vanuit het kabinet wordt aangegeven dat het Vlaamse regeerakkoord uitdrukkelijk stelt dat Vlaanderen niet sneller moet lopen dan wat Europa vereist. Het zou wenselijk zijn dat dit voor federale zaken ook zo in het federale regeerakkoord opgenomen zou worden.

De sector kaart aan dat er ongelijkheid bestaat tussen Vlaanderen en Wallonië. In Wallonië komt de Waalse overheid tussen in de kosten die gemaakt worden bij de verplichte identificatie. In Vlaanderen is dat niet zo. Ook worden de fokkers in Wallonië meer gesubsidieerd dan in Vlaan-

deren, en dit niettegenstaande Wallonië een veel kleinere stamboekwerking heeft. Dergelijke ongelijkheden zijn concurrentievervalsing, veroorzaken wrevel en geven aanleiding tot weerstand of gebrek aan medewerking. Ook de te verwachten controles kunnen in die zin een averechts effect hebben.

Verder is de praktische uitvoering van de identificatie in Wallonië inzake subsidiëring van het personeelsbeleid, beter geregeld dan in Vlaanderen. Dit terwijl Wallonië slechts een vierde van de totale Belgische paardenstapel vertegenwoordigt. Concreet wordt in Wallonië het personeel (5 VTE's) betaald via de Waalse Confederatie met subsidie van de Waalse overheid, terwijl de verwerking van de identificatie-administratie in Vlaanderen (goed voor drie vierde van de Belgische paardenstapel) gerund wordt door slechts 4 VTE's en een halve VTE, en dit zonder overheidssteun.

De VCP benadrukt dat het niet de bedoeling mag zijn om de subsidies van de Waalse overheid naar beneden te halen. Het is eerder de bedoeling om de subsidiëring in Vlaanderen op hetzelfde niveau als deze van Wallonië te brengen.

2.2.2 Woordvoederschap

Op welke manier en tot wie moet/kan de overheid en de maatschappij in haar geheel zich wenden voor materies die betrekking hebben op het hippisch gebeuren? In Nederland is dat ondertussen duidelijk: daar fungeert de SRP als het aanspreekforum. Kan dit ook in Vlaanderen? De sector wenst de oprichting van een Vlaams Paardenloket als aanspreekpunt tussen overheid en de samenleving, dat tevens optreedt als infoverstrekker, bemiddelaar en adviesverstrekker. Wie kan deze taak opnemen, en wat is hierbij de rol van de overheid?

Als introductie wordt de Nederlandse situatie geschetst. De SRP is het aanspreekpunt inzake paarden richting overheid, voor die zaken die gemeenschappelijke belangen betreffen. Vanuit de basis poogt men met één stem de overheid aan te spreken. Omgekeerd, als de overheid met iets zit dat betrekking heeft op paarden, is de SRP het aanspreekpunt. De SRP komt niet tussen in de fokkerijzaken, sportzaken en ondernemerszaken. Dit wordt geregeld door de aangesloten organisaties bij de SRP. Wat wel tot de agenda behoort, zijn:

- dierenwelzijn & diergezondheid;
- ruimtelijke en maatschappelijke inpassing van de paardenhouderij;
- kennisuitwisseling & innovatie;
- dossier mest & milieu;
- dossier sociaal economische zaken (BTW, werkgeverschap, aansprakelijkheid...).

Enmaals per kwartaal wordt hierover met de Directie Landbouw overlegd en wordt van deze vijf dossiers een stand van zaken opgemaakt.

Nederland werkt aan een oplossing voor de informatievoorziening, want in Nederland is men lid van een sportorganisatie, of is men lid van een fokkerijorganisatie. Men is geen lid van de SRP. Het gevolg is dat men zich informeert bij de respectieve sport- of fokkerijorganisatie, en niet bij de SRP. De SRP wil echter iedereen (ook de hobbyboer met één of twee paarden die nergens bij aangesloten is) informeren over de vijf vermelde thema's. Ze speelt met het idee om, net zoals in

Vlaanderen, een soort loketfunctie uit te bouwen. De SRP is immers momenteel niet de spreekbuis van alle Nederlandse paardenhouders, terwijl de Nederlandse overheid dat van de SRP wel verwacht. Met alle partijen (onderwijs, onderzoek en de sectorpartijen zelf) streeft de SRP momenteel naar de oprichting, binnen de SRP, van een nationaal hippisch kenniscentrum dat als een loket fungeert en waar alle informatie is gecentraliseerd.

Voor wat betreft de financiële structuur werd de SRP in het verleden gefinancierd door de wed- en rengelden (als onderdeel van de Productschap). Sinds begin 2007 is dat gewijzigd, en is de SRP een volwaardige zelfstandige organisatie geworden, volledig los van het Productschap en de overheid. Vanuit de Nederlandse overheid werd een afbouwende subsidie (loopt af in 2010) gekregen om de opstart en uitbouw van de SRP te kunnen organiseren. Concreet handelt het over 130.000 euro voor een werkorganisatie van 0,7 VTE. Voor het overige zijn de middelen zeer beperkt. Vanaf 2010 dient de SRP zelf voor de collectieve middelen te zorgen, want vanaf dan wordt de inbreng van de Nederlandse overheid tot nul gereduceerd. Al in 2008 wordt een deel van de voorzieningen betaald door de vier aangesloten organisaties, elk 21.000 euro. Een mogelijke denkpiste – zoals in Vlaanderen uitgewerkt – is een paardenhoudersregistratie, gekoppeld aan een financiële bijdrage. Hierover is momenteel overleg bezig.

De BCP merkt op dat de Belgische wettelijk vastgelegde financiering van de identificatie (58,21 euro) door de paardenhouder als vrij duur wordt ervaren. Deze prijs nog verhogen lijkt geen middel voor de financiering en uitbouw van een Vlaams Paardenloket. Men vreest eerder tegenkanting dan sympathie voor de Confederatie. Anderzijds, als men de beschikbare financiën aanspreekt voor onder andere de betaling van het personeel, vreest men over nog weinig resterende middelen te beschikken. BCP erkent wel dat als men met één stem naar de overheid spreekt, men veel sterker staat dan wel wanneer er verschillende partners aan de tafel zitten.

De VCP repliceert op de structuur van de SRP in relatie tot de toepassing ervan in Vlaanderen.

In tegenstelling tot de SRP wenst de VCP voor alle materies tussen te komen, en dus niet alleen de maatschappelijke thema's die de paardenhouder aanbelangen. Als het een gezamenlijk thema is, doet de Confederatie dat op zich. Als het om deelthema's gaat die kleinere groepen aanbelangen, dan wil ook de Confederatie voor de betrokken groep(en) de deur opendoen, met de bedoeling hen op de juiste weg te zetten of door te verwijzen. Men wil zo voorkomen dat tegenstrijdige zaken terug naar de overheid gaan en uiteindelijk niet of onvoldoende opgelost worden.

De VCP wil verder door de overheid worden erkend als spilfiguur, zoals dat nu reeds het geval is voor het fokkerijgebeuren (VCP is voor het departement Landbouw het coördinerende organisme). Men wil dat doortrekken naar het geheel van de paardensector, en dit in relatie tot alle betrokken ministeries.

De ondersteuning die aan de overheid gevraagd wordt om de structuur uit te bouwen, ziet de VCP ook in een afbouwscenario. Toch wenst VCP niet te accepteren – zoals in Nederland – dat deze financiering naar nul gaat. Er is immers input van de paardensector naar de overheid toe. Dat verantwoordt een return van de overheid naar de sector toe, en dus een blijvende ondersteuning. Dat kan onder de vorm van een subsidie zijn, maar ook onder de vorm van structuur, gebouwen,

accommodatie ... zijn. Wat vanuit een coördinerend orgaan gebeurt, heeft voordelen, ook voor de overheid en de VCP vindt het dan maar normaal dat daar iets tegenover staat.

De vergadering vraagt om bij dit scenario alle sectoren als evenwaardige en gelijke gesprekpartners te beschouwen. In Nederland betalen de aangesloten organisaties alle vier hetzelfde bedrag (in 2008: elk 21.000 euro). De filosofie is: 'in gelijke mate meepraten is in gelijke mate meebetalen'.

De vergadering stelt dat de Vlaamse mentaliteit toch wel wat verschilt van de Nederlandse. Het is bijgevolg niet denkbeeldig dat een aantal organisaties zich omwille van het financiële plaatje zal terugtrekken, terwijl anderzijds de VCP ze wel nodig heeft, wil men voor iedereen kunnen praten.

Anderen binnen de vergadering willen het Nederlandse model niet zomaar opzij schuiven. Specifieke materies zoals fokkerij, waarvan het duidelijk is dat het departement Landbouw het aanspreekpunt is, of sportzaken waarvoor men zich richt naar het departement Sport, behoeven geen bijkomende interventie van een derde. De contacten zijn gelegd en bekend, en veel is reeds geregeld. Bovendien moet men voorkomen dat men in elkaars vaarwater terechtkomt, en dat bepaalde items tweemaal worden aangekaart. Wellicht kunnen veel problemen worden vermeden als men overleg pleegt, elkaar informeert en zaken op elkaar afstemt. Ook in Nederland wordt op dergelijke wijze gehandeld. Bv. bij een gepland overleg tussen Fokkerij en overheid wordt de SRP vooraf door de fokkerijorganisatie geïnformeerd dat er contacten gepland zijn, zonder dat de SRP daar dan zelf bij betrokken zal zijn. Een degelijke communicatie versterkt beide partijen. Op die manier behoudt de SRP wel het overzicht en de coördinatie van het geheel, maar is zeker niet in alles een betrokken partij.

Anderzijds erkent de vergadering dat men voor andere acties (zoals de BTW-problematiek) wel best via de deur van de Confederatie passeert. Dat past eigenlijk perfect in hun informatieplicht naar de hele sector.

LRV merkt op dat een aantal ministeries hun eigen contacten hebben, en enkel via deze weg willen handelen. Als de VCP echt het aanspreekpunt wil worden, zal een aantal organisaties hun eerstelijnscontacten moeten afgeven, en dat ligt moeilijk. Een voordeel dan weer is dat de paardenhouders – indien de Confederatie de oplossing niet zelf kan geven – onmiddellijk naar de juiste plaats of persoon kunnen worden doorverwezen. Dat is winst voor de paardenorganisaties, daar zij dan zelf niet meer met dergelijke vragen belast zullen worden. Eventueel kan, zoals in Nederland, het opzet van een digitaal paardenloket worden overwogen. In dit Nederlandse model worden alle thema's in het algemeen toegelicht. Bij meer diepgaande info wordt via een link verwezen naar de respectieve organisatie, waar men dan verder de gewenste detailinfo kan terugvinden.

De structurele omkadering van het geheel is het belangrijkste, met een zekere vorm van complementariteit en behoud van ieders eigenheid. Het mag niet de bedoeling zijn om te spreken in naam van. Het moet eerder de ambitie zijn om een inforol te spelen voor elke (kleine) individuele paardenhouder. Om dit te realiseren, fungeert de VCP best als overkoepelend geheel.

In Nederland is het zo dat organisaties die buiten de SRP om bij de overheid aankloppen voor materies op het gebied van paardenhouderij onverminderd worden teruggestuurd naar de SRP. Om ook dit in Vlaanderen mogelijk te maken, zijn goede afspraken nodig. Ofwel is eerder, indien mogelijk, een wetgevende verankering wenselijk (bv. bij verplichte adviesverlening).

Ook de uitbouw van een 'Huis van het Paard' kan in de beleidsnota mee worden opgenomen.

Het kabinet beklemtoont de ambitie van de minister-president om samen met de sector, de paardenhouderij in Vlaanderen meer op de voorgrond te laten treden. De dialoogdagen zijn hiervan een zeer belangrijk onderdeel. Om dit te realiseren, is het de intentie om het beoogde beleidsplan, dat afgewerkt moet zijn eind 2008, deel te laten uitmaken van een volgend nieuw regeerakkoord.

DIALOOGDAG 3.

Toerisme en Recreatie

3 DIALOOGDAG 3. TOERISME EN RECREATIE

3.1 Discussietekst: toerisme en recreatie

Het platteland biedt van oudsher ruimte voor agrarische activiteiten en ruimte om te wonen. Daarnaast heeft het platteland toenemende functies op het vlak van recreatie. De bedrijvigheid op het platteland is de laatste jaren sterk in beweging en de samenleving is er al lang niet meer overwegend agrarisch. Voor de toekomst van het platteland en zijn bewoners is het belangrijk dat de vitaliteit behouden blijft of versterkt wordt. De paardenhouderij kan een belangrijke bijdrage leveren.

Door de toenemende stress, verstedelijking en gebrek aan tijd heeft de moderne burger steeds meer behoefte aan rust en *buiten* zijn. Iedereen beleeft het platteland en de natuur op zijn manier, zo ook de recreatieve paardenliefhebber. Ruiters beleven het landelijke gebied als onderdeel van de natuur, wat hen een gevoel van vrijheid geeft. Steeds meer mensen kunnen het zich financieel veroorloven om paard te rijden of een paard te houden. Zij bekijken het platteland van op de rug van een paard of pony. Paardrijden kan van thuis uit, recreatief in verenigingsverband, gewoon op wandel, in een koets of competitief op wedstrijd. Het contact tussen bezoekers en bewoners op het platteland wordt hierdoor versterkt.

De jongste jaren is in de paardenhouderij de actieve en vooral sportieve recreatie in de vrije natuur sterk gegroeid. Het recreatief wandelen met paarden genereert een belangrijke economische activiteit die o.a. leidt tot het ontstaan van ruiterlogies, rustplaatsen, ruitercafés en tal van verzamelplaatsen. Bovendien dragen heel wat maneges en verblijfsaccommodaties bij aan de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van een gebied. Ook het informatieve of educatieve luik heeft belang.

De opkomst van de paardenhouderijen kan juist positief zijn voor het platteland. Paarden verlevendigen het landschap. Paardenhouderijen zijn vaak het resultaat van nieuwe particuliere initiatieven. Zo gebeurt het dat een landbouwbedrijf omschakelt naar recreatieve voorzieningen zoals overnachtingsmogelijkheden voor ruiters en paarden of verzamelplaatsen voor trektochten. Ieder geeft op zijn manier (hobbymatig of professioneel) invulling aan het wonen en/of werken met paarden. Voor heel wat (niet-) landbouwers betekent het een mogelijkheid om extra inkomsten te genereren of zelfs een geheel nieuwe inkomstenbron te verkrijgen. Een mogelijk probleem dat zich kan stellen is dat deze uitbreiding gelokaliseerd is op het oorspronkelijke bedrijf, wat soms kan leiden tot het creëren van zonevreemde situaties.

Ontsluiting van een gebied voor wandelaars, fietsers en andere recreanten kan hand in hand gaan met de aanleg van ruiterpaden en -routes. Al deze actoren hebben baat bij een verknoping van de verschillende netwerken. Daarnaast brengen paardenhouderijen nieuwe activiteiten met zich mee. Ook is er een groeiende interesse voor het recreatieve paardrijden en het mennen, waardoor meer accommodaties nodig zijn. Plattelandstoerisme en recreatie zitten in de lift. Het platteland heeft met haar landschappen en ruimtes, haar cultuurhistorisch erfgoed en haar agrarische geschiedenis veel troeven die een goed kader vormen voor deze dynamiek.

3.1.1 Toerisme

3.1.1.1 Betrokkenen

3.1.1.1.1 Toerisme Vlaanderen

Toerisme Vlaanderen is een Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA) met rechtspersoonlijkheid van de Vlaamse Gemeenschap, dat instaat voor de bevordering van het vrijetijds- en zakentoe-risme naar en in Vlaanderen en voor de kwaliteitsvolle ontwikkeling van het toeristisch aanbod. Dat gebeurt binnen het beleid van de Vlaamse Regering en in samenwerking met de hele Vlaamse toeristische sector.

Ondersteuning en uitbouw van het toeristische aanbod

Toerisme Vlaanderen wil het verblijf van een toerist zo aangenaam mogelijk maken. Een belang-rijke taak bestaat dan ook uit de ondersteuning en uitbouw van het toeristische aanbod. Toerisme Vlaanderen steunt de Vlaamse toeristische sector met raad en daad: door te helpen bij het ontwikkelen van nieuwe toeristische producten en ideeën, kwaliteitszorg aan te moedigen, toeris-tische investeringen te cofinanciëren, zelf proefprojecten op te zetten, vorming te organiseren, duurzaam toerisme aan te moedigen en nieuwe technologieën te ontwikkelen voor de toeristische sector.

Wat Toerisme Vlaanderen promoot, moet ook kwaliteitsvol zijn. Hotels, campings en logies moeten aan een aantal belangrijke voorwaarden voldoen om van Toerisme Vlaanderen een vergunning te krijgen. Deze eisen zijn bepaald in een aantal toeristische regelgevingen voor de logiessector. De kwaliteitscontrole en de toekenning van vergunningen is in handen van de afdeling Kwaliteitszorg.

De regelgevingen in de logiessector beogen de bescherming van de consument. Ze willen ook een impuls zijn voor de toeristische ondernemers, om hun bedrijf regelmatig te vernieuwen en marktgericht uit te bouwen. Zo moeten overnachtingsgelegenheden zoals hotels en sommige plattelandslgies aan een aantal voorwaarden voldoen, alvorens ze een exploitatievergunning kunnen krijgen. Elk van deze logiesverstreckende bedrijven wordt door Toerisme Vlaanderen ondergebracht in een bepaalde comfortcategorie, van een overnachtingsaccommodatie tot een vijfsterrenhotel. Dit gebeurt op basis van de normen van de hotelclassificatie. De hoteldienst van Toerisme Vlaanderen behandelt de dossiers van de ruim 1.100 logiesverstreckende bedrijven die Vlaanderen rijk is.

Toerisme Vlaanderen wil niet enkel controleren, maar ook kwaliteit aanmoedigen. De logiessector staat er zeker niet alleen voor om aan de kwaliteitsnormen te voldoen. Men kan een beroep doen op een aantal premies van Toerisme Vlaanderen. Uitbaters die inspanningen doen om hun accommodatie toegankelijk te maken voor personen met een handicap, komen in aanmerking voor een premie voor zover die verband houdt met fysieke investeringen. Deze vorm van financiële ondersteuning is een stimulans van de Vlaamse overheid om vooral in de logiessector de vernieuwing van de infrastructuur aan te moedigen.

Promotie van Vlaanderen als toeristische bestemming

Een andere kerntaak van Toerisme Vlaanderen is de promotie en marketing van Vlaanderen als toeristische bestemming. Onze kunststeden, de kust en de groene Vlaamse regio's krijgen van Toerisme Vlaanderen een aangepaste promotie. Het grootste werk gebeurt in het buitenland, via bureaus in Den Haag, Keulen, Parijs, Londen, Kopenhagen, Milaan, Wenen, Praag, Barcelona, New York, Tokyo en Beijing. Toerisme Vlaanderen maakt ook reclame voor 'vakantie in eigen land'. De toeristische bestemming Vlaanderen bestaat in feite uit duizenden kleine bouwstenen: een hotelletje hier, een ruiterroute daar, logies hier en een streekgerecht ginder,... Vele aanbieders zijn dan ook kleine aanbieders, die pas aantrekkelijk worden voor toeristen als ze mee stappen in een ruimer product, zoals bijvoorbeeld een meerdaagse fietsvakantie met bagage-nabring, gastronomisch diner en museumbezoek onderweg. Dergelijke 'arrangementen' moeten bovendien ook verkoopbaar zijn. Dit alles houdt de dienst Productontwikkeling bezig. Het resultaat van die inspanningen is het meest zichtbaar in de zowat 500 arrangementen in de brochure Vlaanderen Vakantieland. Hiervoor wordt nauw samengewerkt met de provinciale diensten.

Toerisme Vlaanderen kan toeristische diensten en VVV's (Verenigingen voor Vreemdelingen Verkeer) erkennen als lokaal, regionaal of Vlaams infokantoor. De erkenning heeft één doel voor ogen: voor de toerist moet het duidelijk zijn of hij in een bepaald kantoor terecht kan voor inlichtingen over heel Vlaanderen, voor inlichtingen in verband met de streek of enkel voor plaatselijke informatie.

3.1.1.1.2 Provinciale toeristische organisaties

Binnen elk Vlaamse provincie is een zelfstandige toeristische dienst⁴ ontwikkeld (een para-provinciale vzw of autonoom provinciebedrijf) in de schoot van de betrokken provincie. Deze organisaties hebben tot doel in hun provincie een kwaliteitsvol, attractief en duurzaam toerisme

⁴ Provinciale toeristische organisaties

Toerisme Provincie Antwerpen
Koningin Elisabethlei 16 te 2018 Antwerpen
Tel. + 32 3 240 63 73 – Fax + 32 3 240 63 83
info@tpa.be – www.tpa.be

Toerisme Limburg
Willekensmolenstraat 140 te 3500 Hasselt
Tel. + 32 11 23 74 50 – Fax + 32 11 23 74 66
info@toerismelimburg.be – www.toerismelimburg.be

Toerisme Oost-Vlaanderen VZW
"Het Metselaarshuis"
Sint-Niklaasstraat 2 te 9000 Gent
Tel. + 32 9 269 26 00 – Fax + 32 9 269 26 09
toerisme@oost-vlaanderen.be – www.tov.be

Toerisme Vlaams-Brabant
Provincieplein 1 te 3010 Leuven (Kessel-Lo)
Tel. + 32 16 26 76 20 – Fax + 32 16 26 76 76
toerisme@vl-brabant.be – www.vlaamsbrabant.be/toerisme

Westtoer
Koning Albert I-Laan 120 te 8200 Sint-Michiels
Tel. + 32 50 30 55 00 – Fax + 32 50 30 55 90
info@westtoer.be – www.westtoer.be

en recreatief aanbod te ontwikkelen, te stimuleren en te promoten. De provinciale vzw's zorgen voor de uitbouw en de instandhouding van regio's als kwaliteitsvolle toeristisch-recreatieve bestemmingen, om de economie in de provincie te stimuleren en het imago en de uitstraling van de provincie op toeristisch-recreatief vlak te bevorderen. De provincies zijn voor hun werking onderverdeeld in toeristische regio's: Antwerpen (Antwerpse Kempen en Scheldeland) – Vlaams Brabant (Hageland en Groene Gordel) – Limburg (Hasselt & omgeving, Haspenhouw, Limburgse Kempen, Maasland en Voerstreek) – Oost Vlaanderen (Meetjesland, Vlaamse Ardennen, Scheldeland en Waasland) – West-Vlaanderen (Westhoek, Leiestreek, Brugse Ommeland en Kust) met elk een regiocoördinator.

In tegenstelling tot Toerisme Vlaanderen, die eerder de promotie en ondersteuning verzorgt, doen de provinciale diensten het veldwerk. Zij worden gesubsidieerd door de provincies zelf, maar kunnen mits naleving van een aantal voorwaarden, ook toelagen krijgen van Toerisme Vlaanderen.

De provinciale diensten werken nauw samen met Toerisme Vlaanderen, maar vallen niet onder hun bevoegdheid. Toerisme Vlaanderen geeft uitvoering aan het Vlaams toeristisch beleid. Vanuit die positie zet Toerisme Vlaanderen zelf initiatieven op, treedt ze soms coördinerend op naar de provinciale toeristische organisaties, en geeft ze soms sturing vanuit het Vlaams niveau (bv. via de criteria die worden vooropgesteld om subsidies te krijgen, via de wetgeving op de logiesverstrekking, ...)

De provincies zijn opgesplitst in regio's. Die regio's werken tegenwoordig – onder impuls van Toerisme Vlaanderen – met strategische toeristische beleidsplannen voor 5 of soms wel 10 jaar.

West-Vlaanderen bv. focust alle inspanningen op de kust, de kunststad Brugge en het fietsknooppunt in het Groene Ommeland. Limburg focust zich dan weer 100 % op de zachte groene recreatie (o.a. hun prachtige wandel- en fietswegen).

3.1.1.1.3 Plattelandstoerisme in Vlaanderen vzw (PiV)

De vzw Plattelandstoerisme in Vlaanderen (PiV) werd opgericht op 30 juni 2004 door de vijf Vlaamse provinciale toeristische organisaties (Westtoer apb, Toerisme Limburg vzw, Toerisme Oost-Vlaanderen vzw, Toerisme Provincie Antwerpen vzw en Toerisme Vlaams-Brabant vzw) en de Vlaamse Federatie voor Hoeve- en Plattelandstoerisme vzw (gepatroneerd door Boerenbond).

De drijfveer tot de oprichting was het initiatief om de kleinschalige logiesuitbaters op het Vlaamse Platteland te ondersteunen en te stimuleren (gesitueerd in het breder perspectief van het Plattelandsbeleid in Vlaanderen). Rekening houdend met de tanende kracht van de landbouwsector in Vlaanderen, wordt het toerisme gezien als één element, naast vele andere, om de economische en sociale leefbaarheid van het Vlaamse platteland te ondersteunen en te diversifiëren. Dit wordt gedragen door een sterk groeiende vraag naar kwalitatief plattelandstoerisme kortbij, vooral vanuit de Vlaamse markt.

De PiV vzw heeft diverse doelstellingen:

- een globale coördinatie, organisatie en de verdediging van de toeristische groepsbelangen van

- de kleinschalige logiesuitbatingen met plattelandskarakter in Vlaanderen;
- toekennen van kwaliteitscategorieën en het uitvoeren van de controle hierop;
- ontwikkelen van een marketingbeleid en het voeren van gemeenschappelijke marketing acties voor de aangesloten leden;
- verstrekken (rechtstreeks of in samenwerking met derden) van professionele voorlichting, vorming en advies t.o.v. de aangesloten logiesbedrijven.

Vooraf een thematische inkleding in de landelijke bedrijven is in opmars. Er bestaat immers niet één type plattelandstoerist; de plattelandstoerist heeft uiteenlopende verwachtingen. Wie een actieve vakantie wil doorbrengen op het platteland, kiest een verblijf dat fietsen verhuurt of waar men recreatief kan paardrijden. Wie rust zoekt, kiest eerder voor een verblijf dat zich niet richt op gezinnen met kleine kinderen.

Naar aanleiding van een onderzoek in 2004 naar de verwachtingen van de plattelandstoerist blijkt duidelijk de vraag naar plattelandlogies met onder andere extra faciliteiten voor paard en ruiter.

In samenwerking met de vijf PTO's en de logiesuitbaters (die zich reeds richten tot ruiters) werd een label 'paardvriendelijk' uitgewerkt. De criteria werden getoetst aan de realiteit (zie p. 90). Vanaf 2009 worden dit en andere labels geïmplementeerd en toegekend. Het doel is het aanbod aan plattelandlogies in Vlaanderen te verruimen en waar nodig te stimuleren naar paard-ruiterlabel.

Hoevertoerisme op kleinschalige logies is een belangrijke poot (50 % van het aanbod) binnen de vzw PiV. Met hoevertoerisme wordt bedoeld: het tijdelijk logeren op een actieve boerderij in gastenkamers (verblijfsgelegenheden die voor kort toeristisch verhuur aangeboden worden) of in een vakantieverblijf (een volledig ingerichte woning wordt verhuurd als toeristisch verblijf voor een week, midweek of weekend).

Vanuit het beleidsdomein toerisme wordt 'tijdelijke verblijfsgelegenheid' omschreven als een verblijfplaats waarop niemand gedomicilieerd is of er zijn hoofdverblijfplaats heeft, met uitzondering van de uitbater en zijn gezin. 'Toeristische logies' wordt omschreven als toeristische exploitaties met voor logies uitgeruste kamers of ingerichte verblijven. Deze inrichtingen verstrekken voor minstens één nacht logies. Er moeten heel wat wettelijke verplichtingen worden ingevuld vooraleer iemand van start kan gaan (uitbatingsvergunning, brandveiligheidsattest, vergunning inzake voedselveiligheid, BTW, SABAM, verzekeringen ...).

Om het aanbod van de logies kenbaar te maken, heeft PiV een overzichtelijke website ontwikkeld en geeft zij ieder jaar een nieuwe brochure uit met het volledige aanbod. Hierbij vindt de toerist, naast allerlei basisinformatie over ligging, prijs, tijdstip, extra's ... ook info over het comfort (van basiscomfort tot luxe), hygiëne en netheid. De in het aanbod opgenomen logies werden hiertoe vooraf onderworpen aan een eigen classificatie, uitgedrukt in klavers en variërend van 1 tot en met 4.

In de paardenhouderij zijn het vaak paardenhouders (privé-personen) die een gedesaffekteerde boerderij kopen op het platteland om via een aanbod van kleinschalige logiesvormen aan toeristen inkomsten te generen. Vaak sluiten deze aan bij ruiterroutes of liggen zij in de nabijheid van rust- of afstapplaatsen.

Eigen en uniek voor plattelandstoerisme is de ligging. Uitbaters van hoeve- en plattelandstoerisme beschikken veelal over voldoende ruimte en voorzieningen voor paard en ruiter, of ruimte om deze voorzieningen in te richten.

Toerisme Vlaanderen heeft een overkoepelende rol voor het toerisme in Vlaanderen, maar heeft geen mandaten binnen de vzw Plattelandstoerisme in Vlaanderen. Toerisme Vlaanderen controleert dus niet de activiteiten van de vzw Plattelandstoerisme. Zo bepaalt PiV zelf als autonome organisatie haar algemeen en marketingbeleid.

Beide organisaties zijn actief op het vlak van toerisme, alleen richt de vzw Plattelandstoerisme zich enkel op kleinschalig hoeve- en plattelandstoerisme. Uiteraard zijn er contacten tussen beide organisaties en waar mogelijk werken ze samen, maar beide organisaties werken volledig los van elkaar.

Momenteel wordt er constructief samengewerkt met Toerisme Vlaanderen in het kader van de vorming van logiesuitbaters, het label Groene Sleutel en het fietsvriendelijke label.

PiV zetelt binnen het Technisch Comité voor de logiesverstrekkende bedrijven en PiV neemt deel aan de onderhandelingen (georganiseerd door het Departement Internationaal Vlaanderen) in het kader van het nieuwe Logiesdecreet.

3.1.1.4 Hotellerie

Uit de eerste ervaringen met het ruiter- en mennetwerk Limburgse Kempen van Toerisme Limburg bleek dat de plattelandslgies, omwille van hun kleinschaligheid, alleen niet kunnen instaan voor de ontvangst van ruiters en menners. Daarom heeft de provincie Limburg naast de plattelandslgies in haar netwerk ook hotels met een grotere capaciteit opgenomen.

3.1.1.5 Plattelandsklassen vzw

Plattelandsklassen vzw wil jongeren op een educatieve manier in contact brengen met land- en tuinbouw en het platteland, en ondersteunt en ontwikkelt educatieve initiatieven op het platteland.

Sinds 1985 organiseren de Landelijke Gilden plattelandsklassen, een variant op bos- of zeeklassen. Plattelandsklassen vzw werd in 1987 opgericht als dienst van de Landelijke Gilden met als doel de jongeren (opnieuw) in contact brengen met het Vlaamse platteland. De nadruk ligt op de land- en tuinbouw, maar er gaat ook aandacht naar landschap en natuur, geschiedenis, bewoning, geografie Plattelandsklassen probeert dit te doen op een ervaringsgerichte educatieve manier. Het *beleven* van het platteland is belangrijk en er is volop ruimte tot horen, voelen, ruiken, zien, proeven ...

Bovendien hanteert Plattelandsklassen het principe van de 'begeleide exploratie': er worden geen eenzijdige antwoorden gegeven, maar eerder hulpmiddelen aangereikt om zelf antwoorden te zoeken. Naast de hoofdactiviteit van het organiseren van plattelandsklassen ontwikkelde de vzw de laatste jaren een gamma aan educatieve initiatieven en didactisch materiaal, zoals een ééndaagse schooluitstap (van bv. een paardenhouderij), waarbij een klas het platteland ontdekt .

Plattelandsklassen vzw doet beroep op meer dan 600 vrijwilligers over heel Vlaanderen: paardenhouders, boeren en tuinders, natuur- en streekgidsen, fietsbegeleiders, organisatorische medewerkers, leerkrachten ...

Naast de ontwikkeling van educatieve materialen (bv. brochures, posters, educatieve spelen, educatieve borden,...) ondersteunt de vzw ook lokale educatieve initiatieven, zoals het uitwerken van een plattelandspad⁵ en de begeleiding en vorming van uitbaters van kijkboerderijen⁶.

De link met de paardensector uit zich onder meer in publicaties die specifiek over de paardenhouderij gaan (bv. de grasspriet, educatieve brochures en educatieve posters). Daarnaast ondersteunt Plattelandsklassen een aantal routes met educatief materiaal over het platteland en land- en tuinbouw in de eigen streek, en informeert de vzw over de betekenis van de paardenhouderij voor andere recreanten. Bovendien werkt de vzw voor (meerdaagse) plattelandsklassen samen met verschillende maneges en andere verblijfscentra die paardensport aanbieden (bv. Ponyhoeve in Turnhout, Groenhove in Torhout en Breugelhoeve in Peer).

3.1.1.1.6 Maneges

Een manege is een besloten plaats waar het paardrijden wordt beoefend. Het is een geheel van infrastructurele elementen die toelaten de ruitersport in zijn verschillende takken te beoefenen. Veel paardenliefhebbers die zelf geen ruimte hebben om een paard te stallen, vinden in een manege tegen betaling onderdak voor hun paard. In de meeste gevallen verhuurt de manegehouder ook rijpaarden.

Veel maneges en pensionstallen liggen in de nabijheid van het stedelijk gebied (waar hun klanten vandaan komen), of dichtbij bos-, natuur- of recreatiegebieden waar gunstige uitrijmogelijkheden zijn of die door ruitersporen worden ontsloten. Maneges hebben relatief weinig weiland ter beschikking, zeker deze die gelegen zijn in of dichtbij stedelijk gebied. Op een manege komen in vergelijking met de andere vormen van paardenhouderij relatief veel bezoekers. Maneges in agrarisch gebied vallen onder de categorie 'para-agrarische bedrijven' (zie verder).

Een manege bestaat meestal uit een grote ruimte met een zandvloer, al dan niet voorzien van bepaalde voorwerpen die ingezet kunnen worden bij het springen, bij dressuuroefeningen of andere activiteiten van paard en ruiter. Daarnaast zijn er één stal of meerdere stallen voor de

⁵ Een uitgestippelde wandel- of fietsroute meestal aangekleed met educatieve borden die thema's als landbouw, platteland en natuur aansnijden.

⁶ Kinderen in contact brengen met het platteland en de land- en tuinbouw. Door het te ervaren, leren de kinderen het ook waarderen: het "onbekend maakt onbemind" – principe. Er wordt vertrokken van een begeleide exploratie waarbij geen eenzijdige antwoorden worden gegeven maar eerder hulpmiddelen worden aangereikt om zelf naar antwoorden te zoeken.

paarden, soms nog andere ruimtes voor de opslag van materiaal, voeder en de behandeling van paarden. De beter uitgeruste maneges hebben bovendien een tribune voor het publiek en een kantine voor de ruiters en de bezoekers. Sommigen beschikken over een buitenmanege (buitenpiste) voor het trainen van paarden en ruiters in openlucht.

De overdekte hal die bij slechte weersomstandigheden zoals regen, sneeuw en sterke wind gebruikt wordt, wordt dan de 'binnenrijpiste' genoemd. Voor een goede rijpiste gebruikt men meestal een mengsel van verschillende zandsoorten, zodat de bodem veerkrachtig is (kwetsuren tegengaan) en de bodem minder 'vastloopt' (d.w.z. dat de bodem voldoende los blijft liggen, ook al lopen er constant paarden op). Het verstuiwen van de bodem wordt meestal opgelost door een beregening te plaatsen. De duurdere bodems beschikken over een eb-en- vloed-systeem dat ervoor zorgt dat de bodem altijd een bepaalde vochtigheid heeft. Deze bodems bieden ook het voordeel dat er in de winter nog voldoende veerkracht aanwezig blijft om op een verantwoorde manier op te kunnen blijven rijden.

Soms wordt een mengsel van houtsnippers gebruikt. Het gebruik van houtsnippers is een goedkope methode om de veerkracht te behouden in de bodem. Men zal ze nogal eens terugvinden bij de particulier en de maneges die over weinig budget beschikken. Meestal gebruiken deze dan ook maar één zandtype voor de bodem. Het nadeel van houtsnippers is dat deze verteren en dus regelmatig aangevuld moeten worden. Bijkomend nemen deze ook vocht op en kunnen de paarden dan gemakkelijker uitschuiven. Dit type bodem zal men bijgevolg niet terugvinden bij de 'betere' paardenhouder of manege.

De betere rijpiste bestaat uit een mengsel van verschillende zandtypes, eventueel gemengd met een soort gel voor vochtopname, met daaronder een drainagesysteem en een systeem voor de bevochtiging van de bodem (hetzij via beregening, hetzij via een eb-vloed-systeem).

Aan de randen van de rijpiste zijn op speciale plaatsen letters aangebracht (A tot en met H), als referentiepunten bij het rijden van dressuuroefeningen en bij aanwijzingen door de instructeur.

De manegehouder zelf heeft een aantal belangrijke functies. In de manege bestaat de mogelijkheid lessen (privé en/of in groep) te volgen, vaak georganiseerd door de eigenaar zelf. In de grotere maneges leren gediplomeerde lesgevers (via de VTS of Syntra Vlaanderen) de verschillende disciplines aan.

Manegehouders verzorgen en stallen paarden. Niet alleen de eigen paarden zijn ondergebracht in de manege, maar privépersonen kunnen eveneens tegen betaling hun paard in de manege onderbrengen.

Verder organiseren sommige manegehouders evenementen, sportkampen en ruiterkampen, of stellen hun infrastructuur open voor plattelandsklassen, waarbij het paardrijden in de activiteiten geïntegreerd is.

Ten slotte beperkt de manegehouder zich soms niet tot het paardrijden zelf, maar kiest hij ook een aantal nevenactiviteiten, zoals verkoop van paarden, verkoop van materiaal (ruitershop), exploitatie van een KI-centrum, ...

3.1.1.1.7 Andere

3.1.1.1.7.1 De Brugse Koetsiers vzw

Een menner-gids vervoert en gidst toeristen met de koets door de stad Brugge. Ook in de steden Brussel, Gent, Antwerpen en Oostende vindt men koetsiers terug.

3.1.1.1.7.2 Garnaalvissers in Oostduinkerke

De garnaalvissers te paard vormen het uithangbord van Oostduinkerke. Dit is de enige plaats ter wereld waar je hen aan het werk kan zien. Bij laag water, gekleed in gele oliejeckers en zuidwester, trekken ze erop uit om garnalen te vangen. De garnaalvisserij, zowel te paard als te voet, wordt beoefend bij laag tij, gedurende ongeveer 2 à 3 uur. De paardenvisser zit in een houten zadel op zijn paard dat het zware garnaalnet achter zich aansleept. De paarden stappen tot aan de borst in het water. Vroeger werden meestal taaie muilezels gebruikt, die vooral bekend waren om hun uithoudingsvermogen. Nu zijn de muilezels zeldzaam geworden en doen de vissers een beroep op kloeke Brabantse of Ardense trekpaarden. Deze rustige en sterke dieren zijn uitstekend geschikt om het zware werk te verrichten.

3.1.1.1.7.3 Evenementen (één- of meerdaags)

- het rijden met het Belgisch Trekpaard (vooral in Vlaams-Brabant);
- de renbanen en het drafrennen;
- Waregem Koerse;
- prijskampen (exterieurkeuringen);
- tornooien (in de verschillende disciplines);
- Kerstjumping in Mechelen;
- huifkartochten;
- jaarmarkten (bv. Sint-Lievens-Houtem) / Vilvoorde;
- koetsparades;
- stoeterijen;
- circussen;
- paarden in pretparken, stapmolens;
- paardenprocessie van Hakendover;
- paardentochten;
- ...

3.1.1.2 Knelpunten

3.1.1.2.1 Terminologie

Het is belangrijk om de maneges in Vlaanderen in kaart te brengen. Er zijn verschillende bronnen. Het belangrijkste knelpunt is dat ieder een eigen interpretatie en omschrijving heeft van wat een 'manege' precies inhoudt. Zo stelt men dat iemand die enkel paarden houdt, maar niet laat berijden, een paardenpension exploiteert. Worden de paarden wél bereden, eventueel in combinatie met een aanbod van lessen en opleiding, dan is er sprake van een manege. Andere stellen

dan weer dat wanneer de paarden voor een publiek toegankelijk zijn, het om een manege gaat. Volgens nog anderen zou er sprake zijn van een club als er wedstrijdaccommodaties aanwezig zijn. Onder welke definitie vallen de Koetsiers van Brugge dan weer?

Het is noodzakelijk een éénduidige omschrijving op te stellen van een 'manege', eventueel aangevuld met een eenduidige omschrijving van pensionstal, handelsstal, privéstal, KI-centrum, stoeterij...

Bij wijze van voorbeeld wordt hieronder de bron van BLOSO opgenomen. Op de website van BLOSO zijn 393 maneges in Vlaanderen⁷ terug te vinden (zie kaart). De sector geef aan meerdere maneges in meerdere gemeenten te kennen die niet op deze website terug te vinden zijn. Wellicht schommelt het aantal maneges in Vlaanderen in de buurt van de 600. Bij raadpleging van de term 'maneges' in de Gele Gids worden dan weer 410 maneges teruggevonden. Andere bronnen zijn de Mestbank, de landbouwteiling en andere, elk met hun eigen cijfermateriaal. **De bijhorende kaart is dus onvolledig, maar maakt toch deel uit van deze nota om het probleem extra te duiden.**

Wellicht kan de verplichte identificatie van paard en eigenaar in toepassing van het KB van 16 juni 2005 voor enige duidelijkheid zorgen.

Hoe dan ook, er is dringend nood aan een uniforme omschrijving.

3.1.1.2.2 Subsidies

Zowel actieve⁸ landbouwers in hoofdberoep als in bijberoep die plattelandslogies aanbieden in een neventak, kunnen 40 % VLIF-steun ontvangen met een maximum bedrag van 150.000 euro per bedrijf bij maximum acht verblijfseenheden.

De niet-landbouwers die een gedesaffecteerd landbouwbedrijf educatief toegankelijk willen maken voor hoefvetoerisme, kunnen niet genieten van dit voordeel en vallen bijgevolg uit de boot.

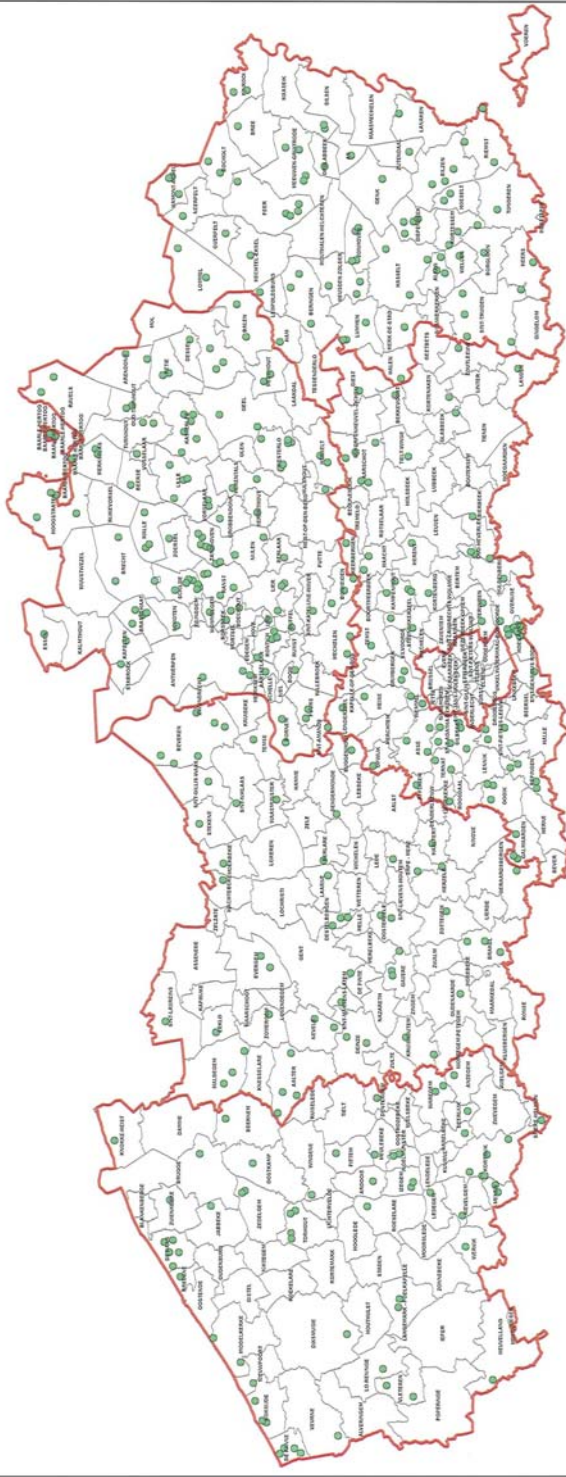
3.1.1.2.3 Onderwijs

Uit de dialoogdag 'Vorming en opleiding' is gebleken dat het onderwijsaanbod rond toeristische en recreatieve aspecten nagenoeg niet aan bod komt. Dit in tegenstelling tot het buitenland (vooral Frankrijk) maar ook Wallonië, waar wel dergelijke onderwijs- en opleidingsmogelijkheden zijn uitgebouwd. Om recreatief paardrijden in te passen in het vormingsaanbod van de VTS-structuur, is een overleg met o.a. de diensten van Toerisme Vlaanderen wenselijk, om te zien hoe het onderwijs deze noden kan invullen.

⁷ Bron: website BLOSO, sportinfrastructuur in Vlaanderen, maart 2008

⁸ De natuurlijke persoon of de beherende vennoot, zaakvoerder, bestuurder of afgevaardigde bestuurder van de rechtspersoon moet minstens 50 % van zijn totale arbeidsduur besteden aan de werkzaamheden op het landbouwbedrijf en minstens 35 % van zijn totale netto belastbare inkomen uit die activiteit halen.

Maneges in Vlaanderen

Legend:

- Maneges (green dot)
- Provinciegrens (red line)
- Gemeentegrens (black line)

Bron: website ILCOG

3.1.2 De situatie in Nederland

In Nederland werd de **Stichting Hippisch Toerisme Nederland** opgericht. Dit is een organisatie die zich inzet voor de belangen van de recreatieve ruiter en koetsier. Het bestuur van de stichting bestaat uit vrijwilligers: een aantal actieve ruiters en koetsiers die de mogelijkheden voor het recreatief paardrijden in Nederland willen bevorderen onder het motto 'Gebruikers voor gebruikers'.

De Stichting Hippisch Toerisme Nederland heeft de volgende doelstellingen:

- het (doen) uitbreiden van routes en voorzieningen voor de (recreatieve) paardengebruiker;
- het nastreven van een uniform, landelijk systeem van bebording van ruiter- en menroutes;
- het verstrekken van informatie over recreatief paardrijden.

Om deze doelstellingen te bereiken, werkt de Stichting actief samen met overheden (Rijk, provincies, gemeenten, recreatieschappen ...) en andere organisaties (de bureaus voor toerisme, natuurorganisaties, landeigenaren, recreatieve ondernemers ...).

De Stichting Hippisch Toerisme Nederland wil de mogelijkheden voor het recreatieve paardrijden en mennen in Nederland verruimen en verbeteren door:

- het behartigen van de belangen van de recreatieve ruiter en koetsier;
- het geven van deskundig advies, van vergadertafel tot in het veld;
- het (doen) aanleggen van routes in opdracht van gemeenten en terreineigenaren;
- het structureel onderhouden van deze routes;
- het aanleggen en onderhouden van rustplaatsen en drinkwatervoorzieningen;
- het (doen) uitgeven van routekaarten, routegidsen en informatiefolders;
- het beheer van het landelijke Informatiecentrum 'PaardEnPad'.

Sinds de oprichting van Stichting Hippisch Toerisme Nederland in januari 1996 is er behoorlijk aan de weg getimmerd. Het 'eigen' routenetwerk van de stichting is inmiddels ongeveer 3.000 kilometer lang. Van deze routes zijn kaarten en routegidsen beschikbaar. Vrijwilligers van de stichting onderhouden de routes. Onderzoek heeft aangetoond dat de gebruikers tevreden zijn over de voorzieningen. Ook andere recreanten waarderen de door de stichting aangelegde rustplaatsen en drinkwatervoorzieningen.

De Stichting Hippisch Toerisme Nederland is opgericht in januari 1996. Een groep enthousiaste ruiters en mengers nam het initiatief de her en der verspreide informatie over routes en uitrijgebieden te bundelen. Vanuit hun achterban, NVVR (Nederlandse Vereniging voor Vrijtijds Ruiters) en NBvaP (Nederlandse Bond van Verenigingen van het Aangespannen Paard), wisten ze dat er overal in het land kennis aanwezig was over routes. Omdat deze kennis zo versnipperd was, ontstond het idee deze informatie beter toegankelijk te maken door ze te bundelen in een vraagbaak voor recreatieve ruiters en mengers. Wie elders in het land wilde rijden, kon informatie opvragen over routes en uitrijgebieden. De oprichting van het routebureau was een feit.

Het routebureau van de Stichting heeft in de loop der tijd allerhande informatie verzameld over recreatief paardrijden in Nederland. Dit resulteerde in de opening van het landelijke Informatiecentrum PaardEnPad waar iedereen terecht kan met vragen over recreatief paardrijden in

Nederland. Dit Informatiecentrum verzamelt en verstrekt alle beschikbare informatie over aangelegde men- en rutterroutes in Nederland, onderdakadressen en recreatief paardrijden. Een uitgebreid assortiment routegidsen, routekaarten en brochures is te bestellen via de website van de stichting: www.hippisch-toerisme.nl.

Er was ook behoefte aan een overzicht van overnachtingadressen voor ruiter/koetsier en paard in Nederland. Deze adressen zijn verzameld in het Pleisterplaatsenboek. Er is een uitgebreide inventarisatie van rutterroutes en menpaden in Nederland gemaakt en momenteel wordt gewerkt aan nieuwe uitgaven van 'Met paard te gast aan de kust' en 'Groepsaccommodaties'.

3.1.3 Recreatie

Een belangrijk aandachtspunt in de discussie over de ontwikkeling van het ruitertoerisme is de duidelijke afbakening tussen het recreatieve en het toeristische aspect van het paardrijden.

De recreatieve ruiter beperkt zich tot zijn eigen omgeving die hij dagelijks (of meerdere malen per week) te paard verkent en heeft behoefte aan diversiteit, aangepaste paden, veiligheid en bereikbaarheid van de paden vanuit zijn eigen huis of vaste manege.

De toeristen die met hun eigen of eventueel gehuurd paard een andere omgeving verkennen hebben andere behoeften en noden. Naast veiligheid, zijn de bereikbaarheid van geschikte ruitersporen vanuit hun tijdelijke verblijfplaats of vanuit één van de grote toegangswegen, de situering van de ruiter in de regio waarin hij zich bevindt, kwalitatief duidelijke en onberispelijke bewegwijzering, rustplaatsen waar hij met zijn paard terecht kan, overnachtingsmogelijkheden belangrijk voor de toeristische ruiter. Daarnaast heeft hij net zoals alle andere toeristen informatie nodig over alle andere toeristische producten (bezienswaardigheden, restaurants en cafés, evenementen ...).

3.1.3.1 Wie?

De paardenhouderij (vooral de hobbypaarden, eerder dan de beroepsaarden) heeft de voorbije jaren een markante groei gekend. Deze groei blijft gestaag toenemen. Uiteraard neemt zo ook het aantal mensen toe die bezig zijn met paarden. Hun activiteit kan sportief of beroepsmatig zijn, maar ook – en wellicht situeert zich daar de grootste groep – een hobby of een manier om te recreëren.

Rond het paardengebeuren is de voorbije decennia een breed verenigingsleven gegroeid. Op het Vlaams niveau is er de Confederatie van het Paard (VCP), waaronder drie subsectoren vallen (zie thema: 'Organisatie, vereniging en woordvoerderschap'). De sporters en de pure recreanten situeren zich onder het forum Gebruikers en vormen veruit de grootste groep; hun aantal – net zoals het aantal paarden – blijft toenemen. De Vlaamse Hippische Sportbond (VHS) groepeerde een aantal diverse recreatieve en sportieve verenigingen. De twee grootste Vlaamse sportverenigingen zijn de Vlaamse Liga Paardensport vzw (VLP), met ongeveer 19.500 leden en de Landelijke Rijverenigingen vzw (LRV), met ongeveer 13.000 leden. Het grootste deel van deze leden doet competitief aan paardrijden, een kleiner deel rijdt louter recreatief.

Daarnaast zijn er nog duizenden nergens bij aangesloten personen die recreatief rijden (al dan niet onder zadel of met de koets), en ook een zeer grote groep die nooit paardrijdt, maar wel één of meerdere paarden in bezit heeft. Men kan deze individuele paardenhouders en paardenliefhebbers groeperen onder de noemer hobbyist. Precies omdat zij niet georganiseerd zijn, is deze groep moeilijk tot niet bereikbaar. De oprichting van een Vlaams Paardenloket (zie thema 'Organisatie, vereniging en woordvoerderschap') kan een manier zijn om hen te bereiken en te informeren.

Men schat het totale aantal mensen dat in Vlaanderen actief bezig is met paarden, op ongeveer 200.000. Dit betekent dat het overgrote deel van de paardenliefhebbers terug te vinden is buiten de erkende sportfederaties. Momenteel ontbreekt het aan precieze cijfers van zowel het aantal paardachtigen in Vlaanderen als de paardenhouders.

Een mogelijke informatiebron is de mestwetgeving, maar deze is in deze context ontoereikend. Een houder van paarden is bij de Mestbank pas aangifteplichtig wanneer het aantal paarden op zijn inrichting minstens 300 kg difosforpentoxide (P_2O_5) (= 10 volwassen paarden) produceert of wanneer de tot de inrichting behorende oppervlakte cultuurgrond 2 of meer ha bedraagt. Dat houdt in dat iedere paardenhouder in Vlaanderen met < 2 ha en < 300 kg P_2O_5 zich niet kenbaar moet maken bij de Mestbank.

Wellicht zal de wetgeving inzake de verplichte identificatie de oplossing moeten brengen. Daar is bij wet verplicht dat tegen 1 juli 2008 elke paard moet gechipt zijn én elke eigenaar én sanitair verantwoordelijke van het paard moet gekend zijn via een encoding in een databank.

3.1.3.2 Aanbod

3.1.3.3 Sportkampen en paardenkampen

De paardenkampen voor jongeren zijn de koplopers onder de sportkampen voor de jeugd. Ze worden georganiseerd door door BLOSO erkende federaties. Iedere paardenliefhebber die als sporter aangesloten is bij een club, is via zijn club aangesloten bij een sportfederatie. Deze sportfederatie ondersteunt, informeert en vertegenwoordigt haar clubs.

Kiest men ervoor om recreatief paard te rijden en eventueel aan recreatieve competities deel te nemen, dan sluit men zich aan bij een recreatieve sportfederatie (o.a. LRV). Wil men ook de kans krijgen om door te stoten naar een hoger niveau, dan dient men zich aan te sluiten bij een sportclub die aangesloten is bij de unisportfederaties (o.a. VLP). Dit zijn immers de enige federaties die via de Belgische koepel kunnen deelnemen aan internationale competities.

Eenzijds worden sportkampen georganiseerd door de sportfederaties onder SPOKA. SPOKA is een initiatief van de Vlaamse sportfederatie die alle sportkampen (door BLOSO erkende en niet erkende) bundelt op een website, mits zij aan een aantal voorwaarden voldoen; zoniet kunnen ze niet vermeld worden op de site.

De erkende sportfederaties die in 2007 paardensportkampen (in totaal 200, waarvan 7 buiten Vlaanderen) organiseerden zijn:

- Fros Amateursportfederatie (deze organiseren in 2008 geen paardensportkampen meer);
- Recreas;
- Gezinsportfederatie – GSF;
- Sporta;
- Sportievak;
- Vlaamse Liga Paardensport (VLP).

Anderzijds zijn er de talloze initiatieven van gemeenten en privépersonen/organisaties die – vertrekkende van een manege –diverse vormen van paardensportkampen aanbieden. Deze initiatieven zijn niet erkend, maar zeker niet te verwaarlozen.

Op de sportkampen die de VLP organiseert, geven gediplomeerde lesgevers les, met minstens een initiatordiploma van de Vlaamse Trainersschool (VTS – BLOSO) of hier mee geassimileerd. Om te mogen deelnemen aan een sportkamp moet de deelnemer minstens 8 jaar oud zijn of in hetzelfde jaar 8 worden. De deelnemers worden dan ingedeeld in homogene groepen van maximum 12 deelnemers.

Per week wordt een gedetailleerd programma opgemaakt. Minstens 4 uur per dag worden activiteiten rond het paard georganiseerd. Het paardrijden zelf omvat verschillende onderdelen zoals dressuur, springen, voltige, wandelen, ponygames ... Naast het leren paardrijden ligt het accent ook op het omgaan met de paarden. Er worden ook allerlei activiteiten gedaan zoals voederen, stro geven, stallen mesten ... Elke kampplaats beantwoordt aan alle geldende wettelijke, decretale en reglementaire voorschriften. Er is minstens één grote overdekte rijpiste en een grote buitenpiste. Ook worden er minstens vier maaltijden per dag geserveerd (ontbijt, lunch, vieruurtje, avondmaal).

De sector merkt op dat de organisatie van een paardensportkamp heel wat administratief werk vergt.

3.1.3.1 Recreatief paardrijden en mennen

Duizenden ruiters beoefenen wekelijks actief een bepaalde tak van de paardensport. Naast het springen, dressuur en mennen winnen nieuwe takken zoals endurance (lange afstandswedstrijden), eventing (military) en western riding aan belangstelling. Daarnaast bestaat de (routegebonden) recreatieve vorm van paardensport. Onder recreatief paardrijden wordt verstaan: “het beoefenen van de paardensport - graag buitenrijden op paden, wegen en/of in terreinen - zonder dat daarbij sprake is van enig wedstrijdreglement”. Op basis van beleving, routegebruik en intensiteit heeft elke ruiters zijn eigen invalshoek. Dat kan interesse voor natuur en omgeving zijn, of als decor bij een ontspannen rit of het gebruik van het landschap om te trainen. De ruiter kan activiteiten (die een dag, soms meerdaagse tochten omvatten), individueel of in groep beleven.

Men vindt ruiterspaden (al of niet bewegwijzerd) in de nabijheid van bos, natuur- en landbouwgebieden. Na de fiets- en wandelroutenetwerken verruimen geleidelijk meer en meer (vaak gemeentegrensoverschrijdende routes voor paardenliefhebbers het toeristisch-recreatieve aanbod in Vlaanderen. Ruiters rijden immers graag in of nabij kleinschalige landschappen en bosrijke

gebieden. Paardrijden zit duidelijk in de lift en is bij uitstek een vrijetijdsbesteding gericht op het platteland. De vraag naar aangepaste paden (paard en ruiter moeten op een aangename en veilige manier op weg kunnen) en verbinding met maneges en andere start-, eind- en rustplaatsen stijgt, en vraagt bijgevolg bijzondere aandacht. Routes kunnen met elkaar verbonden worden en op elkaar afgestemd, zodat de recreanten kunnen kiezen welke route(s) ze wensen te volgen. Dit maakt het mogelijk om langere trajecten en meerdaagse tochten te plannen. Het padenpatroon wordt gevormd door een geheel van lijnverbindingen, knooppunten en concentratiepunten. Door verbindingen te maken tussen de verschillende bestaande paden en routes, worden de keuzemogelijkheden van de te volgen paden, maar ook de mogelijkheden om te variëren met de afstanden, vergroot.

Op die manier kan de ruiter/menner tijdens het rijden van de route beslissen om te kiezen voor een langere of kortere route dan gepland.

Routes kunnen rondgaand (begin- en eindpunt vallen samen) ofwel doorgaand zijn (eindigen niet bij het beginpunt). Ze kunnen deel uitmaken van een ruiter- en menroutenetwerk die met elkaar verbonden zijn door een systeem van genummerde knooppunten. Veel paardenhouders vertrekken vanuit de manege of vanuit de weide waar hun paard staat en hebben geen aanhangwagen om het paard te vervoeren. Ze willen dus in de eigen omgeving de gelegenheid hebben om recreatief te kunnen paardrijden. Daarom dienen routes zo goed mogelijk aan te sluiten bij bestaande ruitersportvoorzieningen en accommodaties (o.a. manege). Dat kan door middel van een aanrijroute. Indien mogelijk is deze route gescheiden van enig ander verkeer. Als ze over openbare wegen gaat, moet de route beschikken over voldoende brede bermen voor uitwijkmogelijkheden en mogen er geen onverwachte kruisingen zijn (max. afstand ongeveer 3 km of 30 minuten stapvoets lopen van het paard). Voor de paardensporter die zijn viervoeter eerst per trailer of vrachtwagen vervoert, is een parkeerplaats van belang.

3.1.3.3.1.1 Bewegwijzerde ruiterroutes

Bewegwijzerde ruiterroutes zijn vooral noodzakelijk voor de ruitertoerist die het gebied niet (goed) kent. Lokale ruiters kunnen er uiteraard ook gebruik van maken. De uitbouw van routes, al dan niet in een netwerk, vereist een gebied met een autoluwe of autovrije en veilige wegeninfrastructuur in een aantrekkelijk landschap. Verder moet de regio op toeristisch gebied een grote potentie hebben, en belevingswaarde meegeven aan de recreant. Om bruikbaar te zijn, moeten deze routes van hoge kwaliteit zijn en aan een aantal richtlijnen voldoen. Toerisme Vlaanderen heeft richtlijnen uitgewerkt en verspreid naar de actoren die betrokken zijn bij de bewegwijzering. Deze richtlijnen hebben betrekking op verkeersveiligheid, intensiteit van andere verkeersvormen, type wegenis (breedte, aandacht voor een juiste ondergrond en toplaag), bekoorlijk landschap of aantrekkelijke omgeving, bereikbaarheid en toestemming van de weg- en terreinbeheerder. Uiteraard moet er ook aandacht zijn voor een correcte bewegwijzering (normen zijn hiertoe opgesteld). Bovendien worden, mits een correcte uitbouw, deze routes betoelaagd door Toerisme Vlaanderen.

In elke provincie zijn er diverse bewegwijzerde routes. Toch zijn er grote verschillen.

Zo heeft de **provincie Limburg** onder andere een 350 km lang ruiter- en menroutenetwerk in de Limburgse Kempen ontwikkeld, vergelijkbaar met de fiets -en wandelroutenetwerken. Dit netwerk wordt in de loop van 2008 uitgebreid met een 145 km lang ruiter- en menroutenetwerk in het Nationaal Park Hoge Kempen. In samenwerking met PiV werkte de provincie Limburg een label voor ruiterlogies en ruitercafés uit als element in de productontwikkeling rond het ruiter- en mennetwerk Limburgse Kempen. In de Limburgse Kempen zijn er momenteel 23 ruiterlogies en 32 ruitercafés, zonder de eventuele nieuwe cafés en logies die in 2008 een label zullen krijgen (zie bijlage voor details).

Andere bewegwijzerde routes:

- Breugelroute (omgeving Peer - 3 verschillende routes, max. 15 km);
- Equidroom (omgeving Bocholt - 24 km);
- Wandelpaden Gehagen (omgeving Tessenderlo - keuze uit verschillende routes).

Ook in de **provincie Antwerpen** heeft men een routenetwerk (grensoverschrijdend) voor ruiters en menners gecreëerd. Het ruiternetwerk 'Door het grenslandschap van Taxandria' verbindt 250 km trajecten in de noordoostelijke hoek van de Antwerpse Kempen, de Baronie van Breda (NL) en Midden-Brabant (NL) en is onderverdeeld in diverse korte lussen en verbonden via knooppunten. Aan de hand van de kaart kan de ruiter een eigen traject uitstippelen. Op Vlaamse bodem lopen de trajecten onder andere via het schitterende Gewestbos van Ravels, de kolonies van Wortel (Hoogstraten) en Merksplas en de enclavegemeente Baarle.

Andere bewegwijzerde routes:

- Ruiterpad Voorkempen (omgeving Zoersel en randgemeenten – 35 km);
- Ruiterpad Kasterlee (47 km);
- Ruiterpad Lille (25 km);
- Ruiterpad Vorselaar (10 km);
- Ruiterroute Westerlo (ingekorte versie 11 km, max. 17,5 km).

In de **provincie Vlaams Brabant** is het opzet om ruiterroutes enkel aan te bieden op kaart, onder de vorm van een roadbook (kruispunt per kruispunt) en in GPS-formaat (ideaal voor menners). Men is van mening dat het niet plaatsen van wegwijzers veel discussies voorkomt over de praktische inplanting ervan, de plaatsing zelf en het onderhoud. Vlaams-Brabant is de pionier van deze digitale ruiterroutes, die de kern vormen van een Interreg⁹ IV-project dat de vzw Landelijke Rijverenigingen momenteel voor een subsidie hebben in gediend bij Europa.

⁹ INTERREG is een Europees initiatief dat de samenwerking stimuleert tussen regio's uit verschillende deelstaten gedurende de programmaperiode 2007-2013. Het gaat daarbij om het versterken van de sociale en economische samenhang. De Interreg-programma's brengen de regio's bij elkaar rond heel concrete thema's. De projecten die gerealiseerd worden, kunnen rekenen op een flinke subsidiëring van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Er bestaan drie verschillende soorten programma's. Het eerste biedt provincies in de Vlaams- Nederlandse grensstreek de mogelijkheid om samen projecten op te zetten. Voor de provincie Vlaams-Brabant komt hiervoor het arrondissement Leuven in aanmerking. Een tweede programma brengt streken uit Noordwest-Europa bij elkaar. Het laatste stimuleert de samenwerking tussen regio's uit heel Europa. Interreg-programma's bestrijken heel wat domeinen: van natuur over kunst tot erosiebestrijding, economische samenwerking, sociale initiatieven ... Telkens gaat het om concrete initiatieven met duidelijk zichtbare resultaten.

Beschikbare routes:

- Koetshuispad menroute (omgeving Roosdaal – 16 km);
- Laarpad (omgeving Nederokkerzeel – 20 km);
- Pajottenpad (omgeving Gooik – ingekorte versie 25 km, langste route 35 km);
- Rijnrodepad (omgeving Kersbeek – 25 km);
- Warandepad (omgeving Oud-Heverlee – 27 km);
- Zoniënwood en omgeving (zelf uit te stippelen).

De ruiterspaden Ann Dilbeek (drie verschillende routes in de omgeving van Dilbeek, max. 19 km) zijn, in tegenstelling tot bovenstaande provinciale initiatieven, een gemeentelijk initiatief.

In het voorjaar van 2008 wordt een nieuw digitaal ruiterspad gelanceerd: het Huilewindpad (25 km) in Hoegaarden en omgeving. Nog in 2008 volgt het Voerpad (+/- 30 km) in Bertem en omgeving. Door aansluitingen tussen deze en andere paden werkt Vlaams-Brabant naar een lussensysteem van ongeveer 125 km ruiterspaden met bijhorende overnachtingsmogelijkheden. Later volgen dan verdere uitbreidingen in het Hageland en de rest van de Groene Gordel rond Brussel.

De **provincie West-Vlaanderen** heeft geen routenetwerk ontwikkeld. Deze provincie heeft echter wel de meeste lusvormige routes van alle Vlaamse provincies. Er komt elk jaar trouwens een route bij. In het totaal beschikt West-Vlaanderen nu al over 340 km ruiterroutes. Tot op heden zijn er een vijftiental routes ontwikkeld, het merendeel in de Leiestreek. Een viertal zijn volledig geschikt voor het mennen. Naast de Leiestreek bieden ook het Brugse Ommeland en de Westhoek ruiterroutes aan. Alle routes situeren zich in de onmiddellijke omgeving van één of meerdere maneges, die meestal ook het vertrekpunt vormen. Het centrale deel van West-Vlaanderen heeft voor de wandelruiter nauwelijks iets te betekenen. De verschillende circuits liggen te ver uit elkaar om ze tot een netwerk te kunnen verbinden.

Begin oktober 2008 zal een nieuwe route aan het provinciaal ruiteraanbod toegevoegd worden: de Vleterenruiteroute. Ook in de gemeente De Moeren is de uitvoering van een nieuwe ruiterroute gepland.

Beschikbare bewegwijzerde routes:

- Bouvelomenroute – cross Country route (omgeving Waregem – 38 km, resp. 16 km);
- Bulskampveldruiteroute (omgeving Beernem – 18 km);
- Gaverruiteroute (omgeving Deerlijk – 8 km);
- Groenhoverruiteroute (omgeving Torhout – 23 km);
- Kerstenburgruiterroute (omgeving Dentergem – 18 km);
- Menokerruiterroute (omgeving Wervik – 25 km);
- Plokkersruiterroute (omgeving Poperinge – 17 km);
- Polygoneruiterroute (omgeving Zonnebeke – 27 km);
- Rodeberguiterroute (omgeving Heuvelland – 17,2 km);
- Roterijruiterroute (omgeving Menen – 14 km);
- Ryckeveldruiter- en menroute (omgeving Oedelem – 17,6 km);
- Trimardruiterroute (omgeving Spiere-Helkijn – 30 km);
- Westkustruiterroutes (De Panne Ruiterroute – 12 km, de Calmeyn ruiterroute – 4 km,

- Westkustrouteroute – 26 km);
- Zilveren Spoor en Bergelenruiteroute (omgeving Moorsele – 29 km).

In de **provincie Oost-Vlaanderen** bestaat het productaanbod voor ruiters en menners uit een achttal uitgestippelde onafhankelijke, lusvormige en in één richting bewegwijzerde routes die beschreven worden op een routekaart. Soms loopt een route zowel over het grondgebied van West- als van Oost-Vlaanderen, soms wordt ook op het grondgebied van Wallonië gewandeld. De meeste routes in Oost-Vlaanderen situeren zich in de Vlaamse Ardennen (7 stuks), één in Scheldeland (Ninove). In het Waasland en de Gentse regio zijn er geen ruiterroutes. Er is een verzamelmapje met de ruiter- en menroutes in de Vlaamse Ardennen te koop. In Scheldeland wordt, op initiatief van de stad Dendermonde, momenteel werk gemaakt van een ruiternetwerk op het grondgebied van Dendermonde, Hamme, Zele en Berlare. Later kan het netwerk eventueel uitgebreid worden in de richting van Laarne, Wichelen en Aalst. Eind 2008 zou het Regionaal Landschap Schelde-Durme een dossier indienen voor cofinanciering.

Beschikbare bewegwijzerde routes:

- Lozerbos ruiterroute en Zijdegemkouter menroute (omgeving Nokere – 6,5 km & 28 km);
- Livierenbos ruiter- en menroute (omgeving Brakel – 15 km);
- Livinusruiterroute (omgeving Herzele - 34 km);
- Maarkebeekvallei men- en ruiterroute (omgeving Oudenaarde, Maarkedal – 29 km en 15 km);
- Ruiter- en menroutetabaksroute (omgeving Ninove – 36 km);
- Scheldemeersen menroute (omgeving Kluisbergen – 25 km);
- Zoetegem menroute (omgeving Zottegem – 13 km).

Het verschil in aanpak tussen de provincies is vooral te wijten aan de beschikbaarheid van routes en de mogelijkheden om er aan te leggen op basis van de geografische ontwikkeling en ligging. Bij de ontwikkeling van nieuwe ruiterroutes gaat men steeds uit van de aanwezigheid van één of meerdere maneges en van het bestaande of nog uit te breiden aanbod aan (conflictvrije) onverharde paden. Zo is de verstedelijking zeker het grootste probleem. Vooral in Oost- en West-Vlaanderen is het omwille van de vele lijnstructuren zoals autostrades en spoorwegen niet evident om een knooppuntennetwerk voor ruiters en menners te ontwikkelen. De krappe voorraad aan onverharde paden maakt het uitstippelen van ruiter- en menneroutes dan ook tot een uitdaging.

3.1.3.3.1.2 Vrije wandelingen

Naast het recreatief paardrijden op bestaande ruiterroutes willen ruiters/menners (vooral de lokale ruiter) het paardrijden beleven in hun eigen omgeving, of vrij rond de manege een ommetje maken, eventueel binnen de perimeter van een afgebakende ruiterzone. Gezien de explosieve groei van het aantal ruiters is er een toenemende vraag naar routestructuren. De mogelijkheden in het huidige verkeer zijn uitermate beperkt. De recreatieve ruiter wil op een ontspannende manier door het landelijke gebied kunnen rijden, waarbij hij kan kiezen tussen verschillende afstanden en soorten routes. De paden dienen bovendien gemakkelijk bereikbaar, goed begaanbaar en veilig te zijn.

De bewegwijzerde en/of digitale wandelroutes zijn, al dan niet in een netwerk van knooppunten, op een doordachte manier aangelegd. Op deze routes ondervinden ruiters meestal geen of weinig problemen. Hoewel ook daar nog een aantal knelpunten terug te vinden is (bv. de soms ongelukkige verstandhouding bij verschillende recreanten op eenzelfde traject), situeert het probleem zich eerder bij het vrije recreatieve paardrijden en het menen in de natuur. Omdat men met de viervoeters ook afwisseling wil (de lokale ruiters vragen een grotere toegankelijkheid van kleinere wegen zodat zij niet steeds verplicht zijn dezelfde lus in eigen streek te moeten maken), wijkt de ruiter/menner af van bestaande routes, of kiest hij voor een volledig losse willekeurige wandeling. Dat kan gebeuren op individuele basis of in een groep, al dan niet in clubverband.

Binnen de sector promoot vooral de **Vlaamse Vereniging voor Ruitertoerisme (VVR)** deze recreatieve vorm van paardrijden. Sinds 1 april 2005 is de VVR gefusioneerd met de Landelijke Rijverenigingen vzw (LRV), een sportfederatie van meer dan 400 Vlaamse ponyclubs en rijverenigingen (zie thema 'Organisatie, vereniging en woordvoerderschap'). Vooral voor de oprichting van het recreatieve luik ging LRV de samenwerking met de VVR aan. Al meer dan dertig jaar is de hoofdactiviteit van de VVR het promoten van paardrijden en menen in de vrije natuur.

Op de voor ruiters en meners georganiseerde wandelingen in België en de buurlanden, ontmoeten paardenliefhebbers vanuit alle streken elkaar en trekken er samen op uit, gaande van dagwandelingen in eigen streek tot meerdaagse tochten. Heel wat wandelingen worden begeleid door gebrevetteerde VVR-gidsen. Alle rijstijlen zijn toegelaten, mits deze met respect voor het paard worden uitgeoefend.

VVR organiseert jaarlijks een VVR-TREK. Eén maal per jaar komen dan alle trekruiters en recreatieve meners te paard of met de koets vanuit het hele land samen naar een verzamelpunt waar ze gedurende drie dagen kamperen, verbroederen en wandeltochten maken te paard of met de koets. De tiende editie van de jaarlijkse VVR Trek vond in 2007 plaats in de Voorkempen en werd georganiseerd door de Antwerpse Trekruiters.

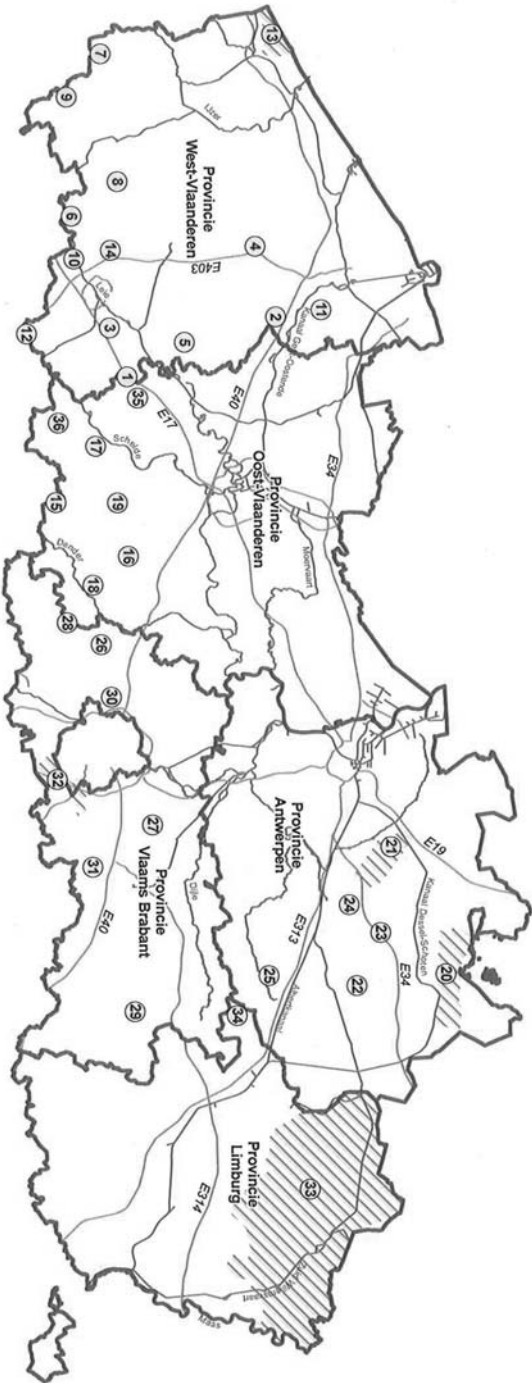
Ook het VVR TRAIL TOGETHER-weekend is een jaarlijks initiatief om samen met paardenliefhebbers uit Wallonië en de buurlanden een weekend samen door te brengen.

Een tiental VVR-clubs, verspreid over heel Vlaanderen, groeperen paardenliefhebbers uit de regio of met gezamenlijke specifieke interesses, zoals bv. menen, trektochten voor de jeugd, wandelingen met paard en hond ...

Binnen LRV-VVR is er ook aandacht voor opleiding van begeleiders voor groepen ruiters. Zo kan men opleiding volgen voor VVR-Begeleider en de vervolgcursussen VVR-Gids en VVR Meester-Trekruiter.

Een ander initiatief van LRV dat hierbij aansluit, is het IVOT-project. IVOT staat voor Initiatie in Verantwoord en Ontspannen Terreinrijden. De bedoeling is om (jonge) ruiters op een goede manier te leren omgaan met paarden in het terreinrijden, buiten de piste in bos of in open veld. Ervaren lesgevers die zelf gepresteerd hebben op hoog niveau in deze tak, laten in verschillende sessies groepjes jonge (pony)ruiters kennismaken met het terreinrijden, en begeleiden hen.

Bewegwijzerd ruiterspden in Vlaanderen

NAAM	GEMEENTE	NUMMER
Bouwenroute & Cross County route	Wargem	1
Buskempelduiterroute	Beernem	2
Geenroute	Deerlijk	3
Geenroute	Torhout	4
Kerkeburgroute	Dertigem	5
Mendkeroute	Wervik	6
Plokkerroute	Poperinge	7
Polygonroute	Zonnebeke	8
Rodebergroute	Heuveland	9
Rodebergroute	Menen	10
Rodebergroute en menerspad	Oedelem	11
Rodebergroute	Spele-Hikijn	12
Westkustroute	De Panne, Koksijde	13
Zilveren Spoor en Beggeleeroute	Moorsele	14
Livrenbos ruter en menroute	Brakel	15
Limuzieroute	Herzale	16
Maatkeekvalle ruteroute	Oudeaarde	17
Ruter- en menroute/Tabakroute	Ninove	18
Zoetegem menroute	Zotogem	19
Geestland van Taxandria	Hoogstraten, Merksplas, Turnhout, Ranels	20

NAAM	GEMEENTE	NUMMER
Ruiterspad Voorkeken	Schilde, Brecht, Malle, Zandhoven, Samst, Zoverel	21
Ruiterspad Keutere	Kortrijk	22
Ruiterspad Lille	Lille	23
Ruiterspad Vorestar	Vorestar	24
Ruiterspad Westero	Westero	25
Koerhuusroute	Roodstal	26
Laarpad	Kampenhout	27
Pajoterruter- menroute	Goek	28
Rijndepad	Kortveken	29
Ruiterspad 'ANV' Dilbeek	Dilbeek	30
Zandmoed en omgeving	Oud-Terwarre	31
Ruter- en menroute/nederwijk Lumburg	Hoelhaat, Tenuren, Sint-Gerastus-Rode, Oerfise	32
Vanderdepden Gebuigen Tessenderlo	Tessenderlo	33
Lozerbos ruteroute en zijdegem menroute	Lommel, Overpelt, Neerpelt, Peer, Hamont-Achel, Bree, Kinroo	34
Scheldemere menroute	Nekere (Kruisbeeren)	35
	Zizeke (Kruisbeeren)	36
		37
		38

3.1.3.4 Knelpunten (exemplarisch)

Het hierboven vermelde provinciale aanbod van ruiterspaden (zie kaart) is erg onvolledig. Dit komt omdat enkel de ruiterroutes, die vanuit de provinciale diensten worden ingericht, kenbaar worden gemaakt en gepromoot. Andere bestaande routes komen niet aan bod. **De bijbehorende kaart is dus onvolledig, maar maakt toch deel uit van bijgaande nota om het probleem extra te duiden.**

Op het toeristische vlak is het erg belangrijk de bestaande ruiterspaden a) in kaart te brengen, b) daarna goed te onderhouden en c) te promoten via alle mogelijke kanalen. Als het kan zouden de bestaande paden via lussen met elkaar moeten worden verbonden tot een netwerk, of uitgebreid naar maneges en hoevelogies in de onmiddellijke omgeving.

Andere knelpunten die de sector aangeeft, zijn:

- Paden die door een bos lopen, worden aan de rand van het bos plots verboden terrein voor ruiters. Er doen zich moeilijkheden voor bij het uittekenen van trajecten in samenwerking met Natuurpunt of het Agentschap voor Natuur en Bos. Vaak hanteren zij het principe van exclusieve paden, waarop niet kan worden gereden. Dit heeft als gevolg dat bij de uitstippeling van een route het traject moet worden omgeleid, waardoor men zo echt interessante stukjes letterlijk links moet laten liggen.
- Gronden in natuurbeheer zijn vaak wel toegankelijk voor voetgangers, maar niet voor ruiters en menners.
- Toegang tot een bos wordt afgesloten gedurende de volledige maand oktober omwille van de Week van het Bos.
- Gemeenten beslissen soms dat ruiters niet meer door hun gemeente mogen komen en dit omwille van diverse redenen, zoals mest- en geurhinder. Drastisch zijn de (vaak zonder overleg) geplaatste verbodstekens voor ruiters/menners of de fysieke belemmering – bv. door het aanbrengen van slagbomen of barelen – die een verdere doorgang verhinderen. Indien dit ten onrechte gebeurt is het vaak onduidelijk tot welke instantie(s) men zich moet richten voor een oplossing.
- Paden worden na verloop van tijd voor recreatief paardrijden of -mennen afgesloten, omdat motorvoertuigen (zoals jeeps, crossmoto's en quads) ze stuk rijden.
- Wegen (onverhard en verhard) worden plots afgesloten door privé-eigenaars. Recht van doorgang blijft een heikel punt, dat vaak voor vertraging zorgt bij het aanleggen van een pad (het vraagt veel tijd om voor bepaalde tracés doorgang te krijgen). Wandelaars en fietsers zijn soms wel toegelaten, ruiters niet (meestal omwille van problemen in het verleden door enkele 'cowboys' die zich niet aan de regels hielden). Soms zijn er contracten tussen de privé-eigenaar en de provinciale dienst, met een soort recht op doorgang. Niet zonder risico's: bij wijziging in pachter/eigenaar vervalt dit recht en is de route niet meer volledig toegankelijk.
- Trekwegen langs kanalen (de zogenaamde jaagpaden) – vaak begraaasd door runderen of schapen – zijn verboden terrein om paard te rijden, of zijn verhard. Vaak is het verbod enkel opgegeven bij plaatsing van een toegangsbord voor paarden.
- Oude spoorwegbeddingen zijn uitermate geschikt als ruiterroute. Vaak is er een totaal verbod tot paardrijden omwille van mogelijke hinder voor andere gebruikers.
- Kerkwegels en veldwegels moeten plaats maken voor andere infrastructuur.
- Onverharde wegen worden plots in het kader van ruilverkavelingen, de aanleg van toeristische fietspaden e.d. geasfalteerd; alternatieven om over te schakelen op onverharde wegen

ontbreken. Bij het creëren van routes wordt vooral rekening gehouden met de grootste groep (wandelaars en fietsers), en veel minder met ruiters. Onverharde wegen zijn echter niet alleen wenselijk voor ruiters of menners, maar dragen ook bij tot het patrimonium voor natuur en omgeving.

Andere punten waarvoor de sector aandacht vraagt:

- In heel wat regio's in Vlaanderen is er nood aan (extra) aanleg van paden in de buurt van waar zich paarden bevinden. Veel paardenhouders vertrekken immers vanuit een manege of vanuit de weide waar hun paard staat, en hebben geen aanhangwagen om het paard te vervoeren. Ze willen dus in de eigen omgeving de gelegenheid hebben om recreatief paard te rijden. Men wil afwisseling, niet steeds hetzelfde parcours en zeker geen doodlopende wegjes in- en uitrijden.
- Ook de mogelijkheid tot het ruimer inschakelen van provinciedomeinen en groene assen in de ruiterroutes dient verder onderzocht te worden.
- Paardrijden in de duinen en/of op het strand. Men mag paard rijden in de duinen, maar alleen op de aangelegde ruiterspaden. In de kuststreek is een aantal paden uitgestippeld. Op het strand zelf geldt een algemene stelregel dat men zo dicht mogelijk tegen de waterlijn moet rijden. Algemeen is paardrijden in alle kustgemeentes toegelaten, buiten het zomerseizoen (eventueel met beperking tot bepaalde zones) en de belangrijke vakantieperiodes. Tijdens het zomerseizoen (elke gemeente definieert deze periode anders!) zijn grotere of kleinere strandzones verboden voor paarden. Soms mag men vroeg in de ochtend of bij valavond wandelen. Het probleem is dat elke kustgemeente eigen reglementen hanteert (de kustcodex). Sommige gemeentes eisen bv. de aankoop van een identificatienummer, of stellen specifieke voorwaarden bij het opruimen van mest. Een poging om een uniform gemeentelijk reglement te maken voor de toegang tot het strand, identificatie van ruiters en leeftijd van ruiters, is mislukt. Na een aantal vergaderingen is er nooit een vervolg gekomen. Om moeilijkheden te voorkomen en goed geïnformeerd te zijn, is het best dat de ruiter zich vooraf wendt tot de dienst voor toerisme in de respectieve gemeente(n).
- Het is belangrijk vooraf goede afspraken te maken met de gemeentebesturen bij het ontwikkelen van ruiterroutes op hun grondgebied. De lokale besturen worden immers best aangesteld als dé instantie die instaat voor het onderhoud van ruiter- en menroutes (berm- en maaibeheer, snoeien; herstel bewegwijzering, bedekken van boomwortels met gehakseld materiaal). Zij beschikken niet alleen over materiaal en infrastructuur, maar hebben daar ook het personeel voor (technische dienst). Eventueel het gemeentebestuur het werk voor een deel uitbesteden. Deze taak mag van de gemeentebesturen worden verwacht, daar de ruiters en/of menners die de paden bewandelen, in de lokale ruiterscafés, stopplaatsen en op andere plaatselijke locaties allerlei uitgaven doen die uiteindelijk de betrokken gemeente(n) ten goede zullen komen.
- Meerdere actoren op dezelfde paden leiden soms tot conflicten. Fietsers zoeken de verharde paden op, en vormen niet echt een probleem. Met wandelaars zijn er ook weinig problemen, al gebruiken ze dezelfde trajecten, tenzij af en toe met loslopende honden. De mountainbikers – die dezelfde eisen stellen aan de ondergrond als de ruiters - vormen het grootste probleem, gezien hun snelheid en het feit dat ze nogal plots kunnen opduiken. Het paard kan dan schrikken, met alle gevolgen vandien.
- Paardrijden tijdens het jachtseizoen is soms gevaarlijk, omdat paarden van de knal in paniek kunnen geraken. Via een jachttijdschrift kan hierover informatie worden verspreid.
- Bewoners klagen soms wanneer ruiters op de gelijkgrondse berm rijden en zo hoefindrukken achterlaten.

- Oude spoorwegbeddingen zijn zeer geschikt als wandelroute, maar vaak niet geschikt om te mennen. Onderhoud laat te wensen over; door begroeiing is het soms moeilijk om door te rijden.
- De doorgangen door hekken voor koetsen zijn vaak te smal (minimum 1,80 meter vereist, zeker voor antieke koetsen).
- Paden moeten voldoende breed zijn (breedte afhankelijk van gebruikte traject: enkel ruiters, enkel menners of beide, in één of twee richtingen gebruik); er moet voldoende vrije ruimte zijn langs sloten en afscheidingen, voldoende uitwijkmogelijkheden, voldoende vrije doorrijhoogte, overhangende takken dienen weggesnoeid te worden ...
- Regelmatige controle van de bewegwijzering (bewegwijzering wordt beschadigd, vernietigd of gestolen) is aangewezen.
- Ruiterspaden worden na verloop van tijd (deels) ingenomen als akkerland.
- Alternatieve routes die over (hoge) bruggen leiden, moeten worden vermeden.
- Routes leiden nog teveel over en langs openbare wegen waarop snel verkeer mogelijk is. Een paard schrikt niet noodzakelijk van een auto of een bus, maar een vluchtdier blijft steeds onvoorspelbaar.
- Paardenhouderij is in het toeristische aanbod nog teveel een nichemarkt.
- Ruiterspaden vormen geen basisvoorziening in de reeds ingerichte recreatiegebieden. Overheidsdiensten 'vergeten' bij het ontwerp van een PRUP, GEMRUP of ruilverkaveling om wandelpaden mee op te nemen.

3.1.3.5 Voorstellen tot oplossing

3.1.3.5.1 Sector vraagt om betrokkenheid en overleg

Bij de aanleg van ruiterspaden worden adviezen ingewonnen bij de betrokken gemeenten, provincies, plaatselijke verenigingen, ... Soms stelt een gemeentebestuur een openbaar onderzoek in, om het initiatief draagkracht te geven. Wanneer men echter het initiatief neemt om een route te ontwikkelen, is het van belang om ook in contact te treden met de toekomstige gebruikers. Ruiters en menners kennen de regio en kennen de ligging van potentiële wegen. Zij weten ook waar de beheerders van maneges, ruiterrustplaatsen, stoeterijen, ruiterspensions, verhuurders van stallen e.d. te vinden zijn en kunnen feilloos de noden, missing links en verzuchtingen aangeven en mee oplossingen aanreiken om problemen te voorkomen. Bijvoorbeeld het tijdelijk zoneren van gebieden waar recreatie gecombineerd wordt met natuurdoelstellingen. Dit gebeurt omdat bepaalde delen een overgevoelige vegetatie hebben of omdat er zeldzame dieren in voorkomen waarvan de rust niet verstoord mag worden (broedplaats, broedseizoen ...). Het aanbrengen van erkende verbodstekens maakt deze situatie voor de sector begrijpbaar en aanvaardbaar.

3.1.3.5.2 Paardrijden in de duinen en/of op het strand

Streven naar uniforme afspraken en richtlijnen voor de hele kustlijn. Omdat nu zowat iedere kunstgemeente zijn eigen regeling heeft, is overleg nodig om deze op elkaar af te stemmen. Eventueel kan dit via de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) worden uitgeklaard.

3.1.3.5.3 De problematiek van privégronden

Samenwerking met terreineigenaars is essentieel bij de aanleg van paden. Wanneer de initiatiefnemer niet de terreineigenaar is, dient hij zo snel mogelijk met deze persoon contact op te nemen. In overleg kan dan tijdig worden aangegeven waar men al dan niet kan paardrijden; ook kan de eigenaar meedenken over mogelijke alternatieven. Ook het aanvragen van een vergunning, in een later stadium, zal op die manier soepeler en sneller verlopen.

In Vlaanderen is er veel grond in particuliere eigendom. Men kan het openstellen van private grond in landelijk gebied voor recreatief medegebruik mogelijk maken met beheersovereenkomsten met landbouwers en particulieren. Soms kunnen contracten soelaas bieden. Mits een doordachte inplanting van voorzieningen (zoals bv. wandeltoegangen, kleinschalige infrastructuur) en een vergoeding aan beheerders voor het ter beschikking stellen van een deel (bv. de rand) van een perceel, kunnen extra mogelijkheden voor zachte recreatie (ruiters en menners) ontstaan.

Voorbeeld van win-win situatie

Om erosie te bestrijden leggen landbouwers op hellende percelen een grasbufferstrook aan. In samenspraak met de plaatselijke manege-uitbaters kunnen de betrokken landbouwers afspraken maken om op de grasstroken ruiters toe te laten voor recreatief gebruik.

3.1.3.5.4 Conflicten met andere recreanten

Men kan kiezen voor een totale scheiding van verkeersstromen. Dit kan door verbodstekens voor fietsers, wandelaars of andere recreanten aan te brengen, of een volledig ander traject uit te stippelen. In dit laatste geval wordt elke vorm van aansprakelijkheid bij ongevallen voorkomen.

Indien deze monofunctionele voorziening niet mogelijk is (wegens té duur of relatief groot ruimtebeslag), is het belangrijk dat gemeenschappelijke paden 'conflictvrij' ontworpen worden. Dit kan door een zonering of scheiding aan te brengen op plaatsen waar meerdere actoren samenkomen. Hiervoor is de infrastructuur aangewezen, zodat de verschillende recreanten elkaar gemakkelijk kunnen kruisen door bv. een fietspad niet in het midden van de route aan te leggen, maar links of rechts zodat zowel de fietser, mountainbiker als de ruiter/menner elkaar zonder hinder kunnen passeren (een soort 'recreatiesnelweg'). Eventueel is een fysieke afscheiding tussen beide zones nuttig, door bv. een ondoordringbare heg of een weidestrook met beplanting aan te leggen. Het zoneren van ruiter- en menpaden onderling kan ook van tel zijn, want menners eisen soms een andere bodem dan ruiters. Een zonering wordt eerder geaccepteerd of niet als storend ervaren als de geleiding zo onopvallend en natuurlijk mogelijk gebeurt. Hierdoor wordt het vrijheidsgevoel van de recreant zo min mogelijk aangetast.

De sector is hoe dan ook vragende partij voor grotere en meer verspreide paden en routes. Dit leidt immers tot een betere ontsluiting en minder belasting, en zo onrechtstreeks tot minder problemen. Hoffelijkheidsregels en respect voor elkaar blijven altijd de basis om conflicten op te lossen. De sector streeft naar multifunctionaliteit: scheiden waar nodig en combineren waar kan.

Heel wat overheidinstellingen gaan ervan uit dat ruiterspaden moeten gescheiden worden van overige recreanten, maar dat is eerder een vooroordeel, dan wel een vraag vanuit de paarden-sector zelf.

- In Nederland heeft men een folder opgesteld: 'Wat doe je als je een paard ontmoet?'. Zo'n folder kan eventueel via de toeristische dienst, milieudienst e.a. worden verspreid naar alle mogelijke recreanten.
- Bijkomend aandachtspunt: mountainbiken is de enige typeroute die onder de bevoegdheid van het BLOSO valt en niet onder die van Toerisme Vlaanderen. Afstemming met de mountainbike-trajecten is dus minder evident.

3.1.3.5.5 Verbod tot paardrijden

Het is een optie om alle wegen principieel open te laten voor zover de nationale verkeerscode geen beperkingen oplegt. Hierdoor krijgt men een spreiding van de gebruikers. Ruiterspaden zijn bedoeld om in recreatieve gebieden een veilige en bewegwijzerde route voor paardenliefhebbers aan te bieden. Ruiters- en menroutes vormen soms een doorsteek of verbinding naar aansluitende paden en routes. Het is niet omdat er een ruiterspad in de buurt is, dat daarom alle andere wegen, servitudes, paden zomaar voor het gebruik van ruiters en menners verboden kunnen worden. Door zo'n maatregel zou op de beperkte bestaande ruiters- en menpaden onvermijdelijk uitholling en beschadiging ontstaan door het intense en gekanaliseerde gebruik ervan.

Ook het veldwetboek laat bv. toe na het rooien van de vruchten de velden te betreden. Dit geldt ook voor paardengebruikers, zodat ook zij altijd deze velden kunnen bereiken.

Wil een terreinbeheerder ruiters en menners wél de mogelijkheid bieden tot doorgang, maar tegelijk het gemotoriseerde verkeer uitsluiten, dan zijn er meerdere oplossingen. Een eerste is het plaatsen van verbodsborden, maar al te vaak is dat onvoldoende en dient een fysieke drempel aanwezig te zijn. Mogelijkheden zijn verschuifbare stangen, spoorwegbalken, een mensluis of een Kent carriage gap. Het soort hindernis moet duidelijk worden aangegeven op de kaartroute of op overzichtsborden, aangezien er een verschil is in uitvoering tussen een marathonkoets en een antieke koets.

3.1.3.5.6 Beschadiging van paden

Digitale ruiterroutes (GPS-routes) zijn ideaal voor menners. Er worden geen wegwijzers geplaatst, wat discussies over de praktische inplanting ervan, de plaatsing zelf en het onderhoud voorkomt (digitale routes worden nu al vooral in Vlaams-Brabant toegepast).

Voor bewegwijzerde routes kan voor aanleg, onderhoud en controle worden samengewerkt met de Landschapswacht (beheerders van creatieve paden en groenstructuren).

Om te vermijden dat een pad wordt ingenomen als cultuurgrond, wordt best tussen de akker en het ruiterspad een gracht aangelegd. Overleg met de betrokken landbouwers is noodzakelijk.

3.1.3.5.7 Verkeersveiligheid

Paarden zijn van nature vluchtdieren, daarmee moet bij de aanleg van ruiter- en menpaden zoveel mogelijk rekening worden gehouden. Paden moeten voldoende breed zijn, drukke verkeerswegen moeten vermeden worden, overzichtelijke oversteekplaatsen en waarschuwborden moeten voorzien worden. Ook is het belangrijk de paden en de plaats van aanvang van de rit (aanrijroute) goed op elkaar aan te sluiten. De sector vraagt dat in de verkeerswetgeving (federale materie) specifieke bijkomende richtlijnen worden uitgevaardigd in verband met aangepaste snelheden en/of voorrangsregels.

Verder vindt de sector dat een ruiter best zou worden gecatalogeerd als 'zwakke weggebruiker'.

Naast verkeersveiligheid is ook de veiligheid van het paard van belang. De benen van een paard zijn immers blessuregevoelig (juiste toplaag is vereist), obstakels dienen vermeden te worden (bv. boomwortels) en er dient aandacht te zijn voor giftige planten (vooral in de buurt van rustplaatsen).

3.1.3.5.8 Aanspreekpunt

In aansluiting op de dialoogdag 'Organisatie, vereniging en woordvoerderschap', waar de oprichting van een centraal Vlaams Paardenloket werd gevraagd, kan hierbij aansluitend ook een regionaal/provinciaal/nationaal meldpunt nuttig zijn. Paardengebruikers kunnen daar problemen melden zoals sluikstorten, gemotoriseerde doorgang waar dit verboden is, het ontbreken of de beschadiging van routeaanduidingen, het afsluiten en beperken van doorgangen, het maai- en bermbeleid, het onderhoud ... Via de opleiding van de ruiter- en menbrevetten kan hier de aandacht op worden gevestigd, en kan het respect voor de natuur gepromoot worden. Ook de vraag om nieuwe wandelpaden aan te leggen, kan via dit aanspreekpunt naar de betrokken diensten worden doorgestuurd.

3.1.3.5.9 Identificatiebewijs

Een identificatiebewijs voor paardengebruikers (hoofdstelnummer en koetsnummer). Bestaat reeds in een aantal kustgemeenten. Zo moet in De Panne op elk bereden paard en rijdier op het strand en op de ruiterpaden, op een steeds zichtbare wijze op het zadeldoek zowel op de linker- als rechterzijde van het dier een plaat worden aangebracht waarop de letters DP voorkomen en een identificatienummer. Bij overtreding gevolgd door een verbalisatie, blijkt dit niet via rechtelijke weg afdwingbaar te zijn. Dit aspect moet door de nationale verkeerswetgeving geregeld worden.

Wanneer een identificatiebewijs verplicht wordt, valt het eventueel te overwegen dit te koppelen met een verplichte verzekering.

In Nederland krijgen bezitters van een ruiter- of koetsiersbewijs voorrang inzake **toegang tot openbare bossen en domeinen**.

3.1.3.5.10 Bescherming van paden

Afspraken maken om jaagpaden, oude spoorwegbeddingen, e.a. te integreren in een netwerk van Trage Wegen¹⁰, waar aandacht is voor zowel de wandelaar, fietsers als de ruiter en de menner.

3.1.3.6 Besluit recreatie

De sector is vragende partij om als volwaardige partner aan tafel te zitten bij de uitwerking van het beleid. Betrokkenheid leidt tot instemming en tevredenheid. Daarom wil de sector bij de diverse instanties – gemeente, provincie, gewest en nationaal – verder blijven ijveren voor het behoud van landelijke wegen en de aanleg van ruiterspaden. De sector wil meer samenwerken met gemeentebesturen, terreinverantwoordelijken en toeristische diensten, zodat deze instanties bij het uitstippelen van toeristische wegen ook rekening houden met de belangen van ruiters en menners. Door eerst hun behoeften te inventariseren, kunnen zij zelf oplossingen aandragen. Zo worden kansen besproken en conflicten voorkomen. Een dergelijke gezamenlijke aanpak met inspraak en betrokkenheid creëert ook openingen voor medefinanciering door de sector zelf.

3.1.4 Promotie

De paardensector vindt dat zowel binnen als buiten Vlaanderen momenteel te weinig promotie gemaakt wordt voor de Vlaamse paardenhouderij in al zijn vormen. Niet alleen het bestaan van de Belgische hoogstaande paardenrassen (BWP, het Belgisch trekpaard, e.a.) verdient promotie, ook de mogelijkheden van recreatie mogen extra in de verf gezet worden: het diverse aanbod in de maneges, de opwaardering en bekendmaking van ruiterspaden via folders (hoewel hier al een flinke inspanning is gedaan), optochten, logiesmogelijkheden. Het opzetten van informatieve websites, zoals bv. www.rando-nature.be/nl die ruiterroutes in de ruime omgeving van Doornik en Ath (Henegouwen) promoot, kan nuttig zijn.

Toch telt Vlaanderen al een aantal goede voorbeelden.

Zo wordt op de site van de **Provincie Vlaams-Brabant** het Belgisch (Brabants) Trekpaard sterk gepromoot. Op deze site vindt men ook tal van activiteiten met het trekpaard. Voorbeelden zijn :

- In het zomerseizoen van 2008 kan men met het Belgische (Brabants) Trekpaard in de Nationale Plantentuin te Meise een rondrit maken.
- Het Belgisch (Brabants) Trekpaard neemt in Vlaams-Brabant deel aan tal van demonstraties en wedstrijden,
- De betekenis van het Belgisch (Brabants) Trekpaard vindt men permanent terug in :
 - Het Museum van het Belgisch (Brabants) trekpaard, dat de rol van Vollezele als bakermat van het Brabants trekpaard schetst.

¹⁰ Heel wat vroegere buurtwegen zoals jaagpaden, kerkwegels, holle wegen, bospaden of veldwegen zijn in het verleden reeds verdwenen of dreigen in de toekomst verloren te gaan. Deze trage wegen bieden heel wat mogelijkheden als wandel- of fietspad, hebben een belangrijke cultuurhistorische en ecologische waarde of kunnen worden gebruikt als veilige verbinding voor zwakke weggebruikers. Om deze trage wegen in ere te herstellen werd op 15 juni 2002 de vzw Trage Wegen boven de doopvont gehouden. De vzw Trage Wegen wil ijveren voor een betere bescherming en een beter beheer van de talloze buurtwegen in Vlaanderen.

- Stoeterij Diepensteyn (Londerzeel) in combinatie met brouwerij Palm.
 - Stoeterij Steenhout (Vollezele), waar ook de fokkerij van de Belgische (Brabantse) Trekpaarden gevestigd is. Een antieke paardentram neemt de bezoeker mee voor een tocht door de omgeving.
- De sector zelf neemt ook initiatieven. Zo werd onlangs de nieuwe vereniging ‘Trekpaard Promotie Vlaanderen’ (TPV) opgericht. Het doel is het promoten van het trekpaard als recreatiepaard, door een zeer breed publiek kennis te laten maken met alle mogelijkheden van het trekpaard.
- Toerisme Vlaanderen geeft aan het paardrijden en het menen in Vlaanderen momenteel slechts beperkt geschikt zijn voor promotie. Dat heeft te maken met de combinatie van een vrij beperkte vraag enerzijds, en een vrij beperkte ontwikkeling van recreatie én verblijfstoerisme anderzijds. De provincies die inzetten op paardrijden promoten uiteraard hun producten, die behalve voor Limburg, nog hoofdzakelijk in de sfeer van recreatie en dagtoerisme blijven. Deze promotie richt zich in de eerste plaats op de binnenlandse markt.
- Toerisme Vlaanderen promoot de bestaande producten, maar krijgt hierover weinig vragen. Op het niveau van Vlaanderen (en Nederland) wordt paardrijden in beperkte mate meegenomen in de promotie Vlaanderen Vakantieland:
- tip ‘Op een draffe via de knooppunten’: tip over het ruiter- en menroutenetwerk in de Limburgse Kempen (p. 158);
 - driedaags ruiter- of menarrangement, aangeboden door de boekingscentrale vakantie@ limburg (p. 284);
 - ruiterarrangement, aangeboden door hotel De Watermolen in Bocholt (p. 149).
- Flanders Horse Expo: een driedaagse beurs, exclusief en volledig gewijd aan het paardengebeuren. De bedoeling is om iedereen (leek, ruiter, menner, fokker en paardenliefhebber) met alle geledingen van de paardenhouderij te laten kennismaken.
- Naast de talloze boeken, tijdschriften en websites over paarden en de paardenhouderij brengt de digitale zender NTV (Netwerk Televisie) in samenwerking met het vakblad HIPPO Revue, een tv-kanaal voor paardenliefhebbers uit, HIPPO TV. De programma’s van NTV zijn via digitale televisie én via het internet te bekijken (via www.ntv.be of via www.hippotv.tv). HIPPO TV brengt reportages over alles wat met paarden te maken heeft. Zo is er aandacht voor verschillende paardenrassen, paardensport, recreatie en evenementen, fokkerij, stamboom ... Ook de relatie tussen mens en paard krijgt ruime aandacht.
- Van de reeds ontwikkelde ruiter- en menroutes is een brochure met kaart, routebeschrijving en nuttige informatie beschikbaar. Wandelkaarten en digitale routes kunnen worden aangekocht bij toeristische, provinciale en lokale diensten in heel Vlaanderen. Soms kan men de route van de website downloaden in een PDF-file. Daarnaast zijn de brochures te verkrijgen via:
- het LRV-secretariaat;
 - www.ruiterpaden.be: deze site geeft een overzicht van de bestaande ruiterpaden in heel Vlaanderen, met de belangrijkste informatie die de ruiter van de route mag verwachten;

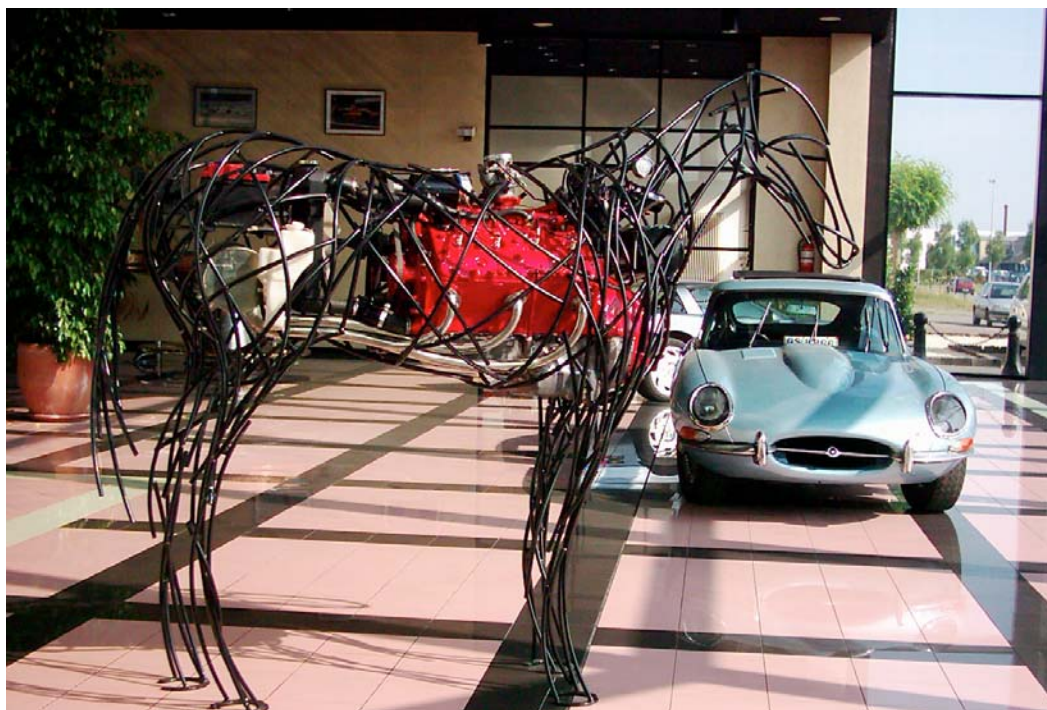
- de werkgroep Ruiters- en Menpaden Vlaanderen (RMV) die binnen LRV-VVV nationaal en overkoepelend werkt;
- de Nationale vereniging voor Ruitertoerisme (NVVR) die het ruitertoerisme in België pro moot en de vertegenwoordiging ervan in het buitenland.

Besluit

Het paard dient binnen het Vlaamse toeristische aanbod extra in de kijker te worden geplaatst.

De sector zelf zal onderzoeken of een initiatief om toerisme per provincie één of twee contactpersonen vanuit het werkveld aan te stellen haalbaar is. Deze coördinatoren informeren zich over alle mogelijk relevante zaken op het gebied van de paardenhouderij, die in hun respectieve provincie aan bod kunnen komen in het toeristische aanbod. Ze brengen deze in kaart, beheren ze en werken ze uit. In nauwe samenwerking met de betrokken provinciale dienst maken ze afspraken, stellen ze richtlijnen op en zorgen voor het vermarkten ervan. Bij dit promotiekanaal zal Toerisme Vlaanderen ongetwijfeld een gesprekspartner worden. Ook de vzw PiV wil als promotiekanaal fungeren.

Daguitstappen voor (buitenlandse) toeristen en/of zakenmensen gewijd aan bv. tentoonstellingen over 'Het paard in de kunst' en al dan niet geleide bezoeken van ruitersstandbeelden, landbouwmusea met paarden e.d. kunnen en moeten eveneens deel uit te maken van brochures in het Vlaamse promotieaanbod.

Bijlage – label ruiterslogies en ruiterscafés

Dit label werd door Toerisme Limburg in samenwerking met PiV ontwikkeld als element in de productontwikkeling rond het ruiters- en mennetwerk Limburgse Kempen (RMRNW).

Het label voor ruiterslogies wordt toegekend aan logies die aan volgende criteria beantwoorden:

- Aanwezigheid weide en/of box/stal aan uitbating
- Weide
 - o geen prikkeldraad/(schapen)gaas
 - o gladde draad met stroomvoorziening
 - o geen diepe kuilen/obstakels in weide
 - o taxus op 2 meter van weide
 - o geen Sint-Jacobskruid in weide
 - o water om te drinken
- Veilige en hygiënische box/stal
 - o geen uitstekende punten in en rondom box/stal
 - o verlichte (voldoende natuurlijk licht) en verluchte box/stal
 - o zuiver, droog en schimmelvrij stro of schaafsel aanwezig
 - o water om te drinken
- Veilig erf
 - o stevige bindplaatsen voor de paarden (voor het poetsen, opzadelen/inspannen)
 - o mogelijkheid tot afsputten van paarden met koud water
 - o dikke waskoord om dekens en onderleggers te drogen
 - o voldoende parking voor camion en trailer
- Voeding
 - o zuivere eet- en drinkbakken
 - o droog hooi aanwezig
 - o mogelijkheid tot aanbieden van krachtvoer
- Toeristische informatie
 - o toeristische informatie gemeente en omgeving aanwezig
 - o wandel-, fiets- en ruiterskaarten te koop aanbieden
- Ligging van het logies op max. 5 km afstand van het RMRNW (veilige aanrijroute)

Het label voor ruiterscafés wordt toegekend aan cafés die aan volgende criteria beantwoorden:

- Veilige bindpaal in het zicht van café
- Emmer water ter beschikking
- Ligging van het café op max. 1 km afstand van het RMRNW

3.2 Verslag dialoogdag: toerisme en recreatie

De discussienota omvat drie delen. Het eerste deel handelt over toerisme; het tweede deel focust op de recreatie en het laatste deel behandelt de promotie.

3.2.1 Toerisme

3.2.1.1 Toerisme Vlaanderen

De relatie tussen het Agentschap Toerisme Vlaanderen (TV) en de provinciale toeristische diensten of de provinciale toeristische organisaties (PTO's) werd in de discussietekst niet helemaal correct weergegeven. De PTO's hebben heel wat autonomie voor wat betreft het ontwikkelen van zaken in verband met het ruitertoerisme. Het Agentschap TV heeft daarbij geen enkele coördinerende rol.

Vanuit die positie kunnen de PTO's zelf initiatieven vanuit de provincies opzetten, waarbij het Agentschap TV wél sturing kan geven op het Vlaamse niveau.

De PTO's bevestigen deze visie en stellen dat zij inderdaad bij de uitbouw van initiatieven geen verantwoording moeten afleggen aan Agentschap TV. De tekst van de nota is dan ook fout, waar gesteld wordt dat Agentschap TV er op toe ziet dat de verschillende provincies niet in elkaars vaarwater terechtkomen en dat ze zich niet op dezelfde thema's profileren.

Vanuit het kabinet van Toerisme wordt ook nogmaals benadrukt dat de PTO's niet onder curatele staan van het Agentschap TV, integendeel zelfs. De vijf zeer actieve PTO's hebben alle vrijheid om met hun autonomie om te gaan. Anderzijds is er wel een subsidiemechanisme vanuit het Agentschap TV dat ertoe leidt dat er afstemming is voor bepaalde initiatieven, zeker op vlak van infrastructuur (bv. de ruiterroutes). Via financiële poolvorming en cofinanciering is er afstemming op het vlak van marketing. Maar zelfs bij cofinanciering blijft de autonomie van de PTO's overeind.

LRV vraagt of er een overlegstructuur bestaat tussen het Agentschap TV en de PTO's voor de uitwerking van projecten. De praktijk leert immers dat bij de opstart van bv. een Interreg-project rond ruitertoerisme verschillende PTO's moesten aangesproken worden. LRV ondervond dat de betrokken PTO's, elk vanuit hun eigen provinciale autonomie, eigen accenten naar voor schoven. Dit werd als een extra moeilijkheid ervaren.

De PTO's stellen dat het leggen van eigen accenten en verantwoordelijkheden soms misschien verlamdend, doch anderzijds ook verrijkend kan werken.

Er is er wel degelijk overleg met Agentschap TV voor gezamenlijke projecten, bv. bij de uitwerking van fietsnetwerken. Dat overleg is soms ad hoc, soms gestructureerd. Gestructureerd overleg is er zeker met Agentschap TV voor marketing en promotie van binnenlands toerisme. Voor specifieke materies, zoals het ruitertoerisme, is er tot op heden geen gestructureerd overleg gebeurd.

De paardensector wil met één stem spreken door de oprichting van een Vlaams Paardenloket (zie dialoogdag Woordvoerderschap, Organisatie en Vereniging). In de lijn daarvan is het belangrijk voor dit Vlaams Paardenloket om te weten wanneer bv. de ruitersector een specifiek toeristisch

project wil uitwerken en dit wil voorleggen en bespreken met de PTO's, hoe dit dan best wordt aangepakt. Stapt men dan naar één PTO, stapt men naar het Agentschap TV, of stapt men naar het kabinet. Of welke (andere) wegen dienen bewandeld te worden? Het is belangrijk dat men weet welke de beste weg is, en tot wie de paardensector zich moet richten voor het aspect toerisme.

Het kabinet van Toerisme stelt dat het begrip toerisme, het Agentschap TV en de PTO's omvat, maar dat de taakstelling van de instellingen toch wel wat verschilt. Agentschap TV heeft een opdracht die gericht is op productontwikkeling, op marketing, enzovoort. Toch zijn er twee grote verschillen die weliswaar niet altijd in een 'wit-zwart' verhouding kunnen voorgesteld worden. Het Agentschap TV heeft enerzijds een promotieopdracht die zich veel meer op de buitenlandse markt richt, dan op de binnenlandse markt (zonder evenwel binnenlands afwezig te zijn, zie bv. bij het 'Vlaanderen Vakantieland'-concept dat samen met de PTO's wordt uitgewerkt). Anderzijds focust Agentschap TV zich veel meer op het 'puur' toeristische, en niet zozeer op recreatie. Daar waar de PTO's, vanuit hun taakstelling, dit wél doen. Agentschap TV richt zich vanuit die filosofie veel meer op verblijfstoerisme, minder op dagtoerisme en zeker minder op dagrecreatie. Bv. voor wat betreft het fietsen zal Agentschap TV zich focussen op fietsroutes in functie van verblijfstoeurisme met overnachtingen. De taakstelling van de PTO's daarentegen zal het recreatieve en het verblijfstoeurisme veel meer combineren. Dat is ook zo voor de paardenhouderij. Bij de vraag tot wie het Vlaams Paardenloket zich moet richten, is het belangrijk dit onderscheid voor ogen te houden. Sommige elementen zoals beschreven in de discussietekst behoren tot de bevoegdheid van het Agentschap TV, andere dan weer totaal niet.

Dit betekent echter niet dat er geen integratie kan zijn, ook van subsidiekanalen. Of een fietsroute nu recreatief gebruikt wordt, dan wel puur gericht is op verblijfstoeurisme of functioneel gebruikt wordt: in essentie loopt dit alles door elkaar. Daarom is er steeds overleg tussen het Agentschap TV en de vijf PTO's. Dit gebeurt op het niveau van de directeurs en gaat over verschillende items. Zo is er bv. een marketingoverleg met de marketingcommunicatieverantwoordelijken van de PTO's. Op het vlak van infrastructuur en investering zit het Agentschap TV samen met de verantwoordelijken van de productontwikkeling van de respectieve provincies. Het is zeker geen monolithische structuur. Het opzet, ofschoon er soms wel eens meningsverschillen zijn, functioneert wel degelijk op het terrein. Dit bewijst zich o.a. in de uitwerking van een aantal Interreg-projecten, zo bv. tussen de provincie Limburg en de Antwerpse Kempen waar een Interreg-project rond watertoeurisme werd opgezet.

De paardensector merkt op dat het voor de uitwerking van routes wenselijk is dat over gans Vlaanderen eenzelfde systeem wordt gehanteerd. De ene provincie is immers al wat innovatiever dan de andere. Zo wordt in Vlaams Brabant gewerkt met een digitaal systeem, terwijl dat in West-Vlaanderen totaal niet gebruikt wordt. Het schitterende knooppuntensysteem zoals dat in de provincie Limburg bestaat, zou eventueel in samenwerking met de PTO's én de paardensector, ook in de andere Vlaamse provincies navolging moeten kennen.

Agentschap TV merkt op dat er reeds heel wat uniforme richtlijnen bestaan met criteria waaraan de bewegwijzering moet voldoen (type ondergrond, 75 % van de totale lengte moet onverhard zijn, ontwerp en uitvoering van de bewegwijzering zijn uniform vastgelegd ...). Zowel voor fietsers als voor ruiters bestaat dit al een hele tijd.

3.2.1.2 Plattelandstoerisme in Vlaanderen vzw

Het Plattelandstoerisme in Vlaanderen (PiV) is een samenwerkingsverband tussen de vijf PTO's en de Vlaamse Federatie voor Hoeve- en Plattelandstoerisme, die zich meer en meer opwerpt als een marketingorganisatie voor de kleinschalige plattelandslgies.

Het verband tussen Agentschap TV en PiV bestaat erin dat de PiV een particuliere vzw is, die voor het Agentschap TV als beleidsmaker een zeer goede partner is. Bv. vanuit het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) is samen met andere toeristische actoren, door het PiV de context aangekaart over het al dan niet uitbreiden, binnen het functiewijzigingsbesluit, van de grens van het quotum gastenkamers bij niet actieve landbouwbedrijven in agrarisch gebied.

PiV 'beweegt' zich voornamelijk rond het hoevetoerisme, en wordt op dit moment vooral aangestuurd vanuit de provincies, die dit dan in hun eigen werking verder inbedden. Agentschap TV ziet PiV vooral als een interessante particuliere partner.

Provincie Limburg merkt op dat naast de PiV, ook de hotellerie als logiesector dient vermeld te worden. Limburg heeft een toeristisch netwerk uitgebouwd en daar specifiek logies aan gekoppeld, en dat zijn zeker niet alleen de plattelandlogies. Uit een onderzoek van de provincie zelf is namelijk gebleken dat de hotels met een grotere capaciteit het grootste aantal overnachtingen hebben geboekt. In datzelfde onderzoek gaven sommige ruiters en menners aan eerder een verblijf in een groter hotel of gastenkamer in kleinstedelijke kernen te verkiezen, dan in kleinschalige plattelandslgies.

3.2.1.3 Plattelandsklassen vzw

De vzw Plattelandsklassen is een centrum voor landbouweducatie dat allerlei initiatieven neemt rond land- en tuinbouw en het platteland in het algemeen. De link met de paardensector moet echter in de discussietekst beter omschreven worden. Zo zijn publicaties die specifiek over de paardenhouderij gaan (bv. de Grasspriet, educatieve brochures en educatieve posters). Daarnaast ondersteunt Plattelandsklassen een aantal routes met educatief materiaal rond het platteland, rond land- en tuinbouw in de eigen streek, informeert de vzw over de betekenis van de paardenhouderij specifiek gericht naar andere recreanten ... Verder werkt de vzw samen met maneges en andere verblijfscentra die paardensport aanbieden (bv. de ponyhoeve in Turnhout, de Groenhove in Torhout). De kostprijs is hierbij een belangrijk element, omdat de vzw weliswaar gesubsidieerd wordt, maar die subsidies mogen niet gebruikt worden voor het systeem van plattelandsklassen zelf. De vzw ziet zich bijgevolg verplicht om aan de deelnemende kinderen en scholen de werkelijke kostprijs aan te rekenen.

3.2.1.4 Maneges

Er zijn geen aanvullingen bij dit onderdeel.

LRV merkt op dat het wenselijk is om een correcte inventaris op te maken van het aantal maneges in het werkveld. In het verleden werden door BLOSO al verdienstelijke pogingen ondernomen,

maar dat initiatief moet geactualiseerd worden. Wellicht komt dan ook de discussie naar boven van het begrip 'manege' precies inhoudt.

BLOSO stelt dat zij hun inventarisatie zo goed als mogelijk pogen te actualiseren. Zij halen hun info hiervoor bij de respectievelijke gemeentebesturen en hun contacten met sportdiensten en sportfunctionarissen. BLOSO stelt echter vast dat er vanuit de paardensector een zekere achterdocht optreedt bij vragen tot inventarisatie. Achterdocht, die wellicht te maken heeft met de problematiek van zonevreemdheid. Temeer omdat de inventaris ook gebruikt wordt in het kader van adviesverlening aan de gemeenten bij het ontwerp van Bijzondere Plannen van Aanleg (BPA's) en bij Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (RUP's). De bereidheid om alle info aan BLOSO mee te delen is daarom niet altijd aanwezig.

De sector reageert door te stellen dat het probleem zich vooral situeert in de begripsomschrijving.

BLOSO roept op tot partnership. Zowel de federaties als BLOSO hebben immers als gezamenlijk doel de belangen van de sector zo goed mogelijk te verdedigen. Als men adviezen over BPA's en RUP's omstandig wil motiveren, kan dit enkel maar als alle info door de betrokkenen ter beschikking wordt gesteld.

De sector uit bovendien de wens om naast de BLOSO-maneges, ook de LRV-clubs én de VLP-clubs te actualiseren. Een overdekte rijpiste is immers voor de ene club een manege, terwijl dit voor een andere vereniging dan weer anders is. Indien elke locatie waar les wordt gegeven zou opgenomen worden in een lijst, zal allicht het aantal te inventariseren inrichtingen spectaculair stijgen.

In dit verband wenst de sector ook een inventaris van onverharde wegen, zowel van uitgestippelde paden, als van niet-bewegwijzerde wandelwegen.

3.2.1.5 Andere

3.2.1.5.1 De koetsiers

De koetsiers zijn gegroeid uit gewoon personenvervoer. De stad Brugge heeft inmiddels de koetsiers als taxi in het toerisme gecultiveerd. Er zijn dertien vergunde koetsen en drie paardentrans die van 1 april tot 1 november dagelijks uitrijden, met een totaal van 95 geregistreerde paarden die ook nog eens onder toezicht van een dierenarts staan. Zij vervoeren ongeveer 350.000 toeristen per jaar van de 3 miljoen die Brugge bezoeken. De koetsiers omvatten een tewerkstelling van 35 full-time personen. Er wordt aan de Stad Brugge jaarlijks meer dan 5.500 € stadstax betaald om te mogen rijden. Naast Brugge vinden we ook koetsiers terug in Gent, Antwerpen (met een dubbeldektram) en in Oostende, waar zij in het hoogseizoen actief zijn.

Daarnaast zijn er de laatste jaren heel veel huifkartochten. De sector vraagt aandacht bij het ontwerp van ruiterspaden om deze voldoende breed te maken, om zo ook de koetsen en het aangespannen rijden op het terrein doorgang te verlenen.

3.2.1.5.2 Het rijden met trekpaarden

Het rijden met het Brabants Trekpaard is eveneens een gestructureerd gebeuren dat in de discussietekst ontbreekt. Dit rijden gebeurt vaak op lokale basis, door specifieke verenigingen en hobbyisten die een recreatief aanbod van lokale tochten in de omgeving, soms in combinaties met bezoeken aan een stad, aanbieden (onder meer in Landen). Niet alleen het rijden zelf – al dan niet met de koets – door het Brabants Trekpaard is belangrijk, maar ook het symbool Brabants Trekpaard zelf kan en moet toeristisch vermarkt worden. Hetzelfde geldt voor het warmbloedpaard.

De VCP merkt op dat de terminologie Brabants Trekpaard - tot op vandaag - geen correcte benaming is. Men dient te spreken van het Belgisch Trekpaard.

LRV geeft aan dat de paardensector zelf veel kennis en knowhow in huis heeft om productontwikkeling rond het 'paard' aan te bieden. Bv. een bezoek aan een dressuurstal als onderdeel van het dagprogramma voor 'niet-paardenmensen'. De sector vraagt de PTO's om bij de uitbouw van hun cultureel toeristische aanbod ook dit aspect voldoende aandacht te geven.

Landelijk Vlaanderen merkt op dat de renbanen in België en de paardenrennen ook als toeristische attractie dienen vermeld te worden. De voorzitter geeft aan dat hier ook andere aspecten verbonden zijn, zoals een economisch gegeven, de sport, de weddenschappen ... Bijgevolg is het niet zo evident om deze materie zomaar onder een toeristische activiteit te plaatsen. Anderzijds verdienen toernooien zoals bv. Waregem Koerse als polyvalent evenement, zeker een vermelding in het aanbodplaatje.

Het kabinet van Toerisme duidt op de evenementen met een 'attractiewaarde'. Bv. de paardenprocessie van Hakendover en andere stoeten met historisch belang zijn in wezen vergelijkbaar met een attractie als de zoo of als het dolfinarium.

Daarnaast ontbreekt in de discussietekst wél het spoor van het paard en alles wat daar mee samenhangt als een element van streekidentiteit (zie item Brabants Trekpaard). Momenteel is in Vlaanderen het belevingselement erg belangrijk geworden. Men kan die beleving niet gelijkwaardig over gans Vlaanderen gaan uitspreiden, maar er zijn in Vlaanderen zeker regio's waar dit, op basis van de eigen streekidentiteit en eigen streekgeschiedenis, zijn plaats kan krijgen. Bij de uitbouw hiervan heeft het toerisme een aanknopingspunt van het totale beeld van het consumptieaanbod voor de toerist. Toerisme ontstaat immers alleen maar bij de consumptie van verschillende producten en goederen waar anderen mee voor verantwoordelijk zijn. De Koetsiers in Brugge zijn daar een typisch voorbeeld van. Men kan als toerist weliswaar actief participeren door een ritje te boeken, maar de koetsiers op zich vormen mee de toeristische identiteit van de Stad Brugge: bereikbaarheid, kleinschaligheid ... Het zijn dus zeker niet alleen instellingen en instanties die instaan voor het toeristisch aanbod, maar evenzeer verdient het creatieve aanbod, van waaruit marketing kan opgewerkt worden, zijn plaats in het geheel.

3.2.1.6 Knelpunten

- Begripsverwarring rond de terminologie in de paardensector: het begrip 'manege' en de bijhorende elementen zoals hun aantal en situering (zie hoger).

- De provincie Vlaams Brabant maakt de bedenking dat er ook geen definitie van een 'ruiterpad' bestaat. Is hierbij het soort ondergrond de bepalende factor, of telt de breedte, of is de toegankelijkheid een te weerhouden item om te bepalen of een weg al dan niet een ruiterpad is? Voor de provincie zelf is het alvast een aaneenschakeling van bestaande veldwegen, boswegen en andere wegen die geschikt zijn om te ruiteren.

LRV merkt op dat men zoveel mogelijk routes wil. Toch moet men vermijden dat ruiters verplicht worden om te rijden op die paden die geregistreerd zijn, en er een verbod komt op de rest. Buitenlandse studies tonen aan dat het verspreiden van de wandelende ruiter over het bos beter is, dan hem te kanaliseren over verschillende paden. Vandaar dat de paardensector eerder sceptisch staat tegenover het opstellen van een definitie van een ruiterpad. De vrees dat in de toekomst dan alles wat niet als ruiterroute werd gedefinieerd, voortaan als verboden terrein voor het paard wordt beschouwd, leeft sterk bij de sector.

De provincie Limburg ervaart de problematiek van de routes enkel als knelpunt voor de lokale recreatieve ruiter die, vertrekkende vanuit een manege, zijn sport wil beoefenen. Een toerist daarentegen is in principe vreemd in de streek die hij bezoekt en heeft enkel nood aan een houvast (een kaart, eventueel digitaal) om zijn weg te vinden. Hij kan daarmee voort.

De recreatieve ruiter (lokale omgeving) en de toeristische ruiter (in een vreemde omgeving, eventueel met verblijf) hebben andere behoeften. Ook de hindernissen om tot goede producten te komen, verschillen. Hetzelfde geldt voor het educatief toerisme (Plattelandsklassen). Het educatief bezoeken van maneges en paardenbedrijven, eventueel in combinatie met een verblijf in logies voor jeugdtoerisme, vereist een andere aanpak dan de uitbouw van een volwaardig toeristisch product gericht op verblijfstoeristen. De provincie Limburg meent dat zij voor de toerist een product aanbiedt en dat de problematiek van wie wat kan aanbieden eerder op lokaal, gemeentelijk niveau moet uitgeklaard worden. Dat neemt uiteraard niet weg dat de PTO kan instaan voor begeleiding en centrale coördinatie.

Omdat nogal wat zaken, die als knelpunten ervaren worden, versnipperd zijn, pleit Landelijk Vlaanderen voor het in kaart brengen van de problematiek. Items zoals de toegankelijkheid van paden, de bepalingen van het Veldwetboek, het Bosdecreet en de toegankelijkheidsbesluiten, de nodige machtigen voor de evenementen, erfgoedinstellingen, het betreden van landbouwgronden, het aanbrengen van bewegwijzering op privégronden, het aanleggen van paden op landbouwgronden in het kader van de pachtwet (wie geeft toelating), het onderhoud, de schade, het vervuilen ... dienen gecentraliseerd te worden. De vermelde studie zou dan de basis kunnen vormen voor het opstellen van een 'basisgids'. Op die manier zijn ieders basisrechten in kaart gebracht en is men in staat discussies en knelpunten aan de hand van objectieve gegevens uit te klaren en te beoordelen.

Voor wat betreft de maneges is het voor de provincie Limburg belangrijk om te weten wat zij daar als provincie toeristisch mee aan kan. Welke beleving kunnen maneges bieden aan een toerist? De praktijk wijst immers uit dat toeristen er niet altijd terecht kunnen, omdat bv. de paardenboxen volzet zijn, of omdat er prioritair sportkampen doorgaan voor leden of aangesloten verenigingen. De provincie vraagt daarom aan de sector wat zij als paardensector zelf als extra beleving kunnen aanbieden (bv. in het aanbod van huurpaarden voor de toerist). De provincie zelf heeft daar totaal geen zicht op. Als daar wel duidelijkheid zou over bestaan, versterken deze elementen het geheel en maken zij het economisch interessant. Men kan immers niet leven van alleen het verkopen van een route en een kaart.

De sector staat open voor de vraag, maar geeft aan dat de goede maneges hun dagelijkse bezigheden hebben en niet echt (veel extra) ruimte hebben voor het begeleiden van toeristen.

BLOSO blijft erbij dat definities nodig zijn om klemtonen te kunnen leggen voor de mogelijkheden tot het gebruik door derden. Tevens moet dit de basis zijn voor inventarisatie. BLOSO doet nogmaals een oproep om samen met de sector rond de tafel te gaan zitten. De sector merkt op dat de persoonlijke uitbater nog steeds autonoom beslist of hij al dan niet meewerkt. Men kan ze dit als federatie niet verplichten.

VCP vraagt, los van de geschetste problematiek, aandacht voor de attractiemogelijkheden op zich en de mogelijkheden die er mee samenhangen, ook voor de 'niet-paardenhouder'.

Het kabinet van Toerisme geeft aan dat wat in Limburg gebeurt, een goed voorbeeld is van een duidelijke focusstrategie. Men kan niet overal in Vlaanderen de paarden op eenzelfde manier aan bod laten komen. Er bestaat een onderscheid tussen enerzijds het attractiegegeven waar men passief kan aan deelnemen en consumeren zonder zelf op een paard te hebben gezeten, en anderzijds de actieve beleving van de toerist zelf. Het is nuttig dit onderscheid af te bakenen in regio's. Dat is onder andere ook op die manier gebeurd voor het fietsen en het wandelen. Organisaties moeten zich de vraag stellen in hoeverre bv. bestaande fiets- of wandelroutes attractief zijn voor de toerist die tijdens zijn verblijf wil wandelen of fietsen? Dat is niet evident. Een netwerk - met weliswaar (nog steeds) een aantal hiaten - kan hiervoor een oplossing zijn. Dit wandelen in een netwerk werd vooraf in kaart gebracht: zo werd duidelijk waar routes kunnen ontwikkeld worden. Bovendien kregen de toeristische ondernemer, de logiesuitbater, de horecaondernemer ... een duidelijk beeld van waar zij zich op het wandelproduct konden gaan focussen en er economisch konden mee bezig zijn. Het heeft dan ook geen zin om als toeristisch ondernemer in een bepaald gebied kunstmatig te focussen op het wandelen, als wandelen op die plaats niet naar voor is geschoven. Op dezelfde manier is de vraag: 'Waar bevinden zich maneges?' ook irrelevant voor het toerisme. Het is beter in kaart te brengen waar er beleving ligt voor het paardrijden en het ruitertoerisme en waar is dat gekoppeld aan infrastructuur in relatie tot het paard (waar zijn er stallen, waar is er een dierenarts in de omgeving, waar is er een hoefsmid ...). Voor de (week)toerist, die allicht niet elke dag met het paard bezig is, kunnen ook andere arrangementen uitgebouwd worden. Er zijn zeker nog groeiomgelegenheden binnen Vlaanderen

De vergadering vraagt om de paardenhouderij, die nog steeds een nichemarkt is en dat wellicht zal blijven, niet stiefmoederlijk te behandelen. Het paard is immers veel meer dan alleen dan een

middel tot avontuur voor de mens. Vanuit toeristische invalshoek zijn beleving, identiteit en op maat gesneden producten die in bepaalde regio's vermarkt kunnen worden, zeer belangrijke invalshoeken.

3.2.2 Recreatie

3.2.2.1 Paardensportkampen

SPOKA is een initiatief van de Vlaamse sportfederatie die alle sportkampen (erkende en niet door BLOSO erkende) bundelt op een website, mits zij aan een aantal voorwaarden voldoen. Zo niet kunnen ze niet vermeld worden op de site.

De tekst : "Ze worden georganiseerd door erkende federaties onder de koepel van de Vlaamse sportfederatie vzw" is fout en dient vervangen te worden door : "Ze worden georganiseerd door BLOSO erkende federaties".

3.2.2.2 Knelpunten

De VLP somt enkele knelpunten op waarmee de sector veel geconfronteerd wordt. Zo is ruiteren op jaagpaden vaak een probleem: dikwijls kunnen deze paden om diverse redenen niet worden gebruikt. Openbare wegen worden door een terreinbeheerder afgesloten, zonder vooraf de sector te raadplegen. Andere wegen worden dan weer geasfalteerd of gebetonneerd tot gebruik voor andere recreanten. Wanneer in bepaalde bosgebieden projecten worden uitgewerkt heeft dat soms gevolgen voor het ruiteren: verbod tot ruiteren, oude spoorwegbeddingen zijn niet toegankelijk, enz.

De VLP benadrukt het belang van een lokaal overleg en een goede communicatie met de diverse betrokken instanties zoals het ANB, de lokale besturen, Waterwegen en Zeekanaal, Natuurpunt ... om tot een oplossing te komen. Tevens is de VLP er zich van bewust dat ook in de paardensector 'cowboys' aanwezig zijn, die het niet te nauw nemen met de reglementering. Dat heeft gevolgen door de degenen die wel van goede wil zijn. Die cowboys moeten er zeker uit. De sector benadrukt evenwel sterk dat heel wat knelpunten en hiaten mits overleg kunnen voorkomen en/of opgelost worden. De federaties staan zeker open voor dialoog.

BLOSO is verantwoordelijk voor het uitstippelen van de mountainbikeroutes. Daarbij wordt zij ook geconfronteerd met de problemen van overleg met de diverse instanties en gebruikers. Anderzijds houdt BLOSO een pleidooi om wildgroei aan routes tegen te gaan. BLOSO roept op tot overleg tussen de paardensector (in het bijzonder) en de andere gebruikers. Zij vreest immers voor een amalgaam van routes, waar de andere structuren en gebruikers wel eens tegen in zouden kunnen gaan, met alle gevolgen van dien.

De organisatie NV Scheepvaart omschrijft de rol en de functie van jaagpaden. Het betreft dienstwegen, aangelegd voor het beheer en het onderhoud van de kanalen, oevers Geleidelijk aan zijn ze ook ter beschikking gesteld aan schippers, industrie en aan mindervalide vissers om te gaan hengelen. Zij beschikken over een toelatingskaart om met de auto op het jaagpad te mogen rijden. Anderzijds zijn door de jaren heen de jaagpaden opengesteld voor fietsers en wandelaars (toege-

laten uiteraard zonder vergunningskaart) en maken ze ondertussen ook vaak deel uit van het fietsroutenetwerk. Veel van die paden zijn daartoe verhard geweest. Daarnaast zijn er ook vragen gekomen van ruiterverenigingen om de jaagpaden ook voor hen open te stellen. Dit werd tot op heden afgewezen, hoofdzakelijk op basis van het bestaande scheepvaartreglement waar duidelijk in gestipuleerd is dat het rijden met paarden (als recreatief aspect) op deze paden niet toegelaten is. Gelet op het gebruik van deze paden voor hun hoofdfunctie (het beheer van de kanalen) en gelet op het gebruik van de paden door vele fietsers en wandelaars, vreest de NV Scheepvaart bovendien conflicten. Zij grijpt dit bijkomend argument eveneens aan om geen paarden toe te laten op de jaagpaden.

Tijdens de discussie is evenwel gebleken dat NV Scheepvaart wel openstaat voor eventuele voorstellen om in bepaalde regio's, zoals de Kempen, selectief het ruiteren op onverharde gedeelten toe te laten. Het openstellen van verharde jaagpaden lijkt veel moeilijker haalbaar.

LRV juicht het initiatief en de opening die op die manier gecreëerd wordt toe, maar heeft grote twijfels bij de mogelijke conflicten met andere recreanten die NV Scheepvaart inroept als één van de redenen om geen paarden toe te laten. Men heeft in de bossen en andere terreinen, waar ook andere recreanten aanwezig zijn, zeer zelden conflicten. De sector meent dat men steeds weer opnieuw het aspect 'conflicten' tussen ruiters, fietsers, wandelaars en anderen inroept als dé reden om doorgang te weigeren. Dat terwijl hier enerzijds geen cijfergegevens over bestaan, en anderzijds de sector zelf dit probleem zeer zelden ervaart. Bovendien moet een ruiter, volgens het verkeersreglement, op elk ogenblik zijn paard onder controle kunnen houden, zo niet hoort hij niet thuis op de weg.

De organisatie NV Waterwegen en Zeekanaal zit op dezelfde lijn als de NV Scheepvaart. Een jaagpad is in de eerste plaats van functioneel belang voor het beheer en de exploitatie van de waterwegen. In een tweede, bijkomende functie worden de jaagpaden ook ter beschikking gesteld van onder andere fietsers en wandelaars. Maar hiermee worden reeds problemen ondervonden. Daarnaast is Waterwegen en Zeekanaal reeds meerdere malen veroordeeld voor ongevallen, omdat het jaagpad, door de rechter beoordeeld als fietspad, (uiteraard) niet aan de vereisten van een minimaal fietspad voldoet. Een ander juridisch punt is dat paarden (viervoeters) volgens de wegcode als voertuig beschouwd worden, en dus niet toegelaten zijn op jaagpaden.

Evenwel zijn er toch ook mogelijkheden. Bv. in het kader van het geactualiseerd Sigmaphan dient de infrastructuur opnieuw aangelegd te worden. Daar zijn er kansen om naast de jaagpaden routes te ontwikkelen voor paarden. Binnen de bestaande structuren is het voorzien van ruiterspaden een knelpunt. Echter, uitzonderingen bevestigen de regel. De sector moet er zich echter wel van bewust zijn dat het een illusie is te wensen dat alle jaagpaden worden opgesteld voor paarden. Ook zullen afspraken in het kader van de financiering van eventuele paardenroutes noodzakelijk zijn.

De vergadering betreft de afwezigheid van Natuurpunt.

Het ANB heeft weliswaar domeinen, maar die zijn niet dermate groot dat zij zomaar aan alle gebruikers alle kansen kunnen geven. Er is vanuit heel wat groepen de vraag om in de domeinen van het ANB te kunnen recreëren. Zo heeft men na verloop van tijd een groot aantal paden voor

zeer veel verschillende gebruikers. Het ANB wil dergelijke situaties vermijden. De algemene visie is dat het ANB openstaat voor ruiters. Waar mogelijk wil men best ruiterspaden aanleggen, maar liefst altijd aansluitend op bestaande netwerken of op grotere routes. Men streeft ook zoveel mogelijk naar gescheiden circuits.

Bij de opmaak van de beheerplannen kijkt het ANB nu altijd in overleg met de sectoren naar de toegankelijkheid van de domeinen. Dat gebeurde bij de aankoop van nieuwe terreinen in het verleden niet altijd; de prioriteiten lagen toen elders. Het ANB wenst daarom per provincie een aanspreekpunt. Zo wil ze bij de aankoop van een nieuw domein de nodige informatie krijgen over in de buurt beschikbare routes en andere paard-gebonden infrastructuren. Ook informatie over aandachtspunten bij de uitvoering van afsluitingen kunnen hierbij aan bod komen, zoals bij het opzetten van constructies die geschikt en toegankelijk zijn voor menners, maar niet voor quads, jeeps en andere gemotoriseerde voertuigen.

In het kader van het toegankelijkheidsbesluit werkt het ANB zoveel mogelijk met gebodsborden, en zelden met verbodsborden (de rode borden). Dat doet ze vanuit de filosofie van aan te duiden waar welke vormen van recreatie mogelijk zijn. Als er geen bord staat (of bv. enkel een bord voor de wandelaars), dan wil dat nog niet zeggen dan iedereen zomaar het domein mag betreden.

LRV maakt de bedenking dat de reglementering in domeinen (bossen) niet eenvoudig is. Voor de 'gewone' paardenhouder is het niet steeds waar wel en waar niet mag gereden worden. Het ANB reageert door te stellen dat de toegankelijkheid geregeld wordt door het toegankelijkheidsbesluit en dat dit moet kenbaar gemaakt worden (via een infobord) aan de hoofdingang van het domein. In dit verband, zoals reeds door Landelijk Vlaanderen gesteld, is het interessant om ook dat gegeven mee op te nemen in de uit de werken basisgids (zie hoger).

Het ANB verwondert zich over het geciteerde knelpunt in het kader van de Week van het Bos de toegang tot een bos voor de ruiters een volledige maand werd afgesloten. De sector beaamt echter de feiten.

Landelijk Vlaanderen reageert op het knelpunt als zouden private eigenaars ruiters plots een verdere doorgang weigeren. Eigenaars hebben nu eenmaal rechten om hun privé-eigendom open te stellen of niet. Vaak hebben zij eveneens met landbouwers afspraken gemaakt om al dan niet vrije doorgang te verlenen. Landelijk Vlaanderen pleit voor het uitwerken van een modelovereenkomst, waarbij de eigenaar aan ruiters een toelating geeft tot doorgang voor een wandelweg. Dit model vermeldt punten en voorwaarden (zoals : wanneer is het terrein toegankelijk, wie doet het onderhoud ...) die in overleg besproken en goed bevonden moeten worden (inclusief de vergoeding). Zo kan men later misverstanden en problemen tussen beide partijen voorkomen. Een dergelijke overeenkomst kan eventueel uitgebreid worden naar andere (harde) recreatie.

Provincie Vlaams-Brabant pleit voor een gestructureerd lokaal overleg tussen de betrokken instanties op het terrein zelf, eerder dan te praten over principekwesties. Men pleit vanuit de provincie voor een Vlaams 'routen netwerkproject'. Pas door overleg zal men begrijpen waarom een terreinbeheerder stelt dat in een bepaald gebied iets niet kan. En als iets niet kan, zal de betrokken instantie in dialoog met de PTO en met mensen die het project uittekenen, ongetwijfeld bereid zijn om alternatieven uit te werken.

De tien Vlaamse plattelandgebieden, die erkend zijn als Leadergebied, kunnen voor de paardenhouderij hier extra kansen creëren. Bovendien zijn er tot 2013 hiervoor financiële middelen voorhanden.

LRV schetst de problematiek van het ruiteren aan de kust. Het ANB bevestigt (zeker in de duinen) de problemen. Het is ook de taak van het ANB om over de toepasselijke reglementering te communiceren met in de buurt gelegen maneges. Tevens pleit het ANB voor een zichtbare identificatie van ruiter en paard om bij problemen de mensen te kunnen terugvinden. Daarnaast blijft het ontbreken van een uniforme regelgeving over de hele kust een zeer groot probleem. Het ANB merkt op dat er een coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer bestaat dat het overleg voert met de kustgemeenten. Dit lijkt het meest aangewezen forum om de problematiek aan te kaarten.

De sector vraagt zich af wie verantwoordelijk is voor het onderhoud van de ruiterpaden. In West-Vlaanderen is dat niet de provincie, maar wel de lokale besturen. De praktijk op het terrein leert dat dit evenwel niet gebeurt. De paardensector zelf is evenwel bereid zijn steentje hierin bij te dragen.

De Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG) stelt in een schriftelijke nota hierbij het volgende :

“Wij hebben vragen rond de verwachting dat gemeentebesturen de taak zouden moeten opnemen voor het onderhoud van ruiter- en menroutes. De verantwoording hiervoor luidt dat de uitgaven die ruiters en/of menners doen de gemeenten ten goede komen. Is dit door cijfers gestaafd? Zo ja, dan kregen wij graag deze cijfers voorgelegd. Het is immers niet zo vanzelfsprekend dat kosten en baten aan elkaar gewaagd zijn. Hier kan niet voorbijgegaan worden aan de vaststelling dat het onderhoud van de landschappelijke, recreatieve en kleine erfgoed-infrastructuur voor de gemeenten een zeer grote kost is, waardoor dat onderhoud onvoldoende kan gerealiseerd worden (zie IPO-themagroep hierover). De eisen worden nochtans almaar groter, en paardenroutes zijn daarin maar één voorbeeld. De gemeenten willen zich hier graag mee voor inzetten maar de problematiek van onderhoudskosten verdient een veel degelijker antwoord en beleidsactie. Verder zijn de paardrijroutes meestal gemeentegrensoverschrijdend, zodat ook overleg en afspraken op interbestuurlijk vlak wenselijk zijn. Belangrijk is dat er hier ook beleidsoverschrijdend te werk wordt gegaan: afstemming met toerisme en recreatie, met ruimtelijke ordening (opname van ruiterpaden in het RUP), met milieu (regelgeving) ...”

Provincie Vlaams-Brabant stelt dat digitale routes het grote voordeel hebben dat zij geen onderhoud in de bewegwijzering vergen. Men opteert in die provincie heel bewust voor routes langs openbare wegen die men kan downloaden op kaart en waar de verantwoordelijkheid bij de gemeenten ligt die de openbare wegen op die plaats beheren. Voor gebruikte veld- en boswegen - die trouwens ook door andere recreanten gebruikt wordt - stelt zich geen enkel probleem. Anders wordt het, wanneer men paden aanlegt met een bepaalde structuur, zoals bv. een zandbodem. Dit vergt meteen afspraken over wie doet wat aan onderhoud.

De sector juicht de reflex van terreinbeheerders toe om ook de paardenhouderij, en specifiek het mee integreren van ruiterpaden, bij de uittekening en opstart van nieuwe projecten zoals ruilverkavelingen en landinrichtingsprojecten te betrekken. Vroeger is dat wel eens anders geweest. De

oprichting van een Vlaams Paardenloket is in die zin zeer nuttig als contact- en aanspreekpunt voor de uitvoerders (zie dialoogdag 'Woordvoerderschap, organisatie en vereniging').

LRV geeft aan dat er nog steeds een zeer groot probleem bestaat met de beschikbaarheid van informatie. Enerzijds worden talrijke kaarten verkocht, maar anderzijds zijn enkel de officieel goedgekeurde ruiterspaden gekend (via websites). De lokale (vaak zeer interessante) lussen komen in het officiële aanbod niet voor.

Landelijk Vlaanderen haalt als 'nevenknelpunt' bij recreatie, de site Groenendaal in het Zoniënwood aan. Momenteel bevinden zich daar een 160-tal paarden - de helft recreatiepaarden, de helft sportpaarden -, met een tewerkstelling voor ongeveer 150 mensen. Eind 2008 dreigt die site te verdwijnen. Men wil deze historische site bewaren, maar het is onduidelijk bij wie men daarvoor moet aankloppen. Momenteel is de site eigendom van het ANB. Wellicht is enkel een oplossing mogelijk op ministerieel niveau.

VCP merkt op dat naast de infrastructuur van de ruiterspaden en alles wat daar bij hoort, er tevens nood is aan vaste infrastructuur en aan vaste accommodatie waarin de (recreatieve) ruiter een ritje kan maken of kan gaan springen.

BLOSO verwijst daarvoor naar de federaties, omdat zij begaan zijn met de organisatie van allerlei wedstrijden, doorgaans op recreatief niveau.

LRV duidt op het financiële aspect, waar in tegenstelling tot de staatssteun in het buitenland (o.a. in Frankrijk en Duitsland), de Vlaamse federaties dergelijke steun tot op heden niet krijgen en bijgevolg niet over de nodige financiële middelen beschikken.

Soms stelt een gemeente een terrein ter beschikking (bv. de gemeente Roosdaal), maar dat is eerder zeldzaam. Idealiter is het beheer van een accommodatie zoals bv. de accommodatie te Mont-Le-Soie of van Ghlin. Het zijn precies deze laatste die de sector nodig heeft; andere 'gewone' accommodaties zijn er immers genoeg.

3.2.3 Promotie

Best wordt het paard als attractie (de identiteitsbeleving, zie hoger) onder dit hoofdstuk opgenomen.

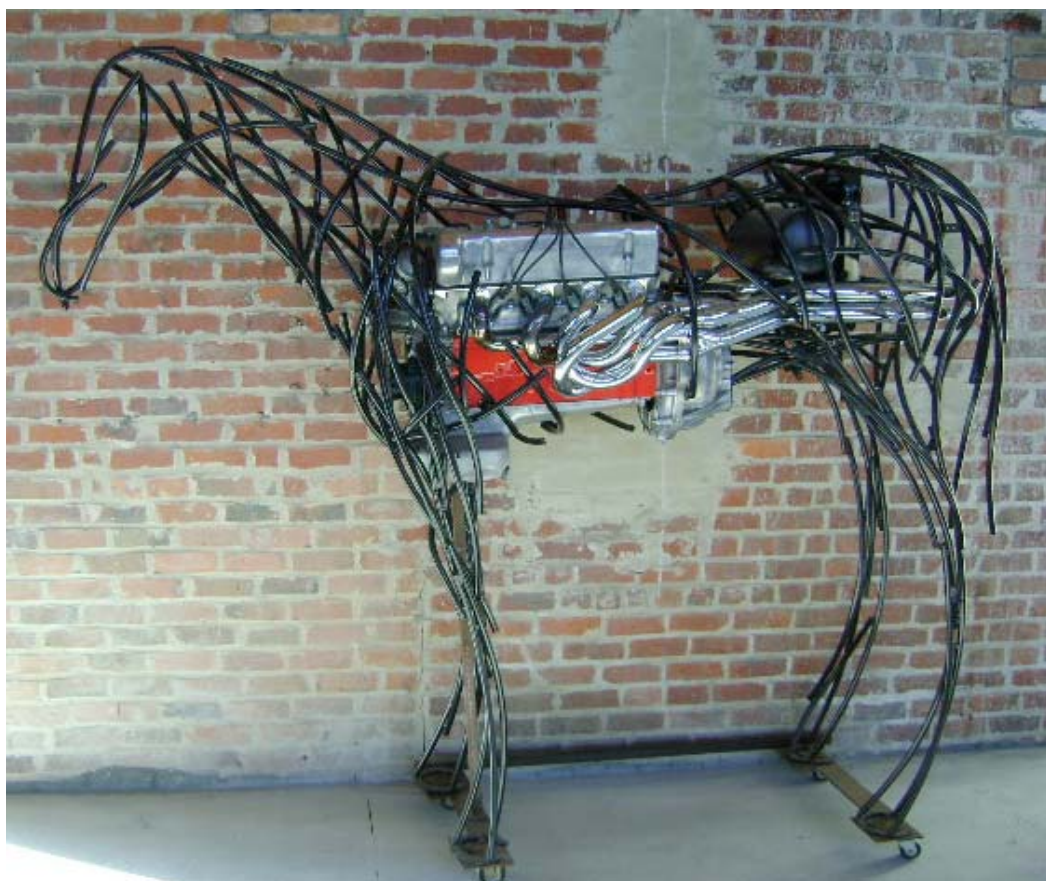
3.2.4 Na de dialoogdag

Na de dialoogdag van 7/5/2008 werd van de vzw BCP een schrijven ontvangen waarbij verwezen werd naar een artikel over buurtwegen van de hand van Jean Mosselmans, stedenbouwkundig topograaf, Avenue de la Nivéole 25 bus 2 in 1020 Brussel. Dit artikel werd gepubliceerd in 'Le Sillon Belge'; de datum van de publicatie werd niet vermeld.

Artikel 12 van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841 stelt : "De buurtwegen, zoals zij worden erkend en gehandhaafd ingevolge de algemene rooi- en afpalingsplannen, kunnen door geen

verjaring verkregen worden zolang zij dienen tot het openbaar gebruik, behoudens de voor onderhavige wet verkregen rechten”.

Dit artikel biedt perspectieven voor de mogelijkheid tot verjaring wegens onbruik gedurende 30 jaar. Het is een punt dat door ecologen al eens vergeten wordt bij acties om ‘vergeten’ buurtwegen opnieuw te openen.

DIALOOGDAG 4.

Ruimtelijke ordening en vergunningen

4 DIALOOGDAG 4. RUIMTELIJKE ORDENING EN VERGUNNINGEN

4.1 Discussietekst: ruimtelijke ordening en vergunningen

Aan de beperkte ruimte in Vlaanderen worden verschillende, vaak tegenstrijdige, eisen gesteld. Bedrijven willen uitbreidingsruimte en mensen hebben behoefte aan comfortabele woningen. Maar tegelijk moet er ook voldoende open ruimte zijn voor landbouw en natuur. Al die wensen zijn op zichzelf waardevol, maar ze kunnen niet in elk concreet dossier worden verzoend. In samenspraak met de betrokkenen maakt de overheid uit welke ruimte voor welk doel gebruikt mag worden.

Concrete ruimtelijke beslissingen worden het best gevoed door een goed doordachte langetermijnvisie die alle aanspraken op de ruimte in Vlaanderen in hun onderlinge samenhang bekijkt. Op die manier kunnen alle overheidsbeslissingen dezelfde duidelijke lijn volgen. Maar die visie moet op haar beurt rekening houden met de bestaande realiteit en met maatschappelijke veranderingen, zodat ze niet in een utopisch ideaal blijft steken.

De Vlaamse overheid heeft een systeem uitgewerkt van ruimtelijke structuurplanning, waarbinnen visie en concrete acties op elkaar aansluiten. De basis van het beleid is een gewestelijk, provinciaal of gemeentelijk structuurplan dat de krijtlijnen voor het ruimtelijk beleid uitzet, vertrekkend vanuit de bestaande toestand. Om dat ruimtelijk structuurplan uit te voeren, maakt de overheid gebruik van verschillende instrumenten, van ruimtelijke uitvoeringsplannen tot en met stedenbouwkundige vergunningen. Maar de weg loopt ook omgekeerd; concrete problemen uit de dagelijkse praktijk beïnvloeden de opmaak en de herziening van het ruimtelijk structuurplan.

4.1.1 Ruimtelijke ordening

Omdat werken met ruimte erg complex is, moet men planmatig denken om een goede ruimtelijke structuur te creëren: dat is de taak van de ruimtelijke planning. Ruimtelijke planning is geen zaak van improvisatie of louter kortetermijndenken. Ruimtelijke planning gaat steeds uit van een grondige analyse van de bestaande situatie om tot een verantwoorde visie als basis voor een kwalitatief beleid te komen. Het is het voorbereiden van goed beredeneerde en verantwoorde beslissingen over de ruimte, gestoeld op een democratische aanpak en ruim overleg.

Ruimtelijke planning is een voorwaarde voor een goed ruimtelijk beleid. De basisvisie voor een goed ruimtelijk beleid op korte en lange termijn is zuinigheid in het gebruik van de ruimte, het hanteren van de draagkracht van de ruimte als norm en het bewaken van de ruimtelijke kwaliteit. Het ruimtelijk beleid is een taak van de overheid op alle niveaus: (inter)nationaal, gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk. Het resultaat van het ruimtelijk beleid is de ruimtelijke ordening, die het organiseren en uitvoeren van de beleidsbeslissingen omvat. Stedenbouw bakent de ruimtelijke voorwaarden af waarbinnen bouwprogramma's verwezenlijkt kunnen worden.

4.1.1.1 Wetgeving

4.1.1.1.1 Wetten en decreten

Decreet van 22 oktober 1996 betreffende de ruimtelijke ordening, laatst gewijzigd 22 april 2005 (B.S. 29/04/2005)

Dit decreet is een gecoördineerde versie van de wet op de ruimtelijke ordening van 29 maart 1962. Na deze officiële coördinatie is het decreet nog enkele keren gewijzigd.

Decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening (B.S. 8 juni 1999), laatst gewijzigd 21/12/2007 (B.S. 31/12/2007)

Dit decreet vormt een grondige herwerking van het decreet van 1996. Het decreet zorgt voor een volledige metamorfose van de ruimtelijke ordening in Vlaanderen, met onder meer de introductie van gemeentelijke ambtenaren ruimtelijke ordening, meer autonomie voor gemeenten bij het vergunnen, een modernisering van de handhaving, een nieuw planningsstelsel met ruimtelijke structuurplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen en planning op drie bestuursniveaus: gewest, provincie en gemeente.

4.1.1.1.2 Maatgevende uitvoeringsbesluiten

KB van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp gewestplannen en de gewestplannen (B.S. 10/02/1973), laatst gewijzigd bij decreet van 13 juli 1994 (B.S. 17/09/1994)

Dit besluit geeft per bestemmingszone aan wat de bedoeling is in het gebied van deze bestemming, het geeft aan wat toegelaten is. Van belang voor dit rapport is artikel 11, dat betrekking heeft op de bestemming van agrarische gebieden

Besluit van de Vlaamse Regering van 14 april 2000 tot bepaling van de vergunningsplichtige functiewijzigingen en van de werken, handelingen en wijzigingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is (B.S. 18/05/2000), laatst gewijzigd 1 september 2006 (B.S. 31/10/2006)

Dit besluit geeft weer voor welke werken en handelingen men een stedenbouwkundige vergunning nodig heeft, maar voornamelijk waarvoor men er geen nodig heeft.

Besluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2000 betreffende de adviesverlening inzake aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning en verkavelingsaanvragen (B.S. 20 mei 2000), laatst gewijzigd 23 juni 2006 (B.S. 22/08/2006)

Dit besluit somt de instanties op die overeenkomstig het decreet van 18 mei 1999 advies moeten uitbrengen over aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning en verkavelingsaanvragen. Voor dit rapport is het departement Landbouw en Visserij van belang.

Besluit van de Vlaamse Regering van 28 november 2003 tot bepaling van de toelaatbare functie-wijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende bestemmingszone (B.S. 10/02/2004), laatst gewijzigd 29 juni 2007 (B.S. 23/07/2007)

Drie jaar na de invoering van het decreet ruimtelijke ordening werd dit uitvoeringsbesluit opgesteld, dat meer mogelijkheden schept voor een functiewijziging van een niet verkrot, vergund gebouw dat bouwfysisch geschikt is voor de nieuwe functie.

4.1.1.1.3 Maatgevende omzendbrieven

De omzendbrief van 8 juli 1997 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en gewestplannen, gewijzigd 25/1/2002 (B.S. 14/03/2002)

De omzendbrief van 22 september 1998 betreffende het bijzonder plan van aanleg voor zonevreemde terreinen en gebouwen voor sport-, recreatie- en jeugdactiviteiten (B.S. 04/11/1998)

De omzendbrief van 25 januari 2002 met richtlijnen voor de beoordeling van aanvragen om een stedenbouwkundige vergunning voor het bouwen of oprichten van stallingen voor weidedieren, geen betrekking hebbend op effectieve beroepslandbouwbedrijven (B.S. 14/03/2002)

4.1.1.2 Terminologie

Wetgeving die geldt op het niveau van het federale grondgebied (België): wet

Koninklijk Besluit en Ministerieel Besluit: beiden opgesteld ter uitvoering van een wet.

Wetgeving die geldt op niveau van het gewest (Vlaanderen): decreet.

Uitvoeringsbesluit: besluit door de Vlaamse Regering of door de minister bepaald, ter uitvoering van een decreet. Heeft een juridisch afdwingend karakter.

Omzendbrief: richtlijnen van de minister bestemd voor de administratie. Heeft evenwel geen rechtskracht.

Opmerking: een wet en een decreet staan hiërarchisch op dezelfde hoogte.

4.1.1.2.1 Ruimtelijke planning

De gemeenten spelen een belangrijke rol bij het bepalen van het ruimtelijk beleid. Om dat ruimtelijk beleid vorm te geven heeft de gemeente verschillende instrumenten ter beschikking. Het vroegere beleid ruimtelijke ordening (met gewestplannen, APA's en BPA's) werd eind 1997 door het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) ondervangen. De doelstelling was het realiseren van een op duurzame ontwikkeling gerichte ruimtelijke ordening, via een referentiekader voor de uitbouw van het ruimtelijk beleid voor de provincies en gemeenten. Elke Vlaamse gemeente moest tegen eind 2007 een eigen RSP ontwikkelen. Tot op vandaag heeft evenwel nog niet elke gemeente zijn RSP.

4.1.1.2.1.1 Het Gewestplan

De gewestplannen zijn bestemmingsplannen die eind de jaren 1970 voor het volledige Belgisch grondgebied zijn opgemaakt (48 in totaal), en waarin de visie van de overheid werd uitgedrukt op de toekomstige ruimtelijke ordening. Het legt de algemene bestemmingen vast van de verschillende delen van het grondgebied zoals bewoning, nijverheid, landbouw, parkgebied of ander gebruik. In de gewestplannen kunnen aanvullende stedenbouwkundige voorschriften worden opgenomen.

Tegenwoordig worden geen gewestplannen meer gemaakt, noch gewestplanwijzigingen doorgevoerd. In het decreet van 18 mei 1999 is immers vastgelegd dat in de toekomst bestemmingen vastgelegd worden in ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's). De bestaande gewestplannen blijven evenwel bestaan en blijven dus ook rechtsgeldig tot ze worden vervangen door een RUP.

4.1.1.2.1.2 Bijzonder plan van aanleg

In tegenstelling tot een ruimtelijk structuurplan is een **bijzonder plan van aanleg** (BPA) wél juridisch bindend voor de overheid en voor de burger. Een gemeente kan beslissen tot de opmaak van een BPA of RUP voor een deel van de gemeente, als zij meent dat de bestemming die het gewestplan eraan geeft, achterhaald is. Een BPA wordt opgemaakt totdat een gemeente beschikt over een goedgekeurd ruimtelijk structuurplan (RSP).

Een Bijzonder Plan van Aanleg is een beleidsdocument waarin de visie van de overheid wordt uitgedrukt op de toekomstige ruimtelijke ordening. Een BPA heeft betrekking op een deel van het gemeentelijk grondgebied; op het grondgebied van een gemeente kunnen dus meerdere BPA's van toepassing zijn.

De BPA's zijn hiërarchisch onderschikt aan het gewestplan. De voorschriften in een BPA zijn niet alleen bindend voor de overheid, maar ook rechtstreeks van toepassing voor particulieren. Een bestuur kan dus geen vergunning afleveren die in strijd zou zijn met een goedgekeurd of vastgesteld BPA. Werken die niet uitgevoerd werden conform het geldend BPA, vallen onder de toepassing van de straf- en dwangbepalingen van het Stedenbouwdecreet.

Het BPA bestaat uit een kaarttekening met grafisch ingekleurde bestemmingszones en symbolen met een verklarende legende en de voorschriften of verordeningen over deze zones en/of percelen. Naast het eigenlijke bestemmingsplan kan eveneens bijgevoegd zijn:

- een onteigeningsplan met de aanduiding van de te onteigen percelen zijn;
- een her- of ruilverkavelingsplan met aanduiding van de grenzen van de nieuwe kavels.

Behalve de bestemming van de grond worden in een BPA onder meer ook zeer specifieke bouwvoorschriften opgenomen. Voor de opmaak van een BPA kan een gemeente geen subsidie krijgen.

Opmerking: een Algemeen Plan van Aanleg (APA) geldt voor het volledige grondgebied van de gemeente. Een Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) geldt voor een gedeelte van het grondgebied van de gemeente.

4.1.1.2.1.3 Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan

In het **gemeentelijk ruimtelijk structuurplan** geeft de gemeente haar visie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van het grondgebied, weliswaar binnen de klijtlijnen die Vlaanderen en de provincies hebben bepaald in respectievelijk het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) en de provinciale ruimtelijke structuurplannen. Een ruimtelijk structuurplan bestaat altijd uit drie onderdelen. Het informatieve gedeelte geeft de bestaande ruimtelijke structuur weer. Het richtinggevend gedeelte duidt de gewenste ruimtelijke structuur aan. Tot slot geeft het bindende gedeelte een overzicht van de 'acties' die de gemeente wenst uit te voeren om de visie in het ruimtelijk structuurplan te realiseren. De gemeente en de instellingen die er onder ressorteren, zijn verplicht de bepalingen van het bindende gedeelte uit te voeren.

Voor de opmaak van een gemeentelijk ruimtelijk structuurplan kan een gemeente een subsidie krijgen. Momenteel hebben (nog) niet alle gemeenten in Vlaanderen een (goedgekeurd) gemeentelijk ruimtelijk structuurplan; er is evenwel een wettelijke verplichting die hen dat oplegt.

4.1.1.2.1.4 Ruimtelijk uitvoeringsplan

Daar waar het RSP eerder een visie inhoudt (geen basis voor vergunningen), zorgt een ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening. Zoals eerder gesteld wordt een BPA opgemaakt totdat een gemeente beschikt over een goedgekeurd ruimtelijk structuurplan. Vanaf dat moment maakt een gemeente voortaan ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) op. Deze hebben het voordeel ten opzichte van BPA's dat zij meer mogelijkheden bieden om op actuele noden en behoeften in te spelen. Behalve de gemeente kunnen ook de provincie (een PRUP) en het gewest (een GRUP) ruimtelijke uitvoeringsplannen opstellen. RUP's vervangen de bestemming van het gewestplan. Een lager plan kan niet afwijken van een hoger opgelegd plan.

Een ruimtelijk uitvoeringsplan is een plan waarmee de overheid in een bepaald gebied de bodembestemming vastlegt. Ruimtelijke uitvoeringsplannen vervangen de huidige gewestplannen. Voor alle percelen in een bepaald gebied wordt zo heel duidelijk wat er kan en wat niet. Op basis van de stedenbouwkundige voorschriften die zijn opgenomen in het RUP kunnen - eens het RUP is goedgekeurd - stedenbouwkundige vergunningen worden afgeleverd.

Een gewestelijk RUP draagt altijd bij aan de uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, waarin de overheid in grote lijnen aangeeft hoe zij Vlaanderen ruimtelijk wil zien evolueren. Telkens wanneer het wenselijk of nodig is om de bestaande plannen aan te passen (het gewestplan, een BPA ...), wordt een RUP opgemaakt. Eenmaal een RUP definitief is, vervangt deze de voorschriften uit het gewestplan en BPA's.

Natuurlijk wordt zorgvuldig bestudeerd of zo'n wijziging wel verantwoord is; de bestaande voorschriften veranderen nooit van dag op dag. Tijdens een openbaar onderzoek krijgt elke eigenaar of betrokkene ruim de tijd om zich te informeren en zijn stem te laten horen.

Voor de opmaak van een gemeentelijk RUP kan een gemeente wel een subsidie krijgen.

Opmerking

Op 11 april 2008 heeft de Vlaamse Regering een besluit tot vaststelling van de nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen goedgekeurd.

4.1.1.2.1.5 Stedenbouwkundige verordening

Een gemeente kan ook een **stedenbouwkundige verordening** opstellen. In tegenstelling tot een BPA of gemeentelijk RUP bestaat zo'n verordening alleen uit een tekstgedeelte en niet uit een kaart. Meestal is het van toepassing op hele grondgebied van een gemeente, maar dat is niet altijd het geval.

4.1.1.2.1.6 Grond- en pandenbeleid

Een gemeente kan het ruimtelijk beleid mee vorm geven door het inzetten van een aantal instrumenten in het kader van het **grond- en pandenbeleid**. Het gaat dan onder meer om rooilijnplannen, ruil- en herverkaveling, recht van voorkoop, onteigening, erfpacht en de realisatie van strategische projecten.

4.1.1.2.1.7 De gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar (GSA)

De gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar begeleidt de opmaak van de diverse plannen (structuurplan, ruimtelijke uitvoeringsplannen) en bereidt de beoordeling door het College van Burgemeester en Schepenen voor van de aanvragen voor een stedenbouwkundige- en/of verkavelingsvergunning. Dat maakt de stedenbouwkundige ambtenaar tot dé spilfiguur op het vlak van ruimtelijke ordening. Iedere gemeente moet een (deeltijds) stedenbouwkundige ambtenaar in dienst hebben. Voor deze aanstelling zijn in beperkte mate subsidies beschikbaar.

4.1.1.2.1.8 Zonevreemd

Het begrip 'zonevreemd' is ontstaan bij de invoering van de gewestplannen in de jaren zeventig. Plannen legden vast welke zones voor wonen werden bestemd, wat impliceerde dat alle woningen die buiten die zones lagen, als zonevreemd konden worden beschouwd. Nadien veranderd of aangevuld door gewestplanwijzigingen, APA's, BPA's of goedgekeurde verkavelingen. Meestal stonden de zonevreemde gebouwen er vooraleer de verschillende bestemmingen op de plannen van aanleg werden vastgelegd. Zonevreemd is dus niet hetzelfde als illegale woningen. Illegale woningen zijn woningen gebouwd zonder bouwvergunning. De meeste zonevreemde woningen zijn volledig wettelijk, legaal tot stand gekomen. Ze zijn niet illegaal. Een aantal voorbeelden zijn een oud fort in natuurgebied, een kasteel in natuurgebied, een woning in landbouwgebied

4.1.1.2.2 De stedenbouwkundige vergunning

Bij de beoordeling van een stedenbouwkundige vergunning (vroeger bouwvergunning) steunt de gemeente enerzijds op de stedenbouwkundige voorschriften die zijn opgenomen in de gewestplannen, BPA's, ruimtelijke uitvoeringsplannen of stedenbouwkundige verordeningen. Anderzijds heeft de gemeente ook een appreciatiebevoegdheid. Dat wil zeggen dat de aanvraag wordt

getoetst aan het principe van een goede ruimtelijke ordening. Dat principe is niet in regels vervat. De gemeente heeft daar dus enige 'speelruimte'. Bovendien kan de gemeente beslissen om een aantal aanvullende lasten en voorwaarden op te leggen.

De procedure die de vergunningsaanvraag moet doorlopen, is afhankelijk van de vraag of een gemeente al of niet 'ontvoogd' is. Zolang dat niet het geval is, blijven de procedures van toepassing zoals verwoord in het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996. Dat betekent dat, indien de vergunningsaanvraag niet in een BPA is gesitueerd of er ook niet eerder een verkavelingsvergunning werd verleend, sommige aanvragen voor advies moeten worden opgestuurd naar de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het Agentschap RO-Vlaanderen (provinciaal). Zijn advies moet de gemeente opvolgen, voor zover dat advies negatief is of voorwaarden bevat.

Gemeenten die wél 'ontvoogd' zijn, kunnen volledig zelf de vergunningen verlenen, op een aantal uitzonderingen na. Dat betekent dat lokale besturen een grotere stem krijgen in de ruimtelijke ordening van hun gemeente.

4.1.1.2.2 De verkavelingsvergunning

Een verkavelingsvergunning is nodig als men een grond wil verkavelen met het oog op woningbouw én ten minste één van de kavels wil verkopen, verhuren of in erfpacht wil geven of er een opstalrecht op wil vestigen. Voor een verkaveling voor bedrijven kan men een stedenbouwkundige vergunning aanvragen, maar dat hoeft niet. Voor verkavelingen voor andere functies hoeft en kan men zelfs geen verkavelingsvergunning aanvragen.

Sinds de goedkeuring van het RSV in 1997 wordt er niet meer met gewestplannen gewerkt, maar met RUP's. De stedenbouwkundige voorschriften van het K.B. van 28 december 1972 zijn hierop niet van toepassing en het was de bedoeling om opnieuw uniforme voorschriften voor heel Vlaanderen uit te werken. Concreet was het de bedoeling om, in uitvoering van het RSV, onder andere 750.000 ha agrarisch gebied vast te leggen in RUP's. Tot op heden is dat nog maar weinig gebeurd. Om te voorkomen dat men voor elk RUP andere regels zou inschrijven, heeft de Vlaamse Regering op 11 april 2008 hoger genoemd besluit goedgekeurd.

Het bedoelde besluit heeft als bijlage enkele 'typevoorschriften' die, in tegenstelling tot de voorschriften van het K.B. van 1972, geen verordenende kracht hebben; ze worden enkel aangereikt als model of als voorbeeld. De tekst van het RUP zelf is uiteraard wel verordenend.

Vallen hierbij op :

- Het standaard typevoorschrift is veel omvangrijker dan wat er nu geldt voor de gewestplannen. Daarnaast zijn er ook nog een ganse resem gebiedsspecifieke typebepalingen.
- In de typebepaling is geen sprake meer van een 'leefbaar' bedrijf, maar gewoon van een bedrijf.
- De term 'para-agrarische bedrijven' wordt vervangen door 'aan de landbouw verwante bedrijven'.
- Er worden heel wat zonevreemde werken of handelingen opgesomd die toegelaten zullen worden in agrarisch gebied.

4.1.1.2.3 Afbakening gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen wil het buitengebied vrijwaren voor de essentiële functies landbouw, natuur en bos. Om dit doel te bereiken, wordt 750.000 hectare agrarisch gebied, 150.000 hectare natuurgebied, 53.000 hectare bosgebied en 34.000 hectare ander groengebied vastgelegd in bestemmingsplannen

In 2001 besliste de Vlaamse Regering de afbakening van de landbouw-, natuur- en bosgebieden aan te pakken in twee fasen. De afbakening startte met de afbakening van 86.500 hectare natuurgebieden als onderdeel van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). De afbakening van de landbouwgebieden en de rest van de natuurgebieden schoof door naar een tweede fase, die in 2004 op gang kwam.

De tweede fase van de afbakening verloopt via een meer geïntegreerde benadering, waarbij landbouw, natuur en bos gelijktijdig ten opzichte van elkaar worden afgewogen. In overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen wordt een ruimtelijke visie opgesteld die op hoofdlijnen aangeeft wat de belangrijke structuren zijn. Welke aaneengesloten gebieden blijven gevrijwaard voor landbouw? In welke beekvalleien is er ruimte voor natuurontwikkeling? Deze ruimtelijke visie legt de krachtlijnen vast voor de opmaak van de ruimtelijke uitvoeringsplannen die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen.

Vlaanderen werd hiervoor opgedeeld in vijftien regio's. Bij een tussentijdse evaluatie in maart 2005 besliste de bevoegde minister enkele regio's samen te voegen, zodat er nu gewerkt wordt met dertien regio's. In juni 2004 startte het overlegproces over deze ruimtelijke visies in de pilootregio's Kust-Polders-Westhoek en Haspengouw-Voeren. Sinds begin 2005 komen de overige regio's gefaseerd aan bod. Het resultaat van het overlegproces is een ruimtelijke visie en een actieprogramma. Op basis van dit actieprogramma kan de Vlaamse Regering dan initiatieven nemen om bepaalde gebieden van bestemming te veranderen, om zo het realiseren van de ruimtelijke visie mogelijk te maken.

Op 3 juni 2005 besliste de Vlaamse Regering over de manier waarop de resultaten van deze overlegprocessen vertaald kunnen worden naar bestemmingsplannen. Voor een groot deel van de landbouwgebieden worden de bestaande gewestplannen door niemand in vraag gesteld. De agrarische gebieden op de gewestplannen zijn voor deze gebieden nog steeds actueel, en een goede planologische vertaling van de gewenste agrarische structuur. Voor deze landbouwgebieden zal de Vlaamse Regering op korte termijn dan ook een beslissing nemen waarmee de afbakeningsdiscussie in deze gebieden afgerond wordt. Binnen die gebieden worden in principe geen gewestelijke initiatieven meer genomen voor het omzetten van de agrarische bestemming naar natuur-, bos- of andere bestemmingen. Ook gemeentelijke en provinciale planningsinitiatieven in deze gebieden moeten de agrarische bestemmingen maximaal respecteren, en zullen systematisch getoetst worden aan de agrarische structuur.

4.1.1.3 Knelpunten op het gebied van ruimtelijke ordening

Als algemene regel geldt dat men voor het bouwen van een constructie een stedenbouwkundige vergunning nodig heeft. Dit lijkt eenvoudig en logisch. De wetgeving ruimtelijke ordening stelt

echter dat men niet enkel om te bouwen een vergunning nodig heeft, maar ook om een grond te gebruiken om één of meer vaste inrichtingen te plaatsen, af te breken, te herbouwen of te verbouwen (zowel buiten als binnen in een gebouw).

Het begrip 'bouwen' is dus heel ruim. Ook voor het bouwen van een veranda, het plaatsen van een reclamebord, van houten afsluitingen, van verhardingen en van afsluitingen die uit betonplaten bestaan, is bijvoorbeeld een vergunning nodig.

4.1.1.3.1 Manege

De term 'manege' kent veel omschrijvingen. Er zijn verschillende bronnen, maar hét probleem is dat ieder een eigen interpretatie en omschrijving heeft van wat een manege precies inhoudt. Zo stelt men dat iemand die enkel paarden houdt, maar niet laat berijden, een paardenpension exploiteert. Worden de paarden wél bereden, eventueel in combinatie met een aanbod van lessen en opleiding, dan is er sprake van een manege. Anderen menen dan weer dat het om een manege gaat wanneer de paarden voor een publiek toegankelijk zijn. Nog anderen stellen dat de hoofdactiviteit van een manege uitsluitend of in hoofdzaak bestaat uit het geven van rijlessen aan derden met eigen paarden van de inrichting en/of met paarden in eigendom van derden zelf.

Het begrip 'manege' wordt op meerdere plaatsen in de wetgeving vermeld, maar de invulling ervan is niet gelijklopend. Dit leidt tot tegenstrijdigheden, verwarring en verkeerde interpretaties.

Zo vermeldt de omzendbrief van 8 juli 1997 dat, op grond van rechtspraak van de Raad van State, een 'manege' niet als een para-agrarische onderneming beschouwd kan worden en dus niet in agrarisch gebied uitgebaat kan worden. Anderzijds stelt diezelfde omzendbrief dat stallen voor paardenhouderijen met minstens tien paarden, waarbij de hoofdactiviteit bestaat uit het fokken en/of houden van paarden een para-agrarisch bedrijf vormen, en dus wel toegelaten zijn in agrarisch gebied, inclusief de aanhorigheden, zoals bergingen voor voeder, materieel en onderhoud, de gebeurlijke manege, binnen- en buitenpiste ...

-> Wellicht heeft het woord 'manege' hier een andere invulling?

Ook het besluit van de Vlaamse Regering van 28 november 2003 tot bepaling van de toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende bestemmingszone neemt het begrip manege op. Concreet wordt in artikel 9 gesteld dat de functie van een gebouw – gelegen in agrarisch gebied in de ruime zin - gewijzigd kan worden tot een nieuwe functie die betrekking heeft op een manege.

-> Kan volgens bovenstaande bepaling de oprichting van een manege dan tóch in agrarisch gebied?

Kortom, het is duidelijk dat er dringend behoefte is aan een eenduidige en duidelijke omschrijving. Deze vaststelling kwam ook al tot uiting bij de behandeling van het thema 'Toerisme en recreatie'. Misschien kan de Nederlandse handleiding 'Paardenhouderij en Ruimtelijke Ordening – Handreiking voor de praktijk' opgesteld in 2006 door de Sectorraad Paarden (SRP) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), soelaas brengen. In deze handleiding zijn definities uitgewerkt van de verschillende bedrijfstypen die in de paardenhouderij veelvuldig voorkomen.

Een manege wordt hierin omschreven als: *“Een bedrijf kan als manege worden beschouwd indien de activiteiten uitsluitend of in hoofdzaak bestaan uit het geven van instructie in diverse disciplines aan derden met gebruik van paarden in eigendom van het bedrijf of aan derden met eigen paarden en het bieden van huisvesting aan die paarden. Vaak zijn het grote complexen met omvangrijke stallen en rijbakken. De meeste maneges hebben een kantine ingericht om klanten te ontvangen en te voorzien van een hapje en een drankje.”*

Een andere Nederlandse bron is : “Verkenning paardenhouderij in Twente en de Achterhoek, 2007”. Daarin is volgende begripsomschrijving van een manege terug te vinden : *“Besloten plaats waar particulieren paarden kunnen huren en les kunnen volgen op hun eigen niveau en dit in alle disciplines. Meestal omvat dit ook een cafetaria”.*

4.1.1.3.2 Gronden

Er is een stedenbouwkundige vergunning vereist voor:

- het aanleggen of wijzigen van recreatieve terreinen, waaronder sportterreinen;
- het plaatsen van publiciteitsinrichtingen of uithangborden;
- het opslaan van gebruikte of afgedankte voertuigen, van allerhande materialen, materieel of afval;
- het parkeren van voertuigen, wagens of aanhangwagens;
- het plaatsen van één of meer verplaatsbare inrichtingen die voor bewoning kunnen worden gebruikt, zoals woonwagens, kampeerwagens, afgedankte voertuigen, tenten;
- het plaatsen van één of meer verplaatsbare inrichtingen of rollend materieel die hoofdzakelijk voor publicitaire doeleinden worden gebruikt.

Er zijn vrijstellingen. Zo is er geen vergunning nodig voor het in de onmiddellijke omgeving (= binnen een straal van 30 meter) van een vergund woongebouw opslaan van allerhande bij de woning horende materialen, materieel of huishoudelijk afval, zoals brandhout, snoeihout, afvalcontainers, vuilnisbakken, composthoppen, composteringsvaten, met een totaal maximaal volume van 10 kubieke meter, niet zichtbaar vanaf de openbare weg.

Evenmin is een vergunning nodig voor het in de onmiddellijke omgeving van een vergund woongebouw plaatsen van één verplaatsbare inrichting die voor bewoning kan worden gebruikt, zoals één woonwagen, kampeerwagen of tent.

Voor een tent gebruikt als piste is geen vergunning vereist, voor zover de plaatsing ervan een maximale duur van 8 weken per jaar niet overschrijdt.

4.1.1.3.2.1 Oefenterreinen¹¹

Permanente oefenterreinen horen thuis in recreatiegebied.

¹¹ Bron: Interdepartementale Werkgroep Ruimtelijke Ordening en Sport

Een oefenterrein is 0,50 tot 3 ha groot en bestaat meestal uit:

- een dressuurpiste van 20 m op 60 m;
- een springpiste van 60 m op 60 m;
- een schuilhok voor allerlei materiaal;
- soms een kantine of cafetaria; in sommige gevallen is dit gecombineerd met een overdekte hal.

Op deze oefenterreinen wordt een speciale bodem aangelegd, zodat er op een veilige en diervriendelijke manier kan worden paard gereden. Een afsluiting en een parking voor vrachtwagens zorgen dat de ongemakken voor de buurtbewoners tot een minimum beperkt blijven. In een aantal gevallen wordt zelfs een sproei-installatie geplaatst om stofhinder te vermijden. In de winter wordt – bij het niet beschikbaar zijn van oefenterreinen – uitgeweken naar een plaatselijke manege voor de trainingen.

Zoals reeds gesteld hoort een oefenterrein thuis in een recreatiegebied. De meeste van deze oefenterreinen zijn echter – overwegend vanuit een historisch verleden – gelegen in agrarisch gebied. Er wordt bijgevolg gevreesd voor de bestaanszekerheid van de infrastructuur, omdat ze in een bestemmingszone van het gewestplan ligt die daarvoor niet geschikt is. De meeste van deze oefenterreinen zijn bijgevolg zonevreemd.

-> *Is een oefenterrein vergunningsplichtig?*

In natuurgebied: ja

In agrarisch gebied: het terrein op zich niet, maar bij de aanleg van een oefenterrein wordt een aantal handelingen gesteld die wel vergunningsplichtig zijn. Zo vereist een oefenterrein een aangepaste rijbodem, wat meteen een reliëfwijziging inhoudt. Het terrein wordt vaak omheind en/of er wordt een verlichting geplaatst om ook 's avonds te kunnen rijden. Dergelijke handelingen vereisen wel een vergunning (zie verder).

Opmerking:

Voor het draineren van een buitenpiste is geen stedenbouwkundige vergunning vereist, tenzij de grond in beschermd gebied gelegen is, de drainage meer dan 5 hectare groot is en ze niet volledig ondergronds is.

4.1.1.3.2.2 Eventingterreinen¹²

Eventing (of military) is een veelzijdige samengestelde competitie. Het is de 'paardentriatlon' onder de disciplines bestaande uit dressuur, uithoudingsproef en jumping. Voor deze sport wordt een route van ongeveer 5 tot 6 kilometer uitgestippeld op afwisselend terrein (landbouwgrond en bos), waarop een aantal natuurgetrouwe hindernissen gebouwd worden (bij voorkeur een aantal permanente, vaste hindernissen die in de mate van het mogelijke in het landschap geïntegreerd

¹² Bron: Interdepartementale Werkgroep Ruimtelijke Ordening en Sport

zijn). Deze competitie gebeurt in of aansluitend bij bos- en landbouwgebieden, daar de discipline voor het geheel toch wel 10 hectare terrein nodig heeft. Via een toegankelijkheidsplan in het kader van het Bosdecreet kan de problematiek van de sport in de bosgebieden worden bekeken.

De sector is vragende partij om voor het beoefenen van deze sportdiscipline een aantal permanente omlopen te voorzien (bv. het domein van kasteel Hemsrode te Anzegem). Dit biedt de mogelijkheid om niet alleen wedstrijden, maar er ook trainingen te laten plaatsvinden. Bovendien is het wenselijk dat er voor een wedstrijd ook tijdelijke omlopen kunnen aangelegd worden. Bij de uitbouw van dergelijk parcours moeten aanpassingen gebeuren.

-> *Zijn deze reliëfwijzigingen vergunningsplichtig?*

Als aanmerkelijke reliëfwijziging wordt onder meer beschouwd elke aanvulling, ophoging, uitgraving of uitdieping die de aard of functie van het terrein wijzigt.

Enkele voorbeelden van reliëfwijzigingen waarbij de aard of functie van het terrein wijzigt, zijn het afgraven van een 10 centimeter dikke humuslaag in natuurgebied, of het aanleggen van parkeerplaatsen op een weiland in landbouwgebied door het ophogen met steenslag. Deze werken zijn vergunningsplichtig, ook al gaat het maar over enkele centimeters. Maar ook als de aard of functie van het terrein dezelfde blijft, kan een reliëfwijziging aanmerkelijk zijn, omwille van zijn omvang. Reeds jarenlang wordt hiervoor meestal het criterium van 50 centimeter gehanteerd, ook al staat dit niet letterlijk in de regelgeving. Is de ophoging of uitgraving groter, dan is doorgaans een vergunning vereist.

Zelfs als er geen vergunning nodig is, moet men nog altijd zorgen dat de reliëfwijziging niet in strijd is met de bepalingen van het burgerlijk wetboek. In artikel 640 is namelijk het volgende vastgelegd: "Lager gelegen erven zijn gehouden jegens de hoger liggende, het water te ontvangen dat daarvan buiten 's mensen toedoen natuurlijk afloopt. De eigenaar van het lager gelegen erf mag geen dijk opwerpen waardoor de afloop verhinderd wordt. De eigenaar van het hoger gelegen erf mag niets doen waardoor de erfdiensbaarheid van het lager gelegen erf verzwaard wordt".

Ook moet men opletten voor bijzondere regels. Zo staat in sommige verkavelingsvergunningen vermeld dat geen enkele reliëfwijziging is toegelaten.

Tijdelijke reliëfwijzigingen voor de organisatie van sportmanifestaties zijn, mits voorwaarden, vrijgesteld van vergunning. Hierbij is het Besluit van de Vlaamse Regering van 14 april 2000 tot bepaling van de vergunningsplichtige functiewijzigingen en van de werken, handelingen en wijzigingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, van toepassing. In artikel 3 wordt gesteld dat geen stedenbouwkundige vergunning nodig is voor werken, handelingen en wijzigingen die uitgevoerd worden voor zover ze niet strijdig zijn met de voorschriften van stedenbouwkundige verordeningen, bouwverordeningen, verkavelingsverordeningen, RUP's, BPA's, verkavelingsvergunningen, bouwvergunningen of stedenbouwkundige vergunningen, onverminderd de bepalingen van andere van toepassing zijnde wetgeving. Artikel 3, 27 stelt concreet dat de tijdelijke reliëfwijzigingen ten behoeve van de organisatie van sportmanifestaties vrijgesteld zijn van vergunning voor zover:

- deze slechts maximaal driemaal per jaar worden georganiseerd;
- deze worden georganiseerd in recreatiegebied in de ruime zin, industriegebied in de ruime zin, gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen of agrarisch gebied in de ruime zin;
- deze niet worden georganiseerd in bepaalde aangeduide gebieden, zoals speciale beschermingszones, natuurlijke habitats, watergebieden, beschermde duingebieden en beschermde landschappen;
- het reliëf wordt hersteld in zijn oorspronkelijke staat binnen tien dagen na aanvang van de werken.

4.1.1.3.2.3 Wedstrijdterreinen¹³

Het organiseren van wedstrijden is inherent verbonden aan het beoefenen van de paardensport. In de winter gebeurt dit in maneges of rijhallen. In de zomer daarentegen gaan de toernooien in openlucht door, op vrije akkers, graanvelden (nazomer) en graslanden in gebruik door één of meerdere landbouwers. Gezien het geheel van activiteiten (wedstrijdveld, parkeerplaats, voertuigen, toeschouwers, verzamelplaats, e.d.) varieert de benodigde oppervlakte tussen 12 en 20 hectare.

Door de talrijke beperkingen in de landbouwsector (vooral inzake ruimte) en doordat de industrie- en ambachtelijke zones stilaan volgebouwd zijn, wordt het voor de organisatoren steeds moeilijker om nog gronden te vinden waarop zij jaarlijks, tweejaarlijks of driejaarlijks een toernooi kunnen organiseren.

-> Wat is de weerslag van het gebruik van percelen die als wedstrijdterreinen gebruikt worden in het kader van de bedrijfstoelageregeling ?

De bevoegde instantie, het Agentschap voor Landbouw en Visserij, geeft aan dat het mogelijk is om een niet-winstgevende activiteit op een perceel te organiseren en dit perceel toch in aanmerking te laten komen voor de activering van toeslagrechten, wanneer aan volgende voorwaarden is voldaan :

- De activiteit moet een uitzonderlijk karakter hebben (dus niet herhalend) en beperkt zijn in de tijd (van 1 dag tot maximum 14 dagen).
- Het niet winstgevende karakter moet evident zijn.
- De landbouwkundige waarde van het perceel mag niet aangetast zijn, noch op korte, noch op middellange termijn, door het gebruik dat ervan gemaakt is. Deze bepaling is het hele jaar van toepassing en op alle percelen die door de landbouwer gebruikt worden en worden aangegeven in zijn verzamelaanvraag.

Voorbeelden waarvoor een toelating kan gegeven worden zijn het opstellen van tenten voor een lokaal feest, de organisatie van een ruitertornooi, prijskamp ... Een voorbeeld waarvoor geen toelating gegeven kan worden, zijn activiteiten die grondwerken tot gevolg hebben of het reliëf wijzigen.

¹³ Bron: Interdepartementale Werkgroep Ruimtelijke Ordening en Sport

Er moet geen voorafgaandelijke toelating worden gevraagd aan het Agentschap voor Landbouw en Visserij.

-> Niettegenstaande bovenstaande regelgeving, zijn er toch landbouwers die afhaken en hun gronden niet langer ter beschikking willen stellen, omdat ze vrezen de toeslagrechten op deze percelen te verliezen. Voor de paardensector wordt het dan ook steeds moeilijker om nog voldoende gronden te vinden voor het organiseren van wedstrijden.

4.1.1.3.3 Omheiningen

Hierbij is opnieuw het Besluit van de Vlaamse Regering van 14 april 2000 tot bepaling van de vergunningsplichtige functiewijzigingen en van de werken, handelingen en wijzigingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, van toepassing.

Artikel 3, 9° stelt dat er geen vergunning nodig is voor de plaatsing van afsluitingen uit houten of kunststof palen met prikkel- of schrikdraad (weideafsluitingen). Ook de volgende afsluitingen mogen onder voorwaarden geplaatst worden zonder vergunning:

- afsluitingen met een maximum hoogte van twee meter, die bestaan uit palen en draad of draadgaas, uit één betonplaat met een maximumhoogte van 40 cm en draad of draadgaas, opgericht om een goed af te sluiten. Op die afsluitingen mogen in de onmiddellijke omgeving (30 meter) van een vergund woongebouw constructies worden aangebracht ter bescherming van de privacy, zoals zeildoek, gevlochten kunststofstrips of rieten matten.
- voortuinmuurtjes in metselwerk of andere voortuinafsluitingen met een maximale hoogte van 50 centimeter.
- poorten, geplaatst tussen twee kolommen met een maximale hoogte van 2,50 m.
- houten panelen met een maximale hoogte van twee meter, met een maximale lengte van tien meter per zijdelingse en achterste perceelsgrens, opgericht om een goed af te sluiten, en in de onmiddellijke omgeving (30 m)¹⁴ van een vergund woongebouw. Die panelen worden niet ter hoogte van de voortuin geplaatst.

Deze vrijstellingen gelden niet:

- in ruimtelijk kwetsbare gebieden (zoals natuurgebied);
- in beschermd landschap;
- in oeverzones;
- in een strook van 5 meter vanaf waterlopen.

Bovendien gelden de vrijstellingen enkel voor de afsluiting van gevormde huiskavels. Het is dus niet toegelaten om achter een woning gelegen landbouwgronden af te sluiten zonder vergunning. Bijgevolg is een omheining met houten panelen rond een weide vergunningsplichtig.

¹⁴ Onder onmiddellijke omgeving wordt verstaan: de ruimte gelegen binnen een straal van 30 meter van de uiterste grenzen van het woongebouw..

Let wel: van vergunning vrijgestelde werken mogen enkel worden uitgevoerd als ze niet in strijd zijn met geldende reglementeringen zoals RUP's, BPA's en voorschriften van verkavelingsvergunningen. In sommige van deze plannen is uitdrukkelijk opgenomen dat bepaalde afsluitingen verboden zijn!

Mits akkoord van beide eigenaars mogen afsluitingen op de perceelsgrens worden opgericht. Als er geen akkoord is, mogen ze tot op de uiterste grens van het eigendom worden geplaatst.

4.1.1.3.4 Gebouwen

De wetgeving ruimtelijke ordening definieert bouwen onder andere als het oprichten van een gebouw of een constructie, of het plaatsen van een inrichting die omwille van de stabiliteit steun neemt in, aan of op de grond, en bestemd is om ter plaatse te blijven staan. Men moet een vergunning aanvragen, zelfs als :

- de constructie uit niet-duurzame materialen is opgetrokken;
- de constructie uit elkaar kan worden genomen;
- de constructie verplaatsbaar is;
- u enkel iets wil afbreken;
- u enkel iets wil heropbouwen;
- het enkel om verhardingen gaat;
- de constructie ondergronds is.

Zo is een stedenbouwkundige vergunning vereist bij:

- onderhouds- en instandhoudingswerken die een invloed hebben op de stabiliteit van de constructie;
- werken die geen tijdelijk karakter hebben;
- technische installaties in gebouwen die een toename (wijziging) van het aantal woongelegenheden tot gevolg hebben;
- inrichtingswerkzaamheden die het gebruik en de functie van de woning wijzigen, bv. wanneer in agrarisch gebied een hoeve gebruikt wordt als woning voor een niet- landbouwer.

Er zijn tal van vrijstellingen, zoals het vervangen van ramen door identieke ramen, het vervangen van pleisterwerk, het herstellen van kapotte verhardingen, het vervangen van kepers ...

De planologische bestemming van heel wat gebouwen (maneges, stallen ...) in de ruimtelijke ordening moet worden uitgeklaard. De sector geeft aan dat in de praktijk er te veel speling en interpretatieruimte is van en door de verschillende betrokken instanties en overheden en dat het beleid tekortschiet zodat ten onrechte een ontwikkeling wordt geweigerd of juist toegestaan.

Principieel is alles geregeld met de bestemmingsplannen. Wie paarden houdt voor productiedoel-einden zoals vlees en melk, heeft zijn plaats in het agrarisch gebied. Wie paarden heeft om te fokken wordt aanzien als een para-agrarisch bedrijf en hoort ook thuis in landbouwgebied. Alle andere vormen van paardenactiviteiten horen thuis in recreatiegebied.

Vooraleer kan worden bepaald of een stal of manege al dan niet gevestigd is op een plaats waar zij, ingevolge de van toepassing zijnde gewestplanbestemming, al dan niet thuis hoort, moet eerst

duidelijk zijn wat men onder een stal of manege verstaat (zie hoger). De paardenhouderij kent immers een grote diversiteit aan verschijningsvormen. Zo zijn er de puur agrarische bedrijven waar uitsluitend paarden worden gefokt en gecommercialiseerd (inbegrepen het africhten en zadelmak maken), bedrijven die als KI-centrum in gebruik zijn of waar paarden voor de melkproductie worden gehouden. Hier gaat het om een duidelijke agrarische bestemming. Daarnaast komt het ook voor dat men paarden houdt als neventak van een agrarisch landbouwbedrijf (dat geen paardenhouderij is).

Meestal gaat het echter om bedrijven waar, in overwegende of beperkte mate, niet-agrarische activiteiten worden ondernomen. Veelal gaat het om een fluctuerende combinatie van een landbouwactiviteit en een recreatieve functie, zoals recreatief paardrijden voor derden, wandelingen met het paard maken, rijlessen volgen, uitbating van een cafetaria, organisatie van een springwedstrijd met potentiële parkeer- en geluidsoverlast ...

De beoordeling van alles wat met paarden te maken heeft, wordt in belangrijke mate mee bepaald door de wet- en regelgeving ruimtelijke ordening.

Het K.B van 28 december 1972 stelt onder artikel 11.4.1. onder meer: “De agrarische gebieden zijn bestemd voor de landbouw in de ruime zin. Behoudens bijzondere bepalingen mogen de agrarische gebieden enkel bevatten de voor het bedrijf noodzakelijke gebouwen, de woning van de exploitanten, benevens verblijfsgellegenheid voor zover deze een integrerend deel van een leefbaar bedrijf uitmaakt, en eveneens para-agrarische bedrijven. Gebouwen bestemd voor niet aan de grond gebonden agrarische bedrijven met industrieel karakter of voor intensieve veeteelt, mogen slechts opgericht worden op ten minste 300 m van een woongebied of op ten minste 100 m van een woonuitbreidingsgebied, tenzij het een woongebied met landelijk karakter betreft. De afstand van 300 en 100 m geldt evenwel niet in geval van uitbreiding van bestaande bedrijven. De overschakeling naar bosgebied is toegestaan overeenkomstig de bepalingen van artikel 35 van het Veldwetboek, betreffende de afbakening van de landbouw- en bosgebieden.”

Gezien de complexiteit van de regelgeving maakte de bevoegde minister in het verleden een aantal omzendbrieven op, die richting geven aan de besluitvorming.

Artikel 11 van het K.B. van 28 december 1972 stelt dat voor het ruimtelijk beleid in Vlaanderen inzake de paardenhouderij “de omzendbrief van 8 juli 1997 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en gewestplannen, gewijzigd via de omzendbrief van 25/1/2002 en 25/10/2002” tot dusver maatgevend is. In dit artikel verduidelijkt de omzendbrief dat “agrarische gebieden bestemd zijn voor landbouw in de ruime zin”. Dit houdt in dat het begrip ‘landbouw’ niet restrictief is, doch ruim moet worden opgevat. Met landbouw worden dan ook niet enkel die activiteiten bedoeld die bestaan uit het bewerken van het land om er de veldvruchten van te plukken, doch eveneens tuinbouw, veeteelt en visteelt.

Een belangrijk begrip in de omzendbrief is het ‘**para-agrarisch bedrijf**’. Para-agrarische ondernemingen zijn ondernemingen waarvan de activiteit onmiddellijk bij de landbouw aansluit, en erop afgestemd is. Bij de beoordeling van een aanvraag kunnen volgende criteria een rol spelen:

- het grondgebonden karakter van het bedrijf, in aansluiting op of vergelijkbaar met het agrarische grondgebruik;

- de nauwe relatie met het landbouwproductieproces;
- de strikte relatie met de voortgebrachte landbouwproducten (met uitsluiting van loutere handel). Het betreft de onmiddellijke behandeling van de landbouwproducten, die onontbeerlijk is vooraleer deze producten gecommmercialiseerd worden

Voorbeelden: landbouwloonwerkondernemingen, inpak-, conditionerings- en opslagbedrijven van verse landbouwproducten ...

‘Andere para-agrarische ondernemingen’ zijn ondernemingen die onder bepaalde omstandigheden nog kunnen worden beschouwd als para-agrarische ondernemingen, maar waarvan het para-agrarisch karakter al heel wat minder evident is. De omzendbrief geeft aan dat bij de beoordeling van dergelijke aanvragen uiterst zorgvuldig moet worden nagegaan of de bedrijven in kwestie nog voldoende aansluiten bij (en afgestemd zijn op) de landbouw, om nog als para-agrarisch bedrijf te worden beschouwd. Het zijn immers inrichtingen die zich op de grens bevinden van wat nog als para-agrarische inrichting, dan wel als een zuiver commerciële of industriële inrichting moet worden beschouwd.

Volgens de omzendbrief mogen deze bijzondere para-agrarische bedrijven slechts toegelaten worden in die delen van het agrarisch gebied die vanuit landbouwkundig oogpunt reeds structureel zijn aangetast, zodat hun inplanting de bestaande bedrijven niet schaadt.

De beoordeling van de aard van de inrichting is dan ook een zuivere feitenkwestie.

De eerste expliciete vermelding van de paardenhouderij in de bedoelde omzendbrief is terug te vinden onder het hoofdstuk ‘*Andere para-agrarische bedrijven, die minder afgestemd zijn op de grondgebonden landbouw.*’ Daar wordt gesteld dat die bijzondere para-agrarische bedrijven slechts toelaatbaar zijn in die delen van het agrarisch gebied die vanuit landbouwkundig oogpunt reeds structureel zijn aangetast, zodat hun inplanting de bestaande bedrijven niet schaadt.

Als voorbeeld van een dergelijk type bedrijf worden stallen voor paardenhouderijen met minstens tien paarden genoemd, waarbij de hoofdactiviteit bestaat uit het fokken en/of houden van paarden en eventueel bijkomend uit het africhten, opleiden en/of verhandelen ervan. Afhankelijk van de omvang van de paardenhouderij is dit inclusief een aantal aanhorigheden zoals bergingen voor voeder, materieel en onderhoud, de manege, binnen- en buitenpiste, een tredmolen, een groom, verhardingen en afsluitingen, enzovoort. Ook ondergeschikte nevenactiviteiten zoals het recreatieve medegebruik door particulieren, een eenvoudige cafetaria van beperkte omvang die uitsluitend voor de gebruikers van de paardenhouderij bestemd is en/of een inplanting woonst voor de effectieve beheerder of toezichter van de paardenhouderij kunnen worden toegelaten.

Puur recreatieve activiteiten zoals restaurants, logies, verblijfsaccommodatie, feestzalen, speeltuinen, enzovoort zijn uitgesloten.

Stallen en andere constructies zijn maar toegelaten voor zover de paardenhouderij een in verhouding tot het aantal paarden staande voldoende oppervlakte aan loopweiden in eigendom of in pacht heeft (*voor de concrete uitwerking: zie omzendbrief van 25 januari 2002*).

Uit de omzendbrief volgt dus dat in een agrarisch gebied pas een stedenbouwkundige vergunning kan worden verleend voor de gevraagde stal(len) wanneer het houden van paarden gericht is op het fokken ervan. Dit is het voortbrengen van producten door middel van het houden van deze dieren. Dit verschilt niet van andere vormen van agrarisch gebruik.

Verder is bij het beoordelen of een bedrijf al dan niet is toegelaten in het agrarisch gebied, de leefbaarheid een belangrijk gegeven. Bij de beoordeling van de leefbaarheid van de inrichting zijn de normen, opgesteld door de administratie bevoegd voor landbouw, richtinggevend. In het kader van een stedenbouwkundige aanvraag wordt daarom advies gevraagd aan de afdeling Duurzame Landbouw van het departement Landbouw en Visserij, die nagaat of het bedrijf al dan niet leefbaar is (zie verder).

Paardenhouders hebben weiden nodig waarop de paarden kunnen grazen. Die weiden liggen overwegend in agrarisch gebied. Vanuit een verantwoorde bedrijfsvoering moeten paarden ook gestald kunnen worden. Een andere omzendbrief voorziet – met aandacht voor de verenigbaarheid van de aanvraag met het betrokken gebied - mogelijkheden om hieraan tegemoet te komen. Bedoeld wordt de omzendbrief van 25 januari 2002 met richtlijnen voor de beoordeling van aanvragen om een stedenbouwkundige vergunning voor het bouwen of oprichten van stallingen voor weidedieren, geen betrekking hebbend op effectieve beroepslandbouwbedrijven. Deze omzendbrief geldt als een aanvulling op de omzendbrief van 8 juli 1997.

De agrarische gebieden, zoals vastgelegd in de gewestplannen en in meerdere andere plannen van aanleg of RUP's, zijn in principe vooral of uitsluitend bestemd voor de landbouw in de ruime zin én voor para-agrarische bedrijven. Het houden van dieren wordt in die optiek veelal bekeken vanuit beroepslandbouw. De normen in de omzendbrief van 8 juli 1997 zijn vanuit dat standpunt opgesteld. Toch is duidelijk dat ook heel wat weidedieren worden gehouden, zonder dat daarmee beroepsbezigheden gepaard gaan of het winstoogmerk voorop staat.

Waar de omzendbrief van 8 juli 1997 normen bepaalt voor het inplanten van schuilhokken voor grazende dieren in graasweiden, bevat de omzendbrief van 25 januari 2002 normen voor stallingen voor grazende weidedieren die bestemd zijn voor het permanent onderbrengen van deze dieren. De bepalingen van deze laatste omzendbrief gelden in eerste instantie voor aanvragen binnen agrarische en landschappelijk waardevolle agrarische gebieden, groengebieden, parkgebieden en woongebieden. Hij kan echter ook worden gehanteerd voor aanvragen in andere gebieden, waar in principe ook landbouwbedrijvigheid is toegestaan. Op die manier overschrijdt hij ruimschoots het toepassingsgebied van de omzendbrief van 8 juli 1997.

Vanuit het oogpunt van dierenwelzijn hebben de meeste weidedieren, uiteraard ook die van de niet-beroepslandbouw of de hobbyhouderij, tijdens de winterperiode beschutting nodig in stallen. Daarom geeft de omzendbrief van 25 januari 2002 een richtkader voor de beoordeling van stedenbouwkundige aanvragen voor het bouwen of oprichten van stallingen voor weidedieren, die geen betrekking hebben op effectieve beroepslandbouwbedrijven.

4.1.1.3.4.1 Karakteristieken van een stal

Een stalling is - anders dan een schuilhok - een omsloten en overdekte ruimte, een houten of stenen gebouw dat dient tot verblijf van weidedieren en waarin één of meerdere van die dieren tijdelijk of permanent kunnen verblijven en/of gehuisvest worden. Uit het bouwplan moet duidelijk blijken dat het om een stalling voor weidedieren gaat, en geenszins om een constructie die kan gebruikt worden voor het - zelfs tijdelijk - verblijf van mensen. Een stalling mag worden voorzien van een bergruimte voor voeder en andere nuttige bijhorigheden, waaronder materiaalberging voor het onderhoud van de weide(n) en/of verzorging van de dieren, beperkte mestopslag, enzovoort.

Volgens de omzendbrief gelden volgende uitgangspunten bij het zoeken naar een geschikte inplanting voor een stalling voor weidedieren en bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid ervan:

- Anders dan schuilhokken op geïsoleerde weiden, moeten stallingen in principe opgericht worden bij de woning van de aanvrager. Alleen wanneer om ruimtelijke of om milieuhygiënische redenen de stedenbouwkundige vergunning uitgesloten is, kan de oprichting van een tijdelijke stalling op een weide, los van de woning van de aanvrager, worden toegestaan.
- Waar mogelijk maakt men gebruik van bestaande stallingsmogelijkheden op een gedesaffec-teerde landbouwbedrijfszettel. Bestaande stallen of andere constructies kunnen zo nodig worden aangepast, omgebouwd of uitgebreid tot een permanente stalling voor weidedieren.
- Bij woningen in lintvormig woongebied (met landelijk karakter) of in agrarisch gebied moet de stalling in principe binnen de huiskavel opgericht worden en een fysische eenheid vormen met de woning of op korte afstand ervan worden opgericht, binnen de vastgelegde of gebruikelijke bebouwingsgrens (bv. het 50 m diepe woongebied); in dit geval mag het om een permanente stalling gaan.
- Waar de stalling om ruimtelijke of milieuhygiënische redenen onmogelijk voorzien kan worden bij de woning van de aanvrager, kan een tijdelijke stalling worden toegestaan in de weide van de aanvrager. Er moet dan wel voldaan zijn aan de principes van ruimtelijke inpasbaarheid en het niet overschrijden van de ruimtelijke draagkracht van het gebied. Hierbij zoekt men naar een passende inplantingsplaats, aansluitend bij wegenis, bestaande landschapselementen, zoals bomenrijen, beboste percelen, enzovoort.
- De inkadering van de stalling op de gekozen site of in het bewuste landschap wordt bevorderd door een passende, streekeigen beplanting.
- De aanvrager moet effectief weidedieren houden waarvoor de stalling is bestemd. Hij moet beschikken over voldoende graasweiden in eigendom, in pacht of in gebruik. De bewijzen van zowel het hebben van dieren als van voldoende graasweiden, plus een plan dat de ligging ervan aanduidt, moeten aan het dossier worden toegevoegd.
- De omvang van de stalling moet in verhouding staan tot de aard en het aantal weidedieren waarvoor hij bestemd is en de noodzaak tot stalling. Het niet bindende advies van de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij spreekt zich onder meer uit over dit aspect.
- De stalling mag de goede ruimtelijke ordening niet schaden.
- De omvang van de tijdelijke stalling moet zowel qua volume als qua aantal te stallen dieren beperkt zijn. Deze tijdelijke stalling is immers bedoeld om de houders van enkele dieren voor hobbydoeleinden, die bij hun woonplaats geen mogelijkheid hebben om een stalling op te

richten, toch de gelegenheid te geven om een stalling voor hun dieren te voorzien. Niet-beroepslandbouwers die een groot aantal dieren houden, worden in principe verwezen naar een gedesaffekteerde landbouwbedrijfszetel of de bouw van een permanente stalling bij een bestaande woning. Zowel om ruimtelijke redenen als voor het toezicht op de dieren is het immers ongepast om een groot aantal dieren te stallen in een van een bedrijfserf of van een woning geïsoleerd gebouw. Aan de stedenbouwkundige vergunning voor een tijdelijke stalling wordt best de voorwaarde gekoppeld dat de stalling verwijderd moet worden van zodra het gebruik ervan stopt.

Knelpunt

De sector vraagt dat permanente stallen ook zouden moeten kunnen worden opgericht in een weide los van de woning van de aanvrager. De praktijk leert immers dat stallen bij de woning van de aanvrager vaak meer hinder en last voor de omwonenden inhouden (door geur, stof, vliegen ...) dan in de weide zelf. Aan de inplanting van de stal kunnen eventueel extra voorwaarden op het gebied van beplanting e.d. worden opgelegd.

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 mei 2003 tot bepaling van de werken en handelingen die vrijgesteld zijn van de medewerking van een architect (B.S. 16/07/2003) stelt dat voor de constructie van de stal geen architect moet worden geraadpleegd als de stal met bijbehorende afrastering een maximum oppervlakte heeft van 30 m². Bijkomende voorwaarden zijn dat de kroonlijsthoogte beperkt moet zijn tot 3 m en de nokhoogte tot 4,50 m. Als bovendien aan een bestaand gebouw wordt aangebouwd, dan mogen deze werken noch de oplossing van een constructieprobleem met zich meebrengen, noch de stabiliteit van de aanpalende gebouwen wijzigen.

De omzendbrief van 25 januari 2002 is concreet en geeft voor grote weidedieren, zoals paarden en runderen, enkele richtcijfers mee:

- De weidedieren moeten ter plaatse of in de onmiddellijke omgeving van de stalling over voldoende graasweide beschikken. Richtnorm: 10 a 25 are per dier, met een maximum van 4 grote weidedieren per ha.
- Afhankelijk van de (schoft)hoogte van het dier, 10 a 15 m² stallingsoppervlakte per weidedier, met een maximum van 60 m² per ha.
- 5 à 15 m² voederberging (stro + hooi) per dier; groter toegelaten indien onder het hellend dak.
- 1 bouwlaag; plat dak, hellend- of zadeldak.

De omzendbrief vraagt ook aandacht voor de inpasbaarheid van de stal in de omgeving. Het advies van de voor landbouw bevoegde administratie moet ingewonnen worden om de aanvraag volgens voormelde criteria te beoordelen (zie verder).

4.1.1.3.4.2 Karakteristieken van een schuilhok

De voormelde omzendbrief van 8 juli 1997 geeft aan onder welke omstandigheden schuilhokken in graasweiden voor grazende dieren kunnen worden opgericht en vergund. Niet alleen het agrarisch gebied komt hiervoor in aanmerking, maar ook in groengebieden, parkgebieden en woongebieden kunnen ze toegestaan worden.

Volgende voorwaarden moeten samen vervuld zijn:

- De te bouwen schuilhokken moeten worden opgericht in graasweiden, die ruimtelijk geïsoleerd zijn van het bedrijf of de woonplaats van de aanvrager.
- De aanvrager moet effectief dieren houden, dan wel zijn grond ter beschikking stellen van iemand die effectief dieren houdt. Hierbij is het niet van belang of de aanvrager al dan niet een volwaardig landbouwbedrijf uitbaat.
- De op te richten constructie dient ondubbelzinnig alle eigenschappen te vertonen van een schuilhok. Dat moet blijken uit de beperkte afmetingen, de eenvoud van de constructie (met één zijde grotendeels of volledig open en ten allen tijde met eenvoudige middelen volledig verwijderbaar) en de gebruikte materialen (bij voorkeur hout). De omvang van het schuilhok moet ook in verhouding zijn tot de begraasbare oppervlakte en de aard en het aantal dieren waarvoor het bestemd is, zodat a priori geen eenduidige afmetingen vooropgesteld kunnen worden.
- Ten slotte moet ook het landschappelijke aspect grondig worden bekeken. Men moet bewijzen dat het schuilhok zo goed mogelijk landschappelijk geïntegreerd is. Het gebruik van storende bouwmaterialen is verboden.

De omzendbrief vermeldt verder de instanties die advies moeten verlenen bij aanvragen voor exploitatie van stal(len) in specifieke gebieden:

Het **Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)** geeft advies bij aanvragen van stallen in:

- de ruimtelijk kwetsbare gebieden;
- de Ramsar-, Vogel- en Habitatrichtlijngebieden;
- de speciale beschermingszones aangeduid via het besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 1988 tot aanwijzing van speciale beschermingszones in de zin van artikel 4 van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand;
- de door de Vlaamse Regering voorgestelde habitatgebieden in de zin van de Richtlijn 92/431/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna;
- de watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als watervogelhabitat, volgens het verdrag van Ramsar 1971, goedgekeurd bij wet van 22 februari 1979, en de voorgestelde uitbreiding van de Ramsargebieden;
- bosgebieden.

De **afdeling Monumenten en Landschappen van RWO** verleent advies bij aanvragen van stallen in :

- de beschermde of voorlopig beschermde landschappen en de beschermde of voorlopig beschermde stads- en dorpsgezichten;
- de gebieden met een statuut als ankerplaats volgens de atlanten van de relictten van de traditionele landschappen.

Aandachtspunten

In tegenstelling tot het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos, is het advies van de afdeling Monumenten en Landschappen van RWO een bindend advies. Zo kan het Agentschap RWO bv. een landschapsherstel eisen, vooraleer gunstig advies te verlenen voor uitbreiding aan een bestaand gebouwencomplex.

De inhoud van een omzendbrief is niet afdwingbaar, zodat de vergunningsverlenende overheid nog altijd dossier per dossier moet interpreteren. De omzendbrief geeft enkel het richtkader aan, lokale en specifieke omstandigheden kunnen een afwijking verantwoorden. Er kunnen dus geen absolute regels worden opgesteld die klaar en duidelijk zijn voor ieder geval.

Door het invoeren van structuurplannen en uitvoeringsplannen verandert het grondgebied in deelbestemmingen. In RUP's kunnen aparte verwijzingen worden opgenomen. Als er bij de opmaak van deze plannen te weinig kennis is over de paardenhouderij, is de kans groot dat er geen aandacht is voor het fenomeen.

Op grond van rechtspraak van de Raad van State vermeldt de omzendbrief dat maneges niet kunnen worden beschouwd als para-agrarische ondernemingen en dus niet thuis horen in agrarisch gebied.

4.1.1.3.5 Functiewijzigingen

De landbouwsector is onderhevig aan allerlei veranderingen, die ook gevolgen hebben voor het platteland. In het kader van de verbreding van de landbouw zijn er nieuwe niet- agrarische activiteiten die steeds meer toepassing vinden. De oorspronkelijke wetgeving (gewestplannen) voorzag deze evolutie niet; het agrarische gebied was immers bestemd voor agrarische activiteiten. De verandering van de landbouw en de maatschappelijke tendens om andere activiteiten op het platteland te vestigen, heeft zich onder meer vertaald in het besluit van de Vlaamse Regering van 28 november 2003 tot bepaling van de toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende bestemmingszone.

Nieuwe functies op het platteland hebben een belangrijke invloed op het buitengebied, op het uitzicht en kwaliteit van het landschap en op de landbouwruimte. Dit kan leiden tot moeilijkheden met vergunningsadvisering en -verlening. De belangrijkste vraag is dan ook – rekening houdend met de maatschappelijke vraag voor nieuwe functies en de veranderingen van de landbouwsector – hoe het platteland leefbaar en kwaliteitsvol kan worden ingericht, en op welke manier de wetgeving hierop kan inspelen.

Voor paardenliefhebbers die er voor één of meerdere dagen willen op uittrekken, is een koppeling met overnachtingsmogelijkheden voor paard en ruiter van groot belang. In vergelijking met fietsers en wandelaars zijn ruiters immers veel minder flexibel voor hun overnachtingen. Ruiters kunnen minder gemakkelijk steden of woongebieden aandoen, zodat ze zijn aangewezen op logies op het platteland. Hoevetoerisme, het aanbieden van eenvoudige logeer mogelijkheden bij particulieren, vindt men dan ook hoofdzakelijk terug in agrarisch gebied. Meer en meer bestaande paardenhouderijen willen starten of zijn in het verleden gestart met een aanbod van verblijfsaccommodatie voor ruiter en paard. Anderen hebben gedesaffekteerde landbouwbedrijven opgekocht om er paarden te houden (hobby- en/of beroepsmatig) en ook een (extra) inkomen te genereren door de verhuur van kleine logies. Wanneer zulke inrichtingen in agrarisch gebied liggen, wordt de exploitant geconfronteerd met wettelijke beperkingen. Zoals reeds hoger gesteld, horen enkel bedrijven die paarden voor productiedoeleinden aanhouden, thuis in agrarisch gebied.

Wanneer echter een exploitant - al dan niet in combinatie met het aanbieden van logies - in het gebouw of gebouwencomplex in agrarisch gebied, zijn inkomsten wil verhogen door ook niet-

agrarische activiteiten te ontplooiën, zoals aan derden rij- of trainingslessen aanbieden, botst hij op beperkingen. Deze activiteiten horen, door hun functie, niet thuis in agrarisch gebied. De gebouwen krijgen bijgevolg het statuut zonevreemd en er kan geen stedenbouwkundige vergunning worden afgeleverd en dus ook geen opstart gebeuren.

-> *Hoe kan de nieuwe functie vergund worden?*

Naast de twee voormelde omzendbrieven is het reeds hoger genoemde 'Besluit van de Vlaamse Regering van 28 november 2003 tot bepaling van de toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende bestemmingszone' van belang.

Wil men bestaande gebouwen of gebouwencomplexen buiten de geëigende bestemmingszone een nieuwe vergunde functie geven, dan biedt dit besluit openingen. De functiewijzigingen die in voormeld besluit worden opgesomd, kunnen enkel:

- worden toegestaan aan bestaande, niet verkrotte, hoofdzakelijk vergunde of vergund geachte voormalige gebouwen. Gebouwen worden beschouwd als verkrot indien ze niet voldoen aan de elementaire eisen van stabiliteit. De functiewijzigingen kunnen niet worden toegestaan in ruimtelijke kwetsbare gebieden (exclusief parkgebieden), in recreatiegebieden en in overstromingsgebieden.
- indien het gebouw of het gebouwencomplex daartoe bouwfysisch geschikt is. Een gebouw of gebouwencomplex is bouwfysisch geschikt voor een nieuwe functie als aan het gebouw of gebouwencomplex geen ingrijpende (uit financieel of bouwtechnisch oogpunt) werken uitgevoerd hoeven te worden voor de nieuwe functie. De functie kan dus gerealiseerd worden als de bestaande structuur van het gebouw grotendeels wordt benut en gevaloriseerd, waarbij het gebouw aangepast kan worden aan hedendaagse comfort-, energie-, of milieueisen.

Artikel 4 van het besluit voorziet de mogelijkheid om een stedenbouwkundige vergunning te verlenen voor het gedeeltelijk wijzigen van het gebruik van de woning, met inbegrip van de woningbijgebouwen in een complementaire functie. De complementaire functie heeft betrekking op het gebruik als een toeristisch logies met verblijfsaccommodatie voor maximaal acht tijdelijke verblijfsgelegenheden voor maximaal 32 personen die tegelijk in deze gebouwen kunnen overnachten. Een maaltijd voor de logerende gasten in een aparte ruimte kan eveneens, doch deze mag niet toegankelijk zijn voor derden, dus met uitsluiting van elke vorm van restaurant of café.

Verder moet elke aanvraag voorafgaand bezorgd worden voor advies aan Toerisme Vlaanderen. Toerisme Vlaanderen kijkt vooral na of de stedenbouwkundige normen niet worden overtreden (8 kamers) en een aantal normen van het decreet¹⁵ voor logiesverstreckende bedrijven worden nageleefd (brandveiligheid, hygiëne ...).

¹⁵ Decreet van 20 maart 1984 houdende het statuut van de logiesverstreckende bedrijven. Dit decreet zal echter worden gewijzigd. Op 25/07/2007 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het ontwerpdecreet.

Opmerking

Bij het verbouwen van een bestaande hoeve moet de exploitant rekening houden met artikel 145bis, §1, 6° van titel 4, Hoofdstuk IV van het decreet van 18 mei 1999 dat stelt dat bij het uitbreiden van een bestaande woning, de uitbreiding - met inbegrip van de woningbijgebouwen die er fysiek één geheel mee vormen - slechts kan leiden tot een maximaal bouwvolume van 1.000 m³. De uitbreiding mag een volumevermeerdering met 100 % echter niet overschrijden. Wanneer de hoeve bewoond wordt door meer dan één met het bedrijf verbonden gezin, bedraagt het volume 1.250 m³.

Wil men bestaande gebouwen in agrarisch gebied een nieuwe vergunde functie geven door de exploitatie van een manege of paardenpension, dan biedt artikel 9 van hoger vermeld besluit kansen. Dit artikel neemt expliciet een paardenhouderij, een manege, een dierenasiel, een dierenpension en een kinderboerderij op in de limitatieve lijst van nieuwe gebruiksfuncties die vergund kunnen worden in het gebouw of het gebouwencomplex in een agrarisch gebied in de ruime zin.

Ook jeugdlogies, die een mogelijkheid tot initiatieven rond de paardenhouderij zijn, worden specifiek vermeld in artikel 9.

Voorbeelden van een aanvaardbare functiewijziging zijn het omvormen van een leegstaande boerderij naar een dagverblijf voor autistische kinderen, met onder meer therapeutische verzorging van bv. pony's en schapen en het omvormen van de stallingen, die bij een zonevreemde vergunde woning in een voormalige hoeve horen, naar jeugdlogies.

Een niet vergunbaar voorbeeld is dan weer het omvormen van een leegstaande boerderij naar een tuincentrum met plantenverkoop.

Knelpunten bij dit besluit

- De evoluties in de landbouw, gekoppeld aan maatschappelijke tendensen, leiden tot de wens om nieuwe en andere activiteiten op het platteland te ontplooien. Het besluit speelt daar op in. Maar de maatschappij verandert snel, zodat ook nieuwe elementen opduiken, waarvoor de huidige regelgeving (nog) geen oplossing biedt. De sector acht het wenselijk dat in de wetgeving mogelijkheden worden ingebouwd om deze nieuwe projecten kansen te geven. Als voorbeeld kunnen de initiatieven op het gebied van het therapeutisch werken met paarden worden aangehaald zoals hippotherapie, equithérapie, equitrust, equijoy ...
- De functiewijziging kan enkel worden toegestaan voor zover het gebouw hoofdzakelijk vergund is, of vergund geacht wordt te zijn op het moment van de aanvraag en bouwfysisch geschikt is voor de nieuwe functie. Het 'hoofdzakelijk vergund karakter' van een gebouw dient - bij gebrek aan enige decretale omschrijving - geval per geval te worden beoordeeld. Richtinggevend is wel dat tijdens de parlementaire voorbereiding bij de decreetswijziging van 19 juli 2002 werd aangegeven dat met hoofdzakelijk vergund wordt bedoeld dat de basistoestand voor meer dan 90 % in orde moet zijn (...). Bij een sterk gewijzigde inplanting of een wederrechtelijke uitbreiding met meer dan 20 % is het duidelijk dat deze basistoestand niet meer in orde is' (zie memorie van toelichting, Parl. St., VI. P., 2001-2002, 1203/1, 7). De Vlaamse minister voegde er

echter aan toe dat dit voorbeeld uit de toelichting 'niet al te strikt mag worden geïnterpreteerd', nu dit een indicatief en geen normatief percentage is (zie commissieverslag, Parl. St., VI. P., 2001-2002, 1203/4, 17).

- Hergebruik van leegstaande gebouwen met bijbehorende gronden (lees weiden) zorgt voor concurrentie met de beroepslandbouw. Vooral jonge landbouwers krijgen minder kansen om een bedrijf dat stopt, over te nemen of een nieuw bedrijf op te starten, omdat de voor hen geschikte gebouwen gekocht worden door kapitaalcrachtige paardenhouders (info: achtergronddocument : Jonge landbouwers in dialoog met het beleid).

-> Rol departement Landbouw en Visserij

Bij toepassing van deze wetgeving moet of kan de vergunningsverlenende overheid zich bij haar besluitvorming laten informeren en adviseren. Bij de beoordeling van de bouwaanvragen komen verschillende aspecten aan bod. Het inhoudelijk-landbouwkundig aspect ligt vaak buiten de appreciatiemogelijkheden van de bevoegde ambtenaar. Daarom worden bijkomende adviezen ingewonnen. Artikel 2, 2° van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2000 betreffende de adviesverlening inzake aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning en verkavelingsaanvragen, laatst gewijzigd 23/06/2006, stelt hierbij : "Het departement Landbouw en Visserij dient advies te verlenen voor alle aanvragen die verband houden met landbouw, alsook voor alle aanvragen waarbij toepassing wordt gemaakt van de bepalingen van artikel 145, §1, 145bis of 195bis, eerste lid 1° en 2°, van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, in gebieden die volgens het gewestplan een agrarische bestemming hebben".

Het departement verleent advies voor alle soorten bouwaanvragen in het agrarische gebied, van aanvragen voor het (ver)bouwen van landbouwgebouwen (en hun functiewijzigingen) tot de aanleg van nutsvoorzieningen en het kappen van bomen. Algemeen tracht het departement bij de adviesverlening de bestaande landbouwstructuren te behouden, de landbouw te laten plaatsvinden en de openruimtestructuren te behouden, ondanks de grote druk op deze open ruimte.

Dit advies is richtinggevend voor de beoordeling van dit inhoudelijk-landbouwkundig aspect. De algemene uitgangspointstelling is de instandhouding van de landbouwfunctie binnen de gebieden van de agrarische structuur. Dat is niet alleen vanuit landbouwkundig standpunt noodzakelijk, maar is tevens vereist voor de instandhouding van heel wat andere openruimtefuncties.

Als referentiekader hanteert deze dienst de bodemkundige en ruimtelijk-structurele kwaliteitskenmerken van het gebied. Binnen de gebieden van de agrarische structuur verschillen die regionaal en lokaal zeer sterk. Sommige bepalende factoren houden verband met de agrarische activiteit zelf (bodemgeschiktheid, waterhuishouding ...), andere hebben dan weer een historische achtergrond (ontginningswijze, agrarische nederzettingsstructuur ...) of nog andere houden verband met de natuurlijke en landschappelijke structuur of met functies die behoren tot de nederzettingsstructuur en de economische structuur (bebouwing, infrastructuur ...).

Landbouw is weliswaar de hoofdbestemming in het agrarische gebied, maar de activiteiten zijn al lang niet meer enkel landbouw. Daarom is er vanuit het departement aandacht voor de verbreding van maatschappelijke taken in het agrarische gebied. Waar mogelijk verleent het

departement gunstige adviezen voor de opstart van hoevertoerisme, verkoop van eigen landbouwproducten, zorgboerderijen en/of initiatieven rond hippotherapie, landbouweducatie voor zover dat een integrerend deel uitmaakt van het bedrijf ...

Het onderzoek van de lokale ruimtelijke situatie speelt dan ook een essentiële rol in de adviesverlening. De beoordeling van alles wat met paarden te maken heeft, wordt verder in belangrijke mate mee bepaald door de wet- en regelgeving en de omzendbrieven inzake ruimtelijke ordening (zie hoger).

De administratie beoordeelt verder of de aanvraag over een 'leefbaar bedrijf' handelt. 'Leefbaar bedrijf' verwijst naar een werkelijke, volwaardige landbouwexploitatie. Het is niet de bedoeling om bij de beoordeling van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag de economische rentabiliteit van het agrarisch bedrijf door te lichten, maar men gaat wel na of het werkelijk en ondubbelzinnig om een agrarisch bedrijf gaat. Aan de hand van de bouwplannen gaat men na of het in de ontworpen bouwwerken onder te brengen bedrijf geen voorwendsel is om een gebouw op te trekken dat niet beantwoordt aan de bestemming agrarisch gebied en bijgevolg in dergelijk gebied niet thuishoort, zoals een hotel of een gewone camping. Verder gaat het departement na of er een fulltime of halftime tewerkstelling plaatsvindt, welke (landbouw)activiteit wordt uitgeoefend en wat de impact is op de landbouw. Men poogt ook in te schatten waartoe iets kan evolueren mits een stedenbouwkundige vergunning bekomen wordt.

Afhankelijk van de feitelijke omstandigheden van ieder dossier en rekening houdende met de goede plaatselijke ruimtelijke ordening, zal al dan niet een bouwvergunning worden afgeleverd.

Knelpunt

Om de open agrarische ruimte te vrijwaren en de bestaande agrarische structuren maximaal te behouden voor productiedoelinden, verleent het departement Landbouw en Visserij steeds een negatief advies voor de inplanting van volledig nieuwe paardenlanderijen.

Het departement Landbouw en Visserij is van oordeel dat (tijdelijke) stallen, zowel bij professionele, semi-professionele als hobbymatige invalshoek, steeds bij de woning moeten worden ingeplant. Zoniet wordt de aanvraag - vanuit de redenering dat men anders de dieren niet behoorlijk kan verzorgen - negatief geadviseerd.

De sector geeft aan dat er binnen de Vlaamse provinciale afdelingen soms verschillen zijn in interpretatie van de gangbare wetgeving. Dat leidt tot wrevel bij de paardenhouders. Het advies is weliswaar niet bindend, maar in de praktijk zal de stedenbouwkundige vergunning meestal worden geweigerd bij een negatief advies van de afdeling.

Voorbeelden uit de praktijk:

- In het verleden stelde de administratie dat men als fokbedrijf minstens 20 fokmerries moest hebben met bijbehorende veulens en jonge paarden. Dit hield in dat er op de inrichting om en bij de 35 tot 40 paarden aanwezig moesten zijn om een leefbaar bedrijf te kunnen uitbaten.

Zoniet was het advies ongunstig. In bepaalde gevallen moest de aanvrager al kunnen aantonen dat hij de paarden, waarvoor hij de stal(len) wilde bouwen, al had.

- Iemand die 40 paarden wenst te exploiteren, heeft minstens 10 ha weiden nodig; zoniet ongunstig advies.
- Van de vereiste hectare grond moet worden bewezen dat het grond in eigendom of in pacht is. Grond in eigendom hebben is niet zo evident, en pacht is alleen mogelijk voor beroepslandbouwers.
- Qua inplanting is er soms ook een verschil tussen de provincies. Soms eist men dat alles bij voorkeur in één blok wordt opgericht; dus de stallen gebouwd tegen de binnenpiste en ook de woning aansluitend aan de binnenpiste. De achterliggende redenering is dat de woning niet kan afgescheiden worden van het bedrijf. Het gevolg is dat deze bedrijven een zeer hoge brandverzekeringspremie moeten betalen. In een andere provincie zou de administratie dan weer eisen dat alles los van elkaar staat.

4.1.1.4 Opportuniteiten

1. Een aantal zonevreemde oefenterreinen werd geregulariseerd door toepassing van de omzendbrief RO 98/05 van 22 september 1998, betreffende het bijzonder plan van aanleg voor zonevreemde terreinen en gebouwen voor sport-, recreatie- en jeugdactiviteiten (B.S. 04/11/1998). Een RUP biedt de mogelijkheid om op relatief korte termijn in te pikken op een aantal concrete en urgente problemen en knelpunten op het gebied van zonevreemde terreinen.

2. Artikel 145 sexies, §2 van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, stelt: "In alle gebieden die op de gewestplannen zijn aangewezen, kunnen naast de werkzaamheden, handelingen en wijzigingen die gericht zijn op de realisatie van de bestemming ook werkzaamheden, handelingen en wijzigingen, activiteiten of inrichtingen worden toegestaan die gericht zijn op het sociaal-culturele of recreatieve medegebruik, voor zover ze door hun beperkte impact de realisatie van de algemene bestemming niet in het gedrang brengen. Voor niet van stedenbouwkundige vergunningsplicht vrijgestelde werkzaamheden, handelingen of wijzigingen die verbonden zijn met occasionele of hoogdynamische sociaal-culturele of recreatieve activiteiten kan slechts een tijdelijke stedenbouwkundige vergunning worden afgeleverd, of een stedenbouwkundige vergunning met als voorwaarde dat de werkzaamheden, handelingen of wijzigingen in kwestie slechts gedurende een specifieke periode of op bepaalde momenten aanwezig kunnen zijn. Sociaal-culturele of recreatieve activiteiten waarvan de inrichtingen onderworpen zijn aan de milieuvergunningsplicht kunnen hoe dan ook slechts op occasionele basis worden toegestaan. § 3. De Vlaamse Regering kan nadere regels met betrekking tot de toepassing van dit artikel vaststellen."

Voorbeelden uit de praktijk

- Organisatoren maken (noodgedwongen) afspraken om gezamenlijk wedstrijdterreinen voor een langere periode te huren. Deze terreinen - eventueel eventingterreinen - zijn vaak multifunctioneel en kunnen dus ook worden gebruikt voor andere recreatieve activiteiten (zoals menwedstrijden, vee prijkskampen, veldlopen, veldrijden, muziekfestivals ...). Om deze activiteiten naar behoren te kunnen organiseren, moeten deze terreinen wel in de buurt van de

organiserende vereniging liggen (richtlijn +/- 20 km verwijderd van de zetel). Een voorbeeld is het terrein Rijksweldadigheidskolonie te Merksplas, waar meerdere malen na elkaar een wedstrijd kan worden georganiseerd, of de festivalweide van Werchter.

- Sommige gemeenten, zoals Brecht en Lummen, stellen zelf gronden ter beschikking voor de organisatie van wedstrijden.
- Een andere mogelijkheid is het inrichten van wedstrijden op militaire domeinen. In Vlaanderen zijn er twaalf militaire domeinen, in oppervlakte variërend van 50 ha tot 3.500 ha.
- Een andere opportuniteit is het openstellen van provinciale domeinen voor hippische activiteiten.

3. Planologisch attest

Zonevreemde bedrijven verkeren vaak al jaren in een onzekere situatie, die hen verhindert om de nodige investeringen te doen om het bedrijf economisch leefbaar te houden. Er duiken ook vaak moeilijkheden op als het bedrijf een stedenbouwkundige- of milieuvergunning nodig heeft bij een verbouwing of uitbreiding. Een planologisch attest kan duidelijkheid verschaffen over de toekomstmogelijkheden van het bedrijf, zowel op korte als op lange termijn.

De vergunningverlenende overheid baseert zich voor het verlenen van een stedenbouwkundige vergunning op de geldende bestemming en stedenbouwkundige voorschriften van het perceel. Hierdoor is het uitbreiden of herbouwen van een bedrijf niet altijd evident. Dit is zeker het geval voor zogenaamde zonevreemde bedrijven. Maar ook bedrijven die niet zonevreemd zijn, kunnen moeilijkheden ondervinden wanneer zij bijvoorbeeld een loods willen bouwen op een aanpalende grond die in een andere bestemming ligt. In sommige gevallen kan het ruimtelijk gewenst zijn de bestemming en de stedenbouwkundige voorschriften aan te passen, zodat een bepaald bedrijf haar ruimtelijke ambities kan realiseren. Maar dit kan enkel na een grondige evaluatie van de te verwachten ruimtelijke impact.

Door een planologisch attest aan te vragen, kan men als bedrijf een dergelijke evaluatie aanvragen. Men dient hiervoor in het aanvraagdossier zeer concreet aan te geven welke ruimtelijke plannen men heeft op korte en op lange termijn. Als het dossier ontvankelijk blijkt, krijgt men op een redelijke termijn een planologisch attest waarin de bevoegde overheid (dit kan de gemeente, de provincie of het Vlaamse Gewest zijn, afhankelijk van de concrete situatie) zich uitspreekt over de ruimtelijke wenselijkheid van het voorgestelde plan.

Een planologisch attest aanvragen is dus nuttig als:

- een bedrijf deels of volledig zonevreemd is, en men rechtszekerheid wil op de bestaande locatie;
- een bedrijf wil uitbreiden of herbouwen, maar geen stedenbouwkundige vergunning kan verkrijgen omdat de bestemming van de locatie dat niet toelaat;
- een bedrijf geen milieuvergunning krijgt, omwille van de bestemming van de bedrijfslocatie.

Niet alle bedrijven komen in aanmerking voor een planologisch attest. Men moet aan elk van de volgende drie voorwaarden voldoen:

- Het moet gaan om een bestaand bedrijf dat zijn activiteiten reeds op die locatie uitvoert.
- De plannen zijn niet realiseerbaar zonder een wijziging van de bestemming.

- Het bedrijf moet voldoen aan één van de volgende voorwaarden:
 - o onderworpen zijn aan de milieuvergunningsplicht (als klasse 1 of klasse 2 inrichting), krachtens het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning;
 - o een volwaardig land- of tuinbouwbedrijf zijn;
 - o een omzet van minstens 250.000 euro hebben op basis van de BTW- aangiften over het volledige boekjaar dat aan de aanvraag vooraf gaat.

Een planologisch attest is geen stedenbouwkundige vergunning. Als men een positief planologisch attest heeft gekregen, kan men wel een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning indienen. Een positief planologisch attest verhoogt immers de kans op een positieve stedenbouwkundige vergunning aanzienlijk. Dat komt omdat de locatie door het planologisch attest beschouwd wordt als een geschikte locatie voor de bestemming die men er wil aan geven. Zo kunnen dan RUP's volgend op een planologisch attest, de gepaste bestemmingen en voorwaarden aanduiden voor de ontwikkeling van paardenhouderijen op de passende locaties. Bv. langs invalswegen, aansluitend op de dorpskern, aansluitend bij andere recreatievormen, aansluitend bij ruiterspaden en menroutes ...

4.1.1.5 Besluit

Uit bovenstaande blijkt dat in bestaande gebouwen in agrarisch gebied diverse vormen van paardenhouderijen kunnen worden ondergebracht. Dit op voorwaarde dat de goede ruimtelijke ordening niet geschaad wordt.

Indien zich problemen voordoen met een locatie die wel geschikt zou kunnen zijn, kan de overheid een RUP opmaken om er meer mogelijkheden te voorzien. De ondernemer kan een planologisch attest aanvragen, zodat men al dan niet initiatieven kan nemen om de activiteit onder de nodige voorwaarden mogelijk te maken. Voor dit laatste is er evenwel (voorlopig) nog een overgangsfase. Niet elke gemeente heeft immers al een goedgekeurd GRS, waardoor deze gemeenten nog niet kunnen zorgen voor RUP's.

Het is belangrijk te communiceren met de vergunningverlenende diensten over een positieve benadering van de bestaande regels en mogelijkheden, én - niet onbelangrijk - een controle op de effectieve naleving ervan. De vrees leeft bij een aantal overheden dat telkens een vergunning aangevraagd wordt onder het mom van een paardenfokkerij (een landbouwactiviteit, die thuishoort in agrarisch gebied), deze eigenlijk als een manege zal worden uitgebaat (een niet-landbouwactiviteit, die thuishoort in recreatiegebied of woongebied). Controle moet misbruiken verhinderen en heeft ook een preventief effect.

4.1.2 Milieuregelgeving

Het milieubeleid heeft de verbetering van de kwaliteit van het milieu tot doel. Dit vereist zowel het terugdringen van de bestaande, als het voorkomen van toekomstige milieuproblemen. Sinds de jaren 1980 zijn als gevolg van de staatshervorming het beleid en de bevoegdheden op het gebied van milieubescherming grotendeels aan de gewesten toevertrouwd. Vlaanderen heeft als eerste gewest van deze verworvenheid gebruik gemaakt om een eigen milieubeleid uit te tekenen. Het gewest maakte al snel werk van de hertekening van het vroegere vergunningenbeleid, gekend als

het Algemeen Reglement op de Arbeidsbescherming (ARAB). Als antwoord op de gestelde problemen keurde de Vlaamse Regering in 1985 het milieuvergunningendecreet goed. De exploitatie- of uitbatingsvergunning werd samen met enkele andere milieugebonden vergunningen geïntegreerd tot één vergunning, namelijk de milieuvergunning. Een nieuwe procedure werd vastgelegd, met duidelijke termijnen.

4.1.2.1 Milieuvergunningendecreet

4.1.2.1.1 Wetgeving

Het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning (B.S. 17/09/1985), laatst gewijzigd 21 december 2007 (B.S. 29/02/2008).

Uitvoeringsbesluiten¹⁶

- Titel I van het VLAREM - Besluit van de Vlaamse Regering van 6 februari 1991 houden de vaststelling van het Vlaams Reglement betreffende de milieuvergunning (B.S. 26/06/1991) – VLAREM titel I, laatst gewijzigd 11 januari 2008 (B.S. 23/01/2008).
- Titel II van het VLAREM – Besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne (B.S. 31/07/1995) – VLAREM titel II, laatst gewijzigd 7 december 2007 (B.S. 21/12/2007).

4.1.2.1.2 Terminologie

4.1.2.1.2.1 De milieuvergunning

De inrichtingen die hinderlijk worden geacht voor de mens en het leefmilieu worden in drie klassen ingedeeld, afhankelijk van de aard en de belangrijkheid van de daaraan verbonden milieueffecten.

Niemand mag - zonder voorafgaande en schriftelijke vergunning van de bevoegde overheid - een als hinderlijk ingedeelde inrichting die behoort tot de eerste of tweede klasse, exploiteren of veranderen. Niemand mag - zonder daarvan vooraf melding te hebben gedaan - een inrichting die behoort tot de derde klasse, exploiteren of veranderen. Voor de klasse 2 en de klasse 3-inrichtingen is de gemeente bevoegd; voor klasse 1-inrichtingen is dit de deputatie.

De milieuvergunning doet geen afbreuk aan de bouwvergunning, die eventueel tegelijkertijd voor een hinderlijke inrichting wordt aangevraagd. Beide vergunningen worden wel aan elkaar gekoppeld. Dat betekent dat de ene vergunning pas rechtsgeldig wordt op het ogenblik dat de andere is verkregen. Zo kan men de oprichting van een gebouw, waarvoor men een bouwvergunning heeft, slechts beginnen wanneer men de milieuvergunning krijgt. Bij definitieve weigering van één van beide, vervalt - ingevolge de koppeling - van rechtswege ook de andere. Een milieuvergunning wordt toegekend voor een periode van 20 jaar.

¹⁶ Op 19 september 2008 werd door de Vlaamse Regering het besluit ter doorvoering van de technische administratie van de titels I en II van het VLAREM definitief goedgekeurd. Op 29 januari 2009 gebeurde de publicatie in het Belgisch Staatsblad.

4.1.2.1.3 Knelpunten

VLAREM Titel I – dat de procedures voor de milieuvergunning beschrijft – bevat een lijst met hinderlijke vergunningsplichtige inrichtingen. Deze inrichtingen worden ingedeeld in drie klassen, naargelang de mate waarin zij belastend kunnen zijn voor mens en leefmilieu, en dit in functie van de ligging volgens het gewestplan (agraris gebied, woongebied met landelijk karakter of een gebied ander dan de twee voorgaande) én aantal of capaciteit.

Voor de paardenhouderij zijn volgende subrubrieken de belangrijkste:

Subrubriek 9.4.3: inheemse grote zoogdieren (paard en runderachtigen), waarbij een vergunning vereist is voor de exploitatie van stallen voor inheemse grote zoogdieren, inzonderheid paarden, koeien, runderen, waaronder verstaan één of meer gebouwen en/of installaties waarin grote zoogdieren andere dan varkens of mestkalveren gefokt of gehouden worden.

- a) In een ander gebied dan deze vermeld onder b) en c)
 - met plaatsen voor 5 tot en met 200 gespeende dieren – klasse 2
 - met plaatsen voor meer dan 200 gespeende dieren – klasse 1

- b) in een woongebied met landelijk karakter
 - met plaatsen voor 10 tot en met 200 gespeende dieren – klasse 2
 - met plaatsen voor meer dan 200 gespeende dieren – klasse 1

- c) in een agrarisch gebied
 - met plaatsen voor 20 tot en met 200 gespeende dieren – klasse 2
 - met plaatsen voor meer dan 200 gespeende dieren – klasse 1

Opmerking: indien paarden gehouden worden in combinatie met runderen en/of varkens en/of kippen en/of mestkalveren, is de subrubriek 9.5 (gemengde inrichting) van toepassing.

Aandachtspunt

Tijdens wedstrijden of toernooien worden paarden tijdelijk gestald in vergunningsplichtige aantallen. Deze plaatsen zijn bijgevolg milieuvergunningsplichtig. De indelingslijst van VLAREM Titel I voorziet evenwel geen mogelijkheid om een ‘T- vergunning’ (T = inrichting waarvoor een tijdelijke vergunning kan worden verkregen) voor dieren aan te vragen. VLAREM Titel I definieert een ‘tijdelijke inrichting’ als een inrichting waarvan de exploitatie geen blijvende gevolgen voor het leefmilieu veroorzaakt en in principe niet langer zal duren dan drie maanden.

Subrubriek 28.2: opslagplaats van dierlijke mest, waaronder verstaan door vee uitgescheiden natuurlijke afvalstoffen of een mengsel van strooisel en door vee uitgescheiden natuurlijke afvalstoffen ongeacht of het vee wordt geweid of op intensieve veehouderij wordt gehouden, alsmede de natuurlijke afvalstoffen van visteeltbedrijven

a) In een ander gebied dan deze vermeld onder b) en c)

- van 2 m³ tot en met 10 m³ - klasse 3
- van meer dan 10 m³ tot en met 100 m³ - klasse 2
- van meer dan 100 m³ - klasse 1

b) in een woongebied met landelijk karakter

- van 5 m³ tot en met 100 m³ - klasse 3
- van meer dan 100 m³ tot en met 1.000 m³ - klasse 2
- van meer dan 1.000 m³ - klasse 1

c) in een agrarisch gebied

- van 10 m³ tot en met 5.000 m³ - klasse 3
- van meer dan 5.000 m³ - klasse 2

Elke opslag van vaste paardenmest moet volgens de in VLAREM Titel II vermelde exploitatievoorwaarden worden uitgevoerd. Dit houdt onder meer in een minimale opslagcapaciteit van minstens drie maanden. Het Mestdecreet legt de voorwaarde op om tegen ten laatste 31/12/2011 over een mestopslagcapaciteit te beschikken van minstens negen maanden indien de paarden steeds op stal worden gehouden, en van zes maanden indien de paarden enkel over een buitenloop beschikken.

Opmerking: de opslag in agrarisch gebied van vaste dierlijke mest en/of van mengmest op de akker, bedoeld om te worden uitgespreid, is niet ingedeeld op voorwaarde dat deze opslag gedurende maximaal drie maanden per jaar gebeurt en een aantal minimumafstanden worden gerespecteerd.

Subrubriek 32.4: voor rijtscholen, inrichtingen voor ruiters-, draf-, ren- en mensport, inrichtingen voor verhuur en africhting van paarden en andere zadeldieren is een klasse 2-vergunning nodig. Onder diezelfde subrubriek is aangegeven dat volgende activiteiten vrijgesteld zijn van vergunningsplicht:

- particulier gebruik;
- tweemaal¹⁷ per jaar op hetzelfde perceel of dezelfde percelen georganiseerde activiteiten met een maximum duur van drie opeenvolgende dagen;
- activiteiten georganiseerd ter gelegenheid van bijzondere gelegenheden zoals kermissen, carnavals ...

Aandachtspunt

Grote wedstrijden van nationaal en internationaal niveau duren meestal vier dagen in plaats van drie (donderdag tot en met zondag) en vereisen dus nog altijd een milieuvergunning klasse 2.

¹⁷ Ten gevolge van het op 19 september 2008 goedgekeurd besluit principiële goedkeuring van het ontwerpbesluit ter doorvoering van technische actualisering van de titels I en II van het VLAREM is de vrijstelling uitgebreid naar 'tweemaal per jaar'. Dit houdt in dat een wedstrijd georganiseerd op twee opeenvolgende zondagen (bv. de ene keer voor pony's en de andere zondag voor paarden) op dezelfde percelen en niet langer dan drie dagen durend, vrijgesteld is van milieuvergunningsplicht.

Naargelang wat men verder nog op de inrichting exploiteert, kunnen nog andere subrubrieken van toepassing zijn, waarvoor de paardenhouderij eveneens over een vergunning moet beschikken. Het gaat om:

- subrubriek 3.2: het lozen van huishoudelijk afvalwater;
- subrubriek 15.1: stallen van voertuigen;
- subrubriek 17.3.6: opslaan van brandstoffen;
- subrubriek 45.14: opslaan van groenvoeders;
- subrubriek 53.8: winning van grondwater;
-

4.1.2.2 Het Mestdecreet

4.1.2.2.1 Wetgeving

Het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (B.S. 29/12/2006).

Ter uitvoering van het decreet moeten nog heel wat uitvoeringsbesluiten worden uitwerkt. Tot op heden is er reeds een aantal gepubliceerd (bv. besluit nutriëntenemissierechten, besluit vervoer ...). Andere besluiten bevinden zich nog in de ontwerpfase (bv. mestverwerkings certificaten, uitscheidingsbalansen)

Dit rapport beperkt zich tot een aantal voor de paardenhouderij relevante materies.

-> *Wie is bij de Mestbank aangifteplichtig?*

De landbouwer van wie het **bedrijf**:

- ofwel op jaarbasis een productie aan dierlijke mest heeft groter of gelijk aan 300 kg P_2O_5 , waarbij de productie aan dierlijke mest wordt berekend als de som van de productie aan dierlijke mest MPP van elke exploitatie van het bedrijf. MPP = het product (in kg P_2O_5) van het gemiddelde aantal paarden in de exploitatie gehouden gedurende het voorbije kalenderjaar, met de overeenkomstige productie per paard :

- paarden en pony's (< 200 kg) : 12 kg P_2O_5 -> 25 stuks;
- paarden en pony's (200 – 600 kg) : 21 kg P_2O_5 -> 14 stuks;
- paarden (> 600 kg) : 30 kg P_2O_5 -> 10 stuks.

- ofwel waarvan de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond groter is dan of gelijk is aan 2 ha.

Opmerking: elke landbouwer van wie het bedrijf een productie aan dierlijke mest heeft groter of gelijk aan 300 kg P_2O_5 , is registerplichtig.

Aandachtspunten

- De exploitant van een manege of paardenpension heeft op zijn inrichting maar enkele paarden in eigen beheer (eigendom). In de boxen worden vooral paarden gestald van derden. Ieder beroept zich op vrijstelling van aangifteplicht (< 300 kg P₂O₅), terwijl het totale aantal paarden deze ondergrens ruim overschrijdt. Wie moet de paarden aangeven?
- Veel ponyhouders vinden de categorie 200 – 600 kg te ruim voor pony's, en opteren voor een onderverdeling op basis van de schofthoogte in plaats van gewicht, zodat meer ponyhouders beneden de aangifteplicht blijven.
- Ezels zijn bij de Mestbank niet aangifteplichtig. Dat betekent dat de mest van ezels als een afvalstof wordt beschouwd. Een afvalstof kan als secundaire grondstof worden gebruikt onder de noemer 'andere meststof' van het Mestdecreet. 'Andere meststoffen' wordt gedefinieerd als stoffen die 1) de nutriënten stikstof of fosfor bevatten, 2) die kunnen worden aangewend op gronden om de gewasgroei te bevorderen, en 3) die noch dierlijke mest noch chemische meststof zijn. De eerste voorwaarde is dat de afvalstof moet voorkomen op de lijst van afvalstoffen die in aanmerking komen voor gebruik als secundaire grondstof (bijlage 4.1 van Vlarea). Als ezelmest opgenomen is in deze lijst onder 'mest' kan het gebruikt worden als secundaire grondstof indien de mest voldoet aan de samenstellings- en gebruiksvoorwaarden in het VLAREA¹⁸.

-> *Bezetting paarden per ha*

Vlaanderen is aangeduid als kwetsbaar gebied, zodat over het volledige grondgebied de maximale bemestingsnormen voor 'kwetsbare zone water' gelden. Onderstaande tabel geeft enkel de maximale bemestingsnormen voor grasland weer (zonder rekening te houden met de derogatie). De toegelaten maximale normen zijn inclusief rechtstreekse beweiding.

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha/j)	Totale N (kg/ha/j)	N uit dierlijke mest (kg/ha/j)	N uit andere meststoffen (kg/ha/j)	N uit kunstmest (kg/ha/j)
Gras	100	350	170	170	250

Opmerking: bij de berekening mag rekening worden gehouden met de wettelijk bepaalde N-verliezen per dier :

- paarden en pony's (< 200 kg) : 4,57 kg N/dier/j
- paarden en pony's (200 – 600 kg) : 7,47 kg N/dier/j
- paarden (> 600 kg) : 10,46 kg N/dier/j

Heel wat paarden grazen op minder intensieve graslanden in groengebieden (natuurgebieden, natuurontwikkelingsgebieden, natuurrezervaten en bosgebieden met verstrenging). Bovenop de norm voor 'kwetsbare zone water', gelden in deze gebieden de volgende normen:

¹⁸ Vlaams Reglement voor Afvalvoorkoming en -beheer

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha/j)	Totale N (kg/ha/j)	N uit dierlijke mest (kg/ha/j)	N uit andere meststoffen (kg/ha/j)	N uit kunstmest (kg/ha/j)
Alle	2 GVE ⁽¹⁾	2 GVE ⁽¹⁾⁽²⁾	2 GVE ⁽¹⁾⁽²⁾	0	0

⁽¹⁾ 2 GVE = bemesting enkel via begrazing door maximum 2 grootvee-eenheden/ha op jaarbasis, met een maximum van 2 GVE/ha op elk ogenblik behalve in de periode van 1 juli tot en met 15 september. Op een perceel kleiner dan 1 ha wordt evenwel een maximum van 2 GVE op elk ogenblik toegelaten, ongeacht de oppervlakte van het perceel. Echter de totale afzet op jaarbasis op dergelijke percelen blijft afhankelijk van de oppervlakte van het perceel, en zodoende kan de duurtijd van de begrazing beperkend zijn.

⁽²⁾ 2 GVE, met een max. van 170 kg N/ha/j.

- paarden en pony's (< 200 kg) : 0,41 GVE (max. 4,8)
- paarden en pony's (200 – 600 kg) : 1 GVE (max. 2)
- paarden (> 600 kg) : 1 GVE (max. 2)

-> *Beweiding bij derden*

Als mest van paarden op landbouwgrond gebracht wordt (in dit geval door rechtstreekse beweiding) die niet behoort tot het bedrijf waar de mest wordt geproduceerd, dient de Mestbank hiervan op de hoogte te zijn. Ofwel:

- kiest de paardenhouder ervoor om zijn paarden bij de Mestbank zelf aan te geven. In dit geval dient hij een **inscharringscontact** op te maken met de landbouwer op wiens landbouwgrond hij zijn paarden gedurende een bepaalde periode van het jaar laat grazen;
- worden de paarden door de landbouwer zelf in zijn Mestbankaangifte opgenomen. In dit geval dient de paardenhouder niks te ondernemen.

Aandachtspunt

Wedstrijden gaan door op percelen van één of meerdere landbouwers. Tijdens de wedstrijd produceren de paarden mest op die percelen. Ook mest afkomstig van het tijdelijk stallen van de paarden en mest vanuit de trailers wordt 'uitgestrooid' op percelen die deel uitmaken van de wedstrijdgronden. Toch wordt deze mest nergens opgenomen in de mestbalans van de landbouwers die hun percelen ter beschikking stellen.

-> *Transport van paardenmest naar derden*

Vaste paardenmest heeft een inhoud van 3 kg P₂O₅ per ton en 5 kg N/ton. Het transport van mest moet altijd gepaard gaan met de opmaak van een transportdocument (een mestafzetdocument of een melding van burenregeling). Er is geen transportdocument vereist indien de mestafzet gebeurt :

- op gronden die behoren tot het bedrijf waar de mest werd geproduceerd;
- naar gronden van derden met een voertuig waarvan het nuttige laadvermogen minder dan 500 kg mest bedraagt en op jaarbasis niet meer dan 160 kg P₂O₅ omvat (ca. 53 ton paardenmest). De producent van de mest is bovendien registerplichtig.

In dit laatste geval moet de exploitant een register bijhouden.

-> Milieuvergunningen

Door de opheffing van het stand-still principe zijn in het Mestdecreet sinds 1/1/2008 geen bepalingen meer opgenomen die getoetst moeten worden in de aanvraagprocedure tot het bekomen van een milieuvergunning, een meldingsplichtige verandering of een meldingsplichtige exploitatie.

-> Nutriëntenemissierechten

Net zoals nutriëntenhalte (geldig tot 31/12/2006) houden de nutriëntenemissierechten een beperking van de veestapel in. De nutriëntenhalte werd uitgedrukt in kg P₂O₅ (difosforpentoxide) [NHp] en in kg N (stikstof) [NHn]. De toekenning ervan gebeurde per inrichtingsadres en moest ook op dit niveau gerespecteerd worden.

De nutriëntenemissierechten zijn toegekend op basis van de nutriëntenhalte zoals deze gekend was voor een actieve landbouwer op 01/01/2007. In tegenstelling tot de nutriëntenhalte gebeurt de toekenning ervan op bedrijfsniveau, wat het voor de landbouwer iets eenvoudiger maakt.

De nutriëntenemissierechten worden bekomen door de som te maken van de NHp en de NHn, met uitzondering van nertsen en konijnen. Deze nutriëntenemissierechten worden toegekend per diersoort, namelijk voor runderen (NER-Dr), voor varkens (NER-Dv), voor pluimvee (NER- Dp) en voor 'andere' (NER-Da). Tot de diersoort 'andere' behoren paarden, geiten, schapen, nertsen en konijnen.

- paarden van meer dan 600 kg : 95 NER-Da
- paarden/pony's van 200 tot 600 kg : 71 NER-Da
- paarden/pony's van minder dan 200 kg : 47 NER-Da

De initieel toegekende nutriëntenemissierechten zijn vrij invulbaar. Het is pas wanneer er nutriëntenemissierechten worden overgenomen of overgelaten dat er beperkingen kunnen zijn voor het gebruik van de nutriëntenemissierechten.

Voorbeeld

Er werden aan een landbouwer NER-Dr en NER-Da toegekend. Deze initieel toegekende nutriëntenemissierechten kunnen volledig worden ingevuld door om het even welke diersoort.

Door deze landbouwer worden er NER-Da overgenomen. Hierdoor kunnen de initieel toegekende NER-Da en de overgenomen NER-Da slechts nog gebuikt worden voor het houden van de diersoort 'andere'. De NER-Dr blijven evenwel nog vrij invulbaar. Hiermee kunnen dus nog paarden gehouden worden.

Dezelfde landbouwer neemt nadien nog NER-Dr over. Dit houdt in dat er met de initieel toegekende NER-Dr enkel nog runderen kunnen gehouden worden.

Toch voorziet de wetgeving dat met gelijk welke soort nutriëntenemissierechten steeds de diersoort 'andere' mag gehouden worden. De NER-Dr kunnen bijgevolg gebruikt worden voor het houden van runderen en paarden, maar niet meer voor het houden van varkens en pluimvee.

Voor het houden van dieren moet de landbouwer bijgevolg beschikken over de nodige nutriënten-emissierechten. Er is echter vrijstelling van de regels voor de nutriëntenemissierechten wanneer de gemiddelde dierlijke P₂O₅-productie op jaarbasis **lager** is dan 300 kg.

Wanneer de mestproductie op jaarbasis 300 kg P₂O₅ of meer bedraagt, dient de landbouwer te beschikken over voldoende nutriëntenemissierechten. Zo niet, dan wordt op het aantal dieren, uitgedrukt in overeenkomstige NER-D, dat gehouden werd zonder nutriëntenemissierechten, een administratieve boete opgelegd (1 euro/NER).

Indien de paardenhouder geen of te weinig NER's heeft, kan hij zijn bedrijf uitbreiden door NER's aan te kopen. Paarden kunnen met gelijk welke nutriëntenemissierechten aangehouden worden; zo kan de paardenhouder vrij kiezen welk soort nutriëntenemissierechten hij overneemt.. De regelgeving voorziet dat een bedrijf kan groeien mits mestverwerking. Sinds 1/1/2007 is er geen enkele relatie meer tussen NER en de milieuvergunning.

-> *Complexe wetgeving*

Onderstaand cijfervoorbeeld toont waarmee een paardenhouderij moet rekening houden bij zijn bedrijfsplanning.

	Aantal	NH <-> NER		Veestapel<-> NER		Werkelijke mestproductie			
		NER/dier	Totaal	NER/dier	Totaal	Kg P ₂ O ₅ /dier	Kg N/dier*	Totaal P ₂ O ₅	Totaal N*
Paard > 600 kg	7	95	665	95	665	30	65	210	455
Paard 200-600 kg	4	95	380	71	284	21	50	84	200
Paard < 200 kg	3	95	285	47	141	12	35	36	105
totaal			1.330		1.090			330	760
		Bijlage decreet		Artikel 30, §3		Werkelijke normen			

(*) zonder rekening te houden met de forfaitaire N-verliesnorm

4.1.2.3 Natuurdecreet

4.1.2.3.1 Wetgeving

Het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (B.S. 10/01/1998).

Besluit van 23 juli 1998 van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (B.S. 10/09/1998).

4.1.2.3.2 Natuurvergunning

De natuurvergunningsplicht volgt uit het Natuurdecreet dat sinds 1998 van kracht is. De natuurvergunning is een belangrijk instrument voor het natuurbeleid. Het heeft als doel om vegetaties en specifieke natuurlijke elementen (men spreekt ook van 'kleine landschapselementen') extra te beschermen. Deze specifieke stukjes natuur zijn belangrijk in de natuurgebieden zelf, maar spelen ook een heel belangrijke rol buiten de natuurgebieden. Bomenrijen, (spoor)wegbermen, (veedrink)poelen e.d. maken deel uit van de zogenaamde ecologische infrastructuur, en verbinden natuurgebieden met elkaar. Via deze natuurelementen kunnen dieren (en ook planten, bv. door middel van zaden) van het ene gebied naar het andere. Dit is belangrijk voor het in stand houden van de kwaliteit van de natuur in de natuurgebieden zelf. Het instrument natuurvergunningen zorgt ervoor dat eerst moet worden nagegaan of het verwijderen of veranderen van deze specifieke landschapselementen nadelig zou zijn. Met de natuurvergunningen kunnen ook voorwaarden of compensaties worden opgelegd. Het systeem is goed te vergelijken met een stedenbouwkundige vergunning. Een natuurvergunning wordt schriftelijk aangevraagd bij de gemeente.

> *Waarvoor is een natuurvergunning vereist?*

Men heeft een natuurvergunning nodig voor het wijzigen van vegetatie of kleine landschapselementen. Met vegetatie wordt iedere begroeiing (perceelsdekkend) - op een (half)natuurlijke manier ontstaan of door de mens gecreëerd - bedoeld. De meest typerende vegetaties zijn bossen, droge of vochtige graslanden maar ook moerassen, rietvelden, duinbegroeiingen ...

De term 'kleine landschapselementen' staat voor de zeer bonte verzameling van alleenstaande bomen, knotbomen, bomenrijen, houtkanten, hagen, holle wegen, hoogstamboomgaarden, bosjes, bermen, bronnen, poelen, grachten en hun oevers. Vooral vroeger hadden deze kleine landschapselementen diverse functies te vervullen.

Bij het rooien van (knot)bomen, het dempen van een poel, het uitvoeren van oeververstevingswerken, het ploegen/scheuren/herinzaaien of draineren van graslanden of grazige vegetaties ... moet men dus een natuurvergunning aanvragen. De natuurvergunningsplicht is van toepassing in de groene bestemmingen op het gewestplan (groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden), de geel-groene bestemmingen op het gewestplan (valleigebieden, brongebieden, natuurontwikkelingsgebieden en agrarische gebieden met ecologisch belang of bijzondere waarde) en de internationaal beschermde gebieden (EU- Habitatrichtlijngebieden, EU-Vogelrichtlijngebieden en Ramsargebieden).

4.1.3 Algemeen besluit

Er zijn nog heel wat problemen met de kwaliteitsvolle inpassing van agrarische en niet- agrarische functies op het platteland. Ook de wijze waarop men de diverse functies op het platteland tot zijn recht wil laten komen, blijft een afweging en een zoektocht naar een aanvaardbaar evenwicht. Een langetermijnvisie voor een gebied lijkt essentieel om op een duurzame manier te kunnen beslissen over vergunningen. Een goed doordachte gebiedsvisie is een oplossing voor heel wat

huidige problemen, zoals het beoordelen van een aanvraag, de discussie over welke functies toegelaten moeten worden, specifieke problemen per regio ...

Om te komen tot een degelijk en geloofwaardig vergunningensysteem, is handhaving een cruciale factor.

Ten slotte is het belangrijk dat de wetgeving en het beleid, zoals het plattelandsbeleid, het ruimtelijk ordeningsbeleid, het milieubeleid ... goed op elkaar worden afgestemd om te komen tot een leefbaar, kwaliteitsvol en multifunctioneel platteland.

4.2 Verslag dialoogdag: ruimtelijke ordening en vergunningen

Het eerste deel van de discussietekst handelt over de terminologie van de ruimtelijke ordening. Het departement Ruimtelijke Ordening merkt op dat dit deel van de tekst een aantal (technische) fouten bevat, die zeker dienen rechtgezet te worden. De belangrijkste knelpunten zitten evenwel duidelijk in de tekst vevat. De afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling (ADLO) geeft aan dat in de tekst niet verwezen wordt naar het afbakingsproces en het herbevestigen van het agrarisch gebied. Gezien het belang ervan in het kader van het thema in kwestie, dient ook dit aspect aangehaald te worden.

4.2.1 Knelpunten

4.2.1.1 Algemeen

Navema (Nationale Beroepsvereniging voor Manegehouders) geeft aan dat het onduidelijk is waar een manege nu eigenlijk thuis hoort (agrarisch gebied <-> recreatiegebied). Immers, voor welk doel het paard ook ingezet wordt (een manege, een fokkerij, pensionstal, voor het fokken, het leren rijden, de recreatie, jumping, dressuur ...), in wezen gaat het altijd om het dier : 'paard'. Dit paard, voor welke functie en waar het ook gebruikt zal worden, heeft overal te maken met aspecten zoals weidebeheer, hooi- en strogebruik, mest, verzorging ... Waarom maakt de wetgeving dan steeds een onderscheid tussen enerzijds een manege (die niet mag geëxploiteerd worden in landbouwgebied) en anderzijds een fokkerij (die wel kan in landbouwgebied).

BB (Boerenbond) ziet geen plaats voor maneges in agrarisch gebied in de strikte zin van het woord. Zij pleit om enkel maneges toe te laten in die delen van het agrarisch gebied die binnen het afgebakende stedelijk gebied liggen. Maneges in het agrarisch gebied van het buitengebied kunnen volgens BB niet.

Navema merkt op dat er, zeker de laatste tijd, zeer veel boerderijen 'vrij' komen. Men vormt de stal(len) van dergelijke bedrijven om tot paardenboxen; paarden worden in pension genomen en na verloop van tijd doet men daar net hetzelfde als in een manege. Dit alles zonder een voorafgaande aanvraag of een aangepaste milieuvergunning in te dienen, of zich naar de toepasselijke regelgeving te schikken. Maneges, die zich wél aan de regels houden, worden hier door sterk benadeeld (oneerlijke concurrentie).

BB merkt op dat in de regelgeving een functiewijzigingsbesluit is uitgewerkt, dat precies tot doel heeft in het agrarische gebied mogelijkheden rond paarden toe te laten en kansen te creëren. Dit besluit heeft echter niet als bedoeling om zomaar maneges en alle bijhorende aanhorigheden toe te laten.

De vergadering geeft aan dat wellicht de invalshoek van het begrip 'manege' verschillend wordt beoordeeld en geïnterpreteerd. Dat leidt tot mogelijke misverstanden en verwarring. Zo omschrijft Navema een manege als een inrichting waar naast eigen paarden, ook paarden van derden gestald worden, en waar de paarden verhuurd worden om mensen te leren paardrijden. Omdat het moeilijk is om goede paarden te vinden die in een manege aan een degelijke prijs kunnen ingezet worden, fokt de manege zelf ook soms paarden. Bij een manege hoort dus vaak ook nog eens een fokkerij.

De VCP merkt op dat het afbakenen van begrippen zoals manege, pensionstal, fokkerij ... echt wel noodzakelijk is. Alleen als dat gebeurd is, kan beoordeeld worden waar paarden thuis horen of niet. In het landbouwgebied is dit reeds vrij goed geregeld en omschreven. Wat niet of niet goed geregeld is, is het heel grote percentage paarden die niet onder begrippen zoals fokkerij of manege in te passen zijn: de recreant, de kleine hobbyhouder, de gewone paardenliefhebber met één of twee paarden ... Het is momenteel onduidelijk waar die grote groep thuis hoort, of hoe die moet aangepakt worden. Om hem een rechtmatige plaats te geven en een structuur in te bouwen zijn instrumenten nodig, een soort 'kapstok'. Een voorstel van de VCP is een opdeling tussen enerzijds recreatief gebruik en anderzijds beroepsmatig gebruik. Een ander voorstel is bv. een opdeling tussen enerzijds productie en anderzijds gebruik. Pas indien dit duidelijk afgebakend is, krijgt men een beter zicht op een indeling van de paardenhouderij in Vlaanderen, en kan men beter aan geven wat waar thuis hoort, zonder te vervallen in oeverloze discussies over concrete situaties.

Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling (ADLO) (het vroegere afdeling Land) verleent steeds advies bij stedenbouwkundige aanvragen in het agrarische gebied en is bijgevolg een zeer belangrijke administratie bij het beoordelen van een stedenbouwkundige vergunning. Deze administratie is van oordeel dat het fokken van paarden, net zoals het vermeerderen van planten, een pure landbouwactiviteit is (ook geen para-agrarische activiteit), en dus thuis hoort in het agrarische gebied. Net zoals voor om het even welk landbouwbedrijf, kijkt ADLO na of het wel een 'volwaardig bedrijf' is (lees : een productiebedrijf) en dit om misbruiken tegen te gaan van aanvragen die niet thuis horen in het agrarische gebied.

Het probleem hierbij is het ontbreken van handhaving. Momenteel is er nagenoeg geen controle op hetgeen gebouwd is, vandaar dat ADLO relatief strenge eisen stelt bij het begrip 'volwaardig bedrijf'. Indien er wél een degelijke controle achteraf zou bestaan op hetgeen in het agrarisch gebied vergund en gebouwd is, zouden de eisen wellicht iets soepeler kunnen toegepast worden.

ADLO hanteert als norm van een paardenfokkerij in het agrarisch gebied: 20 fokmerries. Interpretatieverschillen tussen de provinciale afdelingen binnen ADLO kunnen niet meer voorkomen: alle aanvragen voor nieuwe inplantingen in het agrarische gebied worden voortaan door het hoofdbestuur zelf afgehandeld en niet langer door de buitendiensten.

ADLO geeft verder aan dat als men het paard een meerwaarde wil geven door het bv. te leren springen of dressuur aan te leren, deze activiteiten door hen nog altijd als een landbouwactiviteit aanvaard worden - en dus ook thuis horen in agrarisch gebied. Als men daarentegen werkt met het paard voor het plezier - in die zin dat het paard opgeleid wordt om gebruikt te worden door derden om er ter plaatse op te (leren) rijden - bevindt men zich in de sfeer van de recreatie. Dit is voor ADLO geen landbouwactiviteit meer, en bijgevolg horen dergelijke activiteiten niet thuis in agrarisch gebied.

In de praktijk zijn bovenvermelde zaken vaak met elkaar verweven, en is het niet altijd makkelijk en evident om uit te maken welke nu precies de hoofdactiviteit is.

ADLO stelt verder dat het nuttig is om gedesaffekteerde hoeves, die de laatste jaren in aantal toenemen, in structureel aangetast gebied een nieuwe bestemming te geven. Dit creëert op zijn beurt mogelijkheden in de recreatieve sfeer binnen de paardenhouderij. ADLO staat hier zeker voor open.

ADLO wijst op de spelregels waar men nu eenmaal moet rekening mee houden. Zo zijn er de ministeriële omzendbrieven die onder andere stellen dat 0,25 ha grasweide per paard dient aanwezig te zijn. Verder is er het principe dat de bedrijfsgebouwen zoveel mogelijk moeten gegroepeerd zijn, om de aanspraak op de open ruimte zo klein mogelijk te houden. Tegelijk benadrukt ADLO de absolute noodzaak van controles op wat uiteindelijk gerealiseerd werd in het agrarische gebied. Enkel mits een degelijke handhaving zullen discussies en het zich verongelijkt voelen, vermeden kunnen worden.

LRV wijst op het zeer specifieke karakter van de paardenhouderij. Zij is zo specifiek dat ze niet zomaar in vakjes op te delen is. Dit uit zich o.a. in een Nederlandse studie 'Paardenhouderij en Ruimtelijke ordening – Handreiking voor de praktijk' van de Sectorraad Paarden, waar ongeveer een twintigtal bedrijfstypes worden opgesomd. Er is de manege met de fokkerij, maar er is ook de opfokhandel, het aanrijden van paarden, de lessen en de wedstrijden. Het ene vloeit over in het andere. Voor velen zit dit alles onder de definitie van een 'manege', terwijl dit bv. door ADLO niet zo beoordeeld wordt, met alle gevolgen vanden bij een eventuele aanvraag.

ADLO beaamt de situatie, maar stelt dat zij als administratie zoveel mogelijk poogt de hoofdactiviteiten er uit te filteren om de aanvraag objectief te kunnen beoordelen.

Voor de overheid is het belangrijk om te weten of men een nieuwe activiteit (op een niet eerder bebouwd perceel) al dan niet toelaat. Indien niet, omdat het enkel en alleen voor landbouw bestemd is, is het beleid vrij streng en kan het enkel met minimum 20 fokmerries.

Gaat het om het opnieuw gebruiken van gebouwen die al in het agrarisch gebied staan, dan zijn er wél mogelijkheden, en kan er eventueel in de adviesverlening van ADLO – binnen de regels van ruimtelijke ordening – een ietwat soepeler houding aangenomen worden.

Departement Ruimtelijk Ordening geeft aan dat zij met dezelfde problematiek als ADLO geconfronteerd worden, en dat zij op een zelfde lijn zitten. Ook Ruimtelijke Ordening gaat vrij streng om met nieuwe activiteiten in het agrarische gebied. Men wijst voor bestaande gebouwen op het

besluit over zonevreemde functiewijzingen, dat evenwel een beperking heeft in die zin dat het alleen over bestaande gebouwen gaat. Men kan met die bestaande gebouwen vaak iets doen, maar dikwijls vraagt de sector om iets extra's bij te creëren (bv. een buitenpiste of overdekte rijpiste), en dan beginnen de problemen. Dergelijke zaken kunnen vaak niet binnen het huidige beleid. Een aanpassing of verandering van de wetgeving kan eventueel hier een oplossing bieden.

VCP merkt op dat het ruimer gaat dan landbouw alleen. Er is immers een hele grote groep mensen die paarden houdt op een totaal andere manier dan wat onder 'landbouw' valt en waar heel andere functies van toepassing zijn. Hoe gaat het beleid daar mee om? LRV geeft aan dat in hun federatie, ongeveer 70 % van de paarden 'niet in de landbouw staat' en bij de Mestbank niet aangifteplichtig is. Ze bevinden zich in alle mogelijke bestemmingsplaatsen in Vlaanderen (woonzone, recreatiegebied, woongebied landelijk karakter, parkgebied ...). De federatie wijst er uitdrukkelijk op dat deze groep niet mag vergeten worden.

Een deel van de vergadering geeft tegenwind door de stellen dat daar een groeiende infrastructuur tegenover staat, zoals de aanleg van een nieuwe rijpiste (al dan niet overdekt), een tredmolen, materieel en onderhoud, afsluitingen ... Verder is er bij tal van maneges een cafetaria aanwezig, wat nog eens tot extra mobiliteit leidt. Zulke aspecten moeten ook mee moeten beoordeeld worden om al dan niet paarden ergens toe te laten, of om bij aanvragen tot exploitatie ergens een grens te trekken. Dit moet eveneens meegenomen worden om te vermijden dat landbouw in het agrarische gebied uiteindelijk té veel onder druk zou komen staan. Er moeten met andere woorden duidelijke afspraken gemaakt worden over welke zaken zeker niet thuis horen in agrarisch gebied (zoals bv. een cafetaria).

BB merkt in dat verband op dat er voor de paardenhouderij momenteel reeds heel wat mogelijkheden bestaan tot exploitatie en dat de sector niet te klagen heeft. Zo zijn er mogelijkheden via de vermelde omzendbrieven en via het functiewijzigingsbesluit. Maneges daarentegen hebben een recreatieve invalshoek, en horen zeker niet thuis in agrarisch gebied; wel in recreatiezone. BB stelt enkel voor om maneges toe te laten in het agrarische gebied die zich situeren binnen het afgebakende stedelijke gebied (zie hoger).

Wanneer iemand in het agrarische gebied een aantal paarden wenst te houden (niet fokken) in bestaande gebouwen, zijn er gewoonlijk weinig problemen. Moeilijkheden ontstaan doorgaans bij aanhorigheden. Ruimtelijke ordening bevestigt dit, maar wijst erop dat er in Vlaanderen onvoldoende ruimte voorhanden is om aan ieder die een stal of stallen heeft, de mogelijkheid te bieden om een volledige infrastructuur daar rond uit te bouwen. Er dienen op provinciaal of gemeentelijk niveau planningsinitiatieven uitgewerkt te worden om een aanbod te creëren, onder de noemer 'recreatief aanbod', bv. voor de aanleg van rijpistes (al dan niet overdekt). Agrarische gebieden die structureel zijn aangetast en zich binnen de afbakening van stedelijke gebieden bevinden, hebben hier mogelijkheden. Op planningsniveau dienen gebieden aangeduid te worden waar de combinatie 'agrarische en recreatieve' bestemming kan, en waar de paardensector kan gehuisvest worden - niet alleen voor het houden van paarden, maar ook voor het trainen ervan.

Ook ADLO meent dat planningsinitiatieven op gemeentelijk niveau nieuwe perspectieven kunnen creëren. Zij verwijzen, als voorbeeld, naar een eveneens groeiende sector, het hoevertoerisme. Daar zijn de spelregels aangepast: er kan nu een stedenbouwkundige vergunning verleend worden

voor het gedeeltelijk wijzigen van het gebruik van een woning, voor zover de functie betrekking heeft op het gebruik als een toeristisch logies voor maximum acht tijdelijke verblijfsgelegenheden (max. 32 personen). In vergelijking met vroeger is dit een zeer sterke uitbreiding. Toch zijn er strenge randvoorwaarden aan verbonden, zoals de verplichting om de exploitatie te laten gebeuren binnen de bestaande bedrijfsgebouwen, het verbod op exploitatie van een restaurant voor derden, geen bijkomende woongelegenheden gebruiken Dit voorbeeld - dat inspirerend voor de paardensector kan werken - geeft aan dat in overleg goede en concrete afspraken kunnen gemaakt worden over wat kan en wat niet kan in het landbouwgebied. ADLO wenst immers geen ontwikkeling van megarecreatiestructuren in het agrarische gebied.

De vergadering merkt op dat in de discussietekst geen prognose van de evolutie (groei) van de paardensector terug te vinden is. Dit is evenwel belangrijk, om na te kunnen gaan of er in de perimeter van stedelijke gebieden überhaupt nog wel plaats is voor het toenemende aantal paarden en welk plaatsperspectief op Vlaams niveau, eventueel lokaal niveau, hiertoe kan of moet voorzien worden. Is dat aansluitend bij het bebouwde weefsel of is dat eerder in het buitengebied? Het kabinet stelt dat het economische en maatschappelijke belang van de paardenhouderij (o.a. naar aantallen toe) terug te vinden zal zijn in de lopende externe studie door het studiebureau Policy Research Corporation en dus in de voorliggende discussie niet verder aan bod zal komen.

Navema benadrukt nogmaals haar bezorgdheid over de wildgroei van stoppende landbouwbedrijven die omgevormd worden tot pensionstallen en die de erkende maneges zware concurrentie aandoen. Officieel zijn deze omgevormde landbouwbedrijven geen maneges, maar anderzijds worden daar wél rijlessen gegeven zoals in de officiële maneges. Zij werken illegaal of onder het mom van landbouw, zodat zij zich kunnen beroepen op een landbouwactiviteit (BTW 6 %). Dit is zeer sterk concurrentievervalsend ten opzichte van de erkende maneges waar het verplicht BTW tarief van 21 % van toepassing is. Navema is niet bang van concurrentie, maar benadrukt dat men met gelijke wapens moet strijden, terwijl dit vandaag spijtig genoeg niet zo is.

LRV geeft aan dat er inderdaad regelgeving is die mogelijkheden toelaat (o.a. via de ministeriële omzendbrieven), maar de ervaring van de federatie leert dat gemeentelijke ambtenaren deze wetgeving vaak niet of onvoldoende kennen. Dit is een grote verzuchting binnen de sector: het zijn immers precies de lokale overheden waar men als sector het eerste en het meeste mee in aanraking komt. Bovendien is men op lokaal vlak niet steeds 'happy' om initiatieven, zoals het opmaken van RUP's, op te starten en zo bepaalde situaties voor de sector te regulariseren. Het kostenplaatje komt dan immers direct naar boven.

Ook VCP krijgt klachten binnen van de sector, die zich niet altijd gelijk behandeld voelt ten opzichte van anderen in gelijkaardige situaties.

Het departement Ruimtelijke ordening reageert door te stellen dat ruimtelijke ordening geen computerwetenschap is. Het is en blijft een beoordeling, behalve op die plaatsen waar de voorschriften zo gedetailleerd zijn dat er geen discussies mogelijk is. In het agrarische gebied zijn de gewestplannen voor nagenoeg 95 % van toepassing, voor de overige 5% gelden RUP's, APA's en BPA's. Zo stelt het gewestplan: "Agrarisch gebied is bestemd voor landbouw in de ruime zin en para-agrarische bedrijven". Het probleem is dat een gewestplan een summier voorschrift is, en dus voor interpretatie vatbaar is en blijft. Bovendien beoordeelt het beleid plannen waarop stallen

zijn ingetekend. Van wie de paarden zijn en waarvoor ze uiteindelijk gaan ingezet worden weet men niet, zodat het soms zeer moeilijk is om te bepalen of de aanvraag al dan niet in het agrarisch gebied past. Er is geen wonderoplossing om alles in regels te gieten en alle discussies uit te sluiten. Er bestaat een zeer breed gamma van paardenhouderijen (van zuiver landbouw tot zuiver recreatie). Daardoor zit het hem bij de beoordeling van een concrete aanvraag, binnen het bestaand toetsingskader waar de grote lijnen wat verfijnd zijn, inderdaad soms in de details. Het is niet altijd evident om een duidelijke grens te kunnen bepalen.

De vergadering geeft aan dat de paardensector sterk groeit en evolueert. Het is wenselijk om, vertrekkende van de huidige situatie, voor de periode van de komende 15 jaar, een prognose te maken van de te verwachten evolutie in de paardensector in Vlaanderen. Bij de herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) kan daar dan rekening mee gehouden worden. Als daarbij recreatieve ontwikkelingen zouden vastgesteld worden waar in Vlaanderen onvoldoende plaats voor is, dan moeten er recreatiegebieden bijgemaakt worden om die evoluties op te vangen. Ofwel dienen de mogelijkheden binnen bestaande gebieden uitgebreid te worden. Uiteraard moet dan de regelgeving en bijgaande adviesverlening daarop afgestemd worden. In dit verband is handhaving zeer belangrijk. Het is precies vaak wegens het ontbreken ervan dat pijnlijke situaties ontstaan die vandaag, binnen het huidige beleid, geen oplossing kennen. Een mogelijke piste zou kunnen zijn dat ADLO na verloop van tijd, de huidige (reële) situatie opnieuw onder de loep neemt, een beoordeling opstelt en de info doorspeelt naar ruimtelijke ordening. Aan de hand van de vaststellingen kan ruimtelijke ordening dan de gepaste maatregelen treffen. Op die manier wordt op het terrein zekerheid gecreëerd dat een inrichting bij verlening van de stedenbouwkundige vergunning enkel maar die activiteiten zal kunnen ontplooiën waarvoor ze vergund is. Dit zal niet alleen heel wat wervel en ergernis voor anderen (o.a. de landbouw) voorkomen, maar ook beletten dat inrichtingen evolueren naar mistoestanden die vandaag niet meer te regulariseren zijn.

Ruimtelijke ordening staat open voor de suggestie en denkt hierbij aan een 'gebruiksvergunning'. Die zou, net zoals een milieuvergunning, een tijdelijk karakter moeten hebben, daar waar een stedenbouwkundige vergunning dat vandaag doorgaans niet heeft (continu karakter). Na afloop van de gebruiksvergunning, net zoals bij de milieuvergunning, dient er terug een beoordeling te gebeuren. Zo kan men de zaak beter in de hand houden en controleren. Niet alleen agrarische gebieden, maar ook industriegebieden of KMO-gebieden kennen deze problematiek. Ook daar zou een dergelijke gebruiksvergunning wenselijk kunnen zijn.

Binnen de vergadering is niet iedereen het met dat voorstel eens. Het departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE), afdeling milieuvergunningen wijst op het bestaan van rubriek 32.4 van de VLAREM Titel I indelingslijst. Die houdt in dat er pas uitbating van bv. een manege mogelijk is, mits het bekomen van een tijdsgebonden milieuvergunning (max. 20 jaar). Ook bij klasse 1-aanvragen (beslissingsbevoegdheid van de deputatie) is het advies van ruimtelijke ordening vereist. In dit advies wordt de bestemming beoordeeld. Gelet op beide vermelde aspecten is het departement LNE van oordeel dat het niet wenselijk is om de stedenbouwkundige vergunningen een tijdsgebonden karakter te geven. Er is vanuit de milieuvergunning, die hand in hand gaat met de stedenbouwkundige vergunning, reeds voldoende controle aanwezig. In de rand merkt LNE nog op dat ook de buitenpiste als een deel van de milieuvergunning dient beschouwd te worden, en bijgevolg milieuvergunningsplichtig is.

De afdeling Mestbank van de VLM wijst erop dat de paardensector ook gronden nodig heeft om paarden op te laten grazen, rond te laten lopen en mest op kwijt te geraken. Een groot gedeelte van de mest vindt momenteel wel een afzet buiten de landbouw (o.a. via de champignoncompost). Indien echter alle paardenmest op gronden in Vlaanderen zou afgezet worden, is hiervoor ongeveer 30.000 ha cultuurgrond nodig. Dat heeft uiteraard een belangrijke impact op het ruimtegebruik en de mogelijke inplanting van de paardenhouderij als sector. In recreatiegebied bv. zijn er nagenoeg geen weilanden aanwezig. Hiermee dient rekening gehouden te worden bij het opstellen van inplantingsvoorwaarden.

De vergadering merkt op dat de overheid vaak vertrekt vanuit de stelling : ‘Waar kan het niet’, eerder dan: ‘Waar kan het wél’, en via welke wegen of tips kan de vergunning (bouw- en/of milieuvergunning) bekomen worden i.p.v. de weg van ‘trial and error’ te moeten bewandelen. Men vraagt de overheid om bij aanvragen een meer positieve houding aan te nemen. Dat zal evenwel niet eenvoudig zijn: de overheidsadministraties moeten nu eenmaal met beoordelingskaders werken en elke aanvraag daaraan toetsten.

4.2.1.2 Oefenterreinen

LRV merkt op dat de oefenterreinen, die de leden gebruiken voor de verenigingswerking, zich ofwel in een gemeentelijke recreatiezone bevinden (een minderheid) ofwel uit cultuurgronden bestaan van bevriende landbouwers. Bij die laatste wordt dan voor de gezondheid van de paarden een zandpiste aangelegd, die vergunningsplichtig is (zie hoger). Vaak is die verplichting dan weer een hinderpaal voor de landbouwer om zijn gronden nog langer ter beschikking te stellen, uit vrees dat zijn bedrijf eveneens betrokken zal worden in de beoordeling van de vergunningsaanvraag. Men begrijpt vanuit de sector wel dat er nu eenmaal een regelgeving en omkadering nodig is. Maar anderzijds pleit de sector toch voor realiteitszin met aandacht voor de praktijk : wat is de eigenlijke impact ervan op de omgeving?

BB heeft er geen probleem mee als oefenterreinen vergund worden in agrarisch gebied, als het maar duidelijk gaat over een terrein dat omkeerbaar is, zoals een zandbodem (die gemakkelijk kan verwijderd worden). Oefenterreinen met grote infrastructuurwerken kunnen voor de organisatie duidelijk niet.

De vergadering merkt op dat lokale besturen die in hun gemeente openlucht recreatie willen creëren, gestimuleerd moeten worden om, naast bv. voetbalvelden, in die recreatiegebieden ook buitenpistes voor paarden te voorzien. Slechts een beperkt aantal gemeenten heeft zulke structuren. In het buitenland daarentegen (o.a. in Duitsland) is bij zeer veel gemeentelijke sportcentra eveneens een buiten- en binnenpiste aanwezig met de nodige infrastructuur. Er zijn daar zelfs gemeentelijke ambtenaren aangesteld die de paardensector verder uitbouwen en de mensen daarin begeleiden. Zover zijn we nog lang niet in Vlaanderen, en iedere gemeente probeert er momenteel het beste van te maken. Het is dus belangrijk om in Vlaanderen gemeenten te overtuigen planningsinitiatieven op te zetten. En ze aan te moedigen om te praten met de hogere overheid, om uit te zoeken waar zich binnen de gemeentegrenzen geschikte locatie(s) bevinden om een oefenterrein voor paarden in te planten. Ruimtelijke ordening stelt vast dat tot op heden bitter weinig gemeentelijke initiatieven worden genomen, met alle gevolgen vandien voor de paardensector.

Eenzelfde problematiek stelt zich bij het oprichten van hindernissen om te springen. Het regelmatige gebruik van dergelijke recreatieve terreinen is wel degelijk stedenbouwkundig vergunningsplichtig. In de praktijk blijkt echter dat voor de ene gemeente deze hindernissen niet vergunningsplichtig zijn en zelfs permanent mogen blijven bestaan. Terwijl in een andere gemeente (andere provincie) hindernissen pas opgericht mogen worden mits toelating én na het bekomen van een vergunning, én na het evenement terug verwijderd dienen te worden. Dit interpretatieverschil bij de (lokale) overheid is een zeer groot probleem voor de sector. Het leidt tot rechtsonzekerheid, en belet de sector om te investeren.

De sector geeft ook aan dat er reglementering bestaat die gevolgen heeft voor de paardensector, maar daar eigenlijk niet voor bedoeld is. Zo geldt bij wedstrijden of toernooien een milieuvergunningsplicht vanaf het oprichten van minstens twintig standplaatsen (boxen) voor paarden in agrarisch gebied, en dit terwijl het toernooi hooguit enkele dagen duurt. Het is wenselijk dit aan te passen. Bij het transport van landbouwdieren deed zich een gelijkaardige situatie voor. Ook daar werd de sector geconfronteerd met situaties die daar niet voor bedoeld waren. Het voorstel om dit op te lossen, was om een opsplitsing te maken tussen beroeps- en recreatiegebruik, elk met hun eigen verplichtingen. Een analoge redenering zou moeten uitgewerkt worden voor de vergunningsplicht in voorliggend thema. LNE merkt op dat daar enigszins reeds aan tegemoet gekomen werd: rubriek 32.4 van de VLAREM titel I indelingslijst vermeldt reeds een aantal vrijstellingen. Toch stelt LNE vast dat er soms onverdraagzaamheid bestaat, en niet iedereen aanvaardt dat één of meerdere activiteiten zomaar naast hun deur plaatsgrijpen. Er zijn klachten van lawaai, van stof, van verkeeroverlast ... Een milieuvergunning houdt niet in dat de activiteiten *an sich* hinderlijk zijn, maar ze *kunnen* het wel zijn. Daarom bestaat er in de procedure van toekenning van een milieuvergunning het openbaar onderzoek. Tijdens dit openbaar onderzoek kan iedereen zijn grieven aan de vergunningsverlenende overheid uiten, die er dan bij haar besluitvorming al dan niet rekening kan mee houden. De milieuregelgeving heeft niet de bedoeling om te weigeren, maar wel om de goede zaken op de juiste plaats te laten doorgaan. Het is bijgevolg niet correct te stellen dat het plaatsgrijpen van een bepaalde activiteit als een 'evident iets' moet beschouwd worden en sowieso moet kunnen.

De sector heeft begrip voor deze visie en kan zich hier in vinden.

Hoe dan ook, gezien hun autonomie (tot op een bepaalde hoogte) zullen er wel altijd verschillen blijven bestaan tussen de vergunningsverlenende overheden (gemeenten en provincies). Beiden hebben heel wat te zeggen op het gebied van ruimtelijke ordening (dat is een democratisch gegeven). Belangrijk is evenwel dat de paardensector bij deze instanties *goodwill* poogt te creëren. Zo moet men (overheid én sector) ervoor zorgen dat - met de kennis die onder andere via de dialoogdagen wordt opgelijst - in het nieuwe RSV de paardenhouderij nu wél de nodige aandacht krijgt. De gemeenten moeten zich ervan bewust worden dat het een sector is die omwille van zijn groei ruimte nodig heeft. Buitenlandse initiatieven zoals in Duitsland (zie hoger) kunnen dan inspirerend werken. Het is belangrijk dat de sector zich hierbij voldoende en permanent manifesteert, en zich op het voorplan begeeft. Pas dan zal de noodzakelijke gemeentelijke aandacht en het initiatief op gang komen. Om dat concreet uit te werken, is het oprichten van kleinere werkgroepen allicht een noodzaak. Bedoeld wordt de oprichting van een:

- technische werkgroep met sector en departement Ruimtelijke Ordening & ADLO;
- technische werkgroep met sector en milieuwetgeving.

Via deze informele brainstorm moet dan blijken hoe de wetgeving kan verbeterd worden, en hoe ieder ze moet interpreteren. Daaruit kunnen dan eventueel tips, vuistregels en richtlijnen worden gedistilleerd voor de sector. Die kunnen onder andere nuttig zijn bij de uitwerking en rol van het Paardenloket. Het uiteindelijke opzet moet zijn dat de aanvrager weet met wat hij zoal rekening moet houden bij zijn aanvraag, wil hij een grote kans op slagen maken. Honderd procent slaagkans zal hij echter nooit hebben.

De vastgoedsector geeft aan dat er in de paardensector heel wat maneges en stoeterijen aan het wegwijnen zijn. Dat komt omdat ze bang zijn om hun dossier te openen en te regulariseren uit schrik dat zij volledig zullen moeten stoppen, terwijl anderzijds in Vlaanderen er volgens de vastgoedsector wél voldoende plaats is om deze inrichtingen aan bod te laten komen. Zij pleiten om eerst de bestaande bedrijven een kans te geven (herbestemming) i.p.v. nieuwe initiatieven toe te laten. Het departement Ruimtelijke Ordening reageert door te stellen dat dergelijke gebouwen wel mogelijkheden hebben, ook al zijn ze zonevreemd. Ze kunnen verbouwd worden binnen het bestaande bouwvolume. Maar het probleem is dat het moet handelen over vergund geachte gebouwen, en daar knelt vaak het schoentje. Bovendien moet de vraag gesteld worden waarom deze bedrijven wegwijnen (economische redenen, slecht beheer, andere redenen?).

Tot en met eind 2007 was er een bijkomend probleem dat een milieuvergunning van een inrichting verviel, indien deze gedurende twee opeenvolgende jaren niet werd benut. De Mestbank verduidelijkt dat men vroeger geen nieuwe milieuvergunning meer kon verkrijgen, tenzij via herlokalisatie na aankoop van een milieuvergunning van een inrichting gelegen in niet-agrarisch gebied. Sinds de opheffing van het stand-still principe in de mestwetgeving (sinds begin 2008) is er een volledige loskoppeling tussen de mestwetgeving en de milieuwetgeving. Er kan opnieuw een milieuvergunning bekomen worden, voor zover de aanvraag niet strijdig is met de milieuwetgeving en de ruimtelijke bestemming. Men kan dus dergelijke inrichtingen perfect weer vitaal maken. Wél dienen (eventueel) nutriëntenemissierechten aangekocht te worden, maar dat staat evenwel volledig los van de vergunningsprocedure. Wellicht is dat aspect nog onvoldoende gekend in de sector en ziet men problemen waar ze er (momenteel) niet meer zijn.

In dit verband en omdat het niet altijd duidelijk is waar het probleem zich nu precies situeert, wordt aan de sector gevraagd om de overheersende problemen waarmee een manege of een stoeterij geconfronteerd wordt, eens in kaart te brengen. Ook het oplijsten en synthetiseren van wat er nu binnen de bestaande regelgeving eigenlijk kan en wat er niet, zou een stap in de goede richting zijn. Er kan eventueel gewerkt worden met bestaande – anonieme – cases. Hiervoor wordt verwezen naar de technische werkgroepen (zie hoger).

Hierbij aansluitend merkt de vergadering op dat het nuttig zou zijn - zoals ook reeds op de dialoogdag 'Toerisme en recreatie' aan bod is gekomen - om een inventaris of vademecum op te stellen. Naast de aspecten van toerisme en recreatie zou deze lijst best uitgebreid worden tot de paardenhouderij in het algemeen. Het paardenloket is een prima instrument, maar wellicht onvoldoende. Een vademecum kan voor de 'gewone' paardenliefhebber de perfecte aanvulling zijn.

Zo'n vademecum is wenselijk omdat het uiterst moeilijk is om de volledige paardensector als dusdanig te bereiken voor het aanleveren van info. Zelfs vergaderingen georganiseerd vanuit de

sector zelf kunnen vaak maar op weinig respons rekenen. Dat komt vooral omdat veel van de naar schatting 120.000 paarden in Vlaanderen, zich bevinden bij ongeveer 150.000 mensen die enkel en alleen maar hobbymatig met het paard bezig zijn, niet beroepsmatig. Zij hebben geen boodschap aan regels, milieuwetgeving of Mestbank. De paardensector is bij uitstek een sector van 'kleine paardenhouders'. Binnen de paardenfokkerij zijn 85 % van de fokkers mensen met één of twee merries: daar precies schuilt de dynamiek van de paardensector. Dat is totaal anders dan in de landbouwsector: daar kunnen vergaderingen georganiseerd door de landbouwsector altijd op meer bijval rekenen.

De sector pleit daarom voor vereenvoudiging van de regelgeving. De hierboven vermelde syllabus zou reeds een goede stap in de juiste richting kunnen zijn.

Verder pleit de sector voor realiteitszin. ADLO hanteert de norm van 20 fokmerries, doch op drie jaar tijd zijn dat veertig veulens op een totaal van zestig paarden. Bovendien is er evolutie in de sector. Door bv. embryo-transplantatie kan men vandaag vanaf lagere aantallen (tien stuks) in sommige gevallen ook al een rendabele activiteit ontplooiën. Zeker als die vermengd is met bv. de activiteit van een pensionstalling of handel.

De afdeling van ADLO is eveneens betrokken bij de fokkerij. Er is onlangs een rapport verschenen over de voortplantingcentra voor paarden in Vlaanderen. Uit dit rapport blijkt dat in Vlaanderen 15.433 mensen actief lid zijn van een erkende fokkersvereniging. Dit cijfer toont nogmaals de dynamiek van de sector aan. De nota zelf wordt ter info verspreid naar een aantal leden van de vergadering.

Bij de Mestbank worden om en bij de 40.000 paarden geregistreerd. Al de rest, uitgaande van een correcte aangifte, 80.000 stuks, zit onder de aangifteplicht van tien paarden én heeft minder dan 2 ha cultuurgrond in uitbating. Gelet op deze vaststelling stellen sommigen zich de vraag of de 'kleine paardenhouder' wel diegene is met een probleem.

Een deel van de vergadering merkt anderzijds wel op - ook al zijn de paarden erg verspreid in Vlaanderen, en ook al handelt het in veel gevallen over zeer lage aantallen bij een groot aantal mensen - dat de wetgeving er wel degelijk rekening mee moet houden. Onder andere vanuit het oogpunt grondgebruik, bv. voor de mestafzet. Deze paarden hebben in hun geheel hoe dan ook een invloed op het buitengebied. Er dient gestreefd te worden naar een aanvaardbaar evenwicht met de andere actoren (o.a. landbouw).

Het departement Ruimtelijke Ordening wijst op het bestaan van het driepartijenoverleg dat nog steeds verder wordt uitgewerkt. In dat driepartijenoverleg zijn de drie betrokkenen de bouwheer, de architect of landmeter en de ambtenaar van ruimtelijke ordening. De Vlaamse administratie engageert zich om fysiek op regelmatige tijdstippen naar de gemeentelijke administraties te stappen om met aanvragers dossiers te bekijken en te bespreken. Dit gebeurt volledig op vrijwillige basis. Een dergelijk overleg bestaat reeds een tiental jaren in Vlaams Brabant. Het wordt nu doorgetrokken naar elke Vlaamse provincie, en zal na het verloop van 2008 toegepast worden in elke Vlaamse gemeente. Zo worden vragen die misschien de gemeentelijke kennis te buiten gaan,

toch beantwoord. De sector juicht een dergelijk initiatief toe, en doet een oproep om de onder-
vonden problemen, bemerkingen en knelpunten mee te nemen in de op te richten werkgroepen
(zie hoger).

Ook de Mestbank geeft aan dat zij steeds bereid is voorlichting te geven over onderwerpen die in
verband staan met het Mestdecreet.

DIALOOGDAG 5.

Paard en overheid

5 DIALOOGDAG 5. PAARD EN OVERHEID

5.1 Discussietekst: paard en overheid

5.1.1 Belasting over de Toegevoegde Waarde

5.1.1.1 België¹⁹

Op 1 januari 1971 werd in België de BTW ingevoerd. De belasting over de toegevoegde waarde is een belasting op goederen en diensten die uiteindelijk door de eindverbruiker wordt gedragen en die stapsgewijs wordt geïnd, namelijk bij elke transactie in het productie- en distributieproces. Doordat in elke schakel van het productie- en distributieproces de belasting, betaald op de inputs, kan worden afgetrokken, wordt enkel de toegevoegde waarde in die schaal belast. De BTW is dus een eenmalige verbruiksbelasting die door middel van gefractioneerde bedragen wordt voldaan. De toegepaste tarieven kunnen wel verschillen naargelang de aard van het belaste goed of van de belaste dienst.

5.1.1.2 Paardensector versus landbouwsector

In zeer veel gevallen leunt de paardenhouderij dicht aan bij de landbouw. Ze wordt evenwel niet aanzien als een volwaardige landbouwactiviteit, ook al heeft de sector vele raakvlakken en gelijkenissen met de landbouw. Zoals de bepalingen van het Mestdecreet, het gebruik van gronden, het omgaan en kweken van paarden, het landelijke karakter De landbouwwerkzaamheden in de landbouwsector - in tegenstelling tot de paardensector - vallen voornamelijk onder het verlaagde tarief van de 6 % BTW. De hippische sector valt, op enkele uitzonderingen na, onder de aanslagvoet van 21 %. Dit probleem wordt al jaren aangeklaagd door de sector van de paardenhouderij. Het ministerie van Financiën erkent dat de paardensector dicht bij de landbouw aanleunt. Tegelijk stelt dit ministerie dat de sector (eerder dan de landbouw) veel diensten levert: lesgeven, uitbaten van een bij een manege horende cafetaria, verhuur van paarden, pensionstallen, paarden stallen en verzorgen, aanleren van jonge paarden Voor dit soort handelingen geldt in België het tarief van 21 %. De BTW-plichtingen in de paardenwereld zijn vooral de manegehouders, paardenfokkers en personen die paarden en paardenstallen ter beschikking stellen.

‘Landbouwdiensten’ zijn gewoonlijk onderworpen aan het verlaagde tarief van 6 %. Er zijn twee voorwaarden om als landbouwdienst beschouwd te worden:

- de dienst moet volgens haar aard behoren tot de normale bedrijvigheid van landbouwers en telers;
- de dienst moet bijdragen tot het voortbrengen van landbouw- of teeltproducten.

Landbouwdiensten die vanwege hun aard zelf behoren tot de bedrijvigheid van landbouwers en telers, zijn o.a. het oogsten of rooien, oprapen, reinigen, sorteren, drogen en stockeren van landbouwproducten. Bv. wanneer gras gedroogd wordt tot hooi, zullen de werkzaamheden gedurende de periode waarin het gras op de weide droogt, aan 6 % worden belast. De kost voor

¹⁹ Bron: Eindwerk ‘Fiscale wetgeving toegepast op de paardensector, april 2005’ - Sofie Van Bunder

het vervoer van de weide van de landbouwer naar de koper van het hooi, zal worden belast aan 21 %. Deze laatste handeling heeft immers niet met de productie, maar met de afzet te maken. De landbouwer moet uiteraard voldoen aan de voorwaarden om BTW-belastingplichtig te zijn, om BTW te mogen aanrekenen. Andere voorbeelden van landbouwdiensten zijn het dekken van dieren die voor de landbouw worden gebruikt en het onderhouden en trainen van zware en halfzware trekpaarden.

Het verzorgen van paarden die voornamelijk als rijpaard worden gebruikt daarentegen, namelijk volbloeden, halfbloeden en pony's, is geen landbouwdienst zoals het verzorgen van vee (zware en halfzware trekpaarden, runderachtigen ...). Bijgevolg is de prijs die afzonderlijk wordt gevraagd voor de levering van goederen die voor de verzorging van de rijpaarden worden verstrekt (voedsel, stro, water, elektriciteit ...), onderworpen aan het BTW-tarief van 21 %. Het ter beschikking stellen van paardenstallen is eveneens aan het normale tarief van 21 % onderworpen. Uiteraard is een globale prijs voor het geheel onderworpen aan het normale tarief.

5.1.1.3 Onderscheid tussen trekpaarden en rijpaarden²⁰

Artikel 2 § 1, 1° van het KB van 19 juni 1981 bevestigt dat het tarief van 6 % enkel van toe passing is op paarden die gewoonlijk als trekpaard, zwaar- of halfzwaar, worden gebruikt. En daarnaast ook op paarden die verkocht, intracommunautair verworven of ingevoerd worden om te worden geslacht, en dit zonder onderscheid van ras. Als rassen van trekpaarden onder worpen aan het tarief van 6 % kunnen onder andere worden genoemd: het Belgisch Trekpaard, het Nederlands Trekpaard, de Percheron, de Augeron, de Ardenner.

Het normale tarief van 21 % is van toepassing, op paarden van rassen die gewoonlijk worden gebruikt als rijpaard, zoals volbloeden en halfbloeden waaronder de lichte trekpaarden en pony's. Zelfs wanneer die paarden in feite nooit worden bereden omdat zij bestemd zijn om als fokmerrie of fokhengst, of als draver te worden gebruikt.

Rijpaarden waarvan kan worden aangetoond dat ze worden verkocht, intracommunautair verworven of ingevoerd om te worden geslacht, zijn onderworpen aan het verlaagde tarief van 6 %. Net zoals een belastingplichtige die trekpaarden en paarden bestemd om te worden geslacht, fokt.

Knelpunt

NAVEMA (Nationale Beroepsvereniging voor Manegehouders) ervaart een grote oneerlijkheid door stoppende landbouwbedrijven die omgevormd worden tot pensionstallen en die de erkende maneges zware concurrentie aandoen. Officieel zijn het geen maneges, maar in de praktijk kunnen mensen er van dezelfde mogelijkheden gebruik maken als in een manege (privérijlessen, verzorgen en stallen van paarden ...). Daar dit alles gebeurt onder het mom van landbouw, wordt slechts 6 % BTW op de activiteiten aangerekend. Terwijl een manege het verplichte tarief van 21% BTW dient te hanteren. Uiteraard werkt dit sterk concurrentievervalsend (zie ook verslag Dialoogdag 4. Ruimtelijke ordening en vergunningen van 5 juni 2008).

²⁰ Bron: Eindwerk "Fiscale wetgeving toegepast op de paardensector, april 2005" – Sofie Van Bunder.

5.1.1.4 Handel

In België zijn er nog een tweetal structureel georganiseerde markten waar overwegend slachtpaarden verhandeld worden. In Anderlecht is er een paardenmarkt waar wekelijks 150 à 200 paarden van eigenaar veranderen. In Ciney – de grootste rundveemarkt – is er eveneens wekelijks een afdeling waar paarden aan- en verkocht worden. Daarnaast zijn er her en der in België diverse eenmalige markten, die vaak onderdeel zijn van een lokaal evenement. Eén van de grootste en meest gekende is de jaarmarkt te Sint-Lievens-Houtem (Oost-Vlaanderen) op 11 november, en de paardenmarkt van Torhout (West-Vlaanderen).

De handel van niet-slachtpaarden situeert zich vooral op wedstrijden, veilingen en prijskampen. In België is het BTW-tarief van 21 % van toepassing op de verkoop van rij- en fokpaarden. En dat is net het probleem. Belgische rij- en foktoppaardenhouders staan wereldwijd aan de top, zowel in het kweken, het opleiden, het verzorgen en het verkopen van de dieren. Van over de hele wereld komt men daarvoor naar België. In België is de knowhow aanwezig voor het fokken van paarden; zo heeft men in België onder meer de beste dierenartsen. Prijzen van paarden scheren daardoor soms hoge toppen. Gezien de uitstekende wereldprestaties van de Belgische paarden genieten de Vlaamse fokkers wereldwijde interesse. Zo is het moeilijk voor de Belgische ruiters om hun toppaarden in eigen beheer te houden. Mee daardoor zou men verwachten dat België een draaischijf zou zijn van de internationale paardenhandel. Dit is het evenwel niet. De handel in paarden heeft wel plaats. Alleen gebeurt die niet via België, omdat hier - in vergelijking met ons omringende landen - een hoger BTW-tarief (in casu 21 %) van toepassing is. Het gevolg is dat de paarden naar het buitenland vertrekken en van daaruit (uiteraard tegen een lager tarief) verder verhandeld worden.

Niet alleen verliest een deel van de Belgische fokkerij haar uitstraling. Daarbij komt dat de Belgische economie er niet van kan profiteren. Bovendien is de verleiding groot om de verhandelde paarden zoveel mogelijk als slachtpaarden (tarief 6 %) te laten doorgaan.

BTW-tarieven (in %) in de 27 EU-lidstaten, geldig op 1 januari 2008 (bron: website Europese Commissie – ec.europa.eu)

	Sterk verlaagd tarief	Verlaagd tarief	Normaal tarief	Tussen tarief
België	–	6/12	21	12
Denemarken	–	–	25	–
Zweden	–	6/12	25	–
Finland	–	8/17	22	–
Polen	3	7	22	–
Ierland	4,8	13,5	21	13,5
Portugal	–	5/12	21	12
Italië	4	10	20	–
Oostenrijk	–	10	20	12
Slovenië	–	8,5	20	–
Bulgarije	–	7	20	–
Hongarije	–	5	20	–
Frankrijk	2,1	5,5	19,6	–
Slowakije	–	10	19	–
Roemenië	–	9	19	–
Griekenland	4,5	9	19	–
Duitsland	–	7	19	–
Nederland	–	6	19	–
Tsjechië	–	5	19	–
Litouwen	–	5/9	18	–
Estland	–	5	18	–
Letland	–	5	18	–
Malta	–	5	18	–
Ver. Koninkrijk	–	5	17,5	–
Spanje	4	7	16	–
Gr. H. Luxemburg	3	6/12	15	12
Grieks Cyprus	–	5/8	15	–

BTW-tarief (in %) toegepast in de paardensector (Bron: Direction générale de l'Agriculture du Ministère de la Région Wallonne – 14 maart 2007)

BTW	IR	FR	DU	VK	SP	PO	NE	IT	ZW	BE
Diensten	0	5,5	7	17,5	16	19	19	20	25	21
Huur van box + verzorging paard	0	5,5	7	0	16	19	19	20	25	21
Dekgeld	12,5	5,5	16	0	16	19	19	20	6	21
Horeca	12,5	5,5	16	17,5	7	12	19	10	12	21
Winkel	21	5,5	16	18,5	16	19	19	20	25	21
Handel	2,5	5,5	7	17,5	16	19	6	20	25	21
Voeder	0	5,5	7	0	16	5	19	10	25	6
Kleine restauratie	12,5	5,5	16	17,5	7	12	19	10	12	6
Vlees	2,5	5,5	7	17,5	7	19	6	10	25	6
Enkel huur van box	0	5,5	7	0	0	19	19	20	25	0

(IR: Ierland, Fr: Frankrijk, DU: Duitsland, VK: Verenigd Koninkrijk, SP: Spanje, PO: Polen, NE: Nederland, IT: Italië, ZW: Zweden, BE: België)

Opmerking

Zoals hoger aangehaald, dringt de paardensector reeds vele jaren bij de overheid aan op de toepassing van het verlaagde BTW-tarief van 6%, naar analogie met verschillende EU-lidstaten, waaronder onze buurlanden.

Momenteel staat dit verlaagd tarief op Europees niveau ter discussie. De Europese Commissie heeft bezwaren tegen het hanteren van het verlaagd tarief in de paardensector. Anderzijds verdedigen de landen met een verlaagd tarief hun standpunt en blijven zij dit verlaagd tarief toepassen. De BCP dringt er bij de overheid op aan zich aan te sluiten bij de landen met een verlaagd BTW-tarief voor de paardensector om zo het concurrentiële nadeel voor België weg te werken.

De FOD Financiën geeft aan dat er reeds een aantal beslissingen genomen werden die legale afwijkingen toelaten op het 21% BTW-tarief²¹. Deze beslissingen blijken onvoldoende gekend op het terrein. Het gaat om:

1. Beslissing nr. E.T. 84991 van 28.09.1998: Bijzondere regeling over de winstmarge - Gebruikte goederen

Indien ze beantwoorden aan de definitie van gebruikte goederen zoals bepaald in artikel 1, a), van het KB nr. 53 van 23 december 1994 (*voor de toepassing van de bijzondere regeling van belastingheffing over de winstmarge worden aangemerkt als gebruikte goederen, de lichamelijke roerende goederen die in de staat waarin zij verkeren of na herstelling opnieuw kunnen worden gebruikt,*

²¹ Bron: FOD Financiën, Staatssecretariaat, North Galaxy, -Toren B, 26ste verdieping, Koning Albert II-laan 33/1, 1030 Brussel

andere dan kunstvoorwerpen, voorwerpen voor verzamelingen en antiquiteiten, en andere dan edele metalen, edelstenen en parels), kunnen paarden als gebruikte goederen in de zin van deze bijzondere regeling worden aanzien. De bijzondere regeling van belastingheffing over de winstmarge kan dan ook toegepast worden indien de voorwaarden, voorzien in aanschrijving nr. 1/1995, vervuld zijn.

De belastingplichtige wederverkoper die de winstmargeregeling wenst toe te passen bij de wederverkoop van een paard, moet het bewijs kunnen leveren, door alle middelen van het gemene recht doch uitgezonderd de eed, dat het paard een 'gebruikt goed' is en dat het paard hem binnen de Gemeenschap werd geleverd door ofwel :

- een niet-belastingplichtige (particulier, niet-belastingplichtige rechtspersoon, ...);
- of
- een andere belastingplichtige, voor zover de levering van het paard door deze andere belastingplichtige overeenkomstig artikel 44, § 2, 13°, van het Wetboek is vrijgesteld van de BTW;
- of
- een andere belastingplichtige, voor zover de levering van het paard door deze andere belastingplichtige is vrijgesteld van de BTW krachtens artikel 56, § 2, van het Wetboek en het een bedrijfsmiddel betreft;
- of
- een andere belastingplichtige wederverkoper, voor zover deze levering door deze andere belastingplichtige wederverkoper overeenkomstig deze bijzondere regeling onderworpen is geweest aan de BTW.

De belastingplichtige wederverkoper dient zo het 'gebruik' van het paard te kunnen aantonen in hoofde van zijn leverancier (bv. als recreatiepaard, als sportpaard, ...). Slachtpaarden zijn van de bijzondere winstmargeregeling uitgesloten, omdat ze niet beantwoorden aan de definitie van gebruikte goederen. Als bv. een particulier een paard verkoopt, zonder dat er gebruik van werd gemaakt, dan kan niet van een gebruikt goed gesproken worden. De bijzondere regeling van belastingheffing over de winstmarge kan niet worden toegepast bij de wederverkoop door een belastingplichtige wederverkoper (bv. verkoop van een veulen onmiddellijk na de geboorte of verkoop van een paard dat nog niet voor zijn uiteindelijke bestemming als rijpaard, recreatiepaard ... werd gebruikt).

Het bewijs dat het om een 'gebruikt' paard gaat in hoofde van de leverancier van de belastingplichtige wederverkoper, kan worden geleverd door middel van een geheel van overeenstemmende stukken. Zoals bv.:

- de overeenkomst gesloten tegen betaling met een persoon die zich tegenover de eigenaar van het paard verbindt om het paard te stallen en te verzorgen in een hok dat hij ter beschikking stelt;
- het contract betreffende genomen rijlessen met het paard;
- betalingsbewijzen;
- een factuur van de aankoop van het paard door de leverancier van de belastingplichtige wederverkoper;
- ...

Elementen die helpen om te bewijzen dat het paard werd verkregen van één der beoogde personen, kunnen eventueel worden geleverd via het systeem van de stamboeken, indien het om een in België

geregistreerd paard gaat. Ten aanzien van particulieren die geregeld paarden verkopen, dient te worden nagegaan of zij niet dienen te worden aanzien als BTW- belastingplichtigen.

2. Niet gepubliceerde beslissing nr. E.T. 104.248 van 22.12.2006: Het afrijden van paarden in een manege.

Hierbij wordt het volgende gesteld :

Het gebruikmaken van de manege voor het regelmatig afrijden van de gestalde paarden door de eigenaar van die paarden, maakt in principe deel uit van een complexe overeenkomst die in essentie het stallen en verzorgen van de paarden tot voorwerp heeft en dus in zijn geheel onderworpen is aan het normale BTW-tarief van 21 %.

De situatie moet echter anders bekeken worden wanneer :

- blijkt dat in de manege werkelijke sportinfrastructuur (rijpiste, hindernissen en accommodatie voor paardenrijnsport) voorhanden is, aangezien die infrastructuur in de regel niet uitsluitend zal gebruikt worden voor het regelmatig afrijden van de gestalde paarden (in casu ook voor rijlessen en jumpings);

en

- blijkt of aangetoond wordt dat het gebruik van de sportinfrastructuur een afzonderlijke dienst is (wat inhoudt dat er een afzonderlijke prijs wordt aangerekend voor dat gebruik).

In die omstandigheden kan voor de afzonderlijke dienst het verlaagde BTW-tarief van 6 % worden toegepast op grond van rubriek XXVIII van tabel A van de bijlage bij het KB 20 (inrichting voor cultuur, sport of vermaak).

Knelpunten door de sector aangehaald :

1. De BTW-tarieven werken concurrentievervalsend

Het in België geldende BTW-tarief leidt tot een duidelijke verslechtering van de concurrentiepositie in Europa. Grote paardenlanden als Duitsland en Frankrijk passen op de levering van paarden het verlaagde tarief toe. Meerdere handelaars zetten daarom – volledig legaal – constructies op om te ontsnappen aan de in België van kracht zijnde hogere BTW- tarieven. Men verhandelt/verkoopt in België paarden onder het mom van ‘slachtpaard’ (tarief 6 %) naar een ander land met een lager BTW-tarief. Om gemakkelijk te werken, hebben de handelaars in het betreffende land vaak een zetel opgericht van waaruit de paarden dan verder verhandeld worden aan het in dat land van toepassing zijnde – uiteraard – lager tarief. Zo bv. geldt in Ierland een tarief van 0 % voor de verkoop van paarden naar bv. de Verenigde Staten. In het Verenigd Koninkrijk kan men bv. sperma invoeren en paarden laten dekken aan 0 % BTW.

Het frustrerende voor de sector is dat hier in België tal van mensen en fokverenigingen dagelijks bezig zijn om Belgische paarden te fokken, te verbeteren en op te leiden. Maar omwille van de ongelijke fiscaliteit wordt de winst ervan volledig buiten België gegenereerd. Niet alleen de sector zelf is hier als eerste het slachtoffer van, maar ook de Belgische staat ziet tal van potentiële inkomsten aan haar neus voorbijgaan.

De sector is ervan overtuigd dat een verlaging van de BTW naar 6 %, en nog beter een volledige gelijkschakeling op Europees niveau, een enorme verbetering zou zijn. Met een lagere fiscaliteit zou er een veel ruimere impact en economische rendabiliteit zijn. Daar wordt iedereen beter van, zowel de sector als de Belgische staat.

2. Gebrek aan promotie van export

Ook de export wordt onvoldoende gepromoot.

Gewestelijk, provinciaal en nationaal worden diverse types keuringen, opleidingen, wedstrijden en prijskampen ingericht om de beste hengsten, merries en topsportpaarden te laten uitkomen. De drie centrale beoordelingscriteria zijn exterieur, prestaties en gezondheid. Een paard 'grootbrengen' impliceert uitgavenposten voor voeder, verzorging, infrastructuur, geneesmiddelen, dekgeld ... De vele fokverenigingen, de mensen die deze paarden opgeleid en verzorgd hebben (en daarna verkocht in het buitenland), krijgen evenwel geen enkele vorm van promotie, en ontvangen geen subsidie. Nochtans hebben zij vaste sportinfrastructuren opgezet en zijn zij recreatief met paarden bezig geweest om tot schitterende resultaten te komen. De paardensector stelt vast dat – in tegenstelling tot andere sectoren – er geen enkele vorm van financiële stimuli vanuit de overheid gebeurt.

De sector stelt vast dat er momenteel belemmeringen zijn met meerdere niet-Europese landen (o.a. China en Marokko) om paarden naar daar te verkopen. Dit omdat België (nog steeds) niet opgenomen is in de handelsakkoorden met deze landen. De sector vraagt een oplossing.

Maar ook binnen België is er ongelijkheid. De paardensector in Wallonië – die beduidend kleiner is dan die van Vlaanderen – krijgt via het Waalse ministerie van Landbouw duidelijk veel meer middelen los dan in Vlaanderen. Dat leidde daar o.a. tot de oprichting van een autonoom Waals hippisch centrum: 'Le Centre Européen du cheval de Mont-le-Soie asbl' in Vielsalm. Een andere vorm van concurrentievervalsing is dat in Vlaanderen nagenoeg alle renbanen quasi verloren zijn. Terwijl in Wallonië, meer bepaald te Mons-Ghlin, met Waalse én Europese overheidssteun, een nieuwe renbaan werd aangelegd.

Er is nochtans geen sterkere paardenregio dan Vlaanderen. Tot voor de Eerste Wereldoorlog was het Belgisch Trekpaard het belangrijkste Belgische exportproduct, belangrijker dan kolen en staal. Nu heeft het Belgisch Warmbloedpaard deze vlag overgenomen. De sector is ervan overtuigd dat het Belgisch paard behoort tot door België meest geëxporteerde producten. Deze waardering is niet alleen in de aantallen terug te vinden, maar ook in het prestatieniveau van het paard zelf. Tot op vandaag is deze stelling moeilijk hard te maken. Er is onvoldoende cijfermateriaal bekend over in België gefokte paarden die zich in het buitenland (overal ter wereld) bevinden en bewijzen, terwijl dat zeker een belangrijk economisch gegeven betekent. Deze situatie is voornamelijk in de hand gewerkt door hoger vermelde BTW-problematiek. Precies omdat de BTW in de Europese landen niet overal dezelfde is, kan de omzet van de fokkerij maar moeilijk worden berekend.

De sector roept de overheid op, ook in haar eigen belang, om een gedegen promotiebeleid op te zetten om het paard als exportproduct te waarderen en te ondersteunen. België (en voornamelijk Vlaanderen) heeft immers naast een uitstekende fokkerij en zeer bekwame opleiders, ook een bijzonder gezonde handelsgeest. Het moment is dan ook aangebroken om het paard en zijn omgeving een rechtmatige plaats te geven in de geschiedenis, de cultuur en het maatschappelijke gebeuren in Vlaanderen.

5.1.1.5 Beleggen in paarden

Voorals in Nederland wordt de mogelijkheid onderzocht van de handel in paarden als een vorm van belegging. Als een hengst of een fokmerrie echt goed blijkt te zijn, dan is de waarde ervan vaak zo hoog dat fokkers een aandeel in het paard kunnen kopen. Meestal zijn dergelijke waardevolle

paarden dus niet van één eigenaar. Diverse fokkers zijn op zoek naar 'jong talent' om in te beleggen, in de hoop dat zij een topper te pakken hebben.

5.1.2 Handelsbelemmerende maatregelen

5.1.2.1 Brandmerken

Sinds 1 oktober 2001 is ingevolge het KB van 17 mei 2001 betreffende de toegestane ingrepen bij gewervelde dieren met het oog op het nutsgebruik van de dieren of op de beperking van de voortplanting van de diersoort (BS : 4 juli 2001) het brandmerken van paarden, pony's en ezels verboden. Dit KB is een uitvoeringsbesluit van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren.

Als gevolg hiervan kunnen paardachtigen die na 1 oktober 2001 gebrandmerkt zijn, niet deelnemen aan tentoonstellingen, keuringen en wedstrijden. Ook mogen er geen paardachtigen meer worden verhandeld die na 1 oktober 2001 gebrandmerkt zijn.

De sector geeft aan dat door het verbod op brandmerken de Belgische paardenhouders voor een stuk hun kwaliteitslabel verliezen. Dit zorgt voor een groot nadeel voor de concurrentie met andere Europese landen, bv. met Duitsland, waar het brandmerken van paarden nog steeds wordt toegepast. Verder mogen, volgens de huidige Belgische regelgeving, gebrandmerkte paarden uit andere landen niet meer deelnemen aan in België georganiseerde wedstrijden.

Het verbod op brandmerken vindt zijn oorsprong in maatschappelijke standpunten ten opzichte van dierenwelzijn. In de hippische wereld gaan er stemmen op die pleiten voor het opnieuw toelaten van het brandmerken.

Knelpunt

De sector geeft aan dat België en Nederland de enige twee landen in Europa zijn waar het brandmerken verboden is. Dat brengt uiteraard de Belgische fokkers en de stamboekwerking in een benadeelde positie.

De recent nieuw gestemde EG-Verordening Identificatie (die als basis fungeert tot herziening van het KB van 16 juni 2005, zie punt 4.1), laat het brandmerken gecombineerd met een DNA-onderzoek toe als alternatieve identificatiemethode. Dit stelt problemen waar het ingrepenbesluit deelname van dieren die een 'verboden' ingreep hebben ondergaan, verbiedt. Zo zou (verkeerdelijk) kunnen worden geoordeeld dat dieren die deze ingreep in het buitenland hebben ondergaan, onder het verbod zouden vallen. Dat zou grote problemen opleveren.

De huidige regelgeving brengt bijgevolg een grote rechtsonzekerheid met zich mee. De paardensector pleit om de huidige regelgeving op te schorten en ze – gelet op het internationaal karakter van de paardensport – ondergeschikt te maken aan een besluit op Europees niveau.

5.1.2.2 Blokstaarten

Sinds het hoger vermeld KB van 17 mei 2001, is ook het blokstaarten van paarden verboden. Het is van toepassing sedert 1 oktober 2001 en dus effectief van kracht voor veulens geboren vanaf 2002.

Knelpunt

De sector geeft aan dat het verbod op het blokstaarten leidt tot het verdwijnen van het ras. Allereerst is het blokstaarten een uniek, eeuwenoud kenmerk van het Belgisch Trekpaard. Van oudsher wordt het Belgische Trekpaard gefokt zonder staart en dit zowel om hygiënische, functionele als veiligheidsredenen. Meerdere professoren in de dierengeneeskunde bevestigen dat deze ingreep, mits correct uitgevoerd, pijnloos is.

Daarnaast is het ook een kwestie van esthetiek: gezien de eeuwenlange fokkerij van een geblokstaart trekpaard past een staart niet bij de anatomie van het Belgisch Trekpaard. Als gevolg daarvan verkopen Belgische Trekpaarden met staart veel minder goed. Bijgevolg gaan fokkers minder trekpaarden kweken, stijgt de kans op inteelt en dreigt de soort op termijn te verdwijnen. Anderzijds is het blokstaarten bv. in Frankrijk wél nog steeds toegelaten. In Nederland geldt dezelfde reglementering als in België, maar daar worden de trekpaarden die in Frankrijk geblokstaart werden, wél toegelaten op de prijskampen. Resultaat is dat zowat alle Nederlandse Trekpaarden in Frankrijk geblokstaart worden. Indien er in België een effectief verbod zou komen om deel te nemen aan wedstrijden met geblokstaarte paarden, zou het beste fokmateriaal naar Nederland verhuizen. Maar omgekeerd zouden er geen toppaarden meer naar België komen.

De Belgische overheid dient zich goed bewust te zijn van de buitenlandse tolerantie, anders dreigt de fokkerij van Belgische Trekpaarden in België gedecimeerd te worden en kan de ganse fokkerij en handel in Belgische Trekpaarden op (korte) termijn volledig over de grenzen verhuizen. De sector stelt dat voor het probleem van het blokstaarten er dan ook dringend een oplossing moet komen. Een wetsvoorstel om het blokstaarten opnieuw te legaliseren, werd ingediend.

Indien het blokstaartverbod effectief afgedwongen zou worden, zal een zeer groot deel van de fokkers ongetwijfeld afhaken. Dat zou de toestand van het Belgisch Trekpaard meer dan precair maken.

5.1.3 Subsidies

5.1.3.1 Premies

In het verleden telde België zo'n 230.000 à 250.000 ingeschreven trekpaarden. Jaarlijks werden ongeveer 30.000 hengsten en merries uitgevoerd. Ieder jaar werden meer dan 15.000 veulens geregistreerd.

Momenteel is het aantal trekpaarden geslonken tot enkele duizenden. Het trekpaard heeft zijn bestemming in de landbouw (nagenoeg) volledig verloren. Meerdere toppaarden trokken naar Nederland, waaronder vele van de beste Vlaamse hengsten. Het aantal veulens daalde hierdoor spectaculair.

Vanaf 1982 groeide stilaan het bewustzijn dat moest worden geselecteerd naar een paard aangepast aan de noden van de nieuwe liefhebbers. Die zien het Belgisch Trekpaard voornamelijk als recreatiepaard, naast beperktere mogelijkheden in de bosbouw, kleinschalige landbouw en in paardenmelkerijen. De trekpaarden worden nog hoofdzakelijk aangewend voor recreatief rijden, mennen of staan gewoon in de weide. Er wordt gestreefd naar een paard met veel rasadel, gemakkelijk te houden en met een grote kleurenverscheidenheid. De opbloei zette zich verder door onder andere de introductie van de veulenpremie.

Zowel de premie's voor de merrie's als voor de veulens doofden uit. Ook de handel is stilgefallen.

5.1.3.2 Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)

De paardensector kan net zoals de andere dierlijke sectoren én de sectoren akkerbouw en tuinbouw, genieten van subsidies via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Deze steun, toegekend door het VLIF, is een onderdeel van het Programma voor Plattelandsontwikkeling in uitvoering van de Europese verordening inzake steun voor plattelandsontwikkeling. Deze is van toepassing voor de periode 1 januari 2007 tot 31 december 2013. Voor een overzicht van de steun aan de investeringen en de vestiging in de paardenhouderij zie p. 194-196. Verdere info is terug te vinden op www.vlaanderen.be/landbouw (doorklikken naar premies en subsidies/investeringen/VLIF steun)²².

Opmerking

Eind juni 2008 heeft de Vlaamse Regering op voorstel van minister-president Kris Peeters principieel beslist over een wijziging van de VLIF-steun. Uit dit voorstel is onder meer af te leiden dat de toegang tot het VLIF voor de veehouderij verruimd wordt. Zo wordt bij de bepalingen over steun aan de paardenhouderij verduidelijkt dat niet enkel gebouwen voor het trainen van paarden (binnenpiste) gesubsidieerd worden, maar dat ook de aanleg van een buitenpiste subsidiabel is. Bij opmaak van deze discussietekst dient erop gewezen te worden dat de principiële beslissing van de Vlaamse Regering slechts een eerste stap is. Er dient nog advies ingewonnen te worden bij de Vlaamse Land- en Tuinbouwraad (VLTR) en de Minaraad. Ook moeten de teksten nog voorgelegd worden aan de Raad van State. De definitieve beslissing mag dus eind 2008 verwacht worden.²³

Knelpunten

1. De vzw Vlaamse Fokkers van het Belgisch Trekpaard (VFBT) wenst op gebied van subsidiëring, zoals in Wallonië, ook te kunnen genieten van veulen- en merriepremies, en ook rechtstreekse subsidies te kunnen krijgen voor de prijskampwerking, die het fundament vormt van het selectiebeleid. VFBT betreurt ten zeerste dat dit nu geen plaats krijgt in het subsidiebeleid. Bij de selectie van paarden spelen prijskampen nog steeds een belangrijke rol, gezien dit niet enkel schoonheid maar ook functionaliteit betreft.

2. Subsidies in Wallonië

Hieronder volgt een overzicht van de subsidies zoals die in Wallonië van kracht zijn. Het betreft gegevens van 2006; sindsdien is de dotatie aan de hippodroom van Ghlin gedaald ten voordele van anderen.

²² Bron: VLIF, Cel Onderzoek en Opvolging, Land- en Tuinbouwers (productiesectoren), Ellipsgebouw (4de verdieping) - Koning Albert II-Laan 35, bus 41 - 1030 Brussel

²³ De wijziging van de VLIF-steun werd definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 oktober 2008. (BS 10 december 2008)

De sector in Wallonië kan genieten (en dit nog maar sedert enkele jaren) van een jaarlijkse subsidie vanwege het Waalse ministerie van Landbouw van ongeveer 3 miljoen euro.²⁴ Verhoudingsgewijs is dit veel meer dan in Vlaanderen, maar veel minder dan bij de Franse, Duitse en Nederlandse burens, die eveneens de belangrijkste concurrenten zijn op gebied van paardensport:

- SF, Selle Français in Frankrijk;
- KWPN (Koninklijke Warmbloed Paardenstamboek Nederland) in Nederland;
- Hannovrien, Holstein, Trakhener, Oldenbourg ... in Duitsland;

Uiteraard zijn er ook subsidies langs Vlaamse zijde. Het gaat om (eveneens voor het jaar 2006):

a) door het departement Landbouw en Visserij wordt aan de Vlaamse Confederatie van het Paard (VCP) een facultatieve subsidie toegekend van 84.750 euro²⁵. Aangezien het een facultatieve subsidie is, wordt het bedrag jaarlijks vastgesteld en goedgekeurd door het kabinet van de minister-president.

De Raad van Bestuur van de VCP werkt bij het begin van het jaar een voorstel uit over de te subsidiëren activiteiten. Die activiteiten moeten wel kaderen in de regelgeving rond de paardenfokkerij en in overeenstemming zijn met Verordening 1857/2006 over staatssteun aan KMO's die landbouwproducten produceren. Het voorstel over de verdeling van de 84.750 euro²⁶ gaat uit van

²⁴ De verdeling van deze 3 miljoen euro is ongeveer als volgt:

- € 1.750.000 => Hippodrome de Ghlin (courses);
- € 400.000 => Mont-le-Soie (recherche appliquée);
- € 200.000 => Confédération Wallonie Bruxelles du Cheval ;
- € 250.000 => Ecole de Gesves;
- € 100.000 => races de trait lourd (Ardennais, Trait belge) ;
- € 50.000 => sBs;
- € 40.000 => Jumping de Liège;
- € 15.000 => Semaine des Jeunes Chevaux de Gesves ;
- diverse subsidies voor regelmatige evenementen (gemiddeld € 2.000) zoals wedstrijden, spektakels, beurzen, expertises, enz.

Aan deze lijst van subsidies moet ook de AWE (Association Wallonne de l' Elevage) toegevoegd worden, die voor wat het rundvee betreft, gesubsidieerd wordt door de Waalse Overheid. Een onderdeel van AWE – dat niet gesubsidieerd is – is Linalux, een centrum dat beschikt over de mogelijkheden tot het invriezen van paardensperma. Linalux is weliswaar zelfbedruipend (35.000 euro winst in 2005), maar als onderdeel van AWE geniet ze van vele voordelen die AWE te bieden heeft (zoals infrastructuur, administratie, knowhow, imago ...). Onrechtstreeks geniet de organisatie dus mee van de subsidies.

De subsidie van de hippodroom van Ghlin maakte deel uit van een overeenkomst van drie jaar, die eindigde in 2006. De hippodroom die volledig afhangt van galop en draf (wedenschappen, tiercé), onderhandelt momenteel met het kabinet van Minister Daerden. Dit om de subsidie van DGA (Direction Générale de l'Agriculture) te vervangen door een percentage van de regionale taksen op de wedenschappen, terug te storten aan de hippodroom (zoals het geval is in andere landen). De balansen van de laatste jaren tonen aan dat de Waalse overheid fiscaal gezien een bedrag van 1.750.000 euro recupererde, toegekend door het DGA.

²⁵ Bron: departement Landbouw en Visserij, afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling

²⁶ Het bedrag werd als volgt besteed:

- € 49.000 voor de identificatie van de veulens (thans veranderd van bestemming omwille van de veralgemeende identificatieplicht) --> bedrag voor VCP;
- € 19.750 voor het ter beschikking stellen van het ICT-platform voor de stamboekregistratie van paarden en ezels aan de fokkersverenigingen --> bedrag voor VCP;
- € 5.200 voor het verzamelen van gegevens voor de berekening van fokwaardenschattingen (--> bedrag doorgestort aan BWP);
- € 10.800 voor acties met het oog op het vrijwaren van het genetische patrimonium (--> bedrag doorgestort aan VFBT (=Vlaamse Fokkers van het Belgisch Trekpaard).

VCP, maar wordt eveneens door de afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling beoordeeld op relevantie en conformiteit.

b) door de sportadministratie van de Vlaamse Gemeenschap, BLOSO, worden aan de twee erkende paardensportfederaties eveneens middelen voorzien.²⁷

5.1.4 Identificatie van paardachtigen

5.1.4.1 Chippen

Het KB van 16 juni 2005 (BS: 3 augustus 2005) betreffende de identificatie en de encodering van paarden in een centrale gegevensbank voorziet een identificatie van alle paardachtigen (paarden, pony's, ezels en zebra's), ongeacht of deze al dan niet in een stamboek geregistreerd zijn. Deze identificatie gebeurt door middel van:

- het inplanen van een microchip.
- het opmaken van een identificatieattest en een mutatie document en het afleveren van een EG-conform paspoort met een beschreven en grafisch signalement. Om te kunnen beoordelen of het document dat bij een paard of pony hoort, ook een EG-conform paspoort is, zijn er twee zaken belangrijk. Enerzijds moet het paspoort afgeleverd zijn door een organisatie die daartoe gemachtigd is door de overheid. Anderzijds dient de inhoud te voldoen aan wat de EG-beschikkingen 93/623/EG en 2000/68/EG voorschrijven. De vorm van de paspoorten maakt dus niet veel uit. Qua inhoud moeten volgende rubrieken voorkomen: gegevens van de eigenaar, identificatie van de paardachtige, identiteitcontroles, vaccinaties, gezondheidsonderzoeken in laboratoria, toegediende geneesmiddelen in combinatie met de status en de geldigheid van het document. Daarnaast heeft de uitgever de mogelijkheid om facultatief nog een aantal eigen zaken toe te voegen.

²⁷ De Vlaamse Liga Paardensport (VLP) ontving in 2006 (Bron: VLP):

Aard	€
Basissubsidies	355.421,30
Subsidies sportkampen	110.590,37
Subsidies topsport	191.100,00
Subsidies prioriteitenbeleid	3.353,81
Totaal	660.465,48

In de subsidies topsport zitten onder meer middelen voor sportieve evenementen zoals Jumping Mechelen (vgl. Jumping Luik) of Zangersheide.

De Landelijke Rijverenigingen (LRV) ontvingen in 2006 (Bron: LRV):

Aard	€
Personeelssubsidies	200.515,11
Werkingsubsidies	56.834,15
Subtotaal basisopdrachten	257.349,26
Jeugd sportproject	2.958,64
Totaal :	260.307,90

Opmerking: de erkende paardensportfederaties ontvangen geen subsidies van het departement Landbouw en Visserij.

- het encoderen in een centrale gegevensbank van gegevens die op het dier betrekking hebben, die de traceerbaarheid van het dier en de veiligheid van de gebruiker garandeert.

Er zijn afwijkingen, met name voor veulens bestemd om geslacht te worden in het kalenderjaar waarin ze geboren werden. Hier volstaat een identificatieattest met grafisch signalement.

Knelpunten

1. De sector wenst het KB van 16 juni 2005 betreffende de Identificatie van paardachtigen te herzien in functie van een nieuw gestemde EG-Verordening Identificatie Nr. 504/2008 van de Commissie van 6 juni 2008 (Publicatieblad van de EU dd. 7/6/2008). Na lezing blijkt duidelijk dat het KB ver vooroploopt op deze gepubliceerde Verordening. Nochtans was in het vorige federaal regeerakkoord opgenomen dat België geen verder reikende verplichtingen zou opleggen dan hetgeen strikt door Europa was opgelegd. Omdat de federale overheid bereid is om een aantal praktische zaken van het bedoelde KB aan te passen en te verbeteren, heeft BCP - na overleg binnen de sector - beslist om volgende wijzigingen²⁸ te vragen:

- Het KB stelt het grafisch en geschreven signalement verplicht. BCP stelt voor de verplichting van het grafisch en geschreven signalement te schrappen en facultatief te maken. De Stamboeken blijven vrij om dit wel nog te eisen. Gezien een grafisch signalement vereist blijft voor de FEI (Federation Equestre International), kan dat grafisch signalement, indien het niet voorhanden is, nog steeds genomen worden voorafgaand aan de immatriculatie. Het blijft in ieder geval voorzien in de paspoorten.
- De in het KB voorziene termijnen aanpassen aan de soepelere termijnen, zoals voorzien in de gestemde Verordening. Dit houdt in dat veulens uiterlijk op 31 december van hun geboortjaar geïdentificeerd moeten zijn, ofwel binnen de zes maanden na hun geboorte. Men stelt tevens voor de procedure voor slachtveulens te behouden, met dien verstande dat de veulens moeten geslacht worden binnen het jaar na hun geboorte zoals voorzien in vermelde Verordening, en niet binnen het kalenderjaar na hun geboorte zoals voorzien in het huidige KB Identificatie.
- De mogelijkheid van een alternatieve identificatiemethode, met name het brandmerken gecombineerd met DNA-onderzoek, om dubbel gebruik van identificatiedocumenten uit te sluiten. Dit is momenteel in strijd met het Belgische ingrepenbesluit dat brandmerken verbiedt. Deelname van paarden aan wedstrijden die de in België verboden ingreep in het buitenland hebben ondergaan, mag en kan niet in vraag worden gesteld.
- Het paard steeds te beschouwen als bestemd voor de slacht, tenzij het daar uitdrukkelijk toe is uitgesloten. Dit houdt in: geen verplichte keuze meer tussen het al dan niet uitsluiten voor de voedselketen.
- Het doorsturen van de identificatiedossiers naar de dierenartsen en de inningen van het voor de gegevensbank verschuldigde bedrag via de dierenartsen wordt in vraag gesteld. Er wordt voorgesteld de identificatiedossiers rechtstreeks naar de eigenaar te sturen, alsook de inningen rechtstreeks aan de eigenaar te factureren.

²⁸ Bron: vzw Belgische Confederatie van het Paard.

2. De Verordening treedt in werking de twintigste dag na publicatie, en zal van toepassing zijn op 1 juli 2009. Er wordt een overgangsbepaling voorzien: paarden geïdentificeerd per 30 juni 2009 overeenkomstig de verordeningen 93/623/EEG of 2000/68/EG, zullen worden geacht te zijn geïdentificeerd overeenkomstig de nieuwe Verordening. Navraag bij de Belgische administratie over dat laatste leert dat de Belgische administratie meent een strengere regeling te kunnen opleggen dan de Europese. Het Belgisch KB legt op dat per 1 juli 2008 alle paarden op Belgisch grondgebied geïdentificeerd zijn door middel van een microchip, een paspoort, een mutatie-document en encodage in een centrale gegevensbank.

Opmerking: in een persbericht van 10 juni 2008, laat de minister bevoegd voor KMO's, Zelfstandigen, Landbouw en Wetenschapsbeleid, weten dat er een tolerantieperiode van zes maanden wordt ingevoerd (tot 31 december 2008). Zo speelt men in op een aantal problemen waarmee de sector te kampen heeft (onder andere de grote verwerkingsachterstand van de centrale gegevensbank). Ondanks de uitsteltermijn moeten paardenhouders evenwel nog steeds en ten laatste tegen 1 juli 2008 een identificatieaanvraag ingediend hebben bij de vzw BCP.

3. Nederland heeft eveneens een registratiesysteem waarbij alle paardachtigen ook gechipt dienen te worden. Toch staan de Belgische en de Nederlands databanken niet met elkaar in verbinding. Dit houdt onder meer in dat de Nederlandse chips in Belgische slachthuizen niet gelezen kunnen worden, en omgekeerd. Op dergelijke manier kunnen malafide personen gestolen paarden in het buitenland via een Belgische chip witwassen. Een uitwisseling van gegevens tussen België en Nederland dringt zich dan ook op.

5.1.4.2 Gezondheidscertificaat

Het KB van 10 november 2005 (BS: 21 november 2005) betreffende de heffingen bepaald bij artikel 4 van de wet van 9 december 2004 betreffende de financiering van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) bepaalt dat het FAVV gefinancierd wordt door jaarlijkse bijdragen van de ondernemingen en personen die activiteiten uitoefenen die onderworpen zijn aan de controle van het Agentschap (de operatoren). Deze financiering is in de plaats gekomen van de vroegere financieringssystemen in de verschillende sectoren. Deze heffing dient om het controleplan van het FAVV te financieren dat de hele voedselketen omvat. Alle operatoren die onder deze controlemaatregelen vallen, dienen solidair bij te dragen aan de financiering van die activiteiten. Naast deze heffingen bestaan ook de retributies, die gelinkt zijn aan activiteiten die het Agentschap uitvoert op vraag van de operator (certificaten, erkenningen ...).

De retributies voor het uitreiken van gezondheidscertificaten van paarden, opgenomen in hoger vermeld KB en in voege vanaf 1 januari 2006, bedraagt voor het eerste certificaat € 38,80 en € 25,87 voor elk bijkomend afgeleverd certificaat dat op hetzelfde moment is aangevraagd. Dit tarief dekt een prestatie van een half uur per certificaat. Andere prestaties bedragen € 25,96 per begonnen bijkomend halfuur voor alle bijkomende prestaties.

De sector geeft aan dat dit een vrij dure aangelegenheid is.

Voorbeeld: stel, iemand heeft drie certificaten nodig en de inspecteur had hiervoor 2 uren werk. De facturatie is als volgt: voor certificaten geldt een forfait van € 38,80 voor het eerste certificaat en € 25,87 per bijkomend certificaat. De forfait dekt de prestaties die nodig zijn voor de certificering voor

een half uur. Bij overschrijding van de tijd wordt € 25,96 per begonnen half uur extra aangerekend. De controles voor de certificering duurden 2 uur. Drie certificaten = € 38,80 € + € 25,87 + € 25,87 = € 90,54. De forfait dekt $3 \times \frac{1}{2} u = 1,5$ uur. Daar de controle 2 uur duurde, wordt bovenop de € 90,54 nog € 25,96 extra aangerekend, of een totaal bedrag van € 116,50.

Bij export volstaat een paspoort niet, en is een dergelijk gezondheidscertificaat nodig. De VCP stelt dat het bezit van een EU-paspoort moet volstaan voor export of verplaatsing naar een EG-lidstaat. De klemtoon van de paardenhouderij ligt immers niet op het voorzien van voedsel, maar voornamelijk op culturele en sportieve aspecten. Er is heel wat internationale paardentrafiek, maar die gebeurt vooral in het kader van deelname aan wedstrijden in het buitenland, of staat in relatie tot allerlei andere manifestaties. In de meeste gevallen gaat het bovendien niet om export, maar over intracommunautair verkeer.

De VCP dringt aan op een onderhoud waarin afspraken gemaakt kunnen worden over het stopzetten van het heffen van de retributies voor de paarden en over het gebruik van het paspoort als alternatief. Dit is immers verplicht voor alle paarden en bevat de gegevens waarvoor de – dubbele en overbodige – certificaten uitgereikt worden.

Aan de vraag van de VCP werd reeds enigszins tegemoet gekomen. De Belgische, Luxemburgse en Nederlandse veterinaire diensten hebben namelijk een akkoord afgesloten dat de voorschriften voor het verkeer van andere paarden dan slachtpaarden binnen de Benelux vereenvoudigt. Sinds 6 april 2007 moeten geregistreerde fok- en gebruikspaarden die worden verhandeld tussen België, het Groothertogdom Luxemburg en Nederland niet meer vergezeld zijn van een gezondheidscertificaat, op voorwaarde dat zij 1) geïdentificeerd zijn met een microchip of een ander officieel goedgekeurd identificatiemiddel dat vermeld is in het paspoort en 2) wel vergezeld zijn van een paspoort dat conform is aan de Europese wetgeving. Ook zijn zij niet langer onderworpen aan de inspectie die in de 48 uur vóór het vertrek moest plaatsvinden.

Geregistreerde paardachtigen (dit zijn paardachtigen ingeschreven in een stamboek) zijn eveneens vrijgesteld van het journaal dat bij verplaatsingen met een lange reisduur (meer dan 8 uur) vereist is volgens EG-Verordening nr. 1/2005 voor de bescherming van dieren tijdens het vervoer.

Voor slachtpaarden verandert er niets. Zij moeten bij elke verplaatsing naar een ander Benelux-land worden geïnspecteerd vóór het vertrek, en vergezeld zijn van een identificatiedocument en een gezondheidscertificaat.

Knelpunt

Naast de overeenkomsten binnen de Benelux is het wenselijk dat er met meerdere EU-lidstaten bilaterale akkoorden en overeenkomsten gesloten worden om het paspoort te accepteren als geldig document, ter vervanging van het gezondheidscertificaat. Vooral Duitsland, Italië, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Ierland staan op de verlanglijst van de sector.

5.1.5 Voedselketeninformatie

Voor elk dier of elk lot dieren dat naar het slachthuis wordt gestuurd, dient elke veehouder de zogenaamde 'informatie over de voedselketen' (VKI) aan de slachthuisexploitant te bezorgen. De nodige gegevens dient de veehouder bij te houden in zijn bedrijfsregisters.

Het systeem is operationeel voor:

- de pluimveesector sinds 1 januari 2006;
- de varkenssector sinds 1 januari 2008.

Het systeem moet operationeel zijn voor:

- de paarden- en vleeskalverensector vanaf 1 januari 2009;
- alle andere diersoorten vanaf 1 januari 2010.

Bedoeling van de VKI is om aan de slachthuisexploitanten en de keurders een duidelijker overzicht te geven over de voorgeschiedenis van de ter slachting aangeboden dieren. Dit houdt in dat de slachthuisexploitant:

- alleen dieren tot het terrein van het slachthuis mag toelaten als hij voor deze dieren beschikt over de informatie over de voedselketen;
- op basis van de informatie, eerst dient te beslissen of hij de dieren al of niet voor slachting aanvaardt;
- in geval hij de dieren voor slachting aanvaardt, op basis van de voorgeschiedenis van de dieren, bijzondere voorzorgen kan nemen bij het slachten.

Ook de keurder zal bij zijn activiteiten rekening moeten houden met deze informatie. Op termijn kan ook het zwaartepunt van de keuring daarmee worden verschoven naar de levende dieren.

Het FAVV geeft aan :

“De Europese regels in verband met de voedselketen zijn voor een belangrijk deel vastgelegd in de zogenaamde Hygiëneverordeningen. Deze regels zijn rechtstreeks van toepassing voor alle ondernemers in de voedselketen, in principe dus ook de houders van paarden die hun paarden niet hebben uitgesloten van de voedselketen.

De Verordeningen leggen op dat de paardenhouder, wanneer hij een paard naar het slachthuis stuurt, aan de slachthuisexploitant informatie over de voedselketen (korter: voedselketeninformatie of VKI) dient te bezorgen. Deze verplichting geldt voor elk dier dat in de voedselketen terechtkomt, ook al werd het dier aanvankelijk niet gehouden met de bedoeling om het te laten slachten. De paardenhouder dient de nodige gegevens bij te houden in registers.

De laatste houder van een paard en die het paard aanbiedt voor slachting, moet een aantal gegevens verzamelen en aanleveren op moment van de slachtaangifte. Deze gegevens hebben tot doel om de slachthuisuitbater in te lichten over de gezondheidshistoriek van het paard zodat deze hiermee kan rekening houden bij zijn slachtbeleid.

Het betreft in hoofdzaak gegevens inzake dierenziekten, uitgevoerde laboanalyses met een belang voor de voedselveiligheid en eventuele behandelingen met geneesmiddelen in de maand voor het slachten. Uiteraard mogen enkel paarden voor slachting aangeboden worden waarvan het paspoort duidelijk aangeeft dat het paard niet voor de voedselketen werd uitgesloten (correct ingevuld hoofdstuk IX van het paspoort).

Het verzamelen van de gegevens is de verantwoordelijkheid van de laatste houder en de gegevens moeten ten laatste aanwezig zijn, samen met het paspoort, op moment van de slachtaangifte.”

5.1.6 Transport

Maatgevende regelgeving: het KB van 9 juli 1999 betreffende de erkenningsvoorwaarden van vervoerders, handelaars, stopplaatsen en verzamelcentra, gewijzigd bij KB van 18 december 2000.

Al wie in het kader van handelsdoeleinden paarden vervoert, moet beschikken over een toelating als vervoerder en over een gekeurd voertuig. Wie als vervoerder de dieren die hij vervoert ook huisvest – uitgezonderd als het zijn eigen dieren zijn –, moet tevens erkend zijn als handelaar.

5.1.6.1 Vervoersvergunning

De toelating als vervoerder (vervoersvergunning) dient minimum een maand voor het begin van de activiteiten te worden aangevraagd bij de bevoegde provinciale controle-eenheid (PCE) van het FAVV. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen kort (toelating type 1) en lang (toelating type 2) transport. Om de duur van het transport te bepalen, telt men vanaf het tijdstip van het laden van het eerste dier tot het lossen van het laatste dier.

Onder kort transport valt het vervoer op Belgisch grondgebied dat minder dan 12 uur duurt, of het grensoverschrijdend transport dat minder dan 8 uur duurt. Het lang transport omvat het vervoer op Belgisch grondgebied langer dan 12 uur en het grensoverschrijdend transport dat langer dan 8 uur duurt.

De vervoerder die over een toelating type 2 beschikt, mag zowel lang als kort transport verrichten. De toelating type 1 is enkel geschikt voor het korte transport.

De vervoersvergunning zal pas worden afgeleverd na een gunstig controlebezoek van de PCE en blijft in principe levenslang geldig.

De toelating is persoonlijk en mag niet aan derden worden overgedragen. Bij verkoop van het vervoersbedrijf en/of de voertuigen, moet de koper een nieuwe aanvraag om toelating indienen.

5.1.6.2 Keuring van het voertuig

Zowel de voertuigen voor lang als voor kort transport moeten worden gekeurd op dierenwelzijns-eisen. Voor lichte - of landbouwaanhangwagens die enkel voor kort transport gebruikt worden, is een keuring met betrekking tot dierenwelzijns-eisen niet nodig. De voertuigen moeten uiteraard wel geschikt zijn voor het vervoer van dieren. Als bewijs van keuring ontvangt de vervoerder een 'certificaat van goedkeuring van het wegvervoermiddel'. Deze keuring blijft maximaal vijf jaar geldig.

5.1.6.3 Getuigschrift van vakbekwaamheid

Vanaf het najaar 2008 zal elke bestuurder die dieren vervoert en een toelating als vervoerder heeft, moeten beschikken over een getuigschrift van vakbekwaamheid.

Ook de verzorger - degene die de vervoerder begeleidt bij het transport en waakt over het welzijn van de dieren – (dit kan ook de vervoerder zelf zijn), zal moeten beschikken over het bedoelde getuigschrift.

5.1.6.4 Reglementering²⁹

Voor wat betreft de reglementering transportverzamelcentra zijn drie basisteksten van belang:

- Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten;
- het in België reeds bestaande KB van 9/7/1999 betreffende de erkenningsvoorwaarden van vervoerders, handelaars, stopplaatsen en verzamelcentra;
- het ontwerp van KB opgesteld voor de implementatie in de Belgische regelgeving van Verordening (EG) nr. 1/2005 en ter vervanging van het KB van 9 juli 1999 betreffende de bescherming van de dieren tijdens het vervoer en de erkenningsvoorwaarden van vervoerders, handelaars, halteplaatsen en verzamelcentra.

Zeer belangrijk: zowel het ontwerp-KB, het KB van 9/7/1999 als verordening 1/2005 zijn enkel van toepassing wanneer het om een commerciële activiteit gaat.

Knelpunten

De sector stelt dat er onduidelijkheid is op het terrein over de toepasselijkheid van het KB van 9 juli 1999 en ook over de EU-transportverordening 1/2005. Die onduidelijkheid gaat in het bijzonder over de vraag welke transporten niet onder de Verordening vallen. Vallen ze wél onder deze Verordening, dan wordt immers een vervoersvergunning opgelegd.

1. De Verordening wordt in verschillende lidstaten verschillend geïnterpreteerd.

- Voor internationale transporten worden zeer uiteenlopende interpretaties gegeven aan de EG-verordening 1/2005, zo blijkt. De tekst van de Verordening die in principe directe werking heeft en door de lidstaten niet omgezet zou moeten worden naar interne regelgeving, is erg vaag en de toepassing ervan zeer divers. Dit staat het vrije verkeer van goederen en diensten in de weg. Zelfs binnen de lidstaten wordt de verordening verschillend toegepast al naar gelang de regio (Duitsland) of al naar gelang van de controledienst (België: verschillend standpunt FAVV en politie over het vervoer van paarden van derden naar hobbywedstrijd).
- Er is onduidelijkheid of minstens een probleem met het vervoer van paarden binnen België bij transporten naar wedstrijden, georganiseerd door stamboeken en sportverenigingen (LRV, VLP, KBRSF, ...). Zeer vaak gaat dit vervoer over meer dan 50 km, terwijl het in het geheel niet commercieel is. Vaak vervoeren ouders de paarden van hun kinderen. Hoewel het strikt gezien

²⁹ Bron: vzw Belgische Confederatie van het Paard.

niet hun paard is, heeft dit vervoer geen enkel commercieel karakter. Ook worden nogal eens paarden van burens, vrienden of kennissen vervoerd naar hobbywedstrijden zonder dat dit enige commerciële bedoeling heeft in de zin van de Verordening ('strekken tot het maken van winst').

- Deze Verordening is niet van toepassing op het vervoer van dieren dat geen verband houdt met een economische bedrijvigheid. En ook niet op het rechtstreekse vervoer van dieren van of naar diergeneeskundige praktijken en klinieken dat door de dierenarts is voorgeschreven (art. 1.5). Vervoer van en naar exterieur- en/of sportwedstrijden, die zich in de hobbysfeer situeren, lijken dus niet onder het toepassingsgebied van de Verordening te vallen. De benaming uit de Verordening 'als landbouwhuisdieren gehouden' dieren slaat op dieren gehouden voor de productie van voedsel, wol, huid of pels, en dus niet op transporten in het kader van sport- of exterieurwedstrijden van paarden. In Duitsland is er een verzoek om de Verordening, behoudens de algemene bepalingen van art. 3, enkel te laten slaan op het vervoer van paarden naar het slachthuis door transportbedrijven in de zin van de Verordening.

2. Getuigschriften van vakbekwaamheid

België is achterop met de organisatie voor het afleveren van getuigschriften van vakbekwaamheid.

3. Commercieel en niet-commercieel transport

De Belgische interpretatie van commercieel en niet-commercieel paardentransport, zoals overge maakt door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Dierenwelzijn en CITES, is als volgt :

=> Niet- commercieel transport

Het gaat om vervoer van eigen dieren dat niet kadert in een commerciële activiteit. Het hoeft niet om een eigen vervoermiddel te gaan. Het vervoer blijft niet-commercieel indien naast de eigen dieren, de lege plaatsen op een voertuig verder opgevuld worden met paarden van anderen, zonder dat deze anderen daarvoor moeten betalen.

- Vervoer in het kader van recreatie, hobby of sport
 - vervoer van en naar wedstrijden;
 - vervoer van en naar prijskampen;
 - vervoer van en naar maneges.
- Vervoer in het kader van de bedrijfsvoering
 - van en naar de weide of tussen stallen;
 - van en naar dierenklinieken;
 - vervoer van politiepaarden.
- Vervoer in het kader van de fokkerij als niet-landbouwactiviteit

=> Commercieel transport

Commercieel vervoer is het vervoer van dieren in het kader van een commerciële activiteit.

- Ieder vervoer waarvoor de vervoerder betaald wordt, of er nu enkel paarden van derden vervoerd worden, of dat paarden van derden samen met eigen dieren vervoerd worden.
- Elk vervoer van paarden in kader van een landbouwactiviteit:
 - naar het slachthuis;
 - van en naar een veemarkt;
 - van en naar een paardenmesterij;
 - van en naar een paardenbeslag, bv. paardenmelkerij;
 - paarden ingezet voor de arbeid (bv. bosbouw).

- Elk vervoer van paarden in het kader van een commerciële activiteit:
 - rondreizende paardenshow;
 - circussen;
- Vervoer van in beslag genomen dieren

4. Vervoer van paarden met een landbouwtractor

Een eigenaar van een landbouwtractor mag voor het aandrijven van de motor van zijn tractor als brandstof 'rode mazout' gebruiken. Dat is gasolie die is vrijgesteld van accijnzen in toepassing van artikel 429, § 2, i) van de programmawet van 27 december 2004 (zie punt 4).

Indien deze persoon paarden verplaatst met zijn tractor van de ene weide naar de andere, mag de motor van de tractor 'rode mazout' gebruiken. Doet dezelfde persoon nog aan landbouw, en mag dus de motor van zijn tractor met 'rode mazout' worden aangedreven, indien het voertuig paarden vervoert om met hen op wedstrijd te gaan? Of moet de tractor dan 'witte mazout' gebruiken?

5. Vergunning 'energieproducten en elektriciteit'

Artikel 429, § 2, i) van de programmawet van 27 december 2004 (BS 31 december 2004) bepaalt dat vrijstelling van accijnzen verleend wordt voor de volgende producten die onder fiscaal toezicht worden gebruikt: gasolie, kerosine, zware stookolie, LPG, aardgas, elektriciteit, kolen, cokes en bruinkool. Uitsluitend de sectoren landbouw, tuinbouw, visteelt en bosbouwwerkzaamheden zijn vrijgesteld van het betalen van deze energiebijdrage. De administratie der douane en accijnzen beheert deze procedure en stuurt hiervoor formulieren rond. Indien men dit formulier invult en in aanmerking komt voor terugbetaling, dan krijgt de aanvrager van de administratie een vergunning 'energieproducten en elektriciteit'. Met deze vergunning kan de betrokkene een terugbetaling van de accijnzen aanvragen bij de energieleverancier.

Uitbaters van paardenfokkerijen, paardenmelkerijen, hengsten- en merrieouderijen kunnen van deze vrijstelling genieten, vermits zij aanzien worden als een landbouwactiviteit.

-> Dat is niet het geval voor de uitbaters van een manege of van een pensionstal.

5.1.6.5 Tachograaf & rij- en rusttijden

De Verordening (EG) 561/2006 van 15 maart 2006 en het KB van 9 april 2007 ter uitvoering ervan, wijzigen grondig de vrijstellingsbepaling voor het gebruik van de tachograaf en de bepalingen over rij- en rusttijden. De Verordening is van kracht voor elk transport dat ook maar even op de openbare weg komt (ook als dus bv. een paardenhouder die zijn dieren naar een weide aan de overkant van de straat vervoert) én op het hele grondgebied van de Europese Unie, inclusief Zwitserland, Noorwegen en Liechtenstein.

Rij- en rusttijden

De nieuwe Europese Verordening, die van toepassing werd op 11 april 2007, voert nieuwe regels in voor de rij- en rusttijden. Let wel, dit is verschillend van de arbeidstijd, die immers ruimer is dan de effectieve rijtijd. Voor wat betreft de rijtijd gelden voortaan onderstaande grenzen:

- maximaal 9 uur rijtijd per dag (2 maal per week mag de effectieve rijtijd 10 uur bedragen);
- de maximale wekelijkse rijtijd bedraagt 56 uur;
- de maximale rijtijd over 2 weken mag niet meer bedragen dan 90 uur.

De rusttijden worden als volgt geregeld:

- Na een rijperiode van 4,5 uur moet de chauffeur ten minste 45 minuten rusten.
- Deze 45 minuten kunnen vervangen worden door een rustperiode van 15 minuten, gevolgd door een rustperiode van 30 minuten (verplicht toe te passen in deze volgorde - de 45 minuten mogen op geen andere manier gesplitst worden). Dat moet zodanig worden ingevuld, dat de chauffeur heeft kunnen genieten van de volledige 45 minuten rust na een periode van 4,5 uur rijden (bv. 2,5 uur rijden, 15 minuten rust, 2 uur rijden, 30 minuten rust).
- Binnen de 24 uur moet de chauffeur een dagelijkse rustperiode van minimum 9 uur genieten (zolang deze rustperiode minder dan 11 uur bedraagt wordt dit beschouwd als een verkorte dagelijkse rusttijd. Opmerking: een chauffeur mag maar maximaal 3 verkorte dagelijkse rusttijden hebben per week).
- De normale dagelijkse rustperiode – eveneens binnen de 24 uur – bedraagt minimum ononderbroken 11 uur of minimum 12 uur, wanneer deze 12 uur opgenomen worden in 2 stukken, zijnde minimum 3 uur en minimum 9 uur (verplicht toe te passen in deze volgorde).
- Maximaal om de 6 dagen dient een chauffeur minstens een wekelijkse rustperiode te krijgen van 45 uur.
- In afwijking op deze 45 uur mag er een verkorte wekelijkse rustperiode van minimaal 24 uur toegekend worden. Maar het saldo (verschil tussen de verkorte wekelijkse rustperiode en de 45 uur) dient voor het einde van de 3de week daaropvolgend ‘in één blok’ opgenomen te worden. Deze recuperatie van de verkorte wekelijkse rustperiode moet met andere woorden aansluiten aan een andere rustperiode van minimaal 9 uur.

Vrijstellingen

Zij die op elk moment, zonder uitzondering, steeds voldoen aan de onderstaande voorwaarden voor het soort voertuig en/of het gebruik ervan, dienen **noch** een tachograaf te installeren, **noch** te gebruiken en zijn **evenmin** onderworpen aan de nieuwe rij- en rusttijden:

1. Voertuigen bestemd voor goederenvervoer, zowel gebruikt voor binnenlands als voor internationaal vervoer, met een MTM van niet meer dan 3,5 ton - aanhangwagens of opleggers inbegrepen.
2. Voertuigen met 10 tot 17 zitplaatsen die uitsluitend worden gebruikt voor niet- commercieel personenvervoer.
3. Voertuigen die worden gebruikt in verband met de rioleringsdienst, diensten ter bescherming tegen overstromingen, diensten met betrekking tot water-, gas- of elektriciteitsvoorziening, het onderhoud van en het toezicht op de wegen, [...], diensten van telegrafie en telefonie, [...].
4. Voertuigen met een MTM van maximaal 7,5 ton voor het vervoer van materiaal, apparatuur of machines die de bestuurder beroepshalve gebruikt (niet-commercieel activiteit). Hierbij gelden bijkomende voorwaarden, namelijk dat het voertuig binnen een straal van 50 km rond de vestigingsplaats van het bedrijf wordt gebruikt en dat dit vervoer niet de hoofdactiviteit is van de bestuurder.

Als men niet steeds kan voldoen aan bovenvermelde vrijstellingsvoorwaarden – bv. omdat men een voertuig heeft zoals bedoeld onder punt 4, maar bepaalde dagen wel en andere dagen niet binnen de straal van 50 km zit – zal men de tachograaf wél moeten installeren én gebruiken.

Beperkte tolerantie

De wetgever staat ‘afwijkingsmogelijkheden’ toe enkel en alleen om een geschikte stopplaats te vinden in het belang van de veiligheid van de personen en/of de lading (bv. paarden veilig op stal zetten in plaats van ze te laten overnachten op de vrachtwagen). Onmiddellijk na het stoppen moet op de achterzijde van de controleschijf of print (voor digitale toestellen) de reden worden vermeld. De bewijslast ligt steeds bij de chauffeur.

Indien men bij de start al weet of vermoedt dat men de vrijstellingsvoorwaarden niet zal kunnen respecteren – bv. omdat men buiten de straal van 50 km zal zitten – moet men de tachograaf van in het begin correct gebruiken. Men kan dan geen gebruik maken van de beperkte tolerantie.

Knelpunt

Ook al gaat het om niet-commercieel vervoer, voor een vrachtwagen van meer dan 7,5 ton geldt het verplicht gebruik van de tachograaf (analoog of digitaal). Zonder geijkte tachograaf geraken deze vrachtwagens niet meer door de keuring (bestaande voertuigen die nog geen tachograaf hadden – omdat ze vroeger waren vrijgesteld – moesten vóór 31 december 2007 van een tachograaf voorzien worden). Bovendien moeten bij controle ook de schijven van de voorafgaande 28 dagen kunnen getoond worden.

Op het terrein bestaat hier nog veel onduidelijkheid en onenigheid over, zeker omdat men vroeger geen tachograaf moest hebben indien men aan niet-commercieel vervoer deed.

5.1.7 Pachtwet

Van zodra gronden (weiden) verhuurd worden die hoofdzakelijk aangewend worden in het kader van een landbouwexploitatie, is de pachtwet van toepassing. Belangrijk is dat er een essentieel verband bestaat tussen het gehuurde onroerend goed (de weide) en de landbouwbedrijvigheid van de pachter. Als zodanig komen enkel landbouw, tuinbouw en veeteelt in aanmerking.

De pachtwetgeving is vooralsnog een federale materie, maar de bevoegdheid voor pacht zou worden geregionaliseerd. Het departement Landbouw en Visserij plant de nodige regelgeving in functie van de komende gewestelijke bevoegdheid voor de pachtwetgeving.

De paardensector vraagt te worden betrokken bij besprekingen over die nieuwe wetgeving. Immers, wat dieren (paarden) betreft, is alleen het kweken van dieren – bestemd voor de menselijke consumptie of nuttig voor de landbouw – als ‘landbouwbedrijvigheid’ te beschouwen. Dit houdt in dat enkel het verhuur van gronden (weiden) aan een paardenfokker onder de pachtwet vallen, voor zover het gaat om de kweek van landbouwpaarden omdat deze nuttig kunnen worden ingezet in een landbouwwitbating. Er moet met andere woorden steeds een landbouwwitbating zijn.

Het fokken van renpaarden of paarden/pony's om de ruitersport te beoefenen valt echter niet onder de toepassing van de pachtwet. Deze dieren zijn immers niet dienstig voor de landbouw (rechtspraak van het Hof van Cassatie).

Bij situaties van gemengde inrichtingen moet worden uitgemaakt waarvoor het onroerend goed (weide) in hoofdzaak gebruikt wordt. Wordt de weide hoofdzakelijk gebruikt voor een landbouwbedrijf, dan is de pachtwet van toepassing, in het andere geval niet.

Knelpunt

Bij een herziening van de pachtwet vraagt de paardensector inspraak. Naast de trekpaarden wenst de sector dat ook de paarden en pony's, louter voor de sport ingezet, onder het toepassingsgebied vallen. Op die manier zouden tal van discussies vermeden kunnen worden.

5.1.8 Verkeersreglementering

In dit verband kan worden verwezen naar het boek 'Wegcode voor ruiters en menner – Met paard en rijktuig onderweg'. Dit boek bespreekt de wegcode, de wegverkeerswet, het rijbewijs, het vervoer van rijdieren, de reglementering voor aanhangwagens en de aansprakelijkheidsproblematiek in functie van ruiter en menner. Gezien de complexiteit van het boek, is het aangewezen een geactualiseerd overzicht – vulgariserend – op te stellen aangaande alle wettelijke bepalingen over de wegcode voor ruiter en menner (zie ook thema's 'Toerisme en recreatie' & 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').

De sector vraagt dringend een aanpassing van de verkeerswetgeving voor traag verkeer. Zo gaat het bv. niet langer op als menner met een koets rond te rijden met een lampje vooraan en een kaars achteraan. Toch is men op deze manier in orde met de verkeerswetgeving. Binnen het huidige drukke verkeer is het noodzakelijk voor de veiligheid dat koetsen gekeurd zijn, schijfremmen hebben en van een elektrische verlichting voorzien zijn.

Dat impliceert dat paarden en koetsen best als 'zwakke weggebruikers' gecatalogeerd worden. Nu vallen zij onder de reglementering van een bestuurder, ook als men het paard aan de hand leidt of op de openbare weg bewaakt. Men hoeft het paard zelfs niet aan de teugels vast te houden om als bestuurder te worden beschouwd. Met enkele uitzonderingen is men als ruiter- bestuurder onderworpen aan alle voorschriften van het verkeersreglement.

Als ruiter-bestuurder of bewaker van een rijdier op de openbare weg moet je tenminste 14 jaar oud zijn. Dit geldt zowel bij het rijden, begeleiden als drijven van paarden, veulens en pony's. Deze minimumleeftijd is niet van toepassing voor andere plaatsen zoals maneges en oefenterreinen. Als belangrijke uitzondering geldt dat kinderen vanaf 12 jaar op de openbare weg mogen rijden als zij begeleid worden door een ruiter van tenminste 21 jaar oud. Als het dier aan de hand wordt geleid door een persoon van minstens 14 jaar, heeft de leeftijd van de persoon die op het dier zit geen belang. De begeleider wordt dan als bestuurder beschouwd.

Knelpunt

De sector betreurt sterk dat er momenteel in België geen verplichte verzekering bestaat voor ruiters die zich op de openbare weg begeven. Dat is vandaag facultatief.

5.1.8.1 Trailers en aanhangwagens

1. Een aanhangwagen met een Maximaal Toegelaten Massa³⁰ (MTM) van maximaal 750 kg mag worden benut door de titularis van het rijbewijs B. De aanhangwagen moet niet worden ingeschreven bij de dienst voor de inschrijvingen van voertuigen (DIV). Hij moet de nummerplaat van het trekkende voertuig dragen en het trekkende voertuig moet geschouwd zijn als trekkend voertuig. De mogelijkheden van zo'n aanhangwagen zijn beperkt tot het vervoer van balen stro, hooi, weidepalen of een lichte koets. Het komt niet in aanmerking voor het vervoer van een volwassen paard, doordat de MTM het gewicht van 750 kg overschrijdt.

2. Een aanhangwagen met een MTM van meer dan 750 kg moet apart worden ingeschreven bij de DIV, krijgt een afzonderlijk inschrijvingsbewijs en moet een eigen nummerplaat hebben (Q- of U-plaat). Wie met een personenauto een dergelijk aanhangwagen wil trekken, moet hiervoor een praktisch examen afleggen. Wie slaagt, krijgt een specifiek rijbewijs (BE, C+E of C(1) + E).

³⁰Om een motorvoertuig te mogen besturen, moet men in het bezit zijn van een **rijbewijs** geldig voor de categorie die toelaat om met het voertuig in kwestie te rijden. Zo moet men om een personenwagen – met een MTM niet hoger dan 3.500 kg of niet meer dan 8 zitplaatsen (uitgezonderd de bestuurder) – te besturen, in het bezit zijn van een rijbewijs geldig voor categorie B. Wanneer de MTM van het voertuig hoger is dan 3.500 kg, moet men beschikken over een rijbewijs C of C1. Maar in dit laatste geval mag de MTM van het voertuig niet hoger zijn dan 7.500 kg. Wordt er aan het te besturen voertuig een aanhangwagen van meer dan 750 kg wordt gekoppeld, dan moet men in het bezit zijn van een rijbewijs geldig voor respectievelijk categorie B+E, C+E of C1+E.

De aandacht moet erop worden gevestigd dat rijbewijzen die gelden voor categorie C1, C, C1+E of C+E slechts een beperkte tijd geldig zijn. Deze geldigheidsduur is verbonden met een geneeskundig onderzoek, dat afhankelijk van de leeftijd van de houder van het rijbewijs, in geldigheidsduur kan verschillen. Voor de categorie BE volstaat een verklaring op eer. Na het geneeskundig onderzoek moet de betrokkene een nieuw rijbewijs aanvragen, waarop de categorieën tot de vastgestelde datum zullen worden geldig gemaakt. Rijbewijzen afgegeven voor 1 januari 1989 en die geldig zijn voor categorie C – en in principe dus ook voor categorie C+E – kunnen niet meer voor deze categorieën worden gebruikt als rijdocument. Er kan wel een nieuw rijbewijs worden aangevraagd dat geldig is voor categorie C1, C, C1+E, C+E na het afleggen van het geneeskundig onderzoek.

³⁰ MTM: de maximale toegelaten massa van het voertuig afzonderlijk en vóór de ingebruikneming bepaald door de voorschriften van het technisch reglement van de auto's. Het betreft de Technische Toelaatbare Massa (TTM). De TTM betreft de maximale totale massa van het voertuig bepaald in functie van de weerstand van het chassis en de andere organen van het voertuig.

³¹ Bron: Landelijke rijverenigingen – Evi Van Camp.

Dit geneeskundig onderzoek kan worden ondergaan bij één van de centra van FOD Volksgezondheid of bij een arbeidsgeneeskundige dienst. Het geneeskundig onderzoek houdt tevens een bijkomend oogonderzoek in.

Houders van een rijbewijs C van voor 1 januari 1989 bezitten geen geldig rijbewijs meer en mogen dus dergelijke voertuigen niet meer besturen. Het volstaat voor deze mensen zich te laten onderzoeken door een arbeidsgeneesheer en met dat papiertje een nieuw rijbewijs te gaan afhalen. Dit nieuwe rijbewijs heeft een beperkte geldigheid, conform de vorige regels.

Wat betreft de **verzekering**, geldt een aangifteplicht voor het gebruik van een aanhangwagen. Bedraagt de MTM van de aanhangwagen meer dan 500 kg, dan moet de bestuurder een afzonderlijke polis onderschrijven voor het gebruik van deze aanhangwagen en de bijbehorende premie ervan betalen.

5.1.8.2 Eurovignet

Het Eurovignet is een recht voor het gebruik van het wegennet door motorvoertuigen en samengestelde voertuigen die uitsluitend bestemd zijn voor het vervoer van goederen over de weg en waarvan de MTM minimum 12 ton bedraagt. Indien het MTM de 12 ton of meer overschrijdt, bestaan er uitzonderingen voor voertuigen die slechts occasioneel de openbare weg gebruiken (maximum 24 dagen per jaar).

Eind 2005 heeft het Europees Parlement het licht op groen gezet om het eurovignet uit te breiden tot vrachtwagens van meer dan 3,5 ton. De lidstaten (o.a. België) hebben tot 2012 de tijd om zich hieraan aan te passen. Nieuw is ook de 'variabele taks'. Afhankelijk van de milieuvervuiling van het voertuig (bv. gewicht, uitstoot) wordt het vignet duurder of goedkoper.

5.1.9 Rendac

De ophaling van dode landbouwdieren was lange tijd kosteloos voor particulieren en kleine veehouders. Kleine veebedrijven met een bezetting onder een bepaalde norm (minder dan 21 runderen, 51 varkens, 1501 stuks pluimvee, 21 schapen of geiten of **11 paarden**) betaalden geen abonnement voor de ophaling van de krengen. Dat is echter in strijd met de Europese regelgeving, die voorziet dat de sectorbijdrage minimaal 25 % van de verwerkingskosten moet bedragen. Daarom betalen ook deze kleine veebedrijven voortaan een 'miniabonnement' van € 25,00 per jaar. Alle bedrijven die voor het aanslagjaar 2007 – productiejaar 2006 bij de Mestbank een aangifte hebben ingediend waarop ze minstens één paard hebben aangegeven, worden in 2008 voortaan als bijdrageplichtig beschouwd.

Dit abonnement kan volgens Rendac als een soort verzekering worden beschouwd. Indien meerdere paarden sterven tijdens het jaar van het abonnement, worden deze allemaal voor dit eenmalige bedrag opgehaald. Volgende tarieven zijn geldig voor de periode 1 januari 2008 tot 31 december 2008 (excl. BTW) :

< 11 paarden:	€ 25
11 – 20 paarden:	€ 75
21 – 50 paarden:	€ 100

51 – 100 paarden:	€ 150
101 – 150 paarden:	€ 200
151 – 200 paarden:	€ 250
201 paarden:	€ 300

Wie zijn abonnementsfactuur niet binnen de acht weken voldoet, betaalt voor de ophaling en verwerking een maximale vergoeding van € 123, 95 (excl. BTW) per ophaalbeurt.

5.1.10 Andere

5.1.10.1 Muziek bij evenementen.

Bij het organiseren van een wedstrijd (jumping, eventing ...) wordt vaak muziek gespeeld voor het publiek. Hierbij zijn vergoedingen verschuldigd.

5.1.10.1.1 SABAM

SABAM is de Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers. Zij heeft tot doel het innen en verdelen, administreren en beheren (in de ruimste zin van het woord) van alle auteursrechten in België en in de andere landen waar wederkerigheidsovereenkomsten (dit is met de andere collectieve beheersverenigingen in de wereld) zijn gesloten. SABAM is een collectieve beheersvereniging en een privébedrijf. Ze is dus geen ministerie of een semioverheidsbedrijf.

De maatschappij, die in 1922 werd opgericht op initiatief van een aantal auteurs, groepeerde momenteel duizenden auteurs uit alle disciplines. SABAM, dat vaak alleen maar met muziek wordt geassocieerd, is inderdaad een vereniging van componisten, maar ook van tekstschrijvers, uitgevers, dramaturgen, scenaristen, dialoogschrijvers, fotografen, auteurs van ondertitels, regisseurs, vertalers, romanciers, dichters, beeldhouwers, kunstschilders, tekenaars, choreografen ...

-> De sportfederaties geven aan dat (overwegend) zij dit voor hun rekening nemen ter ondersteuning van de bij hun federatie aangesloten clubs.

5.1.10.1.2 Billijke vergoeding

Artiesten en producenten houden zich bezig met de creatie en productie van muziek. Beiden hebben weinig tijd en zijn onvoldoende uitgerust om zelf het innen van hun vergoedingen te organiseren. Om hun rechten te verdedigen, hun kost te verdienen en hun toekomst enigszins veilig te stellen, hebben de artiesten en de producenten collectieve beheersmaatschappijen opgericht. Deze beheersmaatschappijen fungeren als tussenpersonen en zijn belast met het innen van de rechten in functie van het gebruik van een bepaald muziekrepertoire. Zij vormen de noodzakelijke schakel tussen degenen die zich bezighouden met de creatie en productie van muziek en degenen die deze muziek 'gebruiken'. Deze beheersmaatschappijen zijn aangesteld door het ministerie van Economische zaken.

Het is de vergoeding die moet betaald worden voor het publieke gebruik van het muziekrepertoire van de uitvoerende artiesten en muziekproducenten. De uitvoerende artiesten en producenten

kunnen niet verhinderen dat men hun repertoire gebruikt voor weergave in het openbaar. In ruil daarvoor heeft de wetgever aan deze uitvoerende artiesten en muziekproducenten een automatisch recht op vergoeding toegekend. De gebruikers zijn verplicht deze vergoeding te betalen. Deze vergoeding is 'billijk' omdat zij niet opgelegd is, maar het resultaat is van lange onderhandelingen met de gebruikers.

-> De sportfederaties komen niet tussen bij de betaling van deze vergoeding. Het zijn de organiserende clubs zelf die hiervoor moeten instaan.

5.1.10.2 Belasting op spelen en sportwedenschappen

Wat betreft de grondslag en de verschuldigde (gewestelijke) belasting op de spelen en wedenschappen zijn de artikelen 43 en 44 van het Wetboek van de met de Inkomstenbelastingen Gelijkgestelde Belastingen (WGB) van toepassing.

Deze luiden als volgt :

1. Artikel 43 (gewestelijke fiscale bepalingen) Vlaams Gewest : *“Een belasting van 15 procent wordt ten bate van de Staat geheven op het brutobedrag van de sommen ingezet bij spelen en wedenschappen, zelfs in private kringen, met uitsluiting:*

2° van de volksvermakelijkheden, namelijk de wedstrijden en spelen waarbij slechts inschrijvings- of deelnemingsrechten worden geheven, die verdeeld worden in de vorm van prijzen waarvan de waarde niet meer bedraagt dan het tienvoudige van de inzet per deelnemer of die besteed worden aan de normale organisatiekosten, voor zover het totaal bedrag van de rechten per dag en per persoon 25 euro niet te boven gaat.”

2. Artikel 44 (gewestelijke fiscale bepalingen) Vlaams Gewest : *“In afwijking van artikel 43, wordt de belasting betreffende wedenschappen op paardenwedrennen die in België plaatsvinden, vastgelegd als volgt :*

1°) 22 procent op de voorafneming gedaan op het brutobedrag van de sommen ingezet bij de onderlinge wedenschappen;

2°) 5,5 procent op het brutobedrag van de sommen ingezet bij de wedenschappen bij notering.”

Ruiters (aangesloten via hun sportvereniging bij de erkende sportfederaties) die deelnemen aan wedstrijden die door de erkende sportfederaties worden georganiseerd, betalen hiervoor een forfaitair vastgesteld inleggeld. Dit om tal van kosten zoals het gebruik van sportinfrastructuren, hindernissenmateriaal, toezicht door officiële juryleden ... te vergoeden. Bij sommige wedstrijden wordt ook een vooraf gekend prijzengeld, ter vergoeding van de gemaakte kosten, aan de sportbeoefenaar terugbetaald. Op deze sportresultaten wordt door de werking van de federaties nooit gespeeld of wedenschappen afgesloten.

De sector stelt dat de aangesloten verenigingen geen paardenwedrennen inrichten zoals bepaald in het artikel 44 WGB en zij evenmin in het bezit zijn van een machtiging/vergunning zoals voorzien in artikel 66 WGB. Daarom is de belasting op de spelen en wedenschappen in toepassing van artikel

44 WGB niet verschuldigd. Deze zou wel verschuldigd zijn, in toepassing van artikel 43 WGB, indien de uitsluiting voorzien in het tweede lid van dit artikel niet van toepassing is.

Is de uitsluiting voorzien in het tweede lid van het artikel 43 WGB wél van toepassing, dan is er geen belasting op de spelen en weddenschappen verschuldigd. Er moet dan geen waarborg gesteld worden volgens de bepalingen van artikel 63 WGB.

Knelpunt

De federaties zijn ervan overtuigd dat het tweede lid van artikel 43 WGB wel degelijk van toepassing is, zodat geen belasting verschuldigd is. De sportfederaties geven aan dat een aantal aangesloten verenigingen toch een aanslag ontving. De federaties dringen daarom aan op een verduidelijking van de regelgeving.

5.1.11 Besturen

5.1.11.1 Niveau Europa

Vele van in voorliggende discussietekst vinden hun oorsprong in een Europese regelgeving (punten 1, 2, 4, 5 en 6).

5.1.11.2 Niveau België

Een Europese Verordening dient door de lidstaat geïmplementeerd te worden in eigen wetgeving, wat zich concretiseert in het opstellen van wetten, KB's en MB's (punten 1, 2, 4, 5 en 6).

De punten 7, 8, 9 en 10 zijn eerder het resultaat van federale materies, hoewel ook daar raakvlakken met Europa zijn (bv. de verkeersreglementering).

5.1.11.3 Niveau Vlaanderen

Gezien België een federale staat is, die bestaat uit gewesten en gemeenschappen met elk hun eigen bevoegdheden, is er ook implementatie van Europese regelgeving over deze bevoegdheden. Dit vertaalt zich in de opstelling van decreten en/of uitvoeringsbesluiten. Een voorbeeld hiervan is het Mestdecreet welke het resultaat is van de uitvoering van de Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen.

Overzicht van Vlaamse overheidsinstellingen betrokken bij de paardenhouderij :

- BLOSO (+ de VTS): valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse Minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel. Het hoofdbestuur is gehuisvest in het Arenberggebouw, Arenbergstraat 5, 1000 Brussel (thema : 'Vorming en opleiding').
- Syntra Vlaanderen
Het Agentschap behoort tot het beleidsdomein Werk en Sociale Economie en ressorteert onder de bevoegdheid van Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming. De hoofdzetel is gevestigd Kanselarijstraat 19, 1000 Brussel (thema : 'Vorming en opleiding').

- Startersopleidingen (het installatieattest)
De afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling (Ellipsgebouw (6de verdieping) - Koning Albert II-Laan 35, bus 41 - 1030 Brussel) organiseert installatieproeven in samenwerking met de provinciale landbouwdiensten. De inschrijvingen gebeuren via erkende algemene centra (thema 'Vorming en opleiding').
- Toerisme Vlaanderen
Valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse Minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme. De zetel bevindt zich : Grasmarkt 61 – 1000 Brussel (thema : 'Toerisme en recreatie').
- Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
Het ANB is een agentschap van de Vlaamse overheid en maakt deel uit van het ministerie van Leefmilieu, Natuur en Energie. Het ANB is ontstaan uit de fusie van de vroegere afdelingen Natuur en Bos & Groen van het vroegere AMINAL. Het hoofdbestuur is gehuisvest in de Koning Albert II-laan 20, 1000 Brussel. (thema : 'Toerisme en recreatie').
- NV Scheepvaart
Het Agentschap NV Scheepvaart is een naamloze vennootschap van publiek recht (de aandelen zijn in handen van het Vlaamse gewest) en is gehuisvest Havenstraat 44 in 3500 Hasselt (thema : 'Toerisme en recreatie').
- NV Waterwegen en Zeekanaal
Het Agentschap NV Waterwegen & Zeekanaal is verbonden aan het Vlaams ministerie van Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), dat in grote lijnen bevoegd is voor alles wat met verkeer, mobiliteit, infrastructuur en openbare werken te maken heeft. Het is gehuisvest Oostdijk 110 in 2830 Willebroek. (thema : 'Toerisme en recreatie').
- Vlaamse Sportfederatie (VSF) (+ Vlaamse Liga Gehandicaptensport (VLG))
Valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel. Het hoofdbestuur is gehuisvest in het Zuiderlaan 13 in 9000 Gent (thema : 'Toerisme en recreatie & 'Paard in de samenleving')
- Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)
Valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid. Het Agentschap Landbouw en Visserij (ALV) is belast met de uitvoering. Het hoofdbestuur is gehuisvest in het Ellipsgebouw (4de verdieping) - Koning Albert II-Laan 35, bus 41 - 1030 Brussel. (thema : 'Toerisme en recreatie').
- Mestdecreet – Mestbank
Valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur. Ressorteert onder de Vlaamse Landmaatschappij. Het hoofdbestuur is gehuisvest in de Gulden-Vlieslaan 72, 1060 Brussel (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen')
- Milieuvergunningen
Valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur. Het departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) is belast met de uitvoering. Het hoofdbestuur is gehuisvest in het Graaf de Ferrarisgebouw , Koning Albert II-laan 20, bus 8 in 1000 Brussel (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen')
De Vlaamse minister is bevoegd voor de aflevering van milieuvergunningen klasse 1 in de beroepsprocedure en melding van een verandering klasse 1 in de beroepsprocedure. In de procedure tot het bekomen van deze milieuvergunning, respectievelijk melding, moet men in functie van de aangevraagde rubrieken, het advies inwinnen van één of meerdere overheidsorganen :

- de afdeling milieuvergunningen van de Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer van het departement Leefmilieu en Infrastructuur (LNE);
 - de bevoegde afdeling ROHM van de Administratie Ruimtelijke ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen van het departement Leefmilieu en Infrastructuur (AROHM);
 - de afdeling Preventieve en Sociale Gezondheidszorg van de Administratie Gezondheidszorg van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur;
 - de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM);
 - de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM);
 - de afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij.
- Stedenbouwkundige vergunningen
 Valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Financiën, Begroting en Ruimtelijke ordening. Het hoofdbestuur is gehuisvest in het Phoenixgebouw - Koning Albert II-laan 19 bus 11 in 1210 Brussel. De Vlaamse minister is bevoegd voor aanvragen tot stedenbouwkundige vergunningen in de beroepsprocedure (enkel voor beroepen ingesteld door een College of een gewestelijk stedenbouwkundig ambtenaar) (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen'). In de procedure tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning in agrarisch gebied, moet men het advies inwinnen van de afdeling Duurzame Landbouwtontwikkeling (ADLO) (het vroegere afdeling Land). De hoofdzetel bevindt zich in het Ellipsgebouw, Koning Albert II-laan 35, bus 40 te 1030 Brussel (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').
 Opstellen van het RSV en een GRUP (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen')
- Programma voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen (PDPO II)
 In dit strategisch document worden de krijtlijnen uitgezet van het plattelandsontwikkelingsbeleid voor de periode 2007-2013. Het programma steunt op vier assen die in het Europese kader zijn gedefinieerd :
 1. verbetering van het concurrentievermogen van de land- en bosbouw (As 1);
 2. steunverlening voor landbeheer en verbetering van het milieu (As 2);
 -> o.a. de beheersovereenkomsten ('Paard in de samenleving')
 3. verbetering van de leefkwaliteit op het platteland en bevordering van diversificatie van de economische bedrijvigheid (As 3);
 4. Leader (Liaisons Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale) (As 4).
 -> Leader wil het lokale economische en maatschappelijke weefsel op het platteland versterken en bijdragen tot een versterking van de territoriale verbondenheid, een diversificatie van de plattelandseconomie en een verbetering van de leefkwaliteit. Het geeft een regio de kans om vernieuwde oplossingen uit te werken, op maat van het eigen gebied. De Vlaamse Regering heeft tien Vlaamse plattelandsgebieden geselecteerd.

Bevoegde administraties:

- Agentschap voor Landbouw en Visserij (afdeling Duurzame Landbouwtontwikkeling, afdeling Structuur en Investerings en afdeling Markt- en Inkomensbeheer);
- Vlaamse Landmaatschappij (afdeling Platteland);
- Agentschap Natuur en Bos (afdeling Beleid).

5.1.11.4 Niveau provincie

De Deputatie is bevoegd voor :

- de aflevering van stedenbouwkundige vergunningen in de beroepsprocedure (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').

- de aflevering van milieuvergunningen : klasse 1, melding verandering klasse 1, klasse 2 in de beroepsprocedure en melding klasse 2 in de beroepsprocedure (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').

In de procedure tot het bekomen van deze milieuvergunning, respectievelijk melding, dient de Deputatie in functie van de aangevraagde rubrieken, het advies in te winnen van één of meerdere overheidsorganen (zie hoger).

- de aflevering van een natuurvergunning, hetzij in de beroepsprocedure (ingesteld door een particulier), hetzij in eerste aanleg bij aanvragen ingediend door organisaties of bedrijven met een publiekrechtelijk statuut (o.a. gemeentebesturen, OCMW's, kerkfabrieken). Het ANB verleent hierbij advies (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').
- het opstellen van een PRUP (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').

Daarnaast :

- Binnen elk Vlaamse provincie is een zelfstandige toeristische dienst (PTO) ontwikkeld (een paraprovinciale vzw of autonoom provinciebedrijf) die in de schoot van de betrokken provincie werkt (thema : 'Toerisme en recreatie').
- Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP)
Adres: Boudewijnlaan 20 - 21 te 1000 Brussel (thema : 'Toerisme en recreatie')

5.1.11.5 Niveau gemeente

- Het College van Burgemeester en Schepenen is bevoegd voor :
 - de aflevering van stedenbouwkundige vergunningen (thema: 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').
 - de aflevering van milieuvergunningen: klasse 2 & 3 inrichtingen en melding verandering klasse 2 en klasse 3 (thema: 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').
In de procedure tot het bekomen van deze milieuvergunning, respectievelijk melding, dient het College in functie van de aangevraagde rubrieken, het advies in te winnen van één of meerdere overheidsorganen (zie hoger).
 - de aflevering van een natuurvergunning. Het ANB verleent hierbij advies (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').
 - het opstellen van een GemRUP (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').

'Niet-ontvoogde' gemeenten moeten bij aanvragen tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning, het advies inwinnen van de gewestelijk stedenbouwkundig ambtenaar. Dit advies is bindend (thema : 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').

De kustgemeenten vaardigen, elk voor hun grondgebied, een eigen reglementering paardrijden uit (thema 'Toerisme en recreatie).

- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)
Adres : Paviljoenstraat 9, 1030 Brussel (thema : 'Toerisme en recreatie')

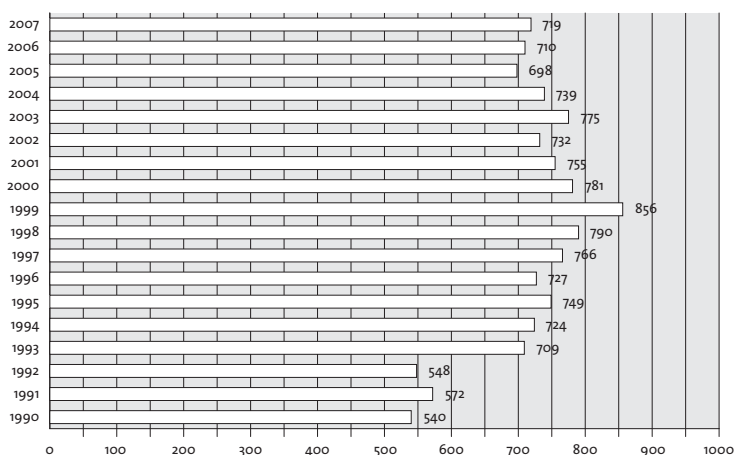
Bijlage

Vlaamse subsidies van het Belgisch Trekpaard:

- De veulenpremie van 5.000 BEF (€ 123,95) die in 1990 ingevoerd werd door wijlen voormalig minister-president Gaston Geens, werd (retroactief) afgeschaft met ingang van 1 januari 1996 bij Besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 1997 (BS 14 februari 1998).
- Hetzelfde besluit van 17 december 1997 voorzag dat er in de plaats van de veulenpremie een merriepremie kwam van 4.800 BEF (€ 118,99). Deze werd gekoppeld aan het afsluiten van een overeenkomst, met het engagement om gedurende vijf jaar het contractueel vastgelegd aantal Belgische Trekpaarden te behouden. Na afloop van die contracten werd deze mogelijkheid niet meer voorzien. De laatste contracten werden afgesloten in 2001 en hadden uitwerking tot 2005. De laatste betalingen gebeurden in 2006 (voor het jaar 2005). In het kader van de Europese subsidies voor plattelands ontwikkeling werd dit project niet meer opnieuw ingediend.
- Op dit ogenblik is er in Vlaanderen geen enkele merrie- of veulenpremie gesubsidieerd. Het stamboek zal wel vanaf dit jaar met eigen fondsen een premie uitbetalen van € 250 aan fokkers die een eigen gefokt veulen goedgekeurd krijgen op de hengstenkeuring. Dat zal over een vijftal hengsten gaan en is dus totaal te verwaarlozen. Bovendien gebeurt dit op eigen initiatief door het stamboek zelf met eigen fondsen, en is het dus geen subsidie van de overheid. Rechtstreekse subsidies door de overheid voor de prijskampen worden in Vlaanderen niet toegestaan. Er is een subsidie van de Vlaamse Regering van € 10.800 die gerechtvaardigd moet worden door projecten (zoals de inteeltproblematiek, het onderzoek Chronisch Progressief Lymfoedeem (CPL – problematiek zuiverheid van het beenwerk) en administratieve ondersteuning).

Mede dankzij de veulen- en merriepremie is het aantal ingeschreven veulens significant gestegen, met een hoogtepunt in 1999: 856. Parallel met het wegvallen van de merriepremie (niet-verlenging van de contracten) ziet de sector een geleidelijke terugval van het aantal ingeschreven veulens, dat thans gestabiliseerd lijkt op een niveau van ongeveer 700 (zie onderstaande grafiek: evolutie van het aantal ingeschreven veulens vanaf 1990).

Grafiek: ingeschreven veulens van het ras Belgisch Trekpaard (situatie Vlaanderen) – Bron: VFBT

Opmerking: voor het jaar 2008 waren tot en met eind mei 166 veulens ingeschreven.

Waalse subsidies voor het Belgisch Trekpaard (zie ook 2) onder knelpunten):

- een veulenpremie van € 123,95 voor alle ingeschreven veulens;
- een premie van € 200 per Belgisch Trekpaard (merrie, hengst of ruin) van meer dan 2 jaar mits afsluiten van een overeenkomst, met het engagement om gedurende 5 jaar het contractueel vastgelegde aantal Belgische Trekpaarden te behouden. Deze laatste maatregel is enkel voorzien voor wie een BTW-nummer heeft en een aanvraag indient (Europese subsidie in het kader van plattelandsontwikkeling);
- € 6.000 subsidie exclusief aan te wenden voor de officiële prijskampen van het Belgisch Trekpaard. Daarnaast werd belangrijk wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd in Mont- Le-Soie, onder andere ook voor de problematiek van de zuiverheid van het beenwerk bij het trekpaard.

Om naast het Belgisch Trekpaard het belang van de ganse sector in Vlaanderen te duiden, volgt hieronder een overzicht van het aantal ingeschreven veulens per stamboek³² (cijfers van 2005).

Overzicht van het aantal ingeschreven veulens per stamboek

RASSEN	AANTAL VEULENS VLAANDEREN	AANTAL VEULENS WALLONIË
BWP vzw		
- Belgische warmbloedpaard	3123	151
- Belgische Rijpony	171	43
- Belgisch tuigpaard	7	0
- Connemara pony België	21	13
- Dartmoor pony België	0	0
Belgische fed. paardenwedrennen		
- Draver	488	165
- Volbloed	65	50
Belgisch Sportpaard	195	512
Zangersheide	675	149
Trekpaard België	698	166
Ardens trekpaard	2	353
Arabisch paard	144	157
Quarter Horse	44	35
Shetland pony	310	45
Welsh en Cob pony	72	15
Haflingers	308	69
Fjord	102	24
Highland pony	6	10
Lipizzan	17	0
Lusitano	4	48

Opmerking : de gegevens van de IJslandse ponys, New-Forest ponys, Palomino, Spaans paard en het Belgisch miniatuur paard ontbreken. De veulens van buitenlandse fokkers zijn niet opgenomen in deze cijfers.

Overzicht van het aantal eigenaarswijzigingen (periode juni 2007 tot juli 2008)

	Dossiers	Paarden met paspoort	Veulens
VLAANDEREN			
VCP	22.044	7.024	14.983
BWP	14.837	13.580	1.256
BTP	3.427	2.689	730
Draver-Trot	2.059	2.057	2
HAF	969	643	326
IJSL	424	394	30
BNFPS	356	304	52
WEL	830	741	89
LIP	59	2	16
Z	1.529	1.332	197
HIGH	70	59	11
BQHA	467	462	5
BEV	268	196	72
MER	76	66	10
VP	120	69	51
ARABOFRI	37	22	15
BFP	416	356	60
BMP	289	217	72
BAPS/SBCA	575	469	106
Jockey-Club	599	599	0
TOTAAL :	49.451 (77,7%)	31.281 (81,1%)	18.083 (72,2%)
WALLONIE			
CWBC	11.817	4.961	6.816
LUS	132	132	0
CTA	78	0	78
SBS	2.029	2.008	21
FJO	133	127	6
PALOMINO	39	38	1
ANE	4	0	4
CON	16	16	0
EWCTB	55	0	55
TOTAAL :	14.303 (22,3%)	7.282 (18,9%)	6.981 (27,8 %)
BELGIE :	63.754	38.563	25.064

Bijlage

Vlaams landbouwinvesteringsfonds (vlif) STEUN AAN DE INVESTERINGEN EN DE VESTIGING IN DE PAARDENHOUDERIJ

Het VLIF verleent steun aan investeringen die gericht zijn op paardenhouderij.

Een jonge paardenhouder die zich voor het eerst vestigt door de overname van een bestaand bedrijf krijgt vestigingssteun.

Voor het verkrijgen van steun gelden algemene voorwaarden voor de kandidaat-begunstigden en het bedrijf. Hierna worden die toegelicht.

Begunstigden

Om steun te verkrijgen moet de aanvrager:

- minstens 50 % van zijn of haar arbeidsduur besteden aan landbouwactiviteiten (paardenhouderij en andere) op het bedrijf;
- minstens 35 % van zijn of haar totale beroepsinkomsten uit die activiteiten halen;
- het sociale en fiscale statuut van zelfstandige hebben;
- voldoende beroepsbekwaam zijn (scholing en ervaring);
- jonger zijn dan 40 jaar (alleen voor vestigingssteun).

Bedrijf

Om steun te verkrijgen moet het bedrijf:

- levensvatbaar zijn, wat inhoudt dat het arbeidsinkomen per volle arbeidskracht (VAK) groter is dan het referentie-inkomen. De inkomensnorm wordt jaarlijks vastgesteld en bedraagt 24.500 euro per VAK in 2008. De arbeidsbehoefte bedraagt minimaal 0,5 VAK.
- een minimale dimensie hebben. Er is geen formele regel over een minimum aantal fokpaarden maar 20 fokdieren wordt toch verwacht.
- voornamelijk gericht zijn op landbouwactiviteiten. Andere bedrijfsactiviteiten zijn van ondergeschikt belang.
- over de noodzakelijke vergunningen en productierechten (nutriëntenemissierechten) beschikken.
- wettelijke normen over dierenwelzijn en hygiëne respecteren (als die bestaan voor paardenhouderij).

Voor vennootschappen bestaan er nog bijkomende voorwaarden die verband houden met de doelstellingen, de aard en de verdeling van de aandelen en de activiteiten van de mandatarissen.

Investeringssteun

De aard van de investering is een belangrijk gegeven bij de steunverlening. De subsidiabele investeringen in de paardenhouderij zijn gericht op:

- paardenfokkerij;

- hengstenhouderij;
- productie van paardenmelk;
- africhten van zelf gefokte veulens.

Investeringsgericht op het exploiteren van een paardenpension en een KI-centrum voor paarden worden geaccepteerd als vormen van diversificatie op het bedrijf voor zover de activiteit voorkomt in combinatie met andere subsidiabele activiteiten.

De aankoop van fokdieren is niet subsidiabel (vanaf 2007).

Een investering moet economisch verantwoord zijn (kosten –baten) en een minimale omvang hebben. Het minimum investeringsbedrag bedraagt 15.000 euro ongeacht de aard van de financiering (eigen middelen of met krediet).

De steun bedraagt:

- 20 % voor investeringen in onroerende staat (bouwen, verbouwen en uitrusten van stallen voor paarden inbegrepen gebouwen, binnen- en buitenpistes voor het trainen van paarden, terreinuitrusting);
- 10 % voor de overige investeringen (materieel).

De steun voor investeringen gefinancierd met eigen middelen wordt verleend onder de vorm van een investeringspremie van 10 of 20 %. De premie wordt in twee schijven uitbetaald.

De steun voor investeringen gefinancierd met een lening wordt verleend onder de vorm van een rentesubsidie. De rentesubsidie bedraagt maximaal 3 % gedurende 15 jaar voor investeringen in onroerend goed en 3 % gedurende 5 jaar voor de overige. De actuele waarde van de rentesubsidie wordt berekend. Het verschil met 10 of 20 % wordt bijgesteld met een premie.

Het maximum subsidiabel investeringsbedrag wordt vastgesteld per bedrijfsleider en bedraagt 1.000.000 euro in de periode 2007-2013.

In de gevallen waar onvoldoende zekerheden kunnen aangebracht worden door de paardenhouder, kan overheidswaarborg verkregen worden op de kredieten.

Vestigingssteun

De vestigingssteun bestaat uit een vestigingspremie en een rentesubsidie en wordt als volgt verleend:

- vooreerst een vestigingspremie van maximaal 50 % op de eerste 50.000 euro vestigingskosten. De premie wordt in twee gelijke delen uitbetaald met een tussentijd van één jaar en na controle van de betalingsbewijzen;
- vervolgens en alleen wanneer de bijkomende vestigingskosten gefinancierd worden met een lening, een rentesubsidie van maximaal 4 % gedurende 10 jaar op een jaarlijks vast te stellen bedrag. De actuele waarde van de rentesubsidie mag niet meer bedragen dan 30.000 euro. In 2008 bedraagt het bedrag waarop rentesubsidie kan verkregen worden 165.707 euro.

Indien het een vestiging betreft als mandataris van een vennootschap via een overname van aandelen bedraagt de maximale steun eveneens 55.000 euro maar is de vorm anders (40.000 euro premie en 15.000 euro rentesubsidie).

Als vestigingskosten worden aanvaard:

- de overname van de bedrijfsbekleding bestaande uit paarden, uitrusting, materieel, voorraden op basis van een overnamecontract met een overname-inventaris;
- de aankoop van paarden, uitrusting, materieel en voorraden ter vervollediging van de bekleding van een bedrijf;
- de overname van aandelen als bestuurder in een vennootschap met landbouw als maatschappelijk doel. De boekhoudkundige waarde van het aandeel vormt de basis voor de steunverlening.

5.2 Verslag dialoogdag: paard en overheid

‘De overheid’ is uiteraard tijdens de voorbije dialoogdagen reeds ruim aan bod gekomen. Daarbij ging het meestal over het lokale en het Vlaamse niveau, terwijl de knelpunten uit deze discussietekst eerder met het federale niveau te maken hebben.

Vooraf werd door de Vlaamse Confederatie van het Paard (VCP) een algemene beschouwing op de discussietekst gemaakt.

“De VCP maakt er zich zorgen over dat bij de behandeling van dit thema aan de hand van de voorliggende nota de kern van de zaak niet bereikt zal worden. De opvatting van de nota is, eerder een opsomming van problematieken, die veeleer symptoom en gevolg zijn, dan probleem. De bespreking thema per thema houdt het gevaar in dat de achterliggende gegevens te weinig geanalyseerd zullen worden, dat niet gekomen wordt tot het fundament van de problemen. De eventuele maatregelen zullen onvoldoende zijn.

Voor de VCP zijn er twee zaken die aan de basis liggen van de op te lossen zaken in de relatie tussen sector en overheid:

- De versnippering van diensten, instellingen en departementen die op een of andere wijze bevoegdheid hebben over de sector, of anders gesteld, een gebrek aan coördinatie of overkoepling. De versnippering aan diensten en bevoegdheden maakt het voor de betrokkenen in de sector bijna oeverloos met doorverwijzingen van links naar rechts.*
- Een gebrek aan kennis en een onvoldoende aanvoelen van wat de sector is, bij eigenlijk al de echelons van de overheid. Dit mag niet als een verwijt beschouwd worden. Er kan immers niet verwacht worden dat bv. elke ambtenaar tot op gemeentelijk vlak op de hoogte is van de specificiteit van het paardengebeuren.*

Als mogelijke oplossing wordt gedacht aan het steeds meenemen van het gegeven ‘paard’ in de initiatieven die tot stand komen of in de regelgeving die wordt uitgewerkt. De vergelijking werd gemaakt met de milieueffectenrapporten, die er nu bij alles en nog wat gemaakt moeten worden. In de toekomst ziet de VCP iets als een ‘paardeneffectenrapport’.

Een concreet voorbeeld werd aangebracht van hoe het kan: plaats en datum zijn ons niet bekend, maar bij de aanleg van een oversteekplaats werd de vereniging van wandelruiters aangesproken met de vraag om na te gaan of er in de plannen voldoende rekening gehouden was met het gebruik van het ruiterspad [...].”

Bovenstaande tekst wordt toegelicht en verduidelijkt door de VCP. Naast de twee vermelde problemen (versnippering en gebrek aan kennis), wordt nog een derde punt aangehaald. De sector merkt op dat een reglementering niet overal en altijd op een zelfde manier wordt toegepast. Een voorbeeld hiervan zijn de weddenschappen in Vlaanderen (let wel: hierbij worden niet de weddenschappen bedoeld van de galop en draf die gegroepeerd zijn in de Belgische federatie), zoals de gewone klassieke jumpingwedstrijden waar controles op uitgevoerd worden. De VLP stelt vast dat controleurs in de provincie Limburg dat zeer gericht doen, en de wetgeving hierbij anders interpreteren dan in West- of Oost-Vlaanderen. De sector is van oordeel dat een jumpingwedstrijd niet onder een dergelijke wetgeving valt, maar moet echter op het terrein vaststellen dat sommige

controleurs (vooral in Limburg) dat toch anders zien. Een ander voorbeeld van ongelijke interpretatie op het terrein, is de toepassing van een gezondheidscertificaat. Ook daar zijn klachten over. Men meldt aan de VCP dat de ene provincie andere en/of striktere voorwaarden stelt dan een andere provincie (de VCP geeft in dit verband wel aan dat zij dit gegeven steeds vanuit eenzelfde bron verneemt, zelf kent de VCP de situatie uit eigen ervaring ter plaatse niet).

De drie vermelde zaken zijn zeer specifieke knelpunten binnen de paardensector, waar allicht andere sectoren of domeinen niet of veel minder last van hebben. Het specifieke bij de paardensector zit in de relatie tussen mens en dier, en het samengaan ervan op het sportieve niveau. Zo'n relatie is in geen enkel andere sportactiviteit terug te vinden. Daarnaast is er het aspect gezelschapsdier, en ten slotte het gegeven dat het paard ook als voedsel gebruikt kan worden. Dit verklaart waarom het paardengebeuren voor een buitenstaander erg complex overkomt en vaak moeilijk te begrijpen is.

5.2.1 Belasting over de Toegevoegde Waarde

Dit is een probleem waarover de paardensector al heel lang bij de overheid aan de deur klopt, maar niet zo eenvoudig op te lossen is. De BTW is een materie die voornamelijk door Europa bepaald wordt, en waarbij de lidstaten dan moeten volgen wat Europa voorschrijft. Afwijken van wat Europa oplegt, is niet toegelaten. Zo is Nederland – dat een verlaagd BTW-tarief toepast – door Europa definitief voor het Hof van Justitie gedaagd, waar zij hun redenen van deze tarifiering zullen moeten komen verdedigen. Europa is daar zeer duidelijk in.

Andere landen (Frankrijk, Duitsland, G-H-Luxemburg, Ierland ...) zitten ook in een dergelijke procedure. Ook zij hebben een schrijven van Europa ontvangen met de vraag tot uitleg waarom zij – tegen de regels in – het verlaagde BTW-tarief toepassen.

België is volgzamer: waar het mag, past België het tarief van 6 % toe; waar het moet, wordt het tarief van 21 % gehanteerd.

De sector hoort graag dat Europa de landen die ten onrechte het verlaagd BTW-tarief toepassen, aanpakt. Maar intussen is dat tarief er wel, en werkt dit op het terrein momenteel concurrentievervalsensd ten nadele van België. De sector dringt er sterk op aan dat – als er een initiatief komt op Europees normerend vlak – de Belgische overheid mee op de kar springt. Zo merkt de sector op dat Frankrijk een initiatief bij Europa heeft genomen om het verlaagde tarief te behouden. Hierbij zou Frankrijk zijn huidige Europees voorzitterschap in de schaal werpen.

De FOD Financiën geeft mee dat de Commissie momenteel wél een volledig nieuw voorstel voor de verlaagde BTW-tarieven op tafel heeft gelegd (o.a. voor de restaurantsector). In het nieuwe voorstel zitten evenwel geen initiatieven voor het BTW-tarief in de paardensector. Dat belet niet dat Frankrijk altijd zelf initiatieven kan nemen om dit alsnog op tafel van de Commissie te krijgen, en dit belet evenmin dat België dat eventueel kan steunen.

De FOD Financiën geeft aan dat de administratie een aantal belangrijke beslissingen heeft genomen die niet in de discussietekst terug te vinden zijn. Het gaat om:

- **De beslissing in 'herbruikbare goederen'**

Deze beslissing houdt in dat paarden die reeds een aantal jaren oud zijn, en reeds een aantal jaren bereden en gebruikt zijn (veulens komen dus niet in aanmerking) en die nu door een particulier verkocht worden aan een manegehouder, nadien – wanneer die manegehouder deze paarden nog eens verder verkoopt – verkocht kunnen worden met een 'BTW over de winstmarge'. Stel (fictief): een manegehouder koopt een paard aan bij een particulier voor 100 en verkoopt dit een jaar later voor 110, dan moet die manegehouder maar BTW betalen op de 10 en niet op de 110. De reden hiervoor is vrij eenvoudig.

Er wordt een paard aangekocht bij een niet BTW-plichtige particulier. Deze laatste had ingevolge zijn statuut geen recht op aftrek van de BTW bij aankoop, verzorging ... Er is dus een niet-aftrekbare BTW die altijd blijft 'hangen'. Indien de wetgever de manegehouder zou verplichten de BTW op de volledige verkoopprijs te heffen (in casu 110), dan zou de overheid een belasting op een belasting heffen, of zou men BTW heffen op een niet-aftrekbare BTW die ooit is blijven 'hangen'. Dat is niet de bedoeling. Daarom bestaat er een regelgeving voor 'herbruikbare goederen'. De manegehouder of de handelaar moet dus alleen BTW aanrekenen op zijn winstmarge. Als er geen winstmarge is, is er ook geen BTW aan te rekenen. Dit verzacht voor een stuk de verzuchtingen van het 21 %-tarief. In plaats van 21 % op 110, moet er nu slechts 21 % op 10 aangerekend worden. De FOD Financiën roept de sector op om van deze wetgeving – die reeds meerdere jaren bestaat – gebruik te maken.

- **Een niet-gepubliceerde beslissing**

Maneges die paarden stallen en verzorgen, en sportinfrastructuur hebben voor de organisatie van onder meer springen, mogen de prijs voor het opleiden van het paard in die sportinfrastructuur apart houden van de totale prijs die een manege heeft voor de verzorging van de paarden, stalling, aankoop voeder ... Die prijs mag aan 6 % worden aangerekend, omdat dit als sportinfrastructuur wordt beschouwd.

De nummers van beide voormelde beslissingen worden nog doorgegeven ter aanvulling en vervollediging van voorliggende discussietekst.

Navema betreurt dat zij niet geïnformeerd werden over het bestaan van deze reglementering. De FOD Financiën reageert dat deze laatste beslissing nochtans al dateert van 2006.

De FOD Financiën geeft verder aan dat hét probleem in de Europese BTW-wetgeving de noodzakelijke 'eensgezindheid' is. Dit houdt in dat er momenteel maar een wijziging kan worden doorgedrukt als alle 27 lidstaten (groot én klein) het met elkaar eens zijn. Zo is bv. in de restaurantsector al jaren een discussie aan de gang over het verlaagde BTW-tarief van 6 %. Vaststelling is dat dit al jaren – en nog steeds – door 2 van de 27 lidstaten geblokkeerd wordt en de regelgeving bijgevolg niet gewijzigd kan worden.

De voorzitter pleit voor realisme en voor het zo optimaal benutten van wat voorhanden is. Het is een taak van overheid én van de sector om de achterban hierover zo goed mogelijk te informeren. Dat neemt niet weg dat de sector vragende partij is en blijft voor een gelijkschakeling van het BTW-tarief op Europees niveau.

5.2.2 Gebrek aan promotie van export

Hoe ziet de sector dat en hoe concreet moet de overheid dat maken?

Het moeilijke punt bij dit onderwerp is het samengaan van handel, afzetbevordering en initiatieven op dat vlak. De sector pleit ervoor om dit item eerder aan bod te laten komen op de laatste dialoogdag 'Handel en economie'.

Hier komt echter opnieuw het BTW-verhaal om de hoek kijken. In de discussietekst is het aspect promotie aangehaald vanuit de ongelijke BTW-situatie die zich vandaag voordoet. Zo worden bv. paarden onder het mom van slachtpaarden naar Ierland verkocht. Daar worden ze gehouden tot een koper zich aanbiedt en vervolgens als sportpaard verkocht tegen hun werkelijke waarde.

FOD Financiën reageert dat de BTW daar niets mee te maken heeft. Als een handelaar een paard verkoopt naar Ierland (aan een andere handelaar), dan is deze transactie vrij van BTW. Wat men volgens FOD Financiën wél voor ogen heeft, is om de effectieve waarde van het paard te laten zakken door het als slachtpaard te laten doorgaan. Maar dat heeft niets met de BTW- problematiek te maken. Het paard vertrekt vanuit België immers vrij van BTW naar bv. Ierland, waar de Ierse BTW-regeling speelt. De echte reden van deze constructie heeft, volgens de visie van het FOD, te maken met het aspect belastingen. Men betaalt immers minder belastingen door de intrinsieke waarde van het paard te verminderen en het als slachtpaard te laten doorgaan.

Ook voor handelaren die bv. in Frankrijk of Ierland een BTW-nummer hebben, speelt de BTW niet. De handelaar brengt immers zijn eigen paard over naar dit land en in België is het vrij van BTW. Het ontsnappen aan het Belgische BTW-tarief van 21 % stelt zich enkel wanneer een Franse of Nederlandse particulier in België een paard zou kopen.

Navema stelt dat de verkoop inderdaad vrij van BTW is, maar enkel en alleen als de verkoop zich afspeelt tussen twee handelaren. Dit is niet altijd zo bij particuliere verkoop. Hierdoor wordt het paard dan toch een vijfde duurder. Het FOD Financiën beaamt deze vaststelling.

Los van de BTW stelt de sector vast dat er soms sanitaire voorschriften in België strikter toegepast worden dan in andere Europese landen. Zo is het bv. vandaag quasi onmogelijk om paarden vanuit België naar Marokko te exporteren met als resultaat dat die handel zich verplaatst naar Frankrijk omdat men daar de(zelfde) reglementering veel minder strikt toepast.

5.2.3 Handelsbelemmerende maatregelen

– Brandmerken

Het verbod op het brandmerken is er gekomen na de dioxinecrisis. De sector stelt dat in tegenstelling tot gemaakte afspraken het brandmerken (net als het blokstaarten) niet werd opgenomen op de lijst van toegelaten ingrepen. Nochtans zijn er een aantal voordelen aan verbonden. Zo is het een hulpmiddel bij de identificatie van het dier, het helpt om dubbele inschrijvingen te vermijden, het brandmerk heeft ook een commerciële waarde.

Het valt op dat verschillende Europese lidstaten op een verschillende manier omgaan met één Europese regelgeving. Europa stelt weliswaar richtlijnen op, maar die worden dan door de lidstaten zelf ingevuld. Het blijkt echter dat sommige lidstaten de zaken interpreteren zoals men het zelf wil. Dit heeft dan tot gevolg dat bepaalde aspecten uit die Europese richtlijnen in de ene lidstaat strenger worden aangepakt dan in een andere lidstaat.

De BCP geeft aan dat in Europa het brandmerken maar in twee landen verboden is: België en Nederland. Niettegenstaande dit door de Europese regelgeving totaal niet verboden is. Dit betekent dat paarden uit Frankrijk, Duitsland en andere landen die een verboden ingreep hebben ondergaan, (ongeacht waar dat is gebeurd) hier geconfronteerd worden met een wedstrijdverbod. Men heeft tot op vandaag weliswaar nog nooit controles uitgevoerd, maar toch is het verbod heel hinderlijk voor de fokkerij en de sport. Zo waren Belgische hengstenhouders heel geïnteresseerd in een Duitse gebrandmerkte hengst, maar werd deze niet aangekocht omdat men het risico niet wou lopen daar ooit problemen mee te krijgen. De sector roept de overheid op om daar iets aan te doen.

Er werd recent vastgesteld dat de Belgische overheid een opening heeft gecreëerd en het brandmerken zou willen herzien. De BCP heeft daaromtrent op 8 september 2008 een onderhoud op het kabinet van de minister van Landbouw, Mevrouw Laruelle. Dit naar aanleiding van een vergadering van COPA, waar een lid van de Europese Commissie een toelichting gaf over de Verordening Identificatie werd gegeven. Uit deze toelichting bleek dat Europa het brandmerken gecombineerd met DNA-onderzoek naar voor heeft geschoven als alternatieve identificatiemethode.

Het FAVV stelt dat beide maatregelen (brandmerken en blokstaarten) ingegeven zijn vanuit dierenwelzijn (en niets met Europese regelgeving te maken hebben). Het zijn pure Belgische beleidsmaatregelen die vallen onder de bevoegdheid van het kabinet van Volksgezondheid. Het is dan ook hun taak om al dan niet op te treden tegen paarden op wedstrijden die de verboden ingreep ondergaan hebben. Het Agentschap zelf komt niet tussen bij zaken met betrekking tot dierenwelzijn van paarden.

FAVV geeft aan dat wat hun bevoegdheid betreft, er op het Europese vlak voor wat betreft de paardensector, geen nieuwe zaken op til zijn.

De VCP merkt op dat het verbod op brandmerken een typisch voorbeeld is van het opstellen van regelgeving, zonder rekening te houden met de aard en de specifieke eigenheid van de paardensector zelf. Pas achteraf realiseert de wetgever zich hoe ingrijpend dat eigenlijk wel is, en hoe ver dat gaat en welke gevolgen dat heeft. Dit bewijst nogmaals dat de paardensector structureel moet worden betrokken bij de uitwerking van regelgeving, wil men in de toekomst dergelijke zaken vermijden. Er is ondertussen weliswaar al heel wat verbeterd op het terrein. Maar bij het uitwerken van de toenmalige wetgeving rond het brandmerken was er geen enkel overleg mogelijk. Het op te richten Vlaamse Paardenloket (zie dialoogdag 'Organisatie, vereniging en woordvoerderschap') is hét forum om als sector aangesproken en betrokken te worden bij de uitwerking of aanpassing van toekomstige regelgeving.

– Blokstaarten

De VFBT stelt dat op vandaag er op de prijskampen nauwelijks trekpaarden met lange staart te bespeuren zijn. De paarden zijn legaal gecoupeerd, ofwel (in een beperkt aantal gevallen) in Frankrijk, ofwel (in de meeste gevallen) wegens medische noodzaak, met een attest van de dierenarts. Het verbod heeft tot nog toe dus geen grote invloed op het aantal ingeschreven veulens. Het eerste jaar van het verbod werden er wel zeer veel (niet-geblokstaarte) trekpaardveulens geslacht.

Toch zijn er een aantal verontrustende signalen:

- In 2008 heeft een aantal fokkers van wie paarden wegens medische noodzaak geblokstaart werden, voor het eerst administratieve geldboetes gekregen (wegens beweerde inbreuk op de wet op het dierenwelzijn). Tegen een dierenarts die paarden om medische reden geblokstaarte werd ook een procedure ingeleid voor de correctionele rechtbank in Dendermonde wegens valsheid in geschrifte.
- Het kabinet van Volksgezondheid en Sociale zaken meldt dat er initiatief genomen zou worden om een verbod in te stellen om aan prijskampen deel te nemen met geblokstaarte paarden, ongeacht de plaats waar de ingreep werd uitgevoerd en ongeacht of dit om medische reden zou zijn gebeurd of niet.

Dit alles heeft uiteraard een negatieve invloed op de trekpaardenfokkerij en -handel. Er wordt door verschillende hengstenhouders gemeld dat er dit jaar beduidend minder dekkingen zullen zijn.

5.2.4 Subsidies

– Premies

Het gaat vooral over de ongelijke behandeling tussen Vlaanderen en Wallonië. Bij raadpleging van de gegevensbank van de BCP, blijkt dat de verhouding paarden in België als volgt is: 3/4 bevindt zich in Vlaanderen en 1/4 bevindt zich in Wallonië. Voor wat betreft de betoelaging is de verhouding net andersom. De betoelaging voor Vlaanderen bedraagt ongeveer 80.000 euro, terwijl ze in Wallonië om en bij de 200.000 euro bedraagt.

Ook voor wat betreft de bestemming van de subsidies zijn er grote discrepanties. De subsidies die Wallonië ontvangt, zijn bestemd voor het prijskampgebeuren en moeten ook daartoe worden aangewend. Blijkt nu dat men in Vlaanderen – waar de sector ook vragende partij is om subsidies voor het prijskampgebeuren te mogen aanwenden (exterieur en goede functionele kenmerken zijn heel belangrijk) – deze subsidies niet mag gebruiken voor het prijskampgebeuren. In Vlaanderen moeten deze gelden worden aangewend voor allerhande projecten die weliswaar interessant zijn, maar waarvoor de sector niet onmiddellijk vragende partij is. Naar aanleiding van een nieuw besluit voor de fokkerij (stamboekwerking) dat in Vlaanderen in de maak is, vraagt de sector aan de bevoegde overheid meer vrijheid in de besteding van de toegekende subsidies.

Vanuit de vergadering wordt gesteld dat het niet is omdat Wallonië meer subsidies krijgt dan Vlaanderen, dat er daarom bij de overheid moet worden aangeklopt om ook meer geld te krijgen.

Belangrijker is om na te gaan of er een bepaalde ondersteuning uit de overheid nodig is om daar zinvolle dingen mee te doen.

De VCP – die zeker geen enkel problemen heeft met solidariteit – reageert door te stellen dat de Waalse paardenfokkers met de Waalse subsidies uiteraard hun Waalse bedrijven zo goed mogelijk mogen ontwikkelen. Maar dat die Waalse paardenfokker dan (als concurrent van de Vlaamse paardenfokker) naar Vlaanderen komt en hier de Vlaamse bedrijven concurrentie aandoet (binnen hetzelfde België), vindt de VCP toch een brug te ver.

De VLP merkt op dat de discussietekst onduidelijk is. Er wordt gesteld dat Wallonië 3 miljoen euro ontvangt van het Waalse ministerie van Landbouw (onder andere 40.000 euro voor de jumping van Luik). In Vlaanderen worden voor de jumping van Mechelen ook subsidies toegekend, maar niet via Landbouw, maar via het ministerie van Sport. De vraag stelt zich of Wallonië dan bovenop die vermelde subsidies ook nog eens subsidies van het Waalse ministerie van Sport ontvangt? Dit is niet uit de discussietekst te halen. Men moet echter de zaken op een correcte manier met elkaar vergelijken. De eerlijkheid gebiedt, wil men Vlaanderen met Wallonië vergelijken, om alle vormen van subsidies op te sommen, zoniet leidt dit enkel tot onnodige discussies. Een totale opsomming valt evenwel buiten de context van huidige dialoogdag. Belangrijker is de vraag of er noden zijn, en of er ergens geholpen moet worden. Als blijkt dat er inderdaad een zinvol project bestaat of in het leven geroepen wordt, kan aan de overheid altijd de vraag gesteld worden om dit financieel te ondersteunen. Een voorbeeld hiervan is het project rond Plattelandsontwikkeling. Het betreft een Europees programma dat men nu in Vlaanderen aan het invullen is en waarvoor subsidiemogelijkheden zijn (Europese middelen met Vlaamse cofinanciering). Ook voor de paardensector zijn er mogelijkheden, maar dan moeten er wel projecten worden ingediend. Om de paardensector hierbij optimale kansen te bieden en hen zo goed mogelijk te informeren, zal de administratie van het kabinet van minister-president Kris Peeters op 2 oktober 2008 hierover een studiedag organiseren. De voorzitter nodigt de leden van de vergadering uit om aan deze studiedag deel te nemen.

De VCP vraagt om de passage over de subsidies in de discussietekst uit te breiden met het item VLIF-steun dat naar de fokkerij gaat.

De VFP (Vlaamse Federatie voor Paardenwedrennen) merkt op, ter illustratie van de nood aan subsidiering, dat het aantal ingeschreven veulens 'Volbloed' sinds 2005 sterk gedaald is. Momenteel bedraagt het aantal ingeschreven veulens in Vlaanderen slechts 15 en in Wallonië 19 stuks, of een totaal van 34 geboortes in België. De vergadering merkt op dat ook 'Volbloed' bij de Vlaamse overheid als een stamboek kan worden aangemeld. Dat is tot op heden nog niet gebeurd. Pas dan kunnen er subsidies komen.

5.2.5 Identificatie paardachtigen

De sector geeft aan dat deze operatie over het algemeen – mits enige vertraging – vrij succesvol te noemen is. Het uitstekende overleg met de administratie is een voorbeeld van hoe het in overleg met de paardensector wél goed kan verlopen. Er zijn weliswaar nog een aantal schoonheidsfoutjes en als men moet betalen is het voor sommigen altijd te veel en altijd te duur, maar los daarvan is men zeer tevreden. Het KB van 2005 zal in overleg met de administratie wellicht ietwat worden aangepast, zonder evenwel fundamentele wijzigingen voor de paardensector in België.

De VCP deelt die mening, maar geeft aan dat ook hier weer België verder is gegaan dan wat Europa eiste. Het is een gegeven dat ook in andere dossiers opduikt. Bv. de interpretatie van het al of niet mogen gebruiken van hengsten die niet goedgekeurd zijn door een stamboek. Daar heeft de Europese Commissie het standpunt ingenomen dat alles moet worden geregistreerd binnen het stamboek. De sector stelt vast dat voornamelijk de diensten van Landbouw grote druk zetten om dat ook in België in te voeren, en aan de stamboeken duidelijk te maken dat zij zullen moeten werken met een klasse-indeling. Terwijl men intussen nog altijd wacht op een eerste juridisch dossier om te zien of dat werkelijk zo afdwingbaar zal zijn. Het is niet eens een richtlijn voor de lidstaten. De sector wil wel meestappen in het verhaal, maar pas wanneer de wetgeving er is en als ze overal in Europa van toepassing is. De sector roept op tot alertheid, zodat België zich niet in een achtergestelde situatie laat zetten ten opzichte van andere Europese landen.

5.2.6 Gezondheidscertificaat

De vergadering heeft geen opmerkingen op de discussietekst.

De sector geeft aan dat de vroegere discriminatie tussen stamboekpaarden en niet- stamboekpaarden, voor wat betreft de toepassing van het gezondheidscertificaat, recent is weggewerkt. Dit gebeurde in een constructief overleg tussen sector, overheid en administratie: een voorbeeld van hoe de paardensector op een positieve manier betrokken kan worden bij de uitwerking van regelgeving.

Het FAVV bevestigt het knelpunt van de bilaterale akkoorden zoals verwoord in de discussietekst. Er bestaat inderdaad een akkoord tussen de Benelux-landen, maar het is niet zo evident om dat ook met alle andere Europese landen te doen. Men poogt dit wel, maar dit is niet zo eenvoudig. Als men bv. een afspraak met Frankrijk zou maken, dan zegt Engeland zijn afspraken met Frankrijk op. Er zit dus veel meer achter dan zomaar vlug een akkoord te maken. Dat neemt niet weg dat de administratie, waar eventuele mogelijkheden zich aanbieden, er optimaal gebruik van zal trachten te maken.

Het FAVV geeft mee dat zij anderzijds voor een stuk zelfbedruipend zijn. Dat verklaart onder meer de kostprijs voor het te betalen certificaat.

5.2.7 Voedselketeninformatie

Ook hier geeft de sector opnieuw aan dat uitwerking van de regelgeving in perfect overleg met de administratie verlopen is. Men is vertrokken van een zeer moeilijke vergadering met onredelijke eisen voor de sector (alles van geboorte tot slachting diende bijgehouden te worden) tot een concreet en voor de sector heel werkbaar document. De VKI zal op 1 januari 2009 van toepassing zijn, zodat het hoog tijd wordt hierover te communiceren naar de sector.

Het FAVV merkt op dat in de tekst wordt aangehaald dat elke houder van een paard zou moeten bijdragen aan het Agentschap, omdat het paard in principe een voedselproducerend dier is dat op een levensmiddelbedrijf aanwezig is. FAVV benadrukt dat zij niet zover willen gaan dat elke paardenhouder bijdrageplichtig zou zijn. Er is weliswaar geen uitzondering in de wetgeving

voorzien, maar deze wetgeving heeft in de eerste plaats betrekking op de klassieke landbouwhuisdieren. Het paard wordt hierbij niet als een klassiek landbouwhuisdier beschouwd.

5.2.8 Transport

Het FAVV geeft aan dat de discussietekst een fout bevat. Een vervoersvergunning die voor een transporteur door het Agentschap wordt afgeleverd is in principe, in tegenstelling tot wat in de discussietekst vermeld is, levenslang geldig. De vergunning voor het voertuig daarentegen is slechts voor 5 jaar geldig.

Ook hier heeft de paardensector voor wat het ontwerp KB ter vervanging van het KB van 9 juli 1999 betreft, in constructief overleg met het FAVV goed kunnen samen werken om tot een bevredigend resultaat te komen. Bedoeld wordt de uitvoering van een Europese Dierenwelzijnsverordening, met name het transport van alle gewervelde dieren. Het nieuwe KB kan pas in werking treden als er een akkoord is van alle respectieve gewesten. Het Vlaamse akkoord is reeds gekend en ingediend, maar de wetgever wacht nog steeds op het Waalse en het Brusselse akkoord. Het probleem ligt dus bij de regio's vooraleer verder te kunnen. De vergadering geeft nog aan dat het in het belang van de sector is dat dit nieuw KB er zo vlug mogelijk komt.

Tachograaf en rij- en rusttijden

De vergadering heeft geen opmerkingen op de discussietekst.

5.2.9 De pachtwet

Dit is tot op vandaag nog steeds een federale aangelegenheid. Maar mogelijk wordt de pachtwet overgeheveld naar de gewesten. De wet is alvast aan herziening toe en zit in het eerste pakket van de regionaliseringsbesprekingen.

Waarom is dit item op deze dialoogdag opgenomen? De sector geeft aan dat de pachtwet vandaag enkel op bedrijfsmatige landbouwexploitaties slaat. Er is dus zeker geen vraag van de sector om de ganse paardensector onder de pachtwet te laten vallen. Dit is niet aan de orde. Er is wel een anachronisme. De pachtwet van 1956 voorziet in de voorbereidende werken een onderscheid tussen de voor de landbouw nuttige dieren en de voor de landbouw niet-nuttige dieren. Het rijpaard was in de jaren 1950 nog niet echt aanwezig. Men maakte het onderscheid tussen het trekpaard, dat nuttig was voor de landbouw en het rijpaard (gebruikt door grondeigenaars), dat niet nuttig was voor de landbouw. Deze intussen achterhaalde redenering heeft als gevolg dat telkens wanneer het in de rechtspraak om een rijpaard handelt, het toepassingsgebied van de pachtwet uitgesloten is. Een aanpassing dringt zich op. De voorzitter geeft aan dat aan deze vraag wellicht pas gevraagd zal kunnen worden gegeven bij de overheveling naar de gewesten.

5.2.10 Verkeersreglementering

Er bestaat momenteel een zeer goed boek met als titel 'Wegcode voor ruiter en menner – Met paard en rijtuig onderweg', maar dit is een vrij complexe en moeilijk te begrijpen materie. Uit de voorbije dialoogdagen is ondertussen reeds meermaals gebleken dat de sector vragende partij is

om een vulgariserende tekst op te maken die voor iedereen begrijpbaar is. Dit actiepoint moet worden uitgewerkt in overleg met de minister die bevoegd is voor verkeer.

Bij verkeersreglementering komt automatisch ook het aspect verzekeringen naar boven. De sector is zeer sterk vragende partij om de verzekering verplicht te maken voor al wie met zijn paard op de openbare weg komt. Nu mag iedereen – verzekerd of niet – de openbare weg met zijn paard betreden. Ook menbers, die ook nog eens een koets besturen, moeten wettelijk gezien geen verzekering aanvragen om zich de openbare weg te begeven. Dit vindt de sector totaal onverantwoord.

Navema en de sector in het algemeen pleiten al jaren voor de verplichte invoering van een rijbrevet, net zoals men dat nodig heeft voor het rijden met een bromfiets. Indien dit bij paarden ook zo zou zijn, zou iedereen automatisch ook verzekerd zijn. Nu is men enkel automatisch verzekerd indien men zich aansluit bij één van de twee erkende federaties. In alle andere gevallen is dat niet zo, en hangt het al dan niet verzekerd zijn af van het eigen initiatief van de paardenhouder.

De sector heeft reeds vele jaren en meerdere malen dit aspect aangehaald, tot op vandaag zonder resultaat. Wellicht is één van de oorzaken dat het om een overlappende kwestie gaat, waar rekening moet worden gehouden met zowel landbouw (regionaal), als met verkeer (federaal), als met de verzekeringsmaatschappijen. Dat blijkt niet zo evident te zijn.

Er is ook een probleem met de verzekeringsmaatschappijen zelf. Het huidige ruiterbrevet (het A-brevet dat de kennis omvat van het paard, het omgaan met het paard, het verkeersreglement, het nemen van kleine hindernissen ...), wordt afgenomen en uitgereikt door de federaties en bestaat al jaren. Zo worden er elk jaar ongeveer 8.000 VHS-ruiterbrevetten afgeleverd. Alle ruiters die zich aansluiten bij één van de erkende federaties, zijn door de betaling van hun lidmaatschap automatisch verzekerd (verzekering lichamelijke ongevallen en burgerlijke aansprakelijkheid). Er hoeft dus op het terrein niets nieuws uitgevonden te worden. Het probleem is echter dat dit ruiterbrevet (nog steeds) niet door de verzekeringsmaatschappijen wordt erkend als een bewijs van rijvaardigheid, niettegenstaande de sector zelf daar al jaren voor pleit.

Het is voor de vergadering onduidelijk hoe de situatie in onze buurlanden is. In Nederland bestaat het wel, en is het daar verplicht een ruiterbewijs te hebben bij gebruik van wandelwegen en wandelbossen die in eigendom zijn van de Nederlandse overheid, inclusief de openbare wegen die in die respectieve gebieden gelegen zijn. De vergadering heeft echter geen weet van de situatie bij de andere omringende landen, maar ook daar zou het blijkbaar niet verplicht zijn. Evenmin is bekend wat het standpunt van Europa is.

De voorzitter waarschuwt dat het verplicht maken van een verzekering geen storm van protest mag veroorzaken bij de gebruikers en hoopt dan ook dat iedereen achter dit standpunt staat. Men wil immers vermijden dat de overheid het verwijt zou krijgen weer eens betuttelend op te treden ten opzichte van de burger. De sector geeft echter aan dat het precies diegenen zijn die weinig op de openbare weg komen (weinig ervaring en een grote kans op ongeval), beschermd zullen zijn bij de verplichte invoering van een verzekering. Het is helaas zo dat de mensen maar beseffen hoe belangrijk het is om correct verzekerd te zijn als er iets gebeurd is. Vaak is het dan te laat. De

federaties doen alvast heel wat inspanningen om iedereen hiervan te overtuigen, maar een particuliere paardenhouder kan men vandaag niet verplichten. De federaties stellen wel vast dat men wel bij hen komt aankloppen om te helpen als er iets gebeurd is.

De VLP merkt nog op dat in de huidige wetgeving een kind vanaf 12 jaar met een paard op de openbare weg mag komen als dat kind begeleid wordt door iemand van 21 jaar. De meerderjarigheid vandaag ligt echter op 18 jaar. Best wordt de wetgeving in die zin dan ook aangepast.

Trailers, aanhangwagens en het eurovignet

De vergadering heeft geen opmerkingen op de discussietekst.

5.2.11 Rendac

De vergadering heeft geen opmerkingen op deze discussietekst.

5.2.12 Belasting op de sportweddenschappen

Er wordt vanuit de paardenrensector de opmerking gemaakt dat in de discussietekst weinig terug te vinden is over de weddenschappen op de paardenwedrennen. Er wordt in de tekst geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen weddenschappen, prijskampen en wat men in het jargon 'klein spel' noemt. Dat onderscheid is echter wel belangrijk voor de paardensport, want die zit momenteel in een dip. De weddenschappen zijn vandaag een soort gordiaanse knoop geworden. Men heeft enerzijds de weddenschappen op de paardenwedrennen die in België gelopen zijn (in en buiten de hippodroom), en anderzijds deze op de buitenlandse paardenwedrennen. Er is een probleem van taxatie, maar ook van wetgeving.

Naar aanleiding van de problematiek die in het Vlaamse Parlement besproken werd, is er nu een initiatief (uitgaande van de kansspelcommissie) om de wetgeving op de weddenschappen te wijzigen. Er is een advies naar de minister van Justitie gestuurd, waarbij men dit gegeven – om redenen van coherentie – wenst te integreren in de kansspelwetgeving. Hierdoor wordt er een betere omkadering van de weddenschappen gecreëerd. Bedoeld wordt om fraude tegen te gaan en de wandel en handel van bookmakers na te gaan, die momenteel aan geen enkele controle onderworpen zijn. Ook de problematiek van wie een vergunning heeft en wie niet, en of men samenwerkt met de PMU of niet, moet worden uitgeklaard. Als er geen vertrouwen meer is in de weddenschappen, zullen de mensen niet meer wedden. Als gevolg daarvan kunnen er geen goede wedstrijden meer worden gehouden en verhuizen de paarden naar het buitenland, zoals nu al het geval is. Daardoor is er minder belangstelling, wat dan weer tot gevolg heeft dat er nog minder gespeeld wordt. Nochtans bedraagt de markt nog altijd ongeveer 12 miljard oude Belgische franken, die aan de paardensport zouden toekomen wanneer dit erkend zou worden als een sportactiviteit in plaats van een economische activiteit, zoals nu het geval is.

De VFP sluit zich aan bij de opmerkingen en het ontbreken van het item paardenwedrennen in de discussietekst. De VFP zal ter aanvulling zelf dit item uitwerken zodat dit ook in de teksten

opgenomen kan worden. De voorzitter stelt voor om de geschetste problematiek in de laatste dialoogdag 'Handel en Economie' aan bod te laten komen, inclusief de behandeling van de specifieke knelpunten.

De VLP geeft aan dat er bij wedstrijden (bv. jumping of dressuur) 15 % van het inschrijvingsgeld moet worden doorgestort aan de belastingen. Nochtans wordt op die wedstrijden niet gewed. Hoe kan dat dan? Het FOD Financiën stelt dat het hier niet om weddenschappen gaat. Fiscaal gezien is de wetgeving ruimer en heeft naast de weddenschappen, ook te maken met 'volksvermakelikheden' en het inzetten bij wedstrijden. De wetgeving is omschreven als een belasting op 'spelen' én op 'weddenschappen'. Het is een dubbele zaak die te maken heeft met inzetten. Er worden paardenwedstrijden belast waar prijzen van een bepaald bedrag worden gegeven aan de winnaar. Het zijn de bedragen die men geeft aan inzetten en aan prijzen die belast worden. Dit gebeurt zowel aan Vlaamse, als aan Brusselse en Waalse kant. Idem voor de autorally's of duivenwedstrijden waar ook geen weddenschappen op gebeuren. Maar aangezien ook daar prijzen worden gegeven, is het item 'spelen' ook hier aan de orde. De vergadering geeft aan dat het een zeer complexe materie is, die zeer moeilijk te vatten is. Op het terrein weet men het niet meer. Ook op de vergadering blijft het onduidelijk of die 15 % nu al dan niet nog betaald moet worden. Men stelt daarom voor om samen te zitten en het probleem uit te klaren door het duidelijk te omschrijven en na te gaan hoe de wetgeving nu precies moet worden gelezen en geïnterpreteerd.

De FOD Financiën geeft evenwel aan dat er alertheid nodig is omdat de taxen die hier federaal geheven worden uiteindelijk wel voor de gewesten bestemd zijn. Mogelijk zou er voor het gewest een bron van inkomsten kunnen wegvallen, waardoor het niet denkbeeldig is dat de inning tóch verplicht zou blijven. Daarbij komt nog eens dat er tussen de gewesten een verschil van taxatiepercentage is, wat de zaak er uiteraard niet op vergemakkelijkt. Zo bedraagt die in Vlaanderen 15 %, terwijl dit in Wallonië slechts 11 % is.

5.2.13 Besturen

De vergadering heeft geen opmerkingen op de discussietekst.

DIALOOGDAG 6.

Het paard in de samenleving

6 DIALOOGDAG 6. HET PAARD IN DE SAMENLEVING

6.1 Discussietekst dialoogdag: het paard in de samenleving

De mensheid heeft aan het paard een bijzondere status gegeven. Zij kende hem de titel 'edel' toe. Dat was voor geen enkele andere diersoort weggelegd. Dat is niet niets: het draagt de erkenning in zich voor de bepalende rol die het paard gehad heeft in de ontwikkeling en de vooruitgang van de wereld.

In het maatschappelijke gebeuren bestaan nog andere uitdrukkingvormen die wijzen op een bijzondere band tussen mens en paard:

- Het Belgisch trekpaard zit in onze genen. Overal waar het verschijnt oogst het spontaan respect en sympathie. 'Het paard met de brede pijpen' krijgt dadelijk een plaats in het hart van de kinderen.
- In meerdere films, boeken, en tv-series speelt een paard een vooraanstaande rol. Het is er steeds een van de hulpvaardige, betrouwbare vriend die altijd klaar staat en de mens ter hulp komt.
- Een behoorlijke groep mensen is gebeten door de 'paardenmicrobe'. Die laat hen niet meer los. Hun liefde voor het paard gaat erg ver. Kosten noch moeite worden gespaard voor het welzijn van hun geliefkoosd dier.

Er is echter ook een andere kant. Wie met paarden begaan is, stelt vast dat niet iedereen dezelfde positieve waardering heeft voor het paardengebeuren. Het paard/pony krijgt niet de plaats in de samenleving die het op basis van zijn status verdient. Waarschijnlijk is het juist wanneer gesteld wordt dat de negatieve reacties, de situaties van intolerantie, de vooroordelen niet gericht zijn naar het paard op zich, maar eerder slaan op 'veruitwendigingen' in dat omgaan van mens met paard:

- "Paarden zijn een zaak van de rijkelui. Die hoeven niet alle voordelen te hebben."
- "De paardenwereld = zwart geld en bedrog".
- "Het stof van het oefenterrein is hinderlijk, paarden/pony's op de rijweg zijn gevaarlijk".

Het paard roept emoties op, zowel 'voor' als 'tegen'. Of het paard een plaats moet krijgen in de samenleving is niet de vraag. Het gaat over welke plaats dat moet zijn, over welke bejegening gepast is en maatregelen die evenwichtig zijn. In de discussietekst worden een aantal facetten belicht die de maatschappelijke impact van het paard op het menselijke handelen met dat paard in beeld brengen en welke problemen zich daar bij manifesteren. Er komen enkele concrete thema's aan bod waar er sprake is van spanning die ontstaat tussen de paardenwereld en de ruimere samenleving.

6.1.1 Imago van de paardenhouderij

Het paard wordt algemeen, in tegenstelling tot vele andere (gedomesticeerde) diersoorten, door de mens als een edel dier beschouwd. Zo zegt men nooit zomaar 'beest' tegen een paard. Dat wil zeggen dat het een hoofd heeft en geen kop, een mond heeft en geen bek, en benen in plaats van poten. Paarden zijn schitterende dieren. Ze hebben een verfijnde communicatie, zijn bijzonder gevoelig en sociaal en hebben een sterke trouw. Een paard is groot en sterk. Het heeft een elegante bouw, een statige verschijning en is aantrekkelijk. Vandaar dat paarden steeds tot de verbeelding

van mensen hebben gesproken. Toch dwingt zijn verschijning respect af (zo is onder andere bij manifestaties vaak te zien hoe grote groepen mensen wel opzij gaan voor de paarden van de federale politie, en vaak niet voor pantserwagens). Paarden zijn non-agressief. In de paardenwereld wordt er weinig gevochten. De wet van de sterkste geldt hier meestal niet. Wel de wet van wie veiligheid brengt voor de groep en leiderscapaciteiten heeft.

Vlaanderen is samen met een aantal buurlanden hét 'paardenvolk' bij uitstek op deze wereld. Dit bewijst zich onder meer in de fokkerij- en opleidingscapaciteiten van heel wat mensen die actief zijn in de maneges, stoeterijen en fokkerijen die Vlaanderen rijk is. Met de knowhow voor het kweken, opleiden, fokken, verzorgen en verkopen van paarden staat Vlaanderen aan de wereldtop. Gezien de verkoop van toppaarden gepaard gaat met grote sommen geld, ontstaat bij het brede publiek nogal eens de indruk dat het houden van paarden een elitaire bedoening is; een rijkeluis-hobby die slechts voor enkelen bestemd is.

Toch is dit slechts het geval voor een beperkte groep. De feiten bewijzen het. Uit ramingen zouden er in Vlaanderen om en bij de 200.000 mensen actief zijn als paarden-recreanten of -sporters. Het is een zeer brede waaier die loopt over kinderen die met een pony hun eerste rijles volgen, over jongeren op manegekampen, over jong en oud die recreatief begaan zijn met het paard en de pony, tot het paard of pony als gezelschapsdier tot de gedreven sportruiter. Het is deze brede basis, deze tienduizenden mensen die dagelijks met hun paarden of pony's bezig zijn, die de kern en de 'ziel' van de Vlaamse paardenhouderij uitmaken. Deze paardenliefhebbers hebben allemaal één zaak gemeen: ze zijn gebeten door en bezeten van de paardenmicrobe. De begeestering, de passie, de verzorging van zijn of haar paard, het gezelschap van de pony, het bemoederen ervan, de vriendschap, het omgaan met de viervoeter drijft hen voort. Bij hen zit het hart en de ziel van de paardensector in Vlaanderen.

Die liefde voor het paard in Vlaanderen is gegroeid uit een rauwe wereld van de overlevingseconomie. Na de Tweede Wereldoorlog verloor het (trek)paard zijn functionaliteit door de opkomst van de motorische paardenkracht en daalde het paardenbestand drastisch. De ontwikkelingen in de traditionele landbouw en de veehouderij zorgden ervoor dat in Vlaanderen de paardenhouderij sinds de jaren 1990 opnieuw een zichtbaar sterke groei heeft gekend. Deze groei blijft gestaag toenemen. Niet alleen als nevenactiviteit op een aantal bestaande landbouwbedrijven, maar ook als autonome activiteit, in wisselende gradaties van schaal en professionaliteit.

Toch krijgen paarden en paardensport volgens de sector onvoldoende de aandacht waar ze eigenlijk recht op hebben.

In het bijzonder dient de aandacht gevestigd te worden op de wereldwijde naambekendheid die Vlaanderen en België verwerven dankzij hun paarden. Naast deze van Tia Hellebaut, was de enige gouden medaille die België op de Olympische Spelen in China in 2008 behaalde, die van het in België gefokte BWP-paard Sapphire (oorspronkelijk Safari van 't Merelnest te Sint-Gillis-Waas, Oost-Vlaanderen). Sapphire is de dochter van de beroemde hengst Darco. Ze is geboren in Vlaanderen én in Vlaanderen op een voortreffelijke wijze opgeleid door een Vlaamse paardenfokker met een ziel voor paarden. Niet minder dan 10 van de 77 deelnemers aan de Olympische jumping in China waren BWP-ers.

Darco werd postuum nummer 1 op de ranking van de dekhengsten van de WBFSH (World Breeding Federation for Sport Horses). De Belgische sportstamboeken BWP, Z en SBS treden daarmee in de voetsporen van het Belgisch Trekpaard, dat op het einde van de negentiende eeuw op alle wereldkampioenschappen voor trekpaarden met de titels ging lopen. Daaruit vloeide een handel voort die maakte dat het Belgisch Trekpaard in het interbellum het voornaamste Belgische exportproduct werd, belangrijker dan kolen en staal samen. Hoewel het economisch voor een groot stuk zijn belang heeft verloren, blijft het Belgisch Trekpaard tot op heden wereldfaam genieten. Ook nu worden onze sportpaarden wereldwijd verkocht. Maatschappelijk komt dit tot nog toe onvoldoende aan bod.

Terwijl er in de kranten vele bladzijden gespenseerd worden aan onze op de Olympische Spelen falende sporters, is het met een vergrootglas speuren naar een bericht over de topprestaties van Safari van 't Merelnest (gouden medaille) of Jos Lansink (één van de twee ruiters die in de drie kwalificatieproeven geen enkele balk naar beneden haalde). Deze topprestaties zijn zeker geen toevalligheden. Jos Lansink werd wereldkampioen Jumping in Aken, Felix Brasseur is wereldklasse in de mensport, Vlaamse drivers zijn wereldtop in de draf sport, de opleiding van onze paarden is wereldklasse, grotendeels dankzij LRV en VLP die zorgen voor een hoog niveau in de breedte. Toppaarden fokken en ze opleiden tot het hoogste niveau, is iets dat blijkbaar in onze genen zit. De vruchtbare Vlaamse grond en de lange traditie van fokken van paarden spelen hier ongetwijfeld een determinerende rol. Caesar stelde niet alleen dat de Belgen de dappersten aller Galliërs waren, maar ook roemde hij de kwaliteit van onze paarden en ruitery. Jammer genoeg krijgen de toppers van de paardensector op dit ogenblik in eigen land niet de maatschappelijke erkenning en waardering die ze verdienen. Het is dan ook een belangrijke uitdaging om de kwaliteiten van de Belgische paarden en ook van hun fokkers en gebruikers maatschappelijk meer aandacht te laten krijgen.

Waarom komt de paardensport zo weinig aan bod?

Geen enkele sport heeft zo'n enorme intensiteit, zo'n grote emotionele kracht en zo'n intrinsieke spektakelwaarde als paardensport. België heeft ruiters op topniveau, paarden met alle kwaliteiten en schitterend georganiseerde evenementen en toch komt de paardensport weinig aan bod. Er is duidelijk wat aan de hand met het imago van de sport. Paardensport in Vlaanderen heeft geen breed maatschappelijk draagvlak en geen media-uitstraling.

Paardensport heeft één opvallend nadeel. De overtuiging leeft dat paardensport niet aantrekkelijk is voor het grote publiek. Paardensport spreekt de 'doorsnee sportliefhebber' niet echt aan. Zij hebben dikwijls het idee dat paardensport geen echte sport is. Ingewijden weten dat men praat over techniek, over gevoel, over inzet, over training, kortom over sport. Maar de grote meerderheid van de doorsnee burger heeft er geen idee van hoe bv. een jumpingproef in elkaar zit. Mensen weten gewoon te weinig van paardensport af. Dat gebrek aan kennis is één van de redenen waarom paardensport zo weinig aandacht krijgt.

Om een sport voldoende aan bod te laten komen, moeten er prestaties worden geleverd, maar dat is niet voldoende. Wie die prestaties levert, is al even belangrijk. Een sport heeft nood aan helden, aan vedetten, aan ambassadeurs. Mensen die constant op het hoogste niveau presteren, maar ook voldoende mondig zijn om hun sport te verkopen aan het grote publiek (vergelijk met het tennis

in België en de prestaties van K. Clijsters en J. Henin). Vedetten bepalen voor een stuk het imago van de sport naar de buitenwereld toe. Dat fenomeen is ook in de paardensport bekend. Zo bv. staat op de Nederlandse ranglijst van populaire sporten, dressuur in de top 5. Dat is grotendeels te danken aan Anky Van Grunsven en het genaamde 'Anky-effect'. Van Grunsven weet het product 'Anky' als geen ander te verkopen. Dat is niet alleen voor haarzelf onbetaalbare publiciteit, maar ook voor de dressuursport en bij uitbreiding ook voor de hippische sport in het algemeen.

Ook diepgewortelde vooroordelen spelen een belangrijke rol. Veel buitenstaanders geloven nog steeds dat paardensport een elitaire bedoening is, wat totaal niet klopt, getuige daarvan het nog steeds stijgende aantal recreanten bij diverse clubs en verenigingen. Zo vertegenwoordigen de VLP en de LRV samen meer dan 32.000 aangesloten recreanten. Daarnaast zijn er naar schatting 175.000 niet-aangesloten recreanten en bezitten ongeveer 50.000 Belgen een paard.

6.1.2 Sociaal belang van de sector

De sector wenst vooral het pedagogische aspect van het bezig zijn met het paard als meerwaarde te onderstrepen. Duizenden kinderen en jongeren zijn één of meerdere dagen per week op één of andere manier met de pony of het paard bezig. Meer dan welke sector ook roept het bij hen verantwoordelijkheid op. Het op wedstrijd gaan en proberen te winnen is slechts een sluitstuk van een geheel. Door het intense bezig zijn met het paard of de pony, krijgt de jongere een verantwoordelijkheidsbesef ten opzichte van een levend wezen. Hij/zij ervaart het dier als een van hem/haar afhankelijk wezen. Dit houdt niet alleen het berijden van het dier in, maar ook bv. elke dag een half uur vroeger opstaan om het paard of de pony te verzorgen en te voederen, regelmatig poetsen, instrooien, ermee wandelen, materiaal en stal kuisen, enzovoort. Kortom, die interactie creëert een gevoel, een besef zijn verantwoordelijkheid te moeten opnemen. In geen enkele andere discipline of sport is een dergelijk aspect terug te vinden.

Daarnaast wordt het paard uiteraard ingezet als specifieke actor.

6.1.2.1 De inzet van het paard als therapie

'Therapeutisch paardrijden' wordt over het algemeen gebruikt als overkoepelende term voor alle werkvormen, waarbij gebruikgemaakt wordt van het paard om de levenskwaliteit van personen met een handicap te verbeteren. Therapeutisch paardrijden is internationaal de term die gebruikt wordt voor alles wat paardrijden betreft voor personen met een beperking. Daaronder vallen zowel de therapeutische toepassingen als het aangepast paardrijden voor personen met een handicap. Internationaal wordt dit vertegenwoordigd door het FRDI (The Federation of Riding for the Disabled International A.I.S.B.L. of La Fédération Internationale d'Équitation Thérapeutique). Zij richten om de drie jaar een internationaal congres in voor alle disciplines.

Equine Assisted Therapy (EAT) beperkt zich tot het *therapeutisch of psychosociaal* werken met het paard als medium en onderscheidt zich van het aangepast - recreatief of sportief - paardrijden voor personen met een beperking. Het paard en paardrijden is in EAT een middel, en niet het doel van de activiteit.

Bij EAT gaat het om doelgericht handelen – op verschillende terreinen en op regelmatige basis – door professionele werkers in de gezondheids- en welzijnszorg met het paard als medium.

EAT is een *holistisch* gebeuren waarbij zowel fysieke, cognitieve en emotionele componenten aan bod komen en waar het accent kan gelegd worden op verschillende aspecten afhankelijk van het toepassingsgebied:

Hippotherapie³² is een therapie, waarbij binnen de gezondheidszorg, en dit zowel voor de lichamelijke als de geestelijke gezondheid, het paard in de hulpverlening ingeschakeld wordt. Hierbij zijn (para)medisch opgeleide therapeuten verantwoordelijk voor de uitvoering ervan.

- **Op het fysieke vlak** worden het paard en zijn bewegingen gebruikt om de motoriek te stimuleren en te faciliteren. De unieke en niet na te bootsen driedimensionale bewegingen van de paardenrug - welke analoog zijn aan het menselijk stappatroom – en de rijzit beïnvloeden de spieronus, de rompoprichting en rompstabiliteit, de evenwichtreacties en de houding van de berijder die op de bewegingen reageert en respondeert. Hierbij wordt het paard meestal in stap geleid door een begeleider, naast de therapeut die de bewegingen van de berijder op het paard permanent begeleidt en evalueert (kinesitherapie op het paard).
- **Op het psychomotorische vlak** worden de zintuigen en de perceptie gestimuleerd, waardoor ontwikkelingsgericht kan gewerkt worden bij personen met een verstandelijke beperking, met ontwikkelingsretardatie en ontwikkelingsstoornissen en dit op een functionele manier. Het paard wordt gebruikt als stimulator, motivator en activator. Hierbij kan het paard geleid of zelf gestuurd worden. Oefeningen naast, met en op het paard zijn mogelijk (psychomotorische therapie met en op het paard).
- **Op het geestelijke vlak** ligt het accent op belevingsfactoren en wordt intrapsychische therapie verstrekt aan cliënten met psychische of psychiatrische problemen waarbij emotionele en sociale componenten belangrijk zijn. Hierbij is het contact en de omgang met het paard even belangrijk als het berijden van het paard. Er kan ook uitsluitend naast de paarden gewerkt worden, individueel of in groep.

Orthopedagogisch paardrijden, waarbij orthopedagogisch gewerkt wordt op educatief en op psychosociaal vlak. Doelgroepen zijn kinderen en volwassenen, met een verstandelijke beperking, ontwikkelingsstoornissen, gedragsstoornissen of met een psychosociale problematiek.

In tegenstelling tot de codes die de relaties tussen mensen regelen, is het contact met het paard in de eerste plaats intuïtief. Sommige mensen die er niet in slagen om normale relaties te hebben met hun omgeving, slagen er wel in om te communiceren met hun paard. Op die manier krijgen ze meer inzicht in hun omgeving, gaan ze initiatieven nemen en proberen ze zelf de dialoog aan te gaan, iets waar ze in het dagelijks leven de grootste moeite mee hebben. Karaktergestoorde kinderen leren dankzij het paardrijden ook hun reacties beter te beheersen en krijgen hierdoor tegelijk meer zelfvertrouwen.

³² Hippotherapie is afgeleid van het Grieks Hippos en Equithérapie is afgeleid van het Latijn Equus. Beide betekenen 'therapie met de hulp van het paard'. Hierbij vertrekt men vanuit het probleem van de cliënt en wordt er doelgericht en therapeutisch gewerkt om dit te verbeteren.

De functie van het paard is niet echt gekoppeld aan het 'paardrijden' op zich zoals het zitten in het zadel en het paard besturen. De cliënten komen immers niet om 'paard te rijden', maar wel om samen met het paard aan een probleemstelling te werken die veel ruimer is dan het paardrijden. De omgang met het paard in al zijn facetten, zoals het poetsen van het paard, het afhalen van het paard uit de weide, het omgaan met het paard in de piste zonder dat de cliënt het paard berijdt, horen daar ook bij.

Knelpunten

EAT/Hippotherapie gaat reeds door in diverse instellingen in Vlaanderen, hetzij in een manege binnen de instelling zelf, hetzij in een privémanege in de buurt waar ze regelmatig en op vaste tijden terecht kunnen. Meestal wordt dit begeleid door personeel van de instelling zelf, al dan niet door hiervoor opgeleide therapeuten. Hier en daar werken ook reeds enkele therapeuten privé met één of andere vorm van EAT.

De term 'hippotherapie' wordt echter vaak ten onrechte aangewend voor aangepast paardrijden of paardrijden voor personen met een beperking. Het 'paardrijden voor personen met een handicap' is vanzelfsprekend een heilzame activiteit, maar kan niet gezien worden als een therapie. Het accent ligt immers niet op het werken aan een probleem, maar wel op het recreatieve en sportieve aspect. Vaak wordt dit dan ook niet met de nodige deskundigheid ondersteund. Daarom zou het goed zijn dat er een soort 'erkenning' komt voor hippotherapie, waarbij aan bepaalde voorwaarden moet voldaan worden om dit verantwoord toe te passen. Zoals bijvoorbeeld verworven competenties of een erkende opleiding volgen, een geschikte infrastructuur en voldoende veiligheid bieden, over de geschikte en specifiek hiervoor opgeleide paarden beschikken, voldoende begeleiders voorzien, ethisch verantwoord werken ...

Sinds 2005 bestaat er een postgraduaat opleiding EAT aan de Arteveldehogeschool in Gent die houders van een diploma in de gezondheidszorg en welzijnzorg kunnen volgen. Het getuigschrift EAT wordt gekoppeld aan het eerder behaalde diploma.

Deze erkenning zou dan ook kunnen gekoppeld worden aan de terugbetaling van deze EAT-sessies. Momenteel voorzien bepaalde mutualiteiten een vergoeding (beperkt tot maximum 60 € per jaar).

Er is echter geen sprake van een echte terugbetaling daar bijvoorbeeld het RIZIV hippotherapie nog steeds niet erkent als een kinesitherapeutische behandeling met terugbetaling.

Er zou ook beroep moeten kunnen gedaan worden op de steun van een beroepsverzekering bij het uitoefenen van hippotherapie.

De huidige situatie is zo dat hippotherapie nog vaak onder de noemer 'liefdadigheid' valt en aangewezen is op giften van service clubs, activiteiten ingericht door lokale vzw's, vrijwilligerswerk en veel persoonlijke inzet zonder een echte verloning van de hippotherapie of vergoeding van de reële onkosten.

6.1.2.2 Paardrijden voor personen met een handicap

Bij **recreatief en sportief paardrijden** voor personen met een handicap komen rijtechnische aspecten aan bod, eventueel aangepast aan de individuele handicap van de ruiter. Dit vereist hulp van specifiek opgeleide en ervaren instructeurs paardrijden.

Het recreatief en sportief paardrijden voor personen met een handicap valt onder de organisatie van de Vlaamse Liga Gehandicaptensport (VLG) en de Vlaamse Liga Paardensport (VLP). BLOSO en de Vlaamse Trainersschool (VTS) bieden een trainersopleiding aan voor het 'Begeleiden van ruiters met een handicap'.

Ook de Landelijke Ruitervereniging (LRV) heeft samen met de VLG een werking 'Paardrijden voor personen met een handicap'.

Een aantal maneges heeft reeds inspanningen gedaan om de toegankelijkheid voor personen met een beperking te verbeteren, en aanpassingen aan te bieden die het paardrijden ook voor hen mogelijk maakt.

Dit opleggen aan alle maneges is niet realistisch, gezien de kostprijs van dergelijke aanpassingen hoog is en de vraag hiervoor eerder relatief beperkt is.

Wel kan gestreefd worden naar een goede geografische spreiding van aangepaste maneges die de mogelijkheid bieden tot paardrijden voor personen met een handicap, en deze daarin te ondersteunen. Een goed voorbeeld is de samenwerking tussen VLP en VLG en geselecteerde clubs in Oost-Vlaanderen (8), West-Vlaanderen (8), Limburg (3), Vlaams Brabant (2) en Antwerpen (1).

6.1.2.3 Zorgboerderijen

Overall ter wereld zijn er initiatieven waarbij zorg en landbouw worden samengebracht. Ook in Vlaanderen zijn er bestaande zorgboerderijen, zowel binnen de zorgsector (instellingsboerderijen) als binnen de landbouwsector. Een zorgboerderij is een agrarisch bedrijf dat ruimte biedt aan mensen die hulp, zorg of begeleiding nodig hebben. Landbouw en zorg worden in heel verschillende verhoudingen gecombineerd in een zorgboerderij. Zorglandbouwers kiezen bewust voor deze combinatie. Hun werkaanbod en begeleiding sluiten aan bij wat een zorgvrager wil en kan. Zorglandbouwers zijn betrokken bij de maatschappij en leveren een positieve bijdrage aan het imago van de agrarische sector.

Zorgboerderijen bieden een alternatief voor mensen die nu vaak, langdurig, van de 'standaardvormen' van zorg afhankelijk zijn. Zorgvragers die op zorgboerderijen terecht kunnen, zijn mensen met een lichamelijke of verstandelijke handicap, psychiatrisch patiënten, maar ook moeilijk opvoedbare jongeren, langdurig werklozen, (ex-)verslaafden of (ex-)gedetineerden. Er zijn zelfs zorgboerderijen voor 'gestreste managers' en mensen met een *burnout*. De doelgroep van zorgboerderijen is als het ware onbeperkt; een zorgboerderij kan een belangrijke meerwaarde betekenen voor elke persoon die zorgbehoevend is. Voor veel zorgvragers betekent het werken op een boerderij een belangrijke stap naar herintreding in de maatschappij. Het bevordert bovendien de zelfstandigheid en sociale zelfredzaamheid. Werken en soms ook wonen in een agrarische setting heeft een specifieke meerwaarde. Enerzijds heeft het landbouwwerk een 'natuurlijk' therapeutisch effect (een positieve invloed op de relatie met anderen uit zijn/haar omgeving), anderzijds introduceert de inzet in de bedrijfsvoering een duidelijke werkstructuur.

Terwijl in de equithérapie het heilzame effect van het paard zelf (en zijn mogelijkheid om gedrag te spiegelen) centraal staat, is een zorgboerderij eerder een groepsgebeuren in het contact met verschillende dieren en situaties. Niettemin lijkt de zorgboerderij zeker een aanvullende manier van werken.

Vlaanderen heeft een lange traditie in het opnemen van een of andere vorm van zorg op het landbouwbedrijf. Een halve eeuw geleden was er op een groot gedeelte van de landbouwbedrijven een zorgvrager aanwezig die in de schoot van het landbouwbedrijf werd opgenomen en daar geborgenheid en arbeidsvreugde kon vinden. Onder meer door de intensivering, de doorgedreven specialisatie en mechanisatie is deze traditionele taak van de landbouw stilaan verdwenen. Een groot gedeelte van de arbeidstaken kan de zorgvrager immers niet meer uitvoeren. In deze huidige context kan de landbouwer deze taak niet meer opnemen, tenzij uit idealisme. Het landbouwbedrijf is immers een economische activiteit waar de landbouwer een meer dan fulltime taak heeft met het bedrijfsmanagement en de uitvoering van de landbouwwerkzaamheden. Om de landbouwers die deze diversificatieactiviteit uitbouwen te ondersteunen in hun voortrekkersrol, werd een subsidieregeling uitgewerkt. Vanaf 1 december 2005 kunnen land- en tuinbouwers een subsidie krijgen voor het opnemen van de zorgfunctie op hun bedrijf.

Het concept zorgboerderij in Vlaanderen is goed ontwikkeld en geïntegreerd. Het aantal land- en tuinbouwers die zorg opnemen als bijtaak in hun bedrijfsvoering, is nog steeds in stijgende lijn. Momenteel zijn er al 295 land- of tuinbouwbedrijven door de Vlaamse overheid erkend als zorgboerderij. Het budget dat in het kader hiervan jaarlijks aan subsidie wordt uitgekeerd, bedraagt bij benadering 900.000 euro.

Alle informatie met betrekking tot het verstrekken van zorg op land- en tuinbouwbedrijven, en de modaliteiten van de subsidiereglementering, is te vinden op de link: <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=81>

6.1.2.4 Paardenkampen en plattelandsklassen

Zie dialoogdag 'Toerisme en recreatie'.

6.1.2.5 Het Belgisch Trekpaard in natuurgebieden

In het buitenland gebeurt de begrazing in natuurgebieden met autochtone paardenrassen, zoals in Nederland met het trekpaard. Het Belgisch Trekpaard is daar uitstekend toe geschikt, zowel dankzij zijn robuuste gesteldheid, die perfect aangepast is aan ons klimaat, als door zijn graaswijze, zijn voedselbehoefte en zijn zachtaardige karakter.

Tot op heden gebeurde de begrazing in Vlaamse natuurgebieden door uitheemse diersoorten, die hiervoor veel minder geschikt zijn dan het Belgisch Trekpaard, en zelfs gevaarlijk zijn voor bezoekers. Vandaar de vraag om het Belgisch Trekpaard een vaste plaats te geven als begrazer in deze natuurgebieden.

Minister-president Kris Peeters heeft contact opgenomen met het Agentschap Natuur en Bos (ANB) dat bevoegd is voor deze materie. Het ANB heeft laten weten (schrijven van 13 juni 2008) dat begrazing door het Belgisch Trekpaard mogelijk zal worden gemaakt en dat zij bij hun begrazingsbeheer hiermee rekening zullen houden.

6.1.3 Inpassing in het landschap

De paardenhouderij heeft de afgelopen jaren een zeer sterke ontwikkeling doorgemaakt. Deze sterke groei is ook in het landschap duidelijk zichtbaar. Daarom wordt er vaak over ‘verpaarding’ (horsification), ‘verrommeling’ of ‘verlinting’ van het landschap gesproken als men over de negatieve kanten van deze ontwikkeling spreekt. Niet zozeer de toename van het aantal paarden wordt negatief gewaardeerd, als wel de impact van bijbehorende voorzieningen. Voorbeelden zijn oefenterreinen (paardenbakken), lichtmasten, weilandjes met witte linten, containers als schuilhok of andersoortige bouwwerken die als stal moeten dienen. Dergelijke wildgroei in de paardenhouderij roept steeds meer maatschappelijke weerstand op. Gelijktijdig wordt de paardenhouderij vaak opgevoerd als een nieuwe economische drager voor het platteland. Het past binnen de gedachte van de terugtrekkende landbouw en de transformatie van het agrarische productielandschap naar een consumptielandschap, waarin toeristisch- recreatieve behoeften steeds zwaarder gaan wegen. Als daarbij wordt ingezet op een groene omgeving – als visitekaartje van de paardenhouder – dan kan de paardenhouderij het landschap juist helpen versterken.

In Vlaanderen zijn naar schatting ongeveer 200.000 personen, beroepsmatig en/of professioneel, actief bezig met paarden. Het aantal paarden in Vlaanderen wordt minstens op 120.000 geschat. Deze paarden worden gehouden op heel verschillende typen bedrijven, zowel bij professionelen (maneges, fokkerijen, hengstenhouderijen, paardenmelkerijen ...), bij landbouwers die door het ontwikkelen van een pensionstalling neveninkomsten pogen te generen, alsook bij duizenden (hobby)particulieren.

De paardensector wordt professioneler. Dit betekent dat de paardensector meer kan en wil investeren. Vroeger was een oefenterrein voldoende voor een paardenhouderij om paarden te trainen, tegenwoordig worden steeds meer en vaker rijhallen gebouwd, (overdekte) stap- en trainingsmolens gerealiseerd en vrachtwagens aangeschaft. Meer en meer wordt er door professionele ondernemers aandacht besteed aan ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke inpassing.

Daarnaast valt op dat steeds meer mensen in de gelegenheid komen om hobbymatig paarden te houden. Belangrijk om te constateren, is dat deze hobbymatige houders – de burgers met één of enkele paarden – verreweg de grootste groep vormen. Dit betekent dat op kleinere schaal faciliteiten voor de paardensport en -fokkerij worden gerealiseerd. Juist deze groep mensen heeft soms niet het kapitaal om hun hobbymatige paardenhouderij adequaat in te richten. Linten, kuilplastic, vangrails, bouwvallige schuilhokken, diverse vormen van afrastering verrommelen soms het beeld. Dit heeft vaak meer te maken met onwetendheid dan met onwil. Uiteraard zijn er ook voorbeelden van hobbymatige paardenhouders die met gevoel voor het landschap waarin ze wonen, hun paardenhouderij wél landschappelijk hebben ingepast.

Bij het bouwen van een stal of de aanleg van een (overdekte) rijpiste is de regelgeving op het gebied van ruimtelijke ordening en de milieuwetgeving aan de orde. Het is de bevoegde vergun-

ningverlenende overheid (College van Burgemeester en Schepenen of de Deputatie) die hierbij zal nagaan of de aanvraag al dan niet kan worden vergund (zie dialoogdag ruimtelijke ordening en vergunningen). In alle gevallen wegen de mogelijkheden voor een goede landschappelijke inpassing zwaar mee in de beoordeling van vergunningsaanvragen.

Wat kan als storend overkomen?

- In tegenstelling tot runderen mogen paarden minder intensief grazen op weilanden omdat teveel gras kan leiden tot vetzucht, hoefbevangenheid en kolieken. Als gevolg hiervan richten paardeneigenaars kleinere weides in, laten paarden korte tijd beweiden of plaatsen de paarden een deel van de tijd in bv. een paddock. Hierdoor wordt de landschappelijke verkaveling vaak verkleind en ontstaan er veel kleine weideoppervlakten. Weiden worden op heel diverse manieren afgezoomd:

- houten omheiningen (hekwerk);
- betonen (witte) omheiningen;
- metalen geplastificeerde afsluitingen;
- wit stroomkoord;
- (slaphangend) wit, bruin of groen (breed) schriklint;
- metalen vangrails;
- schrikdraad;
- metalen staaldraad;
- ...

Veel van die materialen trekken de aandacht en doorbreken de landschappelijke samenhang. Nochtans is niet alleen voor de eigenaar, maar ook voor de paarden een natuurlijke omgeving aantrekkelijk. Paarden zijn immers vluchtdieren. Zij voelen zich op hun gemak in een omgeving die rust en beschutting biedt. Onder een boom, bij een houtwal of houtsingel vinden de dieren schaduw bij zeer warme omstandigheden of is er schuilgelegenheid tegen wind, regen of kou. Een heg is een prachtige natuurlijke afscheiding, maar om echt als veekering te dienen onvoldoende. Bijgevolg zal er een hekwerk of afrastering (liefst verborgen in het groen) langs moeten staan.

- Paarden hebben beschutting nodig tegen extreme weersomstandigheden. Schuilhokken in weilanden zijn soms minder storend als ze van hout gemaakt zijn. Vaak zijn het echter met verschillende materialen (metalen golfplaten, hout, betonplaten ...) in elkaar getimmerde stalletjes en slecht onderhouden hokken die een rommelige indruk nalaten. Afgedankte containers of vrachtruimten van vroeger gebruikte vrachtwagens fungeren soms ook als schuiloord, maar zijn meestal weinig inpasbaar in het landschap.

Naast (schuil)stallen kunnen (solitaire) bomen, hagen en houtsingels eveneens beschutting bieden.

- Kleine bouwwerken, zoals metalen stapmolens, kunnen soms storend zijn in het landschap en vallen sterk op, zeker als zij vooraan op de kavel geplaatst zijn. De omtrek bestaat soms uit witte linten, maar ook houten omheiningen komen frequent voor. Ook de afbakening van oefenter-

reinen en paddocks valt vaak op door hoge omheiningen, vooral wanneer deze niet van hout zijn, maar van metaal of rubber band. Een natuurlijke afscheiding (heg, haag ...) kan hier soms wonderen doen.

- Verlichting komt bij particulieren weinig voor, maar wel bij pensionstallen en maneges. Verlichting ontsiert en verstoort het nachtelijke leven van veel dieren en insecten. Het is daarom beter om alleen verlichting aan te zetten wanneer er gereden wordt, en de verlichting zo te richten dat alleen het oefenterrein verlicht is en niet de hele omgeving

- Ook het gebruik van drinkbakken in weiden verdient de nodige aandacht. Halve plastic tonnen in allerlei kleuren en vormen of een badkuip als drinkplaats zijn geen uitzondering en kunnen storend overkomen.

- Ook buiten gestapelde gesealde hooibalen verdienen de nodige aandacht. Door er een (goed vastgemaakt) zeil over te spannen, geeft dit een nette indruk en helpt het tevens tegen het stukpikken van het plastic door bv. kraaien.

Met een uitgekiende beplanting of aanleg van een talud kan men veel aan het zicht ontnemen en alles beter laten inpassen in de omgeving. Bovendien biedt het een vriendelijker uitzicht. Het is belangrijk dat bij het opstellen van het inplantingsplan, de mestvaalt, de ruwvoerders en het stallen van trailers voldoende aandacht krijgen. Een inplanting achter het erf kan soms ongenoegen voorkomen en vergoot bovendien de kans op goedkeuring.

6.1.3.1 Wat is voorzien in Vlaanderen?

In Vlaanderen zijn geen specifieke overheidsprojecten of handleidingen opgesteld voor de inpassing van paardenhouderijen in het landschap. Toch zijn er initiatieven rond landschapsbeheer die opportuniteiten bieden, maar waarvan de paardensector nog te weinig gebruikt maakt of niet op de hoogte is.

6.1.3.1.1 Landschapsintegratie

De provincie helpt op verschillende manieren mee aan de inpassing van stallen en loodsen in het landschap.

Een **erfbeplantingsplan** beschrijft hoe bedrijfsgebouwen met behulp van aanplantingen kunnen worden ingekleed. Dit plan besteedt ook aandacht aan het binnenerf en de bedrijfsinkom. Een erfbeplantingsplan bestaat uit een planbeschrijving en een plantenlijst, en wordt opgesteld in overleg met de betrokkene. Zonder akkoord van de betrokkene wordt niet verder gewerkt. In het kader van erfbeplanting is het tekenen van het plan (inclusief bedrijfsbezoek) steeds gratis. De boer staat zelf in voor de aankoop en aanplanting van het materiaal. Erfbeplanting zelf is het inkleden van een boerderij of landelijke woning met groenvoorzieningen die in het landschap passen. Het plantgoed kan bestaan uit een haag, traditionele sierbomen, hoogstammige fruitbomen of een houtkant. Bij het opstellen van een soortenlijst wordt het streekeigen of traditioneel karakter van het plantgoed als leidraad gebruikt. Men beoogt immers vooral een harmonie van de bedrijfsgebouwen met de omgeving en is bijgevolg sterk gericht op het visuele aspect.

Een **landschapsbedrijfsplan** is een gratis plan opgemaakt door een landschapsarchitect voor een landbouwbedrijf. De plannen worden gemaakt op maat van een landbouwbedrijf en de specifieke bedrijfsvoering en in nauw overleg met de landbouwer. In het plan worden zowel de beplantingen bij de bedrijfsgebouwen, als de beplantingen op verder gelegen gronden bekeken. Het plan vormt de basis voor inrichting en beheer.

Het plan omvat aanplantingen bij bedrijfsgebouwen, rondom het erf, langs de toegang van het bedrijf ... Daarbij wordt maximaal rekening gehouden met de huidige en de toekomstige bedrijfsvoering.

Zo komt de verzorging van de toegang naar de woning of de beplanting van de bedrijfstoegang aan bod. Daarnaast wordt bijzondere aandacht besteed aan beplanting bij bedrijfsgebouwen. Indien mogelijk worden in het plan ook voorstellen onderzocht zoals de aanplant van fruitbomen, de aanleg van een poel voor het vee of de inrichting van oeverhoekjes. Maar ook gronden verder van de bedrijfsgebouwen kunnen in het plan worden opgenomen. Daarbij worden de mogelijkheden voor de aanleg en het onderhoud van de kleine landschapselementen (KLE's) in het omringende landschap bekeken (knotbomen, meidoornhagen, solitaire bomen ...).

De provincies kunnen ook advies geven op het gebied van agrarische architectuur. Dit houdt in dat functionele stallen of loodsen worden ontworpen met respect voor het karakter van de hoeve (onder andere de bestaande gebouwen) en met goede integratie in het omliggende landschap. Bij agrarische architectuur wordt aandacht geschonken aan de eisen en aan de vormgeving, de afmetingen en het materiaal- en kleurgebruik van de te bouwen of te renoveren stallen of loodsen. Functionaliteit en esthetische meerwaarde worden gecombineerd.

Navraag bij de provincie leert dat het momenteel gangbaar is dat in het kader van de verguningsprocedure vooraf een 'omgevingsadvies' gevraagd wordt door een aantal gemeenten. Deze adviezen zijn maatwerk en gebeuren steeds in overleg met de eigenaar en na een plaatsbezoek. Sommige gemeenten laten bovendien geen dossier meer vertrekken naar stedenbouw zonder dit omgevingsadvies vanuit de provincie. Het gaat dan vooral om gemeenten die meer te maken hebben met agrarische inplantingen. In deze adviezen zijn 'landelijkheid, duurzaamheid en authenticiteit' van het agrarisch gebied belangrijk. Het mag niet de bedoeling zijn een residentieel karakter na te streven. Vermits het advies in een aantal gevallen gekoppeld wordt aan de vergunning, legt dit meer druk op de eigenaar. Doordat de provincie, nog voor de werken starten, contact heeft met de eigenaars, kan nog sturend worden gewerkt en kunnen bepaalde zaken worden voorkomen (bv. soort afrasteringen, ruimte laten voor structureel groen ...).

De provincie richt zich tot de traditionele land- en tuinbouwers, maar ook de para-agrarische bedrijven (onder andere paardenhouderij) en de nieuwe boerderijeigenaars die in toenemende mate het buitengebied mee bepalen, komen in aanmerking. In een aantal gevallen worden de omgevingsadviezen uitgevoerd in samenwerking met de regionale landschappen (nieuwe tendens).

Richtlijnen op het vlak van landschapsintegratie in het agrarisch gebied die in het advies vermeld worden zijn:

- Er moet rekening worden gehouden met het karakter van het gebied (bv. open of gesloten landschap) en de soorten die er spontaan voorkomen.

- Omwille van de impact op de omgeving wordt 'in de nabijheid van de agrarische gebouwen' gekozen voor groenelementen die structuur geven. Dit zijn hagen, inlandse bomen, fruitbomen, inheemse groenbuffers ...
- Bepanting moet voor een overgang zorgen van de gebouwen naar het omringende landschap. Daarom wordt gekozen voor streekeigen soorten. Gecultiveerde soorten zijn te vermijden.
- Bij een uitbating hoort een onderhoudsvriendelijke bepanting.
- Er moet aandacht zijn voor een logische bedrijfsordening, brandveiligheid, efficiëntie en bepanting die niet hinderlijk is voor een optimale bedrijfsvoering.
- Er moet met het nodige respect worden omgegaan met de omringende ruimte. Het is niet de bedoeling te streven naar een residentieel karakter.
- Omheiningen zijn best zo discreet mogelijk; opzichtige afrasteringen passen niet binnen het agrarische gebied.

⇒ **Ervaring van de provincie Limburg³³ met paardenhouderijen:**

- Het aantal aanvragen neemt toe, voornamelijk in de Kempen. Het soort aanvragen is gevarieerd, gaande van (top)ruiters, veerartsenpraktijken in functie van paardenhouderij, liefhebbers-hobbyisten die bv. een schuilhok wensen en een weide willen omkaderen, meer gegoede personen die een eigendom verworven hebben en rijhal/stallingen wensen te zetten, eigenaars die aan therapie willen gaan doen met behulp van paarden (nieuwe ontwikkeling) ...
- Men staat open voor omgevingsadvies en wil hier ruimte voor vrijhouden (in tegenstelling tot de traditionele landbouw waarbij iedere m² belangrijk is - hoewel dit verbeterd is de laatste jaren en afhankelijk is van de sector).
- Over het soort afrasteringen moet worden nagedacht; hoge geplastificeerde omheiningen passen niet in het agrarisch gebied.
- Paarden zijn gevoelige dieren, de keuze van de juiste boom- en struiksoorten is belangrijk omdat veel boomsoorten giftig zijn.
- De paardenhouderij is zeer heterogeen en telt vele facetten.

⇒ **Ervaring van de provincie West-Vlaanderen³⁴ met paardenhouderijen:**

- Voor wat betreft paardenhouderijen heeft provincie enkel ervaring met bedrijfsbepanting (erfbepantingen) in het kader van een aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning.
- Land- en tuinbouwers krijgen gratis advies. Wanneer de paardenhouderij een beroepstak is (geen hobbyboer), kan men ook rekenen op gratis advisering bedrijfsintegratie (bepanting en architectuur). Subsidies voor de aanplant zelf worden door de gemeenten gegeven (of beheer-overeenkomsten via de Vlaamse Landmaatschappij). Wanneer het bedrijf in een aandachtszone van de provincie ligt en men wil ook landschappelijke bepanting, dan kan men (zoals andere landbouwers) in aanmerking komen voor een landschapsbedrijfsplan. Hierbij wordt het plan en de aanplant gratis verleend.

³³ Bron: Mevr. Nicole Vreys, tuin- en landschapsarchitecte, provincie Limburg.

³⁴ Bron: Mevr. Kathleen Storme, dienst bedrijfsintegratie van het POVLT van de provincie West-Vlaanderen.

⇒ Ervaring van de provincie Antwerpen³⁵ met paardenhouderijen:

De provincie heeft geen ervaring met aanvragen voor erfbeplantingen van paardenhouderijen. Er wordt op vrijwillige basis gewerkt, maar paardenhouderijen hebben zich nog geen kandidaat gesteld. Er is in 2008 nochtans een subsidie voorzien van € 400, met een maximum van tien aanvragen per jaar. De provincie verstrekt ook een gratis advies bij opmaak van het erfbeplantingsplan.

Verder stelt de provincie dat de toename van het aantal recreatieve paardenhouders een invloed heeft op de kwaliteit van landschap en natuur (platteland). Momenteel heeft de recreatieve paardenhouderij eerder een negatieve connotatie omwille van de huidige ruimtelijke evoluties: stallen, afzetlinten (wit is zeer dominant), hoge weidepalen, percelen worden onderverdeeld in kleinere weides, pistes, springbalken, plastic balen (meestal wit), verdwijnen van waardevolle landbouwpercelen. Dit leidt tot verrommeling van het landschap, zeker nu steeds meer mensen het zich kunnen permitteren om (een) paard(en) aan te schaffen. Dit heeft op haar beurt een invloed op de perceelstructuur en de leesbaarheid van het landschap:

- Percelen worden verdeeld in kleinere percelen.
- Eén of meerdere stallen op de kleinere percelen.
- Paardenweides zijn visueel minder aantrekkelijk dan akkers of grasweides voor koeien. De beweiding, het grondgebruik en de inrichting van het terrein zijn vaak eenzijdig. Door een slecht beheer steekt vaak Jacobskruiskruid de kop op (dat dan twee- of driejaarlijks met herbiciden wordt bespoten).
- Opvallende afzetlinten hinderen het zicht.
- Niet-ecologisch onderhoud van de weides; sproeien tegen tweezaadlobbigen, sterven van bomen omdat de paarden aan de schors vreten, bodemverontreiniging door de hoge doses ontwormingsmiddelen.

Een dergelijke perceelsstructuur is bovendien in tegenspraak met zuinig ruimtegebruik. In een tijd waar schaarste van grond heerst, verliezen gronden hun primaire functie (natuur of landbouw) door de toegenomen vrije tijd en welvaart. Waar eens koeien graasden, staan nu paarden in de wei. De provincie pleit voor een verbreding van de landbouw. Landbouwers houden paarden in opdracht van particulieren. Zij hebben hiervoor de ruimte, en de stallen sluiten mooi aan bij de bedrijfsgebouwen. Een integratie in het landschap is noodzakelijk, maar dit hoeft niet per se via beperkingen en reglementen; het kan ook via ontwerpen.

⇒ Ervaring van de provincie Oost-Vlaanderen³⁶ met paardenhouderijen:

In relatie tot de paardenhouderij heeft de provincie, net zoals West-Vlaanderen, enkel ervaring met erfbeplantingen bij aanvragen tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning.

Om de land- of tuinbouwers te adviseren bij de beplanting heeft de dienst Land- en Tuinbouw enkele deskundigen in dienst. Wanneer de bedrijfsleider dit wenst, brengen zij een bezoek aan het bedrijf waar dan in samenspraak met de bedrijfsleider alle gegevens worden genoteerd die nodig

³⁵ Bron: Dhr. Kristof Verrelst, Provinciebedrijf "Hooibeekhoeve" – provincie Antwerpen.

³⁶ Bron: Dhr. Filip De Smet, Provinciale Landbouwkamer – provincie Oost-Vlaanderen.

zijn voor een verzorgde aanplant. Met deze gegevens wordt dan op de dienst een plan uitgetekend, voorzien van duidelijke planbeschrijving en plantenlijst. Dit geheel wordt aan de bedrijfsleider terugbezorgd. Hij kan dan op zijn beurt de geadviseerde aanplanting uitvoeren. Alle initiatieven van de dienst (planopmaak, bezoek ...) worden kosteloos uitgevoerd.

Iedere land- of tuinbouwer in de provincie Oost-Vlaanderen kan een subsidie krijgen voor het beplanten van zijn erf. De tussenkomst wordt versterkt door de Provinciale Landbouwkamer. Ze bedraagt 75 % van de aankooprijks van de planten, met een maximum van € 250 per bedrijf. Deze subsidie kan worden bekomen na de aanplant van de beplanting op het erf en opnieuw worden aangevraagd na een termijn van 10 jaar.

6.1.3.1.2 Beheerovereenkomsten

Beheerovereenkomsten zijn een maatregel van As 2 van het PDPO II 2007-2013. Een beheerovereenkomst (BO) is een overeenkomst die een landbouwer uit eigen beweging kan sluiten met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Iedere landbouwer die gekend is en een verzamel-aanvraag indient bij het Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV) kan een BO sluiten. Sinds 2007 bestaat er voor de uitvoering van zowel het meststoffen- als het landbouwbeleid een gemeenschappelijke, eenduidige identificatie voor landbouwers, exploitaties en landbouwgronden. Landbouwers die geïdentificeerd zijn bij ALV beschikken over een landbouwnummer en vullen jaarlijks de verzamel-aanvraag in. Het ALV bezorgt deze gegevens aan de VLM, die ze op haar beurt gebruikt om een BO af te sluiten.

Sinds 1 januari 2000 kunnen landbouwers een BO afsluiten. Hiermee engageren ze zich om gedurende een periode van ten minste vijf jaar (startend op 1 januari) een deel van hun bedrijf natuurvriendelijk te beheren. In ruil voor het naleven van bepaalde voorwaarden krijgen ze jaarlijks een vergoeding. De maatregelen worden gefinancierd door de Vlaamse overheid en Europa.

Relevant voor paardenhouderijen kunnen de aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen zijn. Deze beheerpakketten hebben tot doel heggen, hagen, houtkanten of houtwallen en poelen in stand te houden, nieuwe bomen en struiken aan te planten of nieuwe poelen te graven. Kleine landschapselementen verfraaien de werkomgeving van de paardenhouder en zijn nuttig voor de paarden zelf. Bovendien zijn ook wilde planten en dieren gebaat bij deze kleine landschapselementen.

Een *heg* is een lijnvormig breed uitgroeiende begroeiing van houtige gewassen met compacte structuur die door minimaal onderhoud in vorm wordt gehouden en waarin struweelsoorten overheersen.

Een *haag* is een lijnvormige aanplanting van houtige gewassen met compacte structuur die door scheren en knippen in vorm wordt gehouden en waarin struiken overheersen; de omlooptijd voor het onderhoud van een haag is korter dan deze voor het onderhoud van een heg.

Een *houtkant* is elke strook grond, inbegrepen taluds en beekoevers, die met bomen, struiken en kruiden begroeid is en waarvan het onderhoud meestal bestaat uit het periodiek kappen van de houtige gewassen tot aan de grond.

Een 'houtwal' is een houtkant die op herkenbare wal, dit is een verhoogd stuk grond, staat;

Een *poel* is een al dan niet door een waterloop gevoede waterplas (25 tot 150 m²) die door zijn ligging van de waterloop is gescheiden.

Volgende pakketten zijn beschikbaar voor aanleg en onderhoud van kleine landschapselementen:

- aanplanten van een bestaande haag: € 2,47 per m (€ 3,04 bij autochtoon plantgoed);
- aanplanten van een bestaande heg: € 1,41 per m (€ 1,54 bij autochtoon plantgoed);
- aanplanten van een bestaande houtkant/houtwal: € 37,20 per are (€ 49,68 bij autochtoon plantgoed);
- onderhoud van een bestaande haag: € 1,50 per m;
- onderhoud van een bestaande heg: € 1,50 per m;
- onderhoud van een bestaande houtkant/houtwal: € 20,98 per are;
- aanleg van een poel: € 95,45 voor een poel van 25 tot 50 m²; € 120,13 voor een poel van 51 tot 100 m²; € 144,57 voor een poel van 101 tot 150 m²;
- onderhoud van een bestaande poel: € 24,80 voor een poel van 25 tot 50 m²; € 34,25 voor een poel van 51 tot 100 m²; € 47,75 voor een poel van 101 tot 150 m²;

6.1.3.1.3 Inrichting gebieden paardenhouderij

Daar waar conflicten kunnen ontstaan tussen de hobbypaardenhouderij en de professionele landbouw, zou de mogelijkheid kunnen onderzocht worden om deze vorm van paardenhouderij te sturen naar gebieden die er specifiek voor ingericht worden en waar allerhande faciliteiten worden aangeboden. De sector is echter geen vragende partij tot dergelijke initiatieven.

6.1.3.2 Relevante studies in Nederland

In tegenstelling tot Vlaanderen zijn er in Nederland initiatieven of onderzoeken gebeurd om meer inzicht te geven in de landschappelijke aspecten van de paardenhouderij in de breedste zin. Op basis van de huidige situatie worden richtlijnen uitgewerkt en voorbeelden aangereikt. Die kunnen bijdragen tot het versterken van de landschappelijke inpassing van professionele en hobbymatige paardenhouderijen:

1. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft op 13 juli 2006 de '**Visie paard en landschap**' uitgegeven. Het LNV verwoordt in deze visie dat zij een beter beeld wil krijgen van de ontwikkeling van de sector op het gebied van economie, landschap en recreatie. Bovendien wil het LNV bijdragen aan een verdere professionalisering van de paardenhouderij. In de visie staan duidelijke taken voor het LNV, de provincies en de gemeenten die moeten bijdragen aan een verdere professionalisering van de paardensector in Nederland. De paardenhouderij is belangrijk voor de ontwikkeling van een sterk en levendig platteland. Om te voorkomen dat groei van deze sector leidt tot een rommelig landschap, aantasting van de natuur en conflicten met andere vormen van recreatie, moet de sector bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van het landelijke gebied en aan een aantrekkelijk landschap. De opgave van de overheid is om deze ontwikkeling te begeleiden op een manier die inspeelt op een behoefte, die belemmeringen wegneemt voor verdere ontwikkeling en bijdraagt aan de schoonheid van het landschap.

2. **'De paardenhouderij in beeld – een verkenning naar de landschappelijke verschijningsvorm van de paardenhouderij – 2007'** is een onderzoeksrapport van Alterra Wageningen UR over de 'verpaarding' in Nederland. Het is één van de onderdelen uit de 'toolkit landschap' die het LNV in de 'Visie Paard en Landschap' als actie heeft genoemd voor provincies, gemeenten, ondernemers en andere geïnteresseerden. Dit rapport is bedoeld om meer inzicht te geven in de landschappelijke aspecten van de paardenhouderij in de breedste zin.

Het onderzoek van Alterra wees uit dat de meeste bedrijven en weilanden er verzorgd uitzien. In sommige gevallen is de paardenhouderij inderdaad niet zo goed ingepast en vallen afrasteringen, oefenterreinen of grote maneges erg op. Alterra heeft in het onderzoek verschillende vormen van paardenhouderij geanalyseerd, en heeft de aandachtspunten voor uitbreiding, nieuwe inrichtingen en landschappelijke inpassing aangegeven. Het rapport schetst een aantal praktische voorbeelden van landschappelijke inpassing van maneges, privéstallen, pensionstallen en fokkerijen in verschillende landschapstypen. Volgens Alterra zullen de gemeenten ook een actieve rol moeten spelen bij het stimuleren van paardenhouders om de landschappelijke inrichting van het paardenhouderij actief en positief aan te pakken. Daarvoor is wel een ruimtelijke visie op de paardenhouderij nodig, die aansluit op de verschillende landschapstypen in de gemeente. Ter inspiratie heeft Alterra Wageningen UR een voorbeeldenboekje uitgebracht met de titel **'De paardenhouderij in beeld – inspirerende voorbeelden van paardenhouderij met landschappelijke kwaliteit – 2007'**. Er ligt echter ook een taak bij de paardenhouders zelf. Die kan anticiperen op de ontwikkelingen door zelf een visie op te stellen, vaak met relatief kleine ingrepen, zoals een doordachte plaatsing van een oefenterrein of een passende kleurkeuze en vormgeving van een stal, en zo bij te dragen aan herstel en ontwikkeling van het landschap.

3. Een aantal gemeenten in Nederland is bezig met het ontwikkelen en toepassen van een ruimtelijk beleid voor paardenhouderijen. Als handleiding hiervoor heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in samenwerking met de Sectorraad Paarden, in 2004 de **'Handreiking voor de praktijk, Paardenhouderij en Ruimtelijke Ordening'** opgesteld. Naast een beschrijving van de betekenis van de paardenhouderij voor het platteland geeft het rapport criteria die gemeenten kunnen helpen een beleid ten opzichte van paardenhouderijen te formuleren. Dat beleid kan vervolgens als leidraad dienen bij het opmaken van ruimtelijke plannen en bij het nemen van beslissingen over aanvragen tot stedenbouwkundige vergunningen. Nieuwe inzichten hebben geleid tot een actualisering van de handreiking (herziene versie april 2008).

4. Het afstudeeronderzoek in opdracht van Landschapsbeheer Nederland **'(P)aardig landschap – Kwalitatief onderzoek naar de erfinrichtingscultuur van paardenlui – 2006'** door Kristianne Van Der Put heeft als doel te begrijpen hoe paardenhouders best aangespoord worden om hun erf meer ecologisch in te richten en hun paardenfaciliteiten landschappelijk in te passen. Dit omdat er in het platteland steeds meer paarden (en daarbij ook witte afzetlinten en paardenbakken) verschijnen, waar menigeen zich aan stoort. Het rapport geeft goede en minder goede voorbeelden van landschappelijke inpassing.

4. Het driejarig project **'Zorg voor Paard en Landschap'** (opgestart 1 september 2006) is een gemeenschappelijk initiatief van de Sectorraad Paarden, de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS), de Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied (SBNL), het Landschapsbeheer Nederland en de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij (KNHM). De filosofie van

de initiatiefnemers van dit project is dat de paardensector zelf ook een verantwoordelijkheid heeft op het gebied van landschappelijke inpassing. Info is terug te vinden op de site: www.knhs.nl van KNHS, onder de rubriek 'paarden houden', deel 'paard en landschap'. Via brochures, de organisatie van bijeenkomsten, lezingen ... kunnen paardenhouders inspirerende ideeën opdoen over wat zijzelf kunnen doen aan de inpasbaarheid van hun hobbymatige en/of professionele paardenhouderij in het landschap.

5. De Stichting Recreatie, Kennis en Innovatiecentrum heeft het rapport '**De paarden op, de lanen in – recreatief paardrijden in het buitengebied – 2008**' opgesteld. In opdracht van het ministerie van LNV is onderzoek verricht naar hoe het gesteld is met vraag en aanbod van doorgaande ruiterroutes, in welke gebieden te weinig ruiterroutes liggen en waar de aansluitingen tussen de routes niet optimaal zijn. Uit dit onderzoek bleek dat ruiters en menners geen behoefte hebben aan landelijke langeafstandsroutes. Wel willen ze meer lokale en regionale routes en paden. Bovenal bundelt dit rapport kennis en cijfers over recreatief paardrijden.

6.1.4 Aansprakelijkheid

Het houden van paarden, het fokken van paarden, het paardrijden al dan niet in wedstrijd verband, als professioneel of als paardenliefhebber, houdt steeds bepaalde risico's in, waarbij men zich ook moet houden aan bepaalde wetgevingen. De belangrijkste artikelen van het burgerlijk wetboek in dit verband zijn artikel 1382 en artikel 1385.

Artikel 1382 stelt: *"Elke daad van de mens waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, verplicht degene door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden."* Dat betekent dat iemand die dus aansprakelijk is voor een schade aan een derde veroorzaakt, die schade ook moet vergoeden.

Artikel 1385 gaat over het bewaken of houden van dieren en stelt: *"De eigenaar van een dier, of terwijl hij het in gebruik heeft, degene die zich ervan bedient, is aansprakelijk voor de schade die door het dier is veroorzaakt, hetzij onder zijn bewaring stond, dan wel verdwaald of ontsnapt was."* Dat betekent dat een eigenaar of houder of bewaker van dieren moet instaan voor de schade die door die dieren is veroorzaakt.

Wie kan zoal bewaker zijn van een paard?

- iemand die een wandeling maakt met zijn paard;
- iemand die een paard huurt en er een wandeling mee maakt;
- iemand die een paard leent en op wandel gaat;
- iemand die zijn paard op de weide laat grazen;
- iemand die een paard van een derde op zijn weide laat grazen;
- ...

6.1.4.1 Bij lidmaatschap van een erkende sportfederatie

Volgens het decreet van 13 juli 2001 houdende de regeling van de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding (BS 14/09/2001), zijn de erkende sportfederaties VLP en LRV verplicht een globale

verzekering af te sluiten ter bescherming van hun leden, en dit met het oog op hun subsidiëring. Hierdoor zijn alle personen die aangesloten zijn bij de respectieve sportfederatie via hun lidmaatschap automatisch verzekerd voor alle activiteiten (groepsles, springles, wandeling, uitstap met de club, wedstrijd ...) die door hen georganiseerd worden. Ook onbezoldigde helpers (niet-leden) die op verzoek van de federatie hun medewerking verlenen aan georganiseerde activiteiten, vallen onder de globale polis. De basiswaarborgen van de polis omvatten: de burgerrechtelijke aansprakelijkheid (BA), rechtsbijstand (RB) en Lichamelijke Ongevallen (LO). Beide federaties bieden bovendien aan hun leden de mogelijkheid, mits het betalen van een bijkomende premie, om de basisverzekering uit te breiden voor het paardrijden in privéverband (buiten de verenigingswerking). Daarnaast zijn er sportfederatiespecifieke verzekeringformules zoals voor grooms, juryleden, lesgevers, aangestelden, verhuurders van de terreinen, officials, sportassistenten, voor materiaal dat gebruikt wordt bij de organisaties. Er zijn ook mogelijkheden om de waarborgbedragen te verhogen.

6.1.4.2 Bij niet-lidmaatschap van een sportfederatie

Volgens verzekeringsmakelaar BCOH³⁷ is van de in België aanwezige paarden, momenteel slechts 20 % (correct) verzekerd. Dit zou volgens BCOH te wijten zijn aan het feit dat de beschikbare verzekeringen vaak te complex en onvoldoende aangepast zijn aan de diverse behoeften van de markt.

6.1.4.2.1 Schade door het paard³⁸

Bij **particulieren** is de BA familiale verzekering (tarief ± € 70) de oplossing. De familiale polis (of gezinspolis) dekt immers de schade tegenover derden in het privéleven. In de familiale verzekering zijn de gezinsleden en de personen die in gezinsverband samenwonen verzekerd, alsook automatisch de meeste huisdieren. Steeds minder maatschappijen bieden nog een aparte BA paardpolis aan, aangezien de waarborgen meer en meer in de familiale polis worden opgenomen mits betaling van een bijpremie. De bijpremie die wordt aangerekend voor de BA paarden verschilt van maatschappij tot maatschappij, en kan tot € 50 per paard bedragen.

De meeste maatschappijen verzekeren gratis de schade door gehuurde paarden. De bijpremie wordt dus pas aangerekend als men eigenaar is van één of meerdere paarden. Er zijn maatschappijen die de pony's en paarden die niet worden bereden (dus niet-rijpaarden) gratis verzekeren (ook al is men eigenaar).

Gezien zowat elke verzekeringsmaatschappij zijn eigen bepalingen erop nahoudt, is het zeer belangrijk dat iedereen voor zich zijn gezinspolis controleert, en nagaat in hoeverre de paarden verzekerd zijn. Een eenvoudige melding van de reële situatie kan veel problemen vermijden bij schadegeval. De ervaring van de verzekeringssector leert immers dat schadegevallen met paarden (bv. in het verkeer) heel zware gevolgen kunnen hebben.

³⁷ Bron: VILT – artikel: eerste online verzekering voor paarden van 31 mei 2008.

³⁸ Bron: Paardenverzekeringen – José Declair, Kortemark

Ook wanneer de paarden niet op het eigen woonadres gestald zijn of als men grote oppervlakten weide gebruikt (bv. meer dan 5 ha), is het beter dit te melden bij de verzekeraar; ook hiervoor wordt soms een bijpremie aangerekend.

Indien men over een tiental of meer paarden beschikt, zal men meestal een aparte BA polis moeten afsluiten omdat veel familiale polissen dit niet meer als echt 'privé' beschouwen. Het spreekt vanzelf dat, indien iemand handelaar in paarden is, er van de familiale polis geen sprake meer kan zijn. In dat geval dient men een BA uitbatingspolis af te sluiten (zie verder).

Een familiale polis kan worden uitgebreid met een waarborg die de schade aan een gehuurd paard verzekert. In dit geval is ook de schade aan het gebruikte materiaal (zadel, hoofdstel ...) meeverzekerd. Hiervoor wordt ook een bijpremie aangerekend (dit is interessant voor iemand die regelmatig een paard van een derde gebruikt).

De verzekerde bedragen die veelal in een familiale polis voorzien zijn, zijn:

- lichamelijke Schade: € 12.394.676;
- stoffelijke Schade: € 2.500.000;
- rechtsbijstand: € 12.374.

In stoffelijke schade is een vrijstelling voorzien van ongeveer € 200, een vrijstelling die ook geldt voor het onderdeel BA paarden.

De **professionelen** die bv. een manege, pensionstal, springstal of fokkerij uitbaten, kunnen de schade door paarden aan derden laten verzekeren door een BA-ondernemingspolis of BA-uitbatingspolis.

De schade aan de paarden onderling is (meestal) niet verzekerd, tenzij dit specifiek wordt aangevraagd. Maar gezien de vrij hoge bijpremies wordt deze bijkomende waarborg weinig afgesloten. Bijgevolg moet men als eigenaar van een paard dat bv. in een pensionstal gehuisvest is, goed beseffen dat de schade aan de paarden zelf meestal niet verzekerd is. Tenzij een zware fout van de uitbater kan worden aangehaald en/of bewezen (wat uiteraard vaak zeer moeilijk te bewijzen zal zijn).

6.1.4.2.2 Schade aan het paard³⁹

Een paard is een duurzaam en kwetsbaar dier. Soms wordt het beschouwd als een belegging of als een middel om een inkomen te verwerven. Men kan daarom zijn paard laten verzekeren tegen alle vormen van sterfte door ziekte of ongeval. Volgende waarborgen kunnen daarbij worden verzekerd: sterfte door vergiftiging, bliksemingslag, elektrocutie, verdrinking, brand, chronische kreupelheid, noodslachting ingevolge verkeersrisico's, transport. Zijn eveneens (meestal) mee verzekerd in de basiswaarborg: diefstal van het paard, verwerpen van het veulen en de kosten van koliekoperaties en beenbreukoperaties.

³⁹ Bron: Paardenverzekeringen – José Declair, Kortemark

Naast sterfte kan de polis ook worden uitgebreid met de waarborg 'onbruikbaarheid van het paard'. Dit betekent dat wanneer het paard onbruikbaar geworden is – door ziekte of ongeval – voor het doel waarvoor het werd aangekocht, eveneens een verzekerde waarde wordt uitbetaald (ook al is in dit geval geen sprake van sterfte). Een medische keuring is vrijwel steeds vereist bij een aanvraag van een sterfteverzekering.

Een derde waarborg is de terugbetaling van kosten voor hospitalisatie en soms ook de veearts-kosten.

De verzekerde waarde wordt meestal door de klant zelf bepaald en moet steeds verantwoord worden tegenover de verzekeringsmaatschappij. De premie voor een dergelijke polis is afhankelijk van het gebruik van het paard, van zijn ouderdom en van zijn te verzekeren waarde. De praktijk leert dat slechts weinig paarden verzekerd zijn tegen sterfte, ongeval of ziekte vermits het vrij dure premies zijn en aangezien de meesten slechts over een zeer beperkt aantal paarden beschikken.

6.1.4.2.3 Verzekering van de ruiter⁴⁰

Ruiters en personen die met paarden omgaan, kunnen zich laten verzekeren tegen lichamelijke schade door de paarden veroorzaakt. In dergelijke ongevallenpolis zijn diverse waarborgen voorzien, zoals een bedrag bij overlijden, blijvende invaliditeit,... De premies zijn afhankelijk van de ouderdom van de te verzekeren persoon en van de verzekerde bedragen die men wenst te onderschrijven.

Knelpunten

1. Het ontbreken van een verplichte verzekering

De paardensector is sterk vragende partij om de verzekering verplicht te maken voor iedereen die met paard en/of paard én koets op de openbare weg komt. Nu mag iedereen - verzekerd of niet - de openbare weg met het paard betreden. Menners, die bovendien nog eens een voertuig besturen, hebben geen verzekeringsplicht. Dit vindt de sector totaal onverantwoord. Men pleit reeds jaren voor de invoering van een verplichte verzekering en dit ter bescherming van de paardenhouder zelf.

Assuralia, de beroepsvereniging van verzekeringsondernemingen, is terughoudend om verzekeringen verplicht te maken. Assuralia geeft mee dat een verplichte verzekering een logische oplossing lijkt, maar dit heeft ook heel wat nadelen waarbij de verzekeraars als een soort 'administratieve politie' worden ingeschakeld. De controle op zo'n verplichting is omslachtig en duur, en er moet in elk geval een oplossing worden gevonden voor de vergoeding van slachtoffers van een aansprakelijke ruiter of menner die toch geen verzekering heeft. Alle kosten die daarmee gepaard gaan, worden in de premie doorgerekend.

Assuralia meent dat de paardenhouder zelf moet beseffen welke risico's hij neemt tegenover derden. Bovendien moet hij zelf kunnen uitmaken – zo nodig met behulp van een verzekeraar - of zijn aansprakelijkheid tegenover de derden correct verzekerd is. De oplossing die de verzekeraars daarvoor bieden, varieert dan ook naargelang het risico zoals blijkt uit de beschrijving hierboven.

⁴⁰ Bron: Paardenverzekeringen – José Declair, Kortemark

Belangrijk is ook dat ruiter, menner en inzittenden van een koets als ‘zwakke weggebruikers’ worden beschouwd in de zin van artikel 29bis van de Wet Aansprakelijkheid Motorrijtuigen (WAM). Dat artikel legt de verzekeraar van het bij een ongeval betrokken motorrijtuig een automatische vergoedingsplicht op voor de lichamelijke schade die de zwakke weggebruiker heeft opgelopen, ongeacht de aansprakelijkheid. Voor de stoffelijke schade blijven de gewone aansprakelijkheidsregels gelden. Stel dat ruiter en paard gewond geraken in een ongeval met een auto. In ieder geval zal de autoverzekeraar opdraaien voor de lichamelijke schade die de ruiter heeft opgelopen. Indien de ruiter aansprakelijk wordt gesteld voor dit ongeval, moet hij zelf opdraaien voor de schade aan het paard en aan de auto. Hoezeer een auto ‘betrokken’ is bij een ongeval – denk aan het opschrikken van een paard door een onaangepast rijgedrag – heeft al aanleiding gegeven tot rechtspraak, meestal in het voordeel van de zwakke weggebruiker.

2. De aansprakelijkheid bij chipcontroles

Stel, paarden worden op een vrachtwagen geladen om aan wedstrijden deel te nemen. De vrachtwagen wordt onderweg tegengehouden door de politie in het kader van een identificatiecontrole en afgeleid naar een publieke parking (openbare plaats). Omdat de chips van de paarden niet op de vrachtwagen zelf kunnen worden gescand, vraagt de controlerende dienst dat de paarden van de vrachtwagen (ter plaatse) afgeladen worden.

- Kan men dit verplichten?
- Wat als er iets gebeurt, bv. een paard trekt zich los en beschadigt een geparkeerde wagen. Wie is dan verantwoordelijk?

Gezien het risico bij dergelijke handelingen is het wenselijk dat het ministerie van Landbouw instructies opstelt voor de controlerende instanties om bij controles alle noodzakelijke veiligheidsmaatregelen te treffen. Onder geen beding zou de overheid mensen mogen verplichten om paarden van een vrachtwagen te laden op de openbare weg of op een publieke parking. Dit zou enkel mogen gebeuren op het concours waar ze aankomen, thuis of bij de stallen waar de paarden overnachten, kortom op veilige, afgesloten plaatsen.

6.1.5 Het paard als cultureel erfgoed

Dit item kwam reeds gedeeltelijk aan bod tijdens de dialoogdag ‘Toerisme en recreatie’ onder het hoofdstuk ‘Promotie’ én bij de dialoogdag ‘Paard en overheid’, onder het hoofdstuk ‘Subsidies’ (Belgisch Trekpaard).

De afdeling Cultureel Erfgoed van de Vlaamse overheid erkent of subsidieert op dit ogenblik geen organisaties die als doelstelling hebben om levend cultureel erfgoed te beschermen, te onderzoeken of te ontsluiten. Wél is het Centrum voor Agrarische Geschiedenis door de minister van Cultuur erkend als organisatie volkscultuur en verkrijgt het werkingssubsidies. Maar tot op heden hebben zij geen werking ontwikkeld die zich hier expliciet over buigt.

Het decreet van 23 mei 2008 houdende de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring van het Vlaams culturele erfgoedbeleid voorziet de mogelijkheid om landelijke expertisecentra voor cultureel erfgoed te subsidiëren. Elke organisatie die aan de voorwaarden van het decreet voldoet, kan een aanvraag tot subsidiëring indienen. Men kan het decreet raadplegen op de website: www.vlaanderen.be/erfgoed.

Andere initiatieven: de vzw Steunpunt Levend Erfgoed.

De vzw Steunpunt Levend Erfgoed (SLE) komt op voor het bewaren van oude en streekeigen rassen. Niet alleen kippen, kalkoenen, eenden, ganzen, duiven, konijnen en honden, maar ook schapen, geiten, varkens, runderen en paarden dragen de zorgen van de SLE weg. Reeds meer dan vijftien jaar ijvert Steunpunt Levend Erfgoed voor dit doel. SLE brengt de problematiek rond oude huisdier-rassen weer onder de aandacht. SLE organiseert manifestaties om rassen van eigen bodem in de kijker te plaatsen, neemt deel aan diverse tentoonstellingen en beurzen, en organiseert fokprogramma's.

De huidige, ver doorgedreven industrialisatie en specialisatie in de moderne landbouw zorgt immers voor een genetische verschraving van de huisdierrassen. De oude rassen passen niet meer in deze landbouw en verdwijnen uit het straatbeeld. Slechts enkele gespecialiseerde en hoogproductieve rassen blijven over. Daarnaast brengen diverse 'modetrends' bij de hobbyfokkers heel wat typische neerhofrassen in de gevarenzone. Vele 'oude' rassen van landbouw- en neerhofdieren zijn reeds verdwenen, vele andere staan op het punt te verdwijnen.

Zeker de paarden dragen de genen van een rijk verleden met zich mee en vormen een levend cultureel erfgoed. Daarom werd in 2006 de werkgroep paarden' geactiveerd. De SLE wil geen interferentie met de bestaande stamboeken. Wél is het de bedoeling om in overleg met verdedigers van het Belgisch Trekpaard, het Ardens Trekpaard en het Vlaams paard te bekijken hoe de oude trekpaardenrassen het beste aan hun trekken kunnen komen. Men streeft naar een platform opdat de 'trekpaardenstem' sterker zou klinken zodat publiek en overheid er meer oog voor krijgen. Naast de trekpaarden komen ook andere paardenrassen (BWP, BRp en BSP) aan bod, maar gezien hun weinig bedreigde status is dit minder precair.

Momenteel bestaat er een permanent Levend Erfgoedpark in het provinciaal domein Puyenbroeck in Wachtebeke (Oost-Vlaanderen). De provincie Oost-Vlaanderen nam dit initiatief een vijftal jaar geleden, gesteund door plattelands gelden. Het is een uitstalraam waar men levende dieren 'van vroeger' kan bekijken en bewonderen, en waar men leert waarom mensen in hun eigen streek deze dieren kweekten en verzorgden.

SLE maakt ook deel uit van het Vlaams Fokkerij Centrum (VFC) voor de fokkerijsector 'Genetische Diversiteit' (zie dialoogdag 'Organisatie, vereniging en woordvoerderschap').

6.1.6 Welzijn van het paard

6.1.6.1 Het omgaan met paarden en pony's

Er zijn tal van visies op wat vanuit het standpunt van welzijn (van dier en mens) de beste manier is om met een paard of pony om te gaan. De ene is al verdienstelijker dan de andere. Het is echter duidelijk dat de grote meerderheid van de paardenliefhebbers vanuit de liefde voor het dier, hun paard of pony sowieso voorop plaatsen.

Uiteraard (en spijtig genoeg) zijn er gevallen van verwaarlozing, en worden al eens paarden op een niet correcte wijze behandeld. In tegenstelling tot de grote massa die het wel goed voor heeft, halen deze mistoestanden de media. De sector verwerpt uiteraard dergelijke wanpraktijken en keurt deze heel sterk af.

De paardensector is enorm bekommerd om het welzijn van de paarden. Ze heeft tenslotte zelf alle belang bij gezonde, vitale en sterke dieren. Zo heeft de sector zelf bv. initiatieven voor dopingcontroles uitgewerkt. Ook werd voor paardenliefhebbers die 'buitenrijden' of recreatief trekken, een 'code of conduct' opgesteld. Die beschrijft gedragsregels voor het 'buitenrijden', met aandacht voor etiquette, veiligheid, gebruiken en wellevendheid. Verder gelden er voor wedstrijden die onder de internationale ruitersportfederatie FEI vallen, heel wat regels (zie bijlage : de FEI-code of Conduct for the welfare of the horse).

Momenteel is er een populaire stroming van hoe met paarden moet omgegaan worden, die zich groepeert onder de noemer 'Good Horsemanship'. Deskundigen geven aan dat het begrip 'Good Horsemanship' eigenlijk niet gebruikt wordt. Men verkiest eerder gewoon de term 'Horsemanship' of 'Natural Horsemanship (of kortweg 'NH')'.

'Horsemanship' staat voor een manier van denken en trainen van paarden, waarbij het paard meer als partner dan als 'ondergeschikte' beschouwd wordt. Er zijn veel verschillende stromingen en er is een constante evolutie. Vroeger werden paarden voornamelijk afgericht door negatief te belonen of te straffen, er werd weinig eigen initiatief van het paard verwacht. 'Horsemanship-trainers' hechten veel belang aan 'leiderschap', want eigenlijk willen ze een paard dat zelf gemotiveerd is om mee te werken - een paard dus dat vertrouwen en respect heeft voor de 'leider'. Alles draait rond de communicatie tussen paard en 'ruiter' (niet alleen te paard maar ook op de grond). Een paard is tot veel betere prestaties in staat als het zelf iets wil, dan wanneer het ergens toe gedwongen wordt.

Nog een fundamenteel verschil met de 'normale' trainingsmethoden is dat er bij 'Horsemanship-training' over het algemeen veel grondwerk gedaan wordt. Werken aan de relatie met het paard van op de grond, zorgen dat het paard meer zelfvertrouwen krijgt (dapperder wordt, want een paard is een vluchtdier) en uiteindelijk plezier heeft in de omgang met de mens.

Iedereen in de 'horsemanshipwereld' moet rekening houden met een drietal belangrijke punten:

- Bekijk het vanuit het oogpunt van het paard (does it make sense to the horse?)
- Wees kritisch naar het benodigde trainingsmateriaal (het paard mag niet afhankelijk worden van het trainingsmateriaal).
- Maak voldoende tijd vrij. Trainingsprogramma's geven een indicatie van de benodigde tijd, maar elk paard is anders (it takes the time it takes).

Men kan een viertal verschillende trainingssystemen onderscheiden:

- Negatief belonen: je neemt iets weg dat het paard niet graag heeft, bv. 'druk'. Hierop is heel het rijstelsysteem gebaseerd: druk van de benen → paard gaat voorwaarts → de druk valt weg, doordat het paard iets goed doet.

- Negatief straffen: je neemt iets weg dat het paard wel graag heeft (bv. krachtvoer of water). Het paard leert hier niets bij, zijn geheugen gaat zo ver niet. Na een slechte les geen eten geven, is dan ook totaal zinloos. Paarden geen water geven omdat ze dan kalmeren en beter op de trailer gaan, is ronduit wreed.
- Positief straffen: je voegt iets toe dat het paard niet graag heeft, bv. aansporing met de zweep, of een overmatig gebruik van sporen als een paard ergens niet door wil.
- Positief belonen: je voegt iets toe dat het paard wél graag heeft en waarvoor hij wil werken, bv. voedselbeloning of rust (stilstaan na een goed uitgevoerde oefening in de training).

Opmerking: 'positief' wordt hier gebruikt in de zin van iets toevoegen, 'negatief' in de zin van iets wegnemen.

Er zijn verschillende buitenlandse 'horsemen' die NH aanhangen: Monty Roberts (USA), Pat Parelli (USA), Klaus Ferdinand Hempfling (Dtsl), Buck Brannaman (USA), Emiel Voest (Ned), Leslie Desmond (USA) ... Over dit onderwerp bestaan ook heel wat boeken. Het doel is steeds op een milde manier met het paard omgaan. In ieders methode vindt men wel een aantal goede aanknopingspunten.

Knelpunt

Deskundigen geven aan dat er op het terrein heel wat mensen actief zijn onder de vlag van 'Horsemanship', zonder evenwel over de nodige kennis te beschikken. Het is daarom wenselijk structuur in de opleidingen te brengen om het kaf van het koren te scheiden. Ook een (officiële) erkenning van de opleiding(en) is aan te raden.

6.1.6.2 Controlerende overheidsdienst

De bevoegde overheidsdienst is de inspectiedienst van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Deze dienst geeft aan dat de klachten van dierenverwaarlozing voornamelijk te maken hebben met:

- paarden die in weiden staan, maar geen eten (gras) en/of drinken hebben.
- paarden die het hele jaar door in weiden staan (zomer én winter) zonder enige vorm van beschutting.
- de inzet van paarden in maneges. Het aantal dergelijke klachten is beperkt, wellicht ook omwille van de sociale controle.

Het blijkt dat geldgebrek heel vaak aan de basis ligt van de verwaarlozing. De invalshoek over het welzijn van het paard is afhankelijk van de rol van het paard, of waar het paard wordt voor ingezet. Zo zal een toppaard in het springen wellicht de allerbeste zorgen krijgen, maar zal het bitter weinig buiten op een wei met andere paarden te zien zijn. Paarden die enkel als hobby gehouden worden, bevinden zich dan weer nagenoeg continu op weiden.

Ter info⁴¹: overzicht aantal klachten – PV's – in beslagname paardachtigen in Vlaanderen

Jaar	Aantal klachten	Aantal PV's	Aantal inbeslagname
2005	41	13	18
2006	54	13	29
2007	93	30	23
2008 (6m)	63	17	18

Knelpunt

Vanuit de sector geeft men aan dat een aantal mensen paarden houden zonder (voldoende) kennis te hebben over dat paard (huisvesting, voederbehoefte, gezondheid, ontwormen, herkennen van ziektesymptomen ...). Een informatieve brochure over het omgaan met paarden, zou een goed hulpmiddel zijn om hen hierin wegwijs te maken. Een dergelijke brochure kan eventueel worden meegegeven bij het plaatsen van de verplichte chip. Dit zou een taak voor het Vlaams Paardenloket kunnen zijn.

6.1.6.3 Raad van Dierenwelzijn

Tot op heden is de paardensector niet vertegenwoordigd in de Raad van Dierenwelzijn. De sector (BCP) wenst een vertegenwoordiger te krijgen in die Raad. De samenstelling ervan is geregeld via het KB van 07/10/2002 (BS 14/12/2002) en gewijzigd bij KB van 20/07/2004 (BS 23/12/2004). In de Raad voor Dierenwelzijn zetelen naast heel wat vertegenwoordigers van dierenwelzijnorganisaties, ook afgevaardigden van consumenten en veehouders. Ze adviseren de minister van Volksgezondheid, die niet alleen bevoegd is voor het welzijn van mensen, maar ook voor dat van dieren.

De sector is vragende partij om in overleg met de overheid en vooral via autoregulering stappen vooruit te zetten op het vlak van dierenwelzijn.

Om het welzijn van dieren te garanderen, is er regelgeving opgemaakt:

- Wet betreffende de bescherming en het welzijn der dieren van 14/08/1986 (BS 03/12/1986), gewijzigd door de wet van 04/05/1995 (BS 28/07/1995).
- Richtlijn 98/58/EG van de Raad van 20/07/1998 inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren. Ter uitvoering van deze richtlijn is er het KB van 01/03/2000 (BS 06/05/2000) inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren.
- Bovendien zijn sinds het van kracht worden van het KB van 17/05/2001 betreffende de toegestane ingrepen bij gewervelde dieren, met het oog op het nutsgebruik van de dieren of op de beperking van de voortplanting van de diersoort (BS 04/07/2001) het brandmerken (01/01/2002) en het blokstaarten (01/10/2001) verboden (zie thema 'Paard en overheid').

⁴¹ Bron: Inspectiedienst Dierenwelzijn en Cites.

- Omzendbrief RO/2002/01 van 25/01/2002 (BS 14/03/2002) inzake richtlijnen voor de beoordeling van aanvragen om een stedenbouwkundige vergunning voor het bouwen of oprichten van stallingen voor weidedieren, geen betrekking hebbend op effectieve beroepslandbouwbedrijven (zie thema 'Ruimtelijke ordening en vergunningen').

In België (en Vlaanderen) is er een aantal organisaties die actief zijn rond dierenwelzijn en wantoestanden aanklagen. De meest gekende organisatie is GAIA (Global Action in the Interest of Animals), die officieel op 31 mei 1992 in België werd opgericht. De organisatie is aanwezig bij grote evenementen zoals 'Waregem Koerse' en ageert bv. tegen paarden koersen op verharde wegen. Daarnaast bestaat er ook de vereniging vzw BLID (Belgische Landelijke Inspectiedienst voor Dierenwelzijn). BLID geeft aan dat één van de meest voorkomende klachten binnen hun organisatie van manegebezoekers komt. Ze heeft te maken met te lange werktijden voor paarden en hun soms erbarmelijke toestand bij (overwegend) niet- professionele uitbaters.

Ook andere organisaties (bv. vzw BROK) zijn actief op dit terrein. BROK (Beweging voor Recht op Vrijheid van Keuze) en stelt zich als doel zo correct en objectief mogelijk te informeren over dierenrechten en dierenbescherming.

Knelpunt

De paardensector wenst vertegenwoordigd te zijn in de Raad van Dierenwelzijn.

6.1.6.4 Besmettelijke ziekten

Net zoals bij andere landbouwdieren bestaan er ook voor het paard besmettelijke ziekten (West Nile Fever, Afrikaanse paardenspest, Virale arteritis, infectueuse anemie ...). Deze ziekten kunnen heel wat schade opleveren. Dierziektedeskundigen zien grote gevaren voor de paardengezondheid. Het West-Nijlvirus en vooral de Afrikaanse paardenpest kunnen hier door klimaatveranderingen elk moment opduiken.

Afrikaanse paardenpest (*African horse sickness*) zal bij een uitbraak de grootste impact hebben omdat deze ziekte als enige niet alleen aangifteplichtig is, maar ook bestrijdingsplichtig (onmiddellijk slachten van alle vatbare dieren op een besmet bedrijf).

Een hulpmiddel bij de bestrijding is de gegevensbank. In tegenstelling tot bv. Nederland bestaat er in België momenteel wél een centrale gegevensbank. Die maakt het mogelijk om aan de hand van een chipnummer vlg alle informatie over elk paard op het grondgebied van België op te vragen en te lokaliseren.

Knelpunt

De sector vraagt duidelijkheid over volgende punten:

- Is er op dit ogenblik een draaiboek klaar indien er zich een besmettelijke ziekte bij paarden zou voordoen?
- Kan er actie worden ondernomen om zo spoedig mogelijk een vaccinatiecampagne uit te werken tegen paardenpest en eventueel tegen andere besmettelijke ziekten?

THE FEI CODE OF CONDUCT
FOR THE WELFARE OF THE HORSE

The Fédération Equestre Internationale (FEI) requires all those involved in international equestrian sport to adhere to the FEI's Code of Conduct and to acknowledge and accept that at all times the welfare of the horse must be paramount and must never be subordinated to competitive or commercial influences.

1. At all stages during the preparation and training of competition horses, welfare must take precedence over all other demands.

a) Good horse management

Stabling, feeding and training must be compatible with good horse management and must not compromise welfare. Any practices which could cause physical or mental suffering, in or out of competition, will not be tolerated.

b) Training methods

Horses must only undergo training that matches their physical capabilities and level of maturity for their respective disciplines. They must not be subjected to any training methods which are abusive or cause fear or for which they have not been properly prepared.

c) Farriery and tack

Foot care and shoeing must be of a high standard. Tack must be designed and fitted to avoid the risk of pain or injury.

d) Transport

During transportation, horses must be fully protected against injuries and other health risks. Vehicles must be safe, well ventilated, maintained to a high standard, disinfected regularly and driven by competent staff. Competent handlers must always be available to manage the horses.

e) Transit

All journeys must be planned carefully, and horses allowed regular rest periods with access to food and water in line with current FEI guidelines.

2. Horses and competitors must be fit, competent and in good health before they are allowed to compete.

a) Fitness and competence

Participation in competition must be restricted to fit horses and competitors of proven competence.

b) Health status

No horse showing symptoms of disease, lameness or other significant ailments or pre-existing

clinical conditions should compete or continue to compete when to do so would compromise its welfare. Veterinary advice must be sought whenever there is any doubt.

c) Doping and Medication

Abuse of doping and medication is a serious welfare issue and will not be tolerated. After any veterinary treatment, sufficient time must be allowed for full recovery before competition.

d) Surgical procedures

Any surgical procedures that threaten a competing horse's welfare or the safety of other horses and/or competitors must not be allowed.

e) Pregnant/recently foaled mares

Mares must not compete after their fourth month of pregnancy or with foal at foot.

f) Misuse of aids

Abuse of a horse using natural riding aids or artificial aids (e.g. whips, spurs etc.) will not be tolerated.

3. Events must not prejudice horse welfare.

a) Competition areas

Horses must only be trained and compete on suitable and safe surfaces. All obstacles must be designed with the safety of the horse in mind.

b) Ground surfaces

All ground surfaces on which horses walk, train or compete must be designed and maintained to reduce factors that could lead to injuries. Particular attention must be paid to the preparation, composition and upkeep of surfaces.

c) Extreme weather

Competitions must not take place in extreme weather conditions if the welfare or safety of the horse may be compromised. Provision must be made for cooling horses quickly after competing in hot or humid conditions.

d) Stabling at events

Stables must be safe, hygienic, comfortable, well ventilated and of sufficient size for the type and disposition of the horse. Clean, good quality and appropriate feed and bedding, fresh drinking water, and washing-down water must always be available.

e) Fitness to travel

After competition, a horse must be fit to travel in accordance with the FEI's guidelines.

4. Every effort must be made to ensure that horses receive proper attention after they have competed and that they are treated humanely when their competition careers are over.

a) Veterinary treatment

Veterinary expertise must always be available at an event. If a horse is injured or exhausted during a competition, the competitor must dismount and a veterinarian must check the horse.

b) Referral centres

Wherever necessary, the horse should be collected by ambulance and transported to the nearest relevant treatment centre for further assessment and therapy. Injured horses must be given full supportive treatment before transport.

c) Competition injuries

The incidence of injuries sustained in competition should be monitored. Ground surface conditions, frequency of competitions and any other risk factors should be examined carefully to indicate ways to minimise injuries.

d) Euthanasia

If injuries are sufficiently severe the horse may need to be euthanased by a veterinarian as soon as possible on humane grounds and with the sole aim of minimising suffering.

e) Retirement

Every effort should be made to ensure that horses are treated sympathetically and humanely when they retire from competition.

5. The FEI urges all those involved in equestrian sport to attain the highest possible levels of education in their areas of expertise relevant to the care and management of the competition horse.

This Code of Conduct for the Welfare of the Horse may be modified from time to time and the views of all are welcomed. Particular attention will be paid to new research findings and the FEI encourages further funding and support for welfare studies.

6.2 Verslag dialoogdag: paard in de samenleving

6.2.1 Het imago van de paardenhouderij

De discussietekst meldt geen knelpunten, maar dit thema werd toch expliciet door de paardensector naar voor geschoven. Men ondervindt namelijk dat er iets schort aan het imago van de sector; er wordt té weinig mee gedaan. Het imago dekt onvoldoende de reële waarde van de sector. Nochtans heeft de Vlaamse paardenhouderij heel wat in haar mars. Zij heeft in het verleden al heel wat bewezen waar Vlaanderen terecht fier mag op zijn. Er is daarom een duidelijke oproep vanuit de sector om meer met die paardenhouderij te doen en er meer mee naar buiten te komen. Zeker omdat wij hier in Vlaanderen heel wat kwaliteit in petto hebben. Welke aanpak is nodig om dat imago beter te krijgen?

De sector geeft aan dat er op zich geen specifieke acties of daden kunnen ondernomen worden om dat imago te verbeteren. Toch zijn er twee belangrijke uitgangspunten :

- Als men Vlaanderen met andere regio's vergelijkt (bv. Andalusië of de staat Kentucky in de VS), stelt men vast dat men zich daar zeer sterk profileert rond het paard. Maar als men dan de kwaliteit van het paard daar vergelijkt met de kwaliteit in Vlaanderen, dan is die veel minder goed. Dat komt spijtig genoeg veel minder tot uiting.
- De andere invalshoek is meer emotioneel van aard. Het paard is emotie. Mensen die met paarden bezig zijn, zijn bezeten door een paardenmicrobe die hen niet meer los laat. Als men dat paard niet de juiste plaats geeft in de samenleving en het niet goed begeleidt, dan blijven die mensen met hun emotie in de kou staan. Als die emotie niet op een gedegen manier ingekaderd wordt, vinden zij noch de plaats, noch de opvang die er moet zijn.

De vergadering beaamt dat het imago inderdaad twee kanten heeft. Allereerst moet de sector er zich zelf bewust van zijn welke waarde de paardenhouderij heeft. Men doet soms (onbegrijpelijk) nogal denigrerend over de eigen sector. Eigen interne communicatie is daarom zeer belangrijk. Daarnaast dient men de vraag te stellen waarom de buitenwereld niet ziet wat de waarde van de sector is. Dit uit zich onder meer bij de verslaggeving door journalisten over de prestaties van Vlaamse paarden (onder andere op de Olympische Spelen). Met haar prestaties moet Vlaanderen, als klein land, zeker niet onderdoen voor de grote paardenlanden. In de praktijk worden deze prestaties echter - spijtig genoeg - niet of nauwelijks vermeld. Men zou er eigenlijk met fierheid moeten over praten, maar dat gebeurt niet.

De maatschappij heeft ook een plicht tegenover mensen die met paarden omgaan. Mensen die zich in het verkeer (openbare weg) begeven, moeten een gedegen opleiding hebben genoten. Zij zouden moeten weten waarover het gaat. Ook de andere weggebruikers zouden moeten weten wat paarden zijn. De erkende federaties zijn daarom voorstander van opleidingen, brevetten, verzekering, begeleiding, gedegen instructeurs, enzovoort. Op die manier staan zij er garant voor dat het 'goede' paardrijden gepromoot wordt. Natuurlijk zijn er altijd uitzonderingen die de sector in een negatief daglicht plaatsen. Maar het is niet omdat er één of enkele uitzonderingen zijn, dat daarom de hele sector zo zou zijn. De federaties doen een oproep aan de overheid om signalen te geven naar de betrokken instanties die met deze materies betrokken zijn. De sector denkt hierbij aan het (verplichte) gebruik van een rijbewijs, een valhelm, minimale opleiding, een verzekering ... Elke paardenhouder zou de automatische reflex moeten hebben om zich hiermee in orde te

stellen, vooraleer 'gebruik' te maken van zijn of haar paard/pony. En pas dan de (openbare) weg te betreden. In de praktijk is dat momenteel niet altijd zo.

De sector stelt dat men ter bescherming van de uitstraling van het imago, inderdaad alert en waakzaam moet zijn, maar dat men niet moet overdrijven. De discussietekst maakt onder het punt 'Welzijn van het paard' melding van minder dan 100 klachten per jaar over dierenwelzijn en slechts van een twintigtal inbeslagnames. Als men dit extrapoleert naar het totale aantal paarden in Vlaanderen, is dat behoorlijk weinig. Er is dus een lange weg afgelegd; de laatste jaren is de situatie heel wat verbeterd. Dit betekent echter niet dat diegenen die over de schreef gaan, niet moeten gesanctioneerd worden. Maar het is een beperkt probleem; de problemen op het gebied van verkeersveiligheid zijn vele malen groter dan die op het vlak van het welzijn en de verzorging van de paarden.

GAIA repliceert dat als er weinig controles zijn, er dan inderdaad weinig processen-verbaal zullen zijn en bijgevolg ook weinig inbeslagnames. Er gaat immers veel meer aandacht naar controles op de wegveiligheid dan naar controles op het dierenwelzijn.

De sector repliceert dat de sociale controles van juryleden, stewards en erkende dierenartsen momenteel zeer streng zijn. Idem voor dopingcontroles (slechts 3 a 4 % is fout bezig). De Belgische Confederatie van het Paard (BCP) merkt op dat het imago van de paardensector soms schade wordt toegebracht door organisaties die door gebrek aan kennis en voorlichting, soms zaken aanklagen die eigenlijk geen probleem vormen. Deze vereniging pleit ervoor enkel controles te laten uitvoeren door die overheidinstanties die bevoegdheid hebben en met kennis van zaken kunnen oordelen.

De voorzitter besluit uit de discussie dat globaal genomen toch kan gesteld worden dat de toestand vrij positief is. Af en toe zijn er, zoals in elke sector, aberraties en lopen soms zaken wel eens fout. Daarom moet de sector waakzaam en alert blijven, zeker gezien het aantal mensen dat actief wordt in de paardenwereld, groeit. Velen onder hen hebben immers geen traditie in het omgaan met paarden. Vroeger was dat wel het geval en werd deze traditie van generatie op generatie overgedragen.

De vergadering geeft aan dat de 'modale burger' nog steeds niet of onvoldoende weet wat een paard/pony eigenlijk nodig heeft. Bv. paarden lopen tijdens de winter in de sneeuw in de wei, mensen komen langs en vinden dat een schande, terwijl het paard/pony niets liever doet. Het beschikt over een schuilhok en tóch verkiest het paard/pony om buiten te lopen. De burger reageert alsof paarden mensen zouden zijn. Er is een duidelijke nood aan informatie voor het brede publiek, maar hoe pakken we dat aan en hoe kan dat onder de aandacht gebracht worden?

Het is inderdaad zo dat steeds meer mensen paarden houden, maar zelf steeds minder echte 'paardenmensen' zijn. Vele mensen schaffen zich een paard of pony aan, maar zijn zelf niet geboren in een zeker 'paardentraditie'. Het negatieve aspect van de democratisering van de paardensport was dikwijls de ondeskundigheid. Vroeger waren vooral paarden te vinden bij families met een paardentraditie. Dit had als gevolg dat de kennis van het paard overgebracht werd van generatie op generatie. Dat is nu veel minder het geval. Op het gebied van het welzijn van het paard vormt dit dikwijls een probleem. Men stelt vast dat veel mensen die nu paarden

hebben, bitter weinig weten over het gedrag van hun dier. Zo weet men niet altijd goed wat een paard aan voeding of verzorging nodig heeft. Als er iets verkeerd loopt met een paard, wil men vaak een snelle oplossing. Momenteel is het een trend daarmee naar de 'paardenfluisteraars' te stappen. De kritiek op deze paardenfluisteraars, vanuit wetenschappelijke hoek, is dat die mensen door hun gebrek aan wetenschappelijke achtergrond, de ethologie van het paard verkeerd begrepen hebben. Erger zelfs, zij gebruiken soms technieken die indruisen tegen het welzijn van het paard.

Er is dus wel degelijk nood aan informatie, maar deze info moet niet te ver gezocht worden. De academici willen hier best aan meewerken, maar verwijzen naar het tijdsprobleem om dit uit te werken. Zo zijn er publicaties in opmaak (onder andere over het gedrag van het paard), die wegens tijdsgebrek niet afgewerkt worden. Zo werden in 2007 proeven op paarden uitgevoerd, waarvan de resultaten nog steeds niet gepubliceerd zijn. De academische wereld is er zich van bewust dat zij meer vulgariserende teksten zou moeten opmaken, liefst nog in samenwerking met de paardensector (besparing van mankracht en tijd). Momenteel bestaan er al teksten over het gedrag van het paard, maar enkel in het Engels en het Frans, niet in het Nederlands. Die leemte zou opgevuld moeten worden. Bv. in het Verenigd Koninkrijk bestaat er een Ministry of Horse Industry dat publicaties uitgeeft. Eén van die publicaties heeft als titel: "Equine industry welfare guidelines compendium for horses, ponies and donkeys" en is te raadplegen op de site www.newc.co.uk. Daarin staat alles wat met het houden van paarden te maken heeft (transport, voeding, afsluiting, vaccinatie, ontwormen ...). Elke dierenarts in Engeland heeft deze ontvangen. Dierenartsen hebben ook folders gekregen om verder te verspreiden. Men hoeft dus geen nieuwe teksten uit te vinden.

Hoe kan die informatie het beste voor een zo breed mogelijk doelpubliek verspreid worden? Samenwerking met de paardensector is noodzakelijk (onder andere publicatie in tijdschriften is een mogelijkheid). Vzw BROK merkt op dat zich vooral bij de 'nieuwe' paardenhouders problemen voordoen. Zij vormen de voornaamste doelgroep. Een mogelijkheid om hen te bereiken is eventueel het verplichte registeren (chippen).

LRV merkt op dat hun federatie door de start van de ponywerking (+/- 35 jaar geleden) de democratisering van de paardensport sterk in de hand heeft gewerkt. Zeker bij die mensen die geen landelijke achtergrond hadden. Die mensen hebben inderdaad grote nood aan basisinformatie over paarden, zoals hoe ontwormen, hoefsmid, graslandbeheer, voeding van het paard, huisvesting LRV wijst erop dat het evenwel geen volledig blinde vlek is. Er is immers enorm veel kennis en kennisoverdracht in de talloze verenigingen en maneges die in Vlaanderen actief zijn en waar fenomenaal veel werk wordt verzet. Daar zit de meest praktische informatie zoals: hoe krijg ik mijn paard of pony op de trailer.

Het ILVO (Instituut voor Landbouw- en Visserij Onderzoek) maakt momenteel een brochure op over veiligheidsaspecten in de paardenhouderij. De brochure heeft als titel 'Veiligheid in de paardenhouderij'. De focus ligt overwegend op veiligheid en snijdt onderwerpen aan als zintuigen en waarnemingen bij het paard, voorkomen van ongevallen bij de omgang met paarden, beschermende ruitruiting, regelgeving voor ruiters en meners en ziekten bij paarden ...

De sector geeft aan dat het moeilijk zal zijn om iedereen te bereiken. Er is enerzijds de georganiseerde paardenhouderij die via de verenigingswerking goed tot zeer goed te bereiken is. Maar daarnaast heeft men de grote massa van niet-georganiseerde paardenhouders die veel moeilijker aanspreekbaar zal zijn. Daarom heeft de BCP de bedoeling om op haar website zo veel mogelijk algemene informatie te geven over voeding, paardenproblemen, huisvesting, ziekten, gedragsproblemen, opleiding, veiligheid Tegenwoordig kan men zo enorm veel 'gewone' paardenhouders bereiken.

VCP merkt op dat de discussietekst meldt dat de paardenwereld aan de top staat qua kweken, verzorgen, verkopen Men moet dat relativiseren: op het gebied van opleiding en verkoop is dat meer relatief dan wat de tekst laat uitschijnen.

6.2.2 Sociaal belang van de sector

Hippotherapie of equithérapie (in beide gevallen wordt hetzelfde bedoeld) bestaat in Vlaanderen ongeveer 30 jaar. Er zijn in het verleden een paar proefprojecten geweest om hippotherapie enigszins vorm te geven. Tot dusver was daar geen opleiding in voorzien. Het was eerder de weg van zelf zoeken, eigen ervaringen opdoen, ervaring uitwisselen en in het buitenland cursussen volgen. Pas in 2002 werd er een driejarig 'Pegasus-project' opgestart in samenwerking met buitenlandse organisaties waarbij een opleiding werd uitgebouwd. Deze opleiding is ondertussen een postgraduaat geworden. In de eerste plaats therapeuten volgen de opleiding, vermits men therapeutisch werkt. Even belangrijk is de vaststelling dat deze personen ook 'paardenmensen' moeten zijn. Zij moeten immers het paard gebruiken als medium en moeten dus dat medium heel goed kennen. Een goede kennis over omgaan met paarden en rijvaardigheid is absoluut noodzakelijk. Zij moeten daarom minimum over een A- brevet beschikken. Nog beter is het dat zij, naast hun diploma van therapeut, de Initiator- opleiding doorlopen hebben. In de opleiding wordt ook nog eens extra aandacht gegeven aan de ethologie van het paard: hoe het paard opleiden en het specifiek trainen ervan naar de therapie toe. Men is nu reeds aan de vierde cursus van de opleiding toe en er mogen iedere twee jaar maximaal 24 personen starten. Men houdt het aantal bewust beperkt om de kwaliteit van de opleiding te garanderen. Tot op heden is er echter meer vraag dan aanbod, zodat telkens een selectie dient gemaakt te worden. Dit gebeurt op basis van motivatie, kennis en ervaring met het paardrijden met mensen met een handicap.

Hét knelpunt is de niet-erkenning van hippotherapie. Nu draait alles op basis van liefdadigheid, serviceclubs, vzw's, sponsoringclubs en goodwill van heel wat beleidsmensen van diverse instellingen. Erkenning van hippotherapie zou inhouden dat er ook meteen een subsidiering aan gekoppeld zou kunnen worden. Er werden reeds meerdere stappen in die richting gezet, maar voorlopig zonder resultaat. Wellicht leeft de vrees dat er voor deze therapie een 'overbevraging' vanuit de zelfstandige beroepen zou komen. Toch is die angst onterecht, omdat slechts een beperkt aantal zelfstandige beroepen hiervoor in aanmerking komt zoals: kinesitherapeut, logopedist of psychotherapeut. De overige zijn meestal mensen die in een instelling werken of die binnen de instelling projecten doen met paarden (werken in loonverband). Er is reeds meerdere malen aan de Vlaamse Kinesitherapeuten-vereniging gevraagd om een terugbetaling te voorzien als kinesitherapie behandeling, maar tot op heden zonder resultaat. Ieder jaar opnieuw, ook in 2008, doet men een nieuwe poging.

De academische wereld stelt dat de hier boven beschreven situatie de 'optimale situatie' is. De realiteit is echter anders: de meerderheid van initiatieven komen van, soms weliswaar goedbedoelde, maar totaal niet opgeleide en onbekwame personen. Precies omwille van dit gebrek aan kennis is het nodig dat deze initiatieven gesteund en begeleid worden. Er is momenteel bij professor Odberg een doctoraatsstudie aan de gang, die onderzoekt hoe aan deze verzuchting een gepast antwoord kan gegeven worden. Deze studie heeft als onderwerp 'Interventies met assistentie van dieren', waar wetenschappelijk gezien EAT (Equine Assisted Therapy) onder valt. De studie van Mevr. Meers heeft de situatie in Vlaanderen gescreend en doorgelicht. Daaruit blijkt dat de meeste initiatieven gebeuren door mensen die daarvoor niet of onvoldoende getraind zijn, die dieren inzetten die niet goed geselecteerd zijn en waarbij men bovendien onvoldoende nakijkt of de paarden wel geschikt zijn voor het beoogde doel. Het onderzoek geeft duidelijk aan dat het een sector is die zeker meer dient gecontroleerd te worden.

Men geeft verder aan dat, in tegenstelling tot wat in de discussietekst is vermeld, er in wetenschappelijk onderzoek wel degelijk cijfers gekend zijn van het aantal initiatieven rond hippotherapie in Vlaanderen (zowel van de degelijke initiatieven, als van diegenen die improviseren).

De vergadering merkt op dat bij veel initiatieven de term 'hippotherapie' in de mond wordt genomen voor iets dat in feite geen hippotherapie is. Bv. een gehandicapt persoon rijdt gedurende een half uurtje rond op de rug van een paard. De sector noemt dit 'aangepast paardrijden', waarbij de initiatieven vaak louter recreatief zijn. Therapeutisch werken daarentegen is echter totaal iets anders. Het is veel meer doelgericht met een handelingsplan en een follow-up op wetenschappelijke basis.

Daarnaast bestaat weliswaar ook het paardrijden voor mensen met een handicap. Dit situeert zich op het sportieve vlak, maar wordt niet in de opleidingen van hippotherapie opgenomen omdat de VTS en de erkende federaties dat al doen.

Men merkt verder op dat hippotherapie niet alleen betrekking heeft op het gebruik van het paard voor specifieke bewegingsfuncties, maar ruimer dient gezien te worden. Het omvat ook geestelijke gezondheidszorg. Dit komt onvoldoende aan bod in de discussietekst.

Hippotherapie is niet officieel erkend, evenmin is het een beroepsfunctie. In de praktijk krijgt iemand die de opleiding succesvol doorlopen heeft, een certificaat dat gekoppeld wordt aan het diploma. Men is dus bv. kinesitherapeut met een opleiding in de hippotherapie, dus een postgraaduaat opleiding.

Een deel van de vergadering merkt op dat heel wat maneges niet geschikt zijn om mensen met een handicap op een paard te laten rijden. Vaak zijn maneges onvoldoende toegankelijk of kunnen de bedoelde personen er het paard niet vlot bestijgen of afstappen. Voorbeelden van tekorten zijn ontbrekende tilliften, ontbrekende speciale inlooppistes. Een ander voorbeeld is dat de rolstoel onvoldoende ver (tot bij de opstijplaats) kan rijden. Men doet daarom een oproep aan maneges om steeds hun accommodaties aan te passen aan de nood die mensen met een handicap hebben als zij willen paardrijden (vergelijk het met de toegankelijkheid bij openbare gebouwen).

Deze situatie wordt aangekaart vanuit de ervaringen in de praktijk, maar cijfers over hoeveel maneges in gebreke zouden zijn, zijn tot op heden niet beschikbaar (wellicht < 10 %).

De paardensector betwist deze stelling sterk. LRV haalt aan dat in de provincie Limburg een vijftal jaar geleden een toegankelijkheidsonderzoek bij de Limburgse maneges is uitgevoerd. Met de resultaten van dit onderzoek zijn richtlijnen opgesteld om de infrastructuur te verbeteren (met overheidsteun). Momenteel wordt een checkup gedaan van de voorbije periode. Uit de eerste cijfers blijkt alvast duidelijk dat de meeste maneges goed scoren op het gebied van toegankelijkheid.

Ook de VLP is het er niet mee eens alle maneges te verplichten hun infrastructuur aan te passen. De federatie merkt op dat bij een toenemend aantal personen met een handicap die willen paardrijden, er een structuur nodig is. De grens tussen enerzijds 'therapie' en anderzijds 'sportief paardrijden' is dun en op het terrein niet altijd duidelijk. De VLP is opgestart met een project 'sportief paardrijden' en was hierbij zeer selectief in de keuze van de weerhouden maneges. Het moet bij hen uitsluitend gaan over 'sportief paardrijden', niet over 'therapie'. Als men alle maneges dan nog eens verplichtingen oplegt op het vlak van toegankelijkheid, wordt de grens tussen therapie en sportief rijden nog onduidelijker. Het is daarom beter om de zaak gericht aan te pakken. Dit kan door een aantal centra te selecteren die dan uitgebouwd kunnen worden als therapiecentra (met subsidies). Terwijl de rest van de maneges enkel het sportief paardrijden voor personen met een handicap aanbiedt, het recreatief paardrijden.

Bovendien is de doelgroep van mensen met een handicap die willen paardrijden, zeer klein. Er zijn meer mensen die ze willen opleiden dan mensen die willen paardrijden. Ook vanuit dit gegeven zou het niet logisch zijn om elke manege bv. te verplichten een tillift te installeren.

LRV heeft samen met de Vlaamse Trainerschool (VTS) een opleiding georganiseerd voor mensen die zich bijkomend willen bekwamen in het omgaan van personen met een handicap. De federatie heeft ervaren dat er weliswaar heel wat interesse is. Maar als iedere manege zo'n geschoold persoon als lesgever wil inschakelen, zal men over onvoldoende personeel beschikken. LRV treedt dan ook de opmerking van de VLP bij.

Ook de sector van de hippotherapie beaamt dat het beter is om met slechts een beperkt aantal goede initiatieven te werken, weliswaar voldoende verspreid over Vlaanderen, dan zomaar iedereen in een willekeurige manege te laten starten. Als men de redenering van de VLP volgt, dan verhoogt dit aanzienlijk de kans op kwaliteit.

De vergadering pleit uiteindelijk voor een strikte en duidelijke scheiding tussen de beide aangeboden vormen.

VLP geeft ter info mee dat zij, zeer recent, een nieuwe brochure heeft gemaakt met als titel: 'Paardrijden voor personen met een handicap in 22 clubs in Vlaanderen'. De brochure wordt in de vergadering verspreid.

VCP prijst de initiatieven van de erkende federaties, als niet-gespecialiseerde instellingen, voor personen met een handicap. De socio-pedagogische waarde van het paard is echter zo belangrijk,

dat men vreest dat dit luik onvoldoende aan bod zal komen in de externe studie. Indien dat het geval zou zijn, vraagt de sector nu reeds om dit alsnog te bekijken en verder uit te werken. Kinderen leren omgaan met een levend wezen is immers totaal iets anders dan het omgaan met een koersfiets. Er is een verantwoordelijkheidsbesef dat aangeleerd wordt en dat in geen enkel ander maatschappelijk gebeuren terug te vinden is.

ADLO (de afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling) merkt op dat in de discussietekst de passage over de zorgboerderijen niet volledig correct is. In tegenstelling tot wat vermeld is, staat het concept zorgboerderijen al lang niet meer in zijn kinderschoenen. Zorgboerderijen zijn ondertussen al heel goed gestructureerd en georganiseerd. Vlaanderen is zelfs een voortrekker in Europa. In de tekst wordt bovendien geen melding gemaakt van toegekende subsidies, niettegenstaande die wel degelijk bestaan. Het departement Landbouw en Visserij heeft een brochure opgemaakt waaruit duidelijk blijkt dat landbouwers op subsidies, steun en een organisatorische structuur kunnen rekenen. Momenteel zijn er in Vlaanderen 295 zorgboeren. Jaarlijks wordt aan hen ongeveer 900.000 euro subsidies uitgekeerd.

De sector licht de inzet van trekpaarden in natuurgebieden toe. Hierbij is het de bedoeling om trekpaarden in welbepaalde delen van natuurgebieden in te zetten, naar analogie met wat in Nederlandse natuurgebieden reeds gebeurt. Het is zeker niet de bedoeling om paarden zomaar in de natuur 'vrij los te laten lopen'. Het ANB was aanvankelijk niet erg te vinden voor het idee, omdat men vreesde dat op de begraasde gronden de pachtwet van toepassing zou worden. Die vrees werd ondervangen door het opstellen van een duidelijk contract. De bedoelde overeenkomst houdt bovendien voor de eigenaar van de paarden een aantal verplichtingen in (onder andere een bemestingsverbod, maximum aantal dieren per ha ...).

Is er voldoende kennis om de juiste paarden op de juiste plaatsen in te zetten? De academische wereld waarschuwt dat men moet voorkomen dat – wat in het buitenland soms wel eens het geval is – paarden zouden verwilderen en niet meer handelbaar zouden worden voor de mens. Daarnaast is het ook noodzakelijk om na te gaan wat de impact is van de inzet van paarden op die specifieke natuurgebieden. Dit moet zeker opgevolgd worden en mag niet op amateuristische wijze gebeuren. Bovendien kan niet zomaar elk paardenras ingezet worden. Er zijn rustieke rassen nodig, die gewoon zijn om dergelijk voedsel op te nemen, anders duiken problemen van dierenwelzijn (overvoeding) op. Er moet een match gezocht worden tussen de fysiologie van het paard en het type ecologisch landschap waarin dat paard zich bevindt. Dat is geen gemakkelijke oefening.

6.2.3 Inpassen in het landschap

Dit thema kwam onder andere aan bod in de dialoogdagen 'Toerisme en recreatie' en 'Ruimtelijke ordening en vergunningen'. Zijn woorden als 'verpaarding' of 'verrommeling' van het landschap terecht of onterecht gekozen bij dit thema? Vele zaken zijn uiteraard subjectief (wat is mooi en wat niet, wanneer is iets storend en wanneer niet?) Hoe kunnen we met de nodige aandacht voor kwaliteit de toename van het aantal paarden in het Vlaamse platteland opvangen, en de maatschappelijke aanvaarding van de sector zo goed mogelijk beveiligen?

GAIA geeft aan dat er heel wat problemen zijn bij mensen die een schuilhok of stal voor hun paard/pony in een weide willen oprichten. Paarden moeten nu eenmaal de mogelijkheid hebben

om te schuilen. De aanvragers worden echter geconfronteerd met de wetgeving op de ruimtelijke ordening die vaak verlamdend werkt. GAIA vraagt of er hiervoor een oplossing is.

De vergadering geeft aan dat deze problematiek reeds besproken werd op de dialoogdag 'Ruimtelijke ordening en vergunningen'. Toen werd de afspraak gemaakt om technische werkgroepen op te richten om een aantal zaken verder in detail uit te werken.

De huidige wetgeving geeft aan wat kan en wat niet. Zo zijn er momenteel twee ministeriële omzendbrieven van kracht, die voorwaarden opleggen inzake de oprichting van stallen en schuilhokken voor niet-landbouwers in agrarisch gebied. Uiteindelijk is het wel de lokale administratie die oordeelt of een aanvraag al dan niet ruimtelijk (regionaal) inpasbaar zal zijn. De sector zelf geeft aan dat in de praktijk de plaatsing van een schuilhok overwegend weinig moeilijkheden met zich meebrengt. Hét probleem in de praktijk is echter dat men vaak een schuilhok plaatst dat net iets groter is dan toegelaten, met alle gevolgen van dien. De problematiek van de inpasbaarheid in het landschap zal uiteindelijk veel afhangen van de bereidheid van de individuele paardenhouder om hierin te investeren.

Gezien de complexiteit van deze regelgeving is er ook afgesproken om een vulgariserende brochure op te maken (taak VLM en ADLO). Deze brochure moet op een zo eenvoudig mogelijke manier duidelijk aangeven wat er kan en hoe men het moet aanpakken. Daarnaast wijst de vergadering erop dat er ook heel wat knowhow binnen de sector zelf aanwezig is, waarop de betrokkenen steeds een beroep kunnen doen.

Wat kan men doen aan 'verrommeling' van het landschap? De sector oppert dat er inderdaad vanuit de sector zelf inspanningen nodig zullen zijn. Maar tegelijk meent ze dat 'verrommeling' van het landschap een maatschappelijk gegeven is dat zich niet enkel beperkt tot de paardensector. In Nederland zijn er mooie en goede brochures opgesteld die aangeven hoe een inpassing van een stal, schuilhok, stapmolen, oefenpiste ... wel kan, en met weinig kosten. Het gaat om de brochures uitgegeven onder het project 'Zorg voor paard en landschap' (zie discussietekst). Het loont de moeite om de suggesties daar eens na te lezen. Zie website : www.knhs.nl, rubriek 'paarden houden', deel 'paard en landschap'.

De vergadering merkt op dat men in Vlaanderen verzandt in allerlei administratieve regels die bovendien handenvol geld kosten. Een recent voorbeeld is de jaarlijkse verplichte mestanalyses van paardenmest bij transport door erkende vervoerders. Men maakt de mensen moedeloos en ontnemt hen alle initiatief. Men maakt het vanuit de overheid té streng. Het gevolg is dat tal van eigenaars en professionelen omwille van deze regels uit Vlaanderen vertrekken naar het buitenland. Vlaanderen is bovendien ook nog eens sterk overbebouwd, wat dan weer uitbreidingsmogelijkheden belemmert. In het buitenland is dat in heel wat gebieden totaal niet het geval.

Nuance: een (streng) regelgeving en het gevoel van betutteling gelden evenzeer bij vele andere sectoren. We bevinden ons nu eenmaal in een ingewikkelde samenleving met vele mensen en vele belangen. Indien we alles willen controleren, leidt dit sowieso naar regels en wetten die vaak nog eens ingegeven zijn om een beperkt aantal mensen die het niet goed menen, aan te pakken. Uiteraard zijn dan de anderen, die het wel goed voor hebben, er het slachtoffer van.

Plaatsgebrek is echter het grote probleem in Vlaanderen. Iedereen wil op het platteland actief zijn (landbouw, industrie, recreatie ...) en vanalles en nog wat doen. We zijn in Vlaanderen echter met zoveel, dat er onvoldoende ruimte is om iedereen zijn gang te laten gaan. Vlaanderen kan nu eenmaal niet groeien. Het beleid ruimtelijke ordening met zijn versnipperde aanpak heeft er bovendien voor gezorgd dat het gevoel van ruimtetekort groter aangevoeld wordt dan dat het in realiteit soms is.

Men kan dus op twee manieren tewerk gaan. Ofwel alles reguleren (bv. richtlijnen opstellen voor de uitvoering van omheiningen, de kleur van de paaltjes, het gebruik van drinkbakken enzovoort), maar uit de vergadering is duidelijk gebleken dat de sector hier geen vragende partij voor is: er zijn al genoeg regels. Ofwel, en daar opteert de vergadering wél voor, kan men zich richten naar goede praktijkvoorbeelden (onder andere uit Nederland). De sector heeft hierbij de verantwoordelijkheid om de individuele paardenhouder die zijn stal, schuilhok of zijn weide wenst in te richten, te wijzen op het bestaan van dergelijke voorbeelden, hem tips te geven en hem te begeleiden, rekening houdende met het welzijn van de dieren.

6.2.4 Aansprakelijkheid

De verzekeringssector heeft geen fundamentele opmerkingen op de discussietekst.

Er is evenwel een paradox. Men heeft het over de basisregels uit het burgerlijk wetboek (artikelen 1382 tot 1385). Deze zeer goed opgestelde artikelen hebben het nadeel dat ze algemeen zijn en dateren uit de negentiende eeuw, toen het paard nog een vast deel uitmaakte van het maatschappelijke leven van iedereen. Toen was er uiteraard nog geen sprake van motorisch verkeer zoals we dat nu kennen. De paradox zit hem hierin dat de sector nu zelf om de invoering van een verplichte verzekering vraagt.

De verplichte autoverzekering is al in voege getreden in 1958. Die heeft als doel derden (slachtoffers) te beschermen; de frequentie van ongevallen was zo erg dat men wel moest ingrijpen.

Het beeld van een verplichte verzekering moet volgens de verzekeringssector ietwat bijgestuurd worden. Zij zijn principieel nogal terughoudend tegenover het verplicht maken van verzekeringen. Er zijn heel wat verplichte verzekeringen, waaronder een aantal die algemeen zijn, zoals de BA autoverzekering en de verplichte arbeidsongevallen verzekering. Verplichte verzekeringen impliceren altijd twee zaken: controle en het probleem van de 'niet-verzekerden'. Wat doet men met diegenen die geen verplichte verzekering hebben afgesloten als zij een ongeval veroorzaken? In de praktijk moet men dan een fonds oprichten dat de slachtoffers vergoedt en waarbij men dan achteraf een verhaal probeert uit te oefenen op de aansprakelijke. De meeste andere verplichte verzekeringen zijn gebonden aan erkenningen, aan erkende instellingen en organisaties zoals de erkende sportfederaties.

Het feit dat er momenteel geen verplichte verzekering bestaat voor iemand die met paard of met paard en koets op de openbare weg komt, is volgens de verzekeringssector te wijten aan de lage frequentie van ongevallen. Het aantal ongevallen is niet in verhouding met het autoverkeer, waar er ongeveer 1.000 doden en 50.000 gekwetsten per jaar te betreuren zijn.

De controle of iedereen aansluit is volgens de verzekeringssector ook een probleem. Het is immers - voorlopig althans - nog steeds onduidelijk hoeveel paarden er in België effectief aanwezig zijn. Deze kennis is evenwel noodzakelijk ter controle (vergelijk het met de nummerplaat van een auto). Dit euvel zal weliswaar opgelost geraken door de chip-verplichting (zie dialoogdag 'Paard en overheid). Maar wat met de paarden die niet gechipt zijn en zo aan elke vorm van controle ontsnappen? Ook dat dient uitgeklaard te worden, wil men een verzekeringsplicht kunnen invoeren. *Noot: momenteel zitten er ongeveer 115.000 identificaties van paarden in de databank, terwijl schattingen het aantal paarden in België op 200.000 ramen.*

De paardensector reageert dat het aantal ongevallen bij de verzekeringssector niet opvalt, omdat er geen fonds bestaat. Er zijn met andere woorden geen statistieken van mensen die met hun paard een ongeval veroorzaken. Gezien het ontbreken van een verzekering wordt er ook niet aangekocht bij de verzekeringsmaatschappijen. De paardensector vindt het evenwel moreel onverantwoord, zeker wanneer het aantal paarden en het aantal mensen die met paarden bezig zijn toeneemt, om momenteel - volledig legaal - nog steeds onverzekerd op de openbare weg te mogen komen met paard of pony.

De familiale verzekering dekt meestal kinderen die met pony's rijden tot 16 jaar. Soms kan men zelfs de familiale uitbreiden om paard te gaan rijden, maar die mogelijkheid wordt jammer genoeg door heel veel mensen vergeten. Er is niet alleen de aansprakelijkheid van de persoon die met het paard omgaat, ook het houden van paarden op zich is vaak niet verzekerd. Bv. paarden die op een weide grazen 'breken uit' en veroorzaken op de openbare weg een ongeval met dodelijke afloop. Ook dit is een aansprakelijkheid die men als paardenhouder heeft, maar deze vorm wordt in zeer veel gevallen eveneens vergeten. De sector vindt van zichzelf dat zij een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft om een oproep te doen naar al wie bezig is met paarden - en zeker naar diegenen die met dieren op de openbare weg komen - om zich te verzekeren. Een dergelijke oproep kan terug gebeuren via de verspreiding van vulgariserende teksten (zie hoger).

De verzekeringssector stelt dat de invoering van een al dan niet verplichte verzekering niet van haar afhangt. Dit valt onder de bevoegdheid van de federale minister van Financiën. De verzekeringssector wijst erop dat er duidelijkheid moet zijn over het aantal paarden, wil dit voorstel enige kans maken. BCP (de Belgische Confederatie van het Paard) geeft aan dat tegen eind 2009 de databank een zeer volledig beeld zal kunnen geven.

De paardensector geeft aan dat men reeds in het verleden pogingen heeft ondernomen om een regulering op te stellen voor de verplichting van het afsluiten van een verzekering, het verplicht gebruik van een ruiterspet, een rijbewijs Vaststelling was dat men hiervoor bij verschillende kabinetten moest aankloppen, zodat het initiatief uiteindelijk strandde.

Hoe komt het eigenlijk dat men zich in de sector zo weinig verzekert? Heeft dit te maken met het imago van de sector bij de verzekeraars? Sommige verzekeraars zijn inderdaad nogal terughoudend om een risico te aanvaarden en bieden daarom dat product niet zomaar spontaan aan. Voor hen is een paard juridisch een 'zaakschadeverzekering'. Daar wordt nogal voorzichtig mee omgesprongen omdat men niet meteen een controle heeft over wat men verzekert. Het is een moreel risico. Het is voor een verzekeraar belangrijk dat hij zijn klant(en) en de omgeving goed kent, en zoveel mogelijk factoren goed kan inschatten. Als dit zo is, is er meestal geen probleem

om een verzekering af te sluiten. De paardensector stelt in reactie dat het niet zo is dat er geen verzekeringsmaatschappijen op het terrein zouden zijn die niet bereid zijn om paarden te verzekeren. Dat is zeker niet het geval.

De familiale verzekering dekt alle schade die wordt veroorzaakt door huisdieren, tot en met de bij. Er is misschien wel wat verwarring rond de juiste benaming. De correcte benaming is: verzekering aansprakelijkheid privéleven. Van zodra men naar het professionele gaat, spreekt men over een uitbatingsverzekering. Een pony zit wel in die verzekering; een paard niet. De reden is dat als er een specifiek product bestaat - bv. een specifieke paardenverzekering -, men dan vanuit de verzekeringssector het onderscheid maakt tussen de basisverzekering (gezinspolis) en die specifieke verzekering. Men merkt op dat voorliggende tekst aangeeft dat er een tendens bestaat om die specifieke verzekering mee op te nemen in de familiale. De verzekeringssector betwijfelt deze stelling.

Mensen die privé hippotherapie willen uitoefenen en hiervoor naast hun beroep van kinesitherapeut, een beroepsverzekering willen aanvragen, worden in de praktijk geconfronteerd met een weigering van de verzekeringsmaatschappijen. Dit omdat men van oordeel is dat het te gevaarlijk is en dus een groot risico inhoudt. Dat is een spijtige vaststelling, omdat het dat net niet is (zie punt 2). De verzekeringssector geeft in een reactie aan dat men dan moet proberen bij de maatschappij het tegendeel te bewijzen. Verzekeringsmaatschappijen vertrekken immers bijna altijd van gekende schadestatistieken. Voor hippotherapie bestaan die wellicht niet, waardoor de vrees overheerst om zich te engageren.

Voor wat betreft de aansprakelijkheid bij controles van de chip en het paspoort, wijst de vergadering erop dat officiële controlerende instanties, zoals de politie over een chiplaser (op afstand) moeten beschikken. Momenteel hebben zij dat niet.

De paardensector wijst de vergadering er nogmaals op dat zij in de hele problematiek van verzekering en verkeerswezen best als zwakke weggebruikers zouden beschouwd worden in plaats van, zoals nu nog steeds het geval is, als een 'gewoon' voertuig.

6.2.5 Het paard als cultureel erfgoed

De vergadering heeft geen verdere opmerkingen bij de discussietekst.

De vergadering merkte op dat dit thema eventueel een onderwerp kan uitmaken bij een volgende Open Monumentendag.

6.2.6 Welzijn van het paard

6.2.6.1 Reacties tijdens de dialoogdag

GAIA geeft aan dat in de discussietekst een aantal zaken ontbreekt. Het gaat om de koersen van het 'klein spel' die in Vlaanderen frequent plaats grijpen, de paardenmarkten en de problematiek van het blokstaarten. Dit laatste kwam evenwel reeds ruim aan bod op de dialoogdag 'Paard en overheid'.

GAIA wenst dat de koersen van het 'klein spel', die blijkbaar nog vrij vaak worden georganiseerd in Vlaanderen, enkel nog zouden mogen plaatsvinden op hippodromen. Bij controles door GAIA bleek immers dat zich daar heel wat problemen voordeden. Zo worden er koersen georganiseerd op velden en terreinen die niet geschikt zijn voor het organiseren van paardenrennen (wegens onder andere oneffenheden). Dit zonder enige controle, met alle gevolgen vandien voor de paarden (grote kans op beenletsels). Wil men dergelijke koersen toch nog laten doorgaan, dan moeten er volgens GAIA minstens strenge regels en kwaliteitsnormen opgelegd worden. GAIA stelt dat het soms vrij bedenkelijk is hoe men daar met de paarden omgaat. Vaak wordt er geslagen en is er totaal geen koerstechniek. Er doen zich heel wat problemen voor op deze koersen.

De sector van de paardenwedrennen kan zich volledig vinden in de bezorgheden van GAIA. Het is bij hen zo dat een paard dat ooit heeft deelgenomen aan het 'klein spel', uitgesloten wordt tot deelname aan alle andere rennen. Tegelijkertijd verwijst men naar de problematiek van het verval van de Belgische hippodromen, wat onder andere nog aan bod zal komen in de dialoogdag 'Handel en economie'. Nog een nadeel van het 'klein spel' is de problematiek van de doping, waar weinig of niet op gecontroleerd wordt.

Het 'klein spel' is en blijft echter succesvol. Dit komt omdat men kan deelnemen aan wedstrijden die niet gereguleerd zijn en waar men al of niet aan doping mag doen. En dit voor hetzelfde prijzengeld als in de sector van de paardenwedrennen. Het is een ingeburgerd gebeuren in heel wat gemeenten.

LRV nuanceert en stelt dat zeker niet alle wedstrijden van 'klein spel' over een en dezelfde kam mogen geschoren worden. Zoals overal en altijd zijn weliswaar malafide personen actief, maar dat mag zeker niet veralgemeend worden. LRV geeft aan dat vanuit hun ervaring de praktijk anders is dan wat in de vergadering werd voorgesteld.

De sector van de paardenwedrennen stelt dat het inderdaad niet allemaal negatief is. Zo bv. liggen sommige omlopen er even goed bij, zo niet beter, dan sommige erkende hippodromen.

De academici geven aan dat reeds jaren geleden in de schoot van de Raad voor Dierenwelzijn een werkgroep werd opgericht. Die had als doel om minimale regels op te leggen die geldig waren voor alle paardenkoersen; dus niet alleen de officiële koersen, gecontroleerd door de jockey club. Uiteindelijk heeft het opzet geen uitvoering gekend en is de zaak afgeblazen. Indien het project wel zou zijn doorgaan, zou het resultaat geweest zijn dat de meeste van de koersen al lang niet meer georganiseerd zouden worden. Dit wegens het niet (kunnen) voldoen aan de weerhouden selectiecriteria zoals minimale breedte, kwaliteit van de grond, de scherpte van de bochten, enzovoort.

Algemeen, qua gedragniveau, kan men twee grote aspecten onderscheiden bij problemen met dierenwelzijn. Enerzijds is er de huisvesting en anderzijds de manier van africhten. Men kan welzijn bekijken ofwel als een aan- of afwezigheid van iets negatief (iets onaangenaams), ofwel als een aanwezigheid van iets positiefs. Wat het eerste betreft kan men bepaalde huisvestingswijzen bekritisieren omdat men er stressparameters in terugvindt of omdat men abnormaal gedrag bij de dieren ziet optreden. Bij een traditionele stalbouw vindt men 'stalondeugden' bij 3 tot 15 % van de populatie; het ene ras is bovendien al wat 'vatbaarder' dan het andere. Daarnaast

kan de uitvoering van een stal zo geconcipeerd worden dat het aangenamer wordt voor het dier. Zo bestaan er momenteel alternatieve systemen (sommige al van in het begin van de jaren 1980). Het is belangrijk de sector hierover goed te informeren, zodat men van het bestaan van dergelijke systemen op de hoogte is. Met die informatie kan men dan afwijken van een systematische traditionele bouw, namelijk de afgezonderde individuele stallen en boxen. Dergelijke alternatieve systemen hebben tot op heden evenwel weinig ingang gekend, onder andere omdat de eerste publicaties Duitstalig waren. Evenwel bestaan er ook Nederlandstalige brochures, zoals de brochure 'Huisvesting van paarden', uitgegeven door het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, dienst Ontwikkeling. Men benadrukt dat het niet de bedoeling mag zijn om bepaalde systemen op te leggen aan de sector, omdat elke situatie specifiek en verschillend is van elke andere. Naast deze brochure heeft het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap nog andere brochures uitgegeven, met name : 'Voeding van paarden', 'Grasland voor paarden' en 'Paarden gezond houden' (zie dialoogdag 'Vorming en opleiding).

Voor wat betreft de wijze van africhten is het belangrijk te weten dat het paard een sociaal dier is. Het is een gewinningsdier dat een bezigheid nodig heeft (70 tot 80 % wordt besteed aan grazen en rusten). Belangrijk is ook te weten dat een paard of pony geen variatie nodig heeft. Precies dat gegeven is bij veel mensen een probleem. Men kent zijn paard of pony niet of onvoldoende. Bij een professionele stal daarentegen waar het paard dagelijks getraind wordt, stelt men veel minder problemen vast. Ideaal is de situatie waarbij het paard zich op de weide bevindt, maar dat is niet altijd mogelijk omdat het paard soms een bepaalde conditie moet (be)houden. Gevolg: opnieuw constateert men dat het grootste percentage van de problemen zich voordoet bij amateurs. Zij brengen hun paard een hele week bij een manege onder, bekijken het verder niet en gaan er enkel in de weekends op rijden. Uiteraard is het dier dat niet gewoon en protesteert het al eens. Blijkt dan dat men verwonderd is en zich afvraagt waarom het paard of de pony zich niet netjes gedraagt. Dergelijke situaties doen zich vooral voor bij personen die niet afhankelijk van structuren en dus weinig geïnformeerd zijn. Zoals reeds eerder uit de discussie is gebleken, duikt ook hier weer de nood aan informatie op.

Naast het africhten is voor dierenwelzijn ook de kwaliteit van het rijden belangrijk. Het is te appreciëren dat de bestaande structuren hun regels hebben zoals jury's en stewards. Zij kunnen ingrijpen als dieren mishandeld worden. Mensen die paarden houden, maar niet afhankelijk van dergelijke structuren, zijn veel moeilijker te controleren en te corrigeren. Bij deze groep mensen is er nagenoeg geen enkele controle op de naleving van het welzijn. Daarbij komt nog dat men pas reageert op punctuele en spectaculaire gebeurtenissen (bv. bebloede flanken bij slecht gebruik van de sporen). Ook hier is er terug een grote nood aan informatie en communicatie (ook op FEI-niveau). De vraag blijft echter hoe men de bedoelde doelgroep zo goed mogelijk kan bereiken. Wellicht is hier een belangrijke rol voor het Vlaams Paardenloket weggelegd (zie dialoogdag 'Organisatie, vereniging en woordvoerderschap').

BROK vraagt de mening van de academici over de inzet van kermispony's. De personen die dit momenteel professioneel uitbaten, worden in hun beroep bedreigd door allerlei organisaties onder het motto dat een dergelijke inzet van dieren niet langer verenigbaar is met dierenwelzijn. De academici geven aan dat voor zover zij weten, er over dit aspect tot op vandaag geen wetenschappelijke gegevens bestaan of onderzoek verricht is. Vanuit dezelfde wetenschappelijke hoek wordt evenwel benadrukt dat als deze dieren hun bezigheid hebben (zie hierboven) en over

voldoende eten en drinken beschikken, er geen problemen met het welzijn te verwachten zijn. GAIA vraagt zich echter af of dergelijke attracties nog wel verantwoord en nodig zijn. Er zijn volgens GAIA genoeg alternatieven om met een pony rond te rijden. Zij pleiten voor een verbod op het inzetten van kermispony's.

GAIA pleit eveneens voor het behoud van het verbod op blokstaarten. Volgens de organisatie wordt evenwel die wet massaal omzeild door het uitschrijven van valse attesten. De paardensector is het daar niet mee eens en houdt er een totaal andere mening op na (zie dialogodag 'Paard en overheid').

GAIA klaagt ook wantoestanden aan op bepaalde paardenmarkten (bv. de markten in Krombeke en in Torhout). Men vraagt een striktere reglementering. Dat dit laatste zijn vruchten afwerpt en bijdraagt tot het welzijn van de dieren, bewees zich onder meer op de paardenmarkt van Sint-Lievens-Houtem en op de markt van Ename. Daar waren bij de voorbije editie geen klachten meer. GAIA benadrukt dat zij er niet voor pleiten om alle paardenmarkten zomaar af te schaffen.

De paardensector geeft aan dat er globaal genomen geen problemen op deze markten te verwachten zijn (excessen niet te na gesproken, die zullen er altijd wel zijn). Dit komt omdat markten onder toezicht staan van het FAVV. Dit houdt onder meer in dat alle paarden gechipt moeten zijn en over een medisch attest moeten beschikken. Het zijn voor de sector dé plaatsen waar keuringen gebeuren, expertise wordt uitgewisseld en voorstellingen doorgaan. Het is een cultureelhistorisch gegeven uit de lage landen dat honderden jaren oud is en zeker moet blijven bestaan. De slachtmarkten daarentegen zijn een ander verhaal.

De academici merken nog op dat men hoopt dat iedereen (paardenhouder en overheid) beseft dat de tropische ziekten naar ons toe komen. Men wordt in Vlaanderen geconfronteerd met ziekten die men hier tot tien jaar geleden niet kende. Het West-Nijlvirus bv. heeft reeds in Amerika voor een ware slachting onder de paarden gezorgd. Onder meer daarom is men in een aantal districten van Frankrijk momenteel bezig om een alarmsysteem (met overheidssubsidies) op poten te zetten om bepaalde tropische ziekten bij paarden op te volgen. Dit gebeurt met en door mensen die weten waarover het gaat. Het zou nuttig zijn indien dit ook in België zou gebeuren.

6.2.6.2 Reacties na de dialogodag

Na de dialogodag van 24 september 2008 werd van de VFP (Vlaamse Federatie voor Paardenwedrennen) een aanvullend schrijven ontvangen over de dopingproblematiek:

“De paardenrensector in het algemeen is waarschijnlijk de enige sector die een nultolerantie inzake doping toepast; medicatie die voor de humane sporters toegelaten is zoals pijnstillers en ontstekingsremmers, zijn volledig uit den boze bij paarden die aan de rennen deelnemen.

Ook onze Paardenren-federatie is adept en probeert de rennen dan ook clean te houden door het uitvoeren van talrijke controles ter zake. Het aantal controles zouden we zelfs nog willen opvoeren maar het knelpunt is het kostenplaatje dat wel erg zwaar op ons budget weegt; actueel kost ons dat reeds ± 70.000 € per jaar.”

Professor Odberg van de UG heeft na de dialoogdag volgende aanvulling gemaakt :

“Het is fout te denken dat paarden geen welzijnsproblemen zouden vertonen in vergelijking met nutshuisdieren omwille van de sentimentele band die vaak de eigenaar aan zijn dier hecht. Het is duidelijk dat de overgrote meerderheid van de paardenliefhebbers hun paard of pony sowieso voorop plaatsen. Dit vertaalt zich in het dagdagelijks uitoefenen van hun hobby. Gedreven vanuit de passie voor zijn/haar edele viervoeter, heeft de paardenhouder(ster) steeds het beste voor. Uiteraard (en spijtig genoeg) zijn er gevallen van verwaarlozing en worden al eens paarden op duidelijk brutale wijze behandeld. In tegenstelling tot de grote massa die het wel goed voor heeft halen deze mistoestanden de media. De sector verwerpt uiteraard dergelijke wanpraktijken en keurt deze sterk af. Dat zijn echter opvallende gevallen. De meest frequente problemen vinden echter hun oorsprong in ondeskundigheid en onwetendheid, en worden soms verergerd door een overdreven prestatiedrang (prestige, winstbejag). De overgrote meerderheid meent het goed, maar maakt al te vaak fouten bij gebrek aan kennis van het dier (zowel op fysiologisch vlak als op gedragsniveau) en kennis van de rijkunst. De democratisering van de sport heeft tot gevolg gehad dat “er veel mensen met paarden, maar te weinig paardenmensen zijn”.

De sector heeft hierop reeds gereageerd, zo werden bv. initiatieven op het vlak van dopingcontroles uitgewerkt. Ook werd voor paardenliefhebbers die 'buitenrijden' of recreatief trekken, een 'code of conduct' opgesteld. Die omvat gedragsregels voor het 'buitenrijden', met aandacht voor etiquette, veiligheid, gebruiken en wellevendheid. Verder gelden er voor wedstrijden die vallen onder de internationale ruitersportfederatie FEI heel wat te volgen regels (zie bijlage: de FEI-code of Conduct for the welfare of the horse).

Die positieve initiatieven beantwoorden echter niet aan alle noden. Er is nog werk voor de boeg.

– m.b.t. Weidegang

Algemeen gesteld is het welzijn van een paard beter in de weide dan in een traditionele stal. Weidegang houdt echter ook problemen in. Paarden kunnen doorgaans goed weerstand bieden aan vrij extreme weersomstandigheden wanneer zij er aan gewoon zijn. Vaak gaan zij sneller in de zomer schuilen tegen insecten en de zon, dan tegen de koude in de winter. Rond 30°C in de schaduw zou de thermoregulatie beginnen falen en kan men echt van lijden spreken. Nochtans schuilen zij soms al bij iets lagere temperaturen. Dit suggereert dat schuilen hun comfort wel verbetert. Daarom is het aan te raden schuilmogelijkheden te bieden om hun welzijn te optimaliseren. Bij vriesweer lopen de paarden vaak liever buiten, maar moeten ze kunnen schuilen wanneer zij vinden dat de wind te koud wordt. Een schuilhok moet niet diep zijn (ventilatie is belangrijk zonder dat de dieren in de tocht staan), maar moet wel breed genoeg zijn opdat dominante individuen de toegang voor andere paarden niet zouden versperren. Zij moeten op een droge bedding kunnen liggen. Welzijnsproblemen zijn frequenter bij paarden die op afgelegen weiden staan met te lang bevroren drinkbakken, zonder beschutting of bij paarden die 's winters onvoldoende gevoederd worden. In de zomer kan de nabijheid van hagen of bosranden een probleem vormen, omdat paarden daar meer getergd worden door insecten. Er moet ook op gelet worden dat paarden niet lang in de modder staan; dit kan namelijk ziekten aan de voeten en onderste ledematen veroorzaken.

– m.b.t. Huisvesting en Management

Paarden met wat temperament hebben bezigheid nodig. In vrijheid spenderen zij gemakkelijk tot 80 % van hun actieve tijd al grazend en in gezelschap. Nog een te groot aantal paarden verveelt zich door te lang op stal te blijven. Chronische stress kan een aantal abnormale gedragingen uitlokken, waaronder stereotypieën. In de paardenwereld noemt men die gedragingen ‘stalondeugden’ (bv. kribbenbijten, windzuigen, weven, tongspelen, rondjes draaien ...). Nog te weinig mensen weten dat het echte gedragspathologieën zijn. Een verrassend groot aantal paarden heeft maagzweren. Ondeskundige training en verving op stal kunnen hierbij een rol spelen. Recent onderzoek vocaliseert zich op de invloed van de frequentie van het voederen op stal (meestal maar tweemaal per dag) op de zuurtegraad in de maag. Er bestaan meer ethologisch verantwoorde huisvestingssystemen, ook voor sportpaarden die geen gras krijgen omwille van hun conditie. Maar die concepten zijn nog heel weinig bekend in de vrij conservatieve paardenwereld. Men blijft al te vaak op traditionele manier individuele stallen bouwen. Een onaangepaste huisvesting is dus nog steeds een probleem.

Onderzoek heeft ook het belang aangetoond van de invloed van jeugdervaringen van het veulen op het later gedrag. Niet alleen voor wat de sociale relaties betreft van paarden onderling, maar ook tegenover de mens en tijdens de africhting. Het voorbeeld van de merrie is heel belangrijk. Nog te weinig fokkers zijn zich daarvan bewust. Het publiek hoort echter vaker over dubieuze technieken (bv. de Miller-methode) dan over ethologisch gefundeerde procedures.

– m.b.t. Rijtechniek

Ideaal gezien zouden de principes van de academische rijkunst de basis moeten vormen, vanaf het zadelmak maken, wat men ook later met het paard zal doen (gewoon wandelen, springen, dressuur en hogeschool ...). De basisprincipes van de africhting en van het rijden, zoals vastgelegd door de oude meesters (vooral in de achttiende eeuw), tonen aan dat die mensen intuïtief de principes van de moderne leertheorieën begrepen hadden, zoals ontwikkeld in de twintigste eeuw (Pavlov, de ‘behaviouristen’). De nadruk wordt ook gelegd op het progressief versoepelen van het paard, zonder het in bepaalde houdingen of ritmes te forceren. Men moet helaas vaststellen dat die kennis onvoldoende verspreid is of dat zij verkeerd toegepast wordt. Paarden worden nog te vaak en te snel met dwangmatige middelen afgericht (bv. systematisch gebruik van bijzetteugels, harde bittens die gebruikt worden om kracht uit te oefenen, te harde hulpen). Zowel in de dressuur als in de jumping is dit het geval. Ondeskundigheid en gebrek aan geduld worden gecompenseerd door trucjes die dan de regel worden. Dit leidt tot stijfheid, afwezigheid van lichtheid en verweer van het dier. Dat verweer kan spectaculair zijn (bokken, steigeren, agressie), maar is vaak discreter zodat het vaak als normaal beschouwd wordt. Kopschudden bijvoorbeeld, als verweer tegen de hand wordt courant gezien in jumpings, zelfs op internationaal niveau. Er is een nood aan onderzoek over het verband tussen rijstijl en welzijn. Daartoe is recent de International Society for Equitation Science opgericht.

– m.b.t. Recente reacties op die toestand

Meer en meer paardeneigenaars voelen dat zij kennis missen, zowel van het gedrag van hun dier als van de rijkunst. Hoewel de geschikte kennis beschikbaar is (maar moeilijker te vinden), worden

zij soms aangetrokken door 'paardenfluisteraars' of door trainers in 'natural horsemanship' ('équitation éthologique'). Het probleem is dat men achter die termen heel verschillende mensen vindt. Gewoonlijk kunnen zij goed met paarden omgaan en velen menen het ook goed. Het probleem is dat zij soms wetenschappelijke termen gebruiken zonder de wetenschappelijke ethologie goed begrepen te hebben. Dat kan leiden tot het verspreiden van verkeerde ideeën. Wanneer het resultaat is dat ruiters beter met hun dier kunnen omgaan, dan is de essentie gered - zelfs indien de interpretatie verkeerd is. Men moet zich wel zorgen maken wanneer technieken gebruikt worden waarvan specialisten denken dat ze indruisen tegen het welzijn, vooral wanneer mensen zonder tact ze toepassen (bv. de 'join-up').

Naast die vaak voorkomende knelpunten is er nog een aantal meer specifieke problemen die nog onderzoek vergen, bv. transportstress, paarden gebruikt voor hippotherapie, productie van PMU (*pregnant mare urine*), risicoanalyses in de koers ...

Knelpunt

Er is een nood aan :

- correcte, wetenschappelijk gefundeerde informatie over het gedrag van paarden;
- een degelijke vorming in de academische rijkunst en de theorie der leerprocessen.

Dit is zowel voor het grote publiek als binnen de professionele trajecten het geval. Die informatie moet door wetenschappelijk geschoolde mensen gebeuren, of onder hun toezicht. De scheikunde mag niet in handen van alchemisten vallen. Zo geven deskundigen bv. aan dat er op het terrein een aantal mensen actief zijn onder de vlag van 'natural horsemanship' ('équitation éthologique'), zonder over de nodige kennis te beschikken (los van de kostprijs).

Onderzoek over het paard wordt mondjesmaat gesteund in vergelijking met nutshuisdieren zoals varkens, runderen en pluimvee. Nog tal van welzijnsproblemen moeten via specifiek onderzoek bestudeerd worden.

Het Steunpunt Groene Zorg heeft na de dialoogdag volgende aanvulling bezorgd over zorgboerderijen:

"Het concept 'zorgboerderijen' is in volle ontwikkeling. Niet enkel in Vlaanderen maar in vele andere landen, binnen en buiten Europa, zijn er initiatieven die zorg en landbouw samenbrengen. In het landschap van Vlaamse zorgboerderijen vinden we zowel vanuit de profit als vanuit de social-profit diverse initiatieven.

Voor de social-profit denken we voornamelijk aan boerderijen die door instellingen binnen de sectoren van gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg worden uitgebouwd. Op zo'n instellingsboerderij kunnen de eigen bewoners terecht voor een zinvolle dagbesteding. Her en der werden daarnaast kleinschalige, particuliere projecten opgestart vanuit idealisme en de overtuiging dat het contact tussen mens en natuur een therapeutische meerwaarde biedt aan zorgbehoevenden. Ook binnen de sector van de sociale economie zijn er verscheidene werkplaatsen die zich toeleggen op land- en tuinbouwactiviteiten.

De recente groei en ontwikkeling van zorgboerderijen situeert zich echter voornamelijk binnen de profit. Steeds meer professionele land- en tuinbouwbedrijven hopen in het zorgboerschap een maatschappelijke verbreding van hun economische bedrijvigheid te vinden. Hun zorgboerderijactiviteit bestaat erin dat mensen uit kwetsbare groepen meedoen met de gewone activiteiten op het bedrijf. De doelgroep van zorgboerderijen is heel ruim: mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke handicap, personen met een psychiatrische problematiek, jongeren met problemen op school, thuis of in de instelling waar ze verblijven, ouderen, mensen in kansarmoede, ... Zorgboerderijen vind je onder alle types van land- en tuinbouwbedrijven: melk- en vleesvee, varkenshouderij, gemeente bedrijven, groente- en fruitteelt, sierteelt ...

Kenmerkend voor de zorgboerderij is het kleinschalige karakter. Meestal is er niet meer dan één zorgvrager op een zorgboerderij. De één op één relatie tussen zorgboer en zorgvrager biedt een sterke kwalitatieve meerwaarde. Die kleinschaligheid wordt ook gestuurd vanuit het subsidiereglement voor zorgboerderijen dat sinds december 2005 van toepassing is.

De samenwerking tussen de zorgboerderij en de zorgvrager kadert steeds in een hulpverlenings-traject. Om deze garantie veilig te stellen is er een erkende welzijnsvoorziening als derde partij in het geding. In een handelingsplan maken de drie partijen afspraken over de hulpverleningsdoelen die ze samen willen bereiken.

Een specifieke formule binnen de werking van zorgboerderijen is het aanbod van bedrijfsaccommodatie voor begeleide activiteiten met mensen uit kwetsbare groepen. Zo kan een paardenbedrijf zijn piste op bepaalde tijdstippen ter beschikking stellen van een groep personen met een handicap en hun begeleiders voor de organisatie van paardentherapie.

In 2008 steeg het aantal landbouwbedrijven dat zorg aanbiedt met 50 % tot meer dan 300. De paardensector is relatief sterk vertegenwoordigd in de groep van zorgboerderijen. Het gaat daarbij niet enkel om fokkerijbedrijven, die als enige erkend zijn binnen de land- en tuinbouwsector en aldus kunnen genieten van de Vlaamse subsidieregeling voor zorgboerderijen. Ook pensionen, maneges, liefhebbersbedrijven en dergelijke meer spelen graag in op de vraag van de welzijnssector. Voor hen is er echter geen alternatieve aanmoedigingspremie.

Net als de andere sectoren van land- en tuinbouw biedt de paardenhouderij heel wat mogelijkheden tot zinvolle dagactiviteiten voor personen uit kwetsbare groepen. Het verzorgen van de dieren en het onderhoud van de stallen zijn taken die zich goed lenen voor mensen die op zoek zijn naar dagbesteding in een natuurlijke omgeving. De zorgvragers krijgen er meer zelfvertrouwen door en kunnen een betere structuur geven aan hun daginvulling. Het is voor hen een betekenisvolle stap tot betere integratie in de samenleving.

In Vlaanderen wordt de samenwerking tussen zorg en landbouw gestimuleerd en ondersteund door het Steunpunt Groene Zorg (www.groenezorg.be). Het steunpunt heeft een dienstverleningsnetwerk op provinciaal niveau uitgebouwd. Het heeft zich tevens ontpopt als Vlaams kenniscentrum op het gebied van samenwerking tussen landbouw en zorg.”

DIALOOGDAG 7.

Handel en economie

7 DIALOOGDAG 7. HANDEL EN ECONOMIE

7.1 Discussietekst: handel en economie

7.1.1 Studie Vlaamse paardenhouderij

Het onderzoeksbureau 'Policy Research Corporation' heeft in opdracht van de minister van Plattelandsbeleid Kris Peeters een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd. Dat onderzoek moet meer inzicht geven in de plaats die de Vlaamse paardenhouderij in het huidige economisch en maatschappelijk gebeuren inneemt. De studie heeft als titel: 'De paardensector als economische en maatschappelijke actor in Vlaanderen. Een analyse van het economisch en sociaal- maatschappelijk profiel en belang van de Vlaamse paardenhouderij'.

Het onderzoeksrapport moet de economische en sociale profilering weergeven, en de waarde en het belang van de paardenhouderij op beide vlakken verduidelijken. Zo brengt het onderzoek de tewerkstellingsgraad én de toegevoerde waarde aan het Bruto Binnenlands Product (BBP) voor de verschillende deelsectoren in kaart. De studie bouwt verder op een in 2003 gepubliceerd rapport van de Vakgroep Landbouweconomie van de Universiteit Gent met als titel: 'Het economisch belang van de paardensector'. Uit dit laatste rapport, een onderzoek over heel België, bleek toen dat de Belgische paardensector circa 2.120 bedrijven en 160.000 paarden telde en goed was voor 3.550 voltijdse banen en een toegevoegde waarde van bijna 219 miljoen euro. De auteurs van deze studie, die uitgevoerd werd in opdracht van de Belgische Confederatie van het Paard, wezen er toen echter op dat een aantal subsectoren (verzekeringen, horeca, toerisme ...) en investeringen (huisvesting, transport ...) niet in rekening werden gebracht. Dat maakte dat het economisch belang van de paardensector – zowel qua toegevoegde waarde als qua tewerkstelling – onderschat werd.

Het nieuwe onderzoek maakt een update van het vorige (2003) en brengt tevens de ontbrekende subsectoren in kaart.

7.1.2 Handel in paarden

Vlaamse (Belgische) paarden zijn wereldwijd zeer gegeerd. De wettelijke eisen en verplichtingen waaraan de paarden moeten voldoen, zijn voor heel wat handelaren en fokkerijen in Vlaanderen vaak onduidelijk, vooral bij verkoop buiten de EU. Die problematiek probeert de sector zo goed en zo kwaad mogelijk op te lossen.

Vele paarden vanuit Vlaanderen vertrekken nog steeds naar de Verenigde Staten, waar paardensport immens populair is. Andere courante bestemmingen zijn Canada, Mexico, Brazilië, maar ook Saudi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten en Japan. De kostprijs van een dergelijk transport is zeer gevarieerd en sterk afhankelijk van diverse factoren (bestemming, geslacht, gewicht, klasse).

Over het algemeen verloopt de samenwerking met de bevoegde overheidsdiensten in deze materie behoorlijk goed. Dat is mee te danken aan de goede reputatie die de sector de afgelopen jaren wist op te bouwen.

De paardensector geeft vanuit de praktijk volgende knelpunten aan:

De sector ondervindt nog bijna dagelijks dat een gewestelijke of federale wetgeving niet altijd gelijkvormig wordt toegepast in de diverse provincies. Zo is de exportprocedure bij het FAVV in Hasselt verschillend van deze bij het FAVV in Brugge, om maar een voorbeeld te geven. Graag hadden zij een gelijkvormige toepassing van de wet gezien: dat zou de zaken voor veel mensen al een pak gemakkelijker maken.

Eenzelfde probleem stelt zich met de interpretatie en de uitvoering van EG-richtlijnen in de diverse lidstaten. Wegens het ontbreken van een algemene conformiteit blijken handelaren en fokkers uit de ons omringende landen het soms gemakkelijker te hebben dan de Vlaamse paardenhouder. Voorbeelden zijn de registratie en implementatie van de microchips bij paarden (in Duitsland zo goed als onbestaande) of nog de invoervergunningen (in andere EG-landen al lang afgeschaft, in Vlaanderen moeten deze nog steeds – tegen vergoeding – worden aangevraagd, wat de invoer benadeelt).

Ook de ongelijkheid van het BTW-tarief voor paarden vormt een groot struikelblok om verdere ontplooiing van de handel mogelijk te maken. Een Nederlander hoeft slechts 6 % BTW te betalen, de Vlaming krijgt 21 % op de rekening gepresenteerd. Niet alleen zorgt dit voor wrevel bij onze Vlaamse paardenhouder. Bovendien leidt de creatieve Vlaming die paarden vanuit niet EG-landen invoert, deze om via Nederland, waardoor onze overheid dan weer inkomsten misloopt. Om nog maar te zwijgen van de liefhebber die liever in onze buurlanden paarden gaat kopen in plaats van in Vlaanderen zelf. Hetzelfde paard kan daar immers gemakkelijk 15 % goedkoper worden aangekocht.

Ook voor grote ergernis zorgt de belemmering om paarden vanuit België naar China te exporteren. Immers ook in de paardensector is China het 'beloofde land'; de belangstelling voor en de vraag naar onze paarden stijgen daar enorm. Er bestaat echter geen handelsprotocol tussen China en België voor wat paarden betreft, zodat tot nader order onze paarden daar niet mogen worden geïmporteerd. Ondertussen kunnen onze buurlanden (Nederland, Duitsland...) volop exporteren naar China, vermits zij wel een dergelijk protocol hebben ondertekend. Deze problematiek heeft de sector reeds sedert jaren en via diverse kanalen aangekaart (Export Vlaanderen destijds, FIT, FAVV, Kabinet Buitenlandse Zaken, Chinese Ambassade in Brussel ...), maar er blijkt geen schot in de zaak te zitten. Vorig jaar mocht de sector persoonlijk van één van onze consuls in China vernemen dat "het dossier bij de Chinezen ligt en dat we moeten wachten op antwoord ...". Ondertussen wachten we dus nog steeds en wrijven de handelaren uit onze buurlanden zich in de handen, vermits zij maandelijks toch een paar tientallen paarden kunnen verhandelen.

Toch is er ook positief nieuws. Dat overleg ook vruchten kan afwerpen, bewijst een recente wijziging in de regelgeving over het gezondheidscertificaat. Na lang aandringen vanuit de sector en na tussenkomst van het kabinet van federaal minister van Landbouw, werd een oplossing gevonden voor de ongelijke behandeling bij de uitvoer van stamboekpaarden. In een circulaire van 4 augustus 2008 heeft het FAVV bevestigd dat voortaan ook stamboekpaarden vergezeld kunnen worden van één gezondheidscertificaat per partij, in plaats van de individuele certificaten die tot nog toe werden afgegeven (zie hoger). De verantwoordelijke van het dier mag kiezen welk certificaat hij wil gebruiken. Hierbij wordt opgemerkt dat groepslicenties alleen geldig zijn voor het vervoer van de plaats van vertrek naar de plaats van bestemming die op het document is vermeld. Individuele gezondheidslicenties die geen plaats van bestemming vermelden, mogen

daarentegen worden gebruikt bij verplaatsingen van het dier tussen verschillende lidstaten gedurende de termijn van 10 dagen dat het document geldig is.

Dit houdt in dat wanneer men met één transport met meerdere paarden/pony's (in orde met chip, paspoort + encoding in databank) bv. naar een buitenlandse wedstrijd gaat, men niet meer per dier moet betalen. Eén gezondheidscertificaat volstaat.

Situatie slachtpaarden

Er is een duidelijke terugval in het aantal geëxporteerde (voornamelijk slacht-)paarden vanuit België.

De reden van de terugval heeft volgens de sector te maken met de toegenomen kosten:

- Men voert veel trekpaarden (met stamboek) uit voor de slacht. De afstamming van het paard is bij een dergelijke handel zonder belang, maar gezien de hoge kostprijs van de certificaten (zie hoger), is dat wel nadelig voor de uitvoer ervan. Men ziet zich - commercieel - verplicht die paarden niet rechtstreeks naar het slachthuis te sturen (vooral Italiaanse klanten verkopen die paarden door aan klanten die graag zelf de paarden slachten), maar de paarden uit te voeren als gebruikspaarden. Dit houdt echter een BTW van 21 % in.
- Door nieuwe regelgeving op dierenwelzijn is een tussenschot verplicht per vervoerd paard. Dit betekent dat een vrachtwagen + aanhangwagen die vroeger 20 paarden laadde, nu nog maximaal 17 paarden kan vervoeren.
- Kleine pony's (minder dan 1 meter) mogen niet meer op dubbel dek geladen worden.
- De baanonkosten (brandstof, wegenvignet en strenge rijtijden) zijn flink opgelopen. Zo kost een transport naar Noord-Italië momenteel 1.000 euro meer; een transport naar Zuid-Italië kost ongeveer 1.500 euro meer.

Door deze regelgevingen en verhoogde kosten is de uitvoer van slachtpaarden sterk gedaald, en daalt eveneens de prijs op de binnenlandse markt.

7.1.3 Paardenwedrennen⁴²

7.1.3.1 Wettelijk kader

De drie belangrijkste aspecten van de paardenwedrennen, namelijk de fokkerij, de rennen en de weddenschappen, zijn min of meer door de wetgever geregeld.

⁴² Bron: Vlaamse Federatie voor Paardenwedrennen

7.1.3.1.1 Fokkerij

KB 10 december 1992 – Koninklijk besluit betreffende de verbetering van paardachtigen.

HOOFDSTUK II. – Algemene doelstelling. Art. 2. § 1. De Minister (...Minister tot wiens bevoegdheid de landbouw behoort...) waakt over het naleven en toepassen van de Europese richtlijnen...

Hiertoe kan hij met name:

1° fokkersvereniging of elke andere vereniging die wedstrijden organiseert, erkennen.

MB 16 maart 2005 – Ministerieel besluit van de Vlaamse Gemeenschap

Dit MB heft het MB 23 december 1992 (Ministerieel besluit tot erkenning en betoelaging van verenigingen met betrekking tot paardachtigen) op en kent fokkerijvergunningen toe in het Vlaamse Gewest en belast de VCP met een coördinerende rol inzake fokkerij.

7.1.3.1.2 Rennen

KB 10 december 1992

HOOFDSTUK II. Art. 2. § 1. De Minister (...Minister tot wiens bevoegdheid de landbouw behoort...) waakt over het naleven en toepassen van de Europese richtlijnen... Hiertoe kan hij met name:

5° de wedstrijden reglementeren.

7.1.3.1.3 Weddenschappen

Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen

Artikel 44 (Vlaamse Gewest): In afwijking van artikel 43 wordt de belasting op de weddenschappen op paardenwedrennen die in België plaatsvinden, vastgesteld als volgt:

1° 22 pct. van de voorafneming gedaan op het brutobedrag van de sommen ingezet bij de onderlinge weddenschappen;

2° 5,5 pct. op het brutobedrag van de sommen ingezet bij de weddenschappen bij notering.

Artikel 66

§ 1 De opening van een paardenwedrenbaan, de inrichting van paardenwedrennen alsmede het aannemen van weddenschappen op paardenwedrennen zijn onderworpen aan de voorafgaande toelating van de Minister van Financiën of van zijn gedelegeerde.

§ 2 Enkel volgende weddenschappen op paardenwedrennen zijn toegelaten:

- de “onderlinge” weddenschappen op paardenwedrennen die in België plaatsvinden. De aanneming van deze weddenschappen is voorbehouden aan de inrichter van de koers waarop de weddenschap wordt aangegaan;
- de weddenschappen “bij notering” op paardenwedrennen die in België plaatsvinden, in de gevallen te bepalen door de Minister van Financiën of zijn gedelegeerde;
- de weddenschappen met verdeling, hetzij volgens de resultaten van de “onderlinge” weddenschappen aangenomen binnen de omheining der renbanen, hetzij volgens een conventionele notering naar dewelke de partijen verwijzen, in verband met de paardenwedrennen die in het buitenland plaatsvinden. De aanneming van deze weddenschappen is voorbehouden aan de exploitanten van de daartoe toegelaten agentschappen.

Artikel 67: Plaats van inzameling

§ 1 De gelden bestemd tot de dienst van de “onderlinge” weddenschappen mogen worden ingezameld in om het even welke gelegenheid, met uitzondering nochtans van de drankgelegenheden. Zij moeten worden afgedragen aan de “onderlinge” weddenschappen van de renbanen.

§ 2 De gelden bestemd tot de dienst van de weddenschappen “bij notering” mogen slechts worden ingezameld binnen de omheining van de renbanen.

§ 3 De gelden bestemd tot de dienst van de weddenschappen op paardenwedrennen die in het buitenland plaats vinden mogen slechts worden ingezameld in de toegelaten agentschappen.

7.1.3.1.4 Kansspelwet

De wet van 7 mei 1999 op de kansspelen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers bevat geen specifieke voorschriften. Vandaag is de kansspelcommissie niet bevoegd. Tot nu toe zijn de weddenschappen op paardenrennen enkel geregeld door de belastingsregels hierboven. Er is geen andere vergunning.

7.1.3.1.5 Paardenwedrennendecreet (decreet Denys): 26 maart 2004

Decreet houdende regeling van herstelmaatregelen voor de Vlaamse paardenwedrennen, houdende machtiging aan de Vlaamse regering om mee te werken aan de oprichting van de vereniging zonder winstgevend doel ‘Vlaamse Federatie voor Paardenwedrennen’ en houdende wijziging en opheffing van sommige bepalingen van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen.

Met het decreet zou de aanzet worden gegeven om, middels een reeks herstelmaatregelen, de paardenwedrennen in Vlaanderen een nieuw elan te bezorgen.

Het decreet voorziet de oprichting van een Vlaamse Federatie voor Paardenwedrennen (VFP). Het decreet bestaat in grote lijnen uit twee luiken:

- een sportief luik dat aan de VFP een uitgebreide verantwoordelijkheid toekent voor het controleren van de rennen in Vlaanderen in het algemeen en het gezonder maken van de sport in het bijzonder;
- een financieel luik dat een belastingsvermindering toestaat aan de wedkantoren, in ruil voor een aanzienlijke procentuele terugvloeï naar de sector.

7.1.3.2 Actuele situatie in de sector

7.1.3.2.1 Organisatie van de paardenwedrennen

De Belgische Federatie voor Paardenwedrennen (BFP), met maatschappelijke zetel in 1180 Brussel en administratieve zetel in Ghlin-Mons, is de overkoepelende federatie die beide disciplines (draf en galop) regelt en de studboeken beheert.

De Belgische Jockey Club, eveneens met maatschappelijke zetel in 1180 Brussel, heeft een mandaat van de BFP om deze taken voor de galopdiscipline uit te voeren.

De rennen worden georganiseerd door renverenigingen (vier voor draf, één voor galop en twee bi-disciplinair) die over een tweeledige vergunning beschikken volgens (zie KB 17 maart 1999).

Actueel zijn er nog vijf operationele hippodromen (vier in Vlaanderen en één in Wallonië). Sterrebeek (bi-disciplinair) en Bosvoorde (galop) zijn reeds een zestal jaar verloren voor de sport en Groenendaal (Galop) dreigt, samen met zijn zeer belangrijke oefenpiste, in de zeer nabije toekomst definitief verloren te gaan.

7.1.3.2.2 Paardenwedrennendecreet (decreet Denys)

Op 7 januari 2005 werd de VFP (Vlaamse Federatie voor Paardenwedrennen) opgericht en werden de statuten neergelegd op de griffie van de Rechtbank van Koophandel. De datum van inwerking-treding van het decreet werd echter nog niet vastgelegd en de nodige beheersovereenkomst werd nog niet afgesloten.

Midden 2005 dienden twee wedactoren (NV DERBY en de NV Tiercé Franco Belge) en de federale ministerraad een annulatieberoep in bij het (toenmalige) arbitragehof.

Op 30 juni 2005 heeft het Arbitragehof met arrest 114/2005 van 30 juni 2005 sommige artikelen van het decreet vernietigd. Samengevat kan men stellen dat al de artikelen betreffende het sportieve luik blijven bestaan (tot nu toe zonder effect), en dat al de artikelen over het toekennen van vergunningen aan wedactoren en de financiering van de sector vernietigd werden, zodat men praktisch nergens staat. De bestreden bepalingen zouden de bevoegdheidsverdelende regels tussen de verschillende regeringen schenden.

Te noteren valt, dat onder voorzitterschap van de heer Breyne, Gouverneur van West- Vlaanderen, bepaalde initiatieven genomen werden om de verschillende betrokken actoren van de sector op één lijn te brengen en ze achter de VFP te scharen, die aldus in Vlaanderen als het enige aanspreekpunt van de sector beschouwd dient te worden.

7.1.3.2.3 Fokkerij

De dalende trend van de laatste jaren neemt ondertussen dramatische vormen aan: voor de galopdiscipline waren er in 2005 nog slechts 47 geboortes ten opzichte van 85 in 2000, 157 in 1995 en 325 in 1990. Voor de drafdiscipline daalde het aantal geboortes tijdens dezelfde vijftienjarige periode van 1763 naar 600.

7.1.3.2.4 Tewerkstelling

De paardensector stelt dat zij ongeveer 3.000 personen tewerkstelt (zowel rechtstreeks als onrechtstreeks). Als er geen heropleving komt, zijn volgens de paardenrensector nog meer van deze arbeidsplaatsen bedreigd. Men stelt dat met een relance van de sector de tewerkstelling snel kan worden verdubbeld tot 6.000 eenheden. Zo merkt op dat een groot deel van de arbeidsplaatsen worden ingevuld door laaggeschoolden.

7.1.3.2.5 Prijzengeld – financiering sector

De rensector is altijd gefinancierd geweest door de weddenschappen.

In Frankrijk bijvoorbeeld is de sector met 50.000 arbeidsplaatsen leefbaar en bloeiend door het bestaan van de Pari Mutuel Urbain (PMU). Al het geld van de PMU gaat naar de sector (prijzengeld, infrastructuur, commercialisatie, fokkerij). De Franse PMU is half staat en half renmaatschappij, en verdeelt geen winsten. Wedkantoren zijn private commerciële maatschappijen die in het normale bedrijfsleven werken.

In Europa zijn er 21 landen die de paardenwedrennen op een georganiseerde manier beoefenen. De rensector meldt dat bij ons het prijzengeld zodanig gedaald is dat het voor de eigenaars financieel bijna ondraaglijk is geworden om met de rensport verder te gaan. De te verwachten return ten opzichte van de kosten is niet eens 13 %, en daarmee bekleedt België de laatste plaats in Europa. Ter vergelijking: in Frankrijk ligt het prijzengeld per ren gemiddeld zeven maal hoger, in Groot-Brittannië zes keer. De gemiddelde verdiensten per paard (inclusief premies) bedragen in Frankrijk $\pm 14,5$ keer meer en in Groot-Brittannië ± 10 keer dan bij ons.

7.1.3.2.6 Weddenschappen

Er bestaan verschillende types weddenschappen op paardenwedrennen:

- Onderlinge weddenschappen (de winnende spelers krijgen de pot of massa na afhouding van de marge). De onderlinge weddenschappen grijpen enkel plaats op Belgische rennen door de renmaatschappij. Dit gebeurt ofwel op de renbaan (Pari Mutuel Hippodrome - PMH), ofwel erbuiten (Pari Mutuel Urbain – PMU). De PMU is een coöperatieve die de informatica en het verkoopsnetwerk beheert. PMU België is vandaag bijna onbestaand. De opbrengsten van de PMH hangen af van de aanwezigen op de hippodroom, wat niet veel is.
- Bookmaking of notering. De speler speelt tegen de bookmaker aan een vaste notering. De bookmaking op Belgische rennen wordt op de renbaan door bookmakers genomen. Deze situatie blijft marginaal en verdwijnt stilaan.

Opmerking: op deze beide types weddenschappen krijgt de renmaatschappij een marge en betaalt ze de taksen.

De bookmaking op buitenlandse rennen gebeurt in de wedkantoren die de voorziene taksen betalen en de nodige vergunningen bezitten. Het volume blijft relatief groot, maar er is geen return naar de Belgische rensector.

Knelpunten aangebracht door de sector :

1. Bevoegdheden

Vergunningen voor het 'gebruik' zoals voorzien in het KB 1992 dienen ook toegekend te worden in het MB 2005. De rensector vraagt dat de Vlaamse Regering duidelijk stelt dat het beleidsdomein Landbouw de hele sector der paardenrennen overkoepelt (niet enkel de fokkerij zoals dit altijd in België is geweest), zoals in alle andere Europese landen het geval is. Het domein 'Financiën' dient enkel het deel 'weddenschappen' te controleren, maar niet de hele sector.

Paardenwedrennendecreet (decreet Denys) – financiering van de sector

De rensector werd altijd gefinancierd door de weddenschenken, zoniet is de sector gedoemd te verdwijnen. De rensector vindt het dan ook wenselijk dat de financiële voorwaarden die in het decreet voorzien waren, op een of andere manier vervuld worden met de bestemming van de ontvangen belastingen op de weddenschenken en dit analoog met de geschrapte artikelen in het decreet (eventueel mits aanpassing van het bestaande decreet). Zo kan de Vlaamse Regering de datum van inwerkingtreding bepalen en kan de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en de VFP afgesloten worden.

In een tijdspanne van nauwelijks tien jaar is de inzet op de paardenwedrennen in België verminderd van 175 miljoen euro naar 25 miljoen euro per jaar. Dat heeft gevolgen voor de financiering van de sector en de geïnde taken voor de gewesten (in 2007: ca. € 6,5 miljoen).

2. Kansspelwet

De federale wetgever heeft al voorstellen gekregen om de bevoegdheid van de kansspel commissie uit te breiden naar weddenschenken (ook voor paardenwedrennen). Tot nu toe werden die voorstellen nooit behandeld.

Recent werd een nieuw voorstel ingediend in de Senaat.

Nieuw is onder meer dat in het voorstel aan de vergunde renmaatschappijen de mogelijkheid wordt geboden om onder voorwaarden onderlinge weddenschenken te nemen op buitenlandse rennen (in concreto vooral dan Franse, zoals de Fransen trouwens weddenschenken nemen op de Belgische rennen). Dit strookt met de Europese regels en met het feit dat veel Belgische paarden nu in het buitenland lopen.

Deze nieuwe vorm van weddenschenken zou een bijkomende marge voor de renmaatschappijen en bijkomende taken voor de overheid kunnen betekenen.

Deze mogelijkheid wordt echter gecounterd door de gevestigde bookmakers die hun monopolie willen verdedigen, maar die geen enkele return geven aan de Belgische sector.

De sector vraagt een vlugge behandeling van dit voorstel. Ze vraagt dat de Vlaamse partijen deze aanpassingen steunen, omdat zij ervan overtuigd zijn dat dit een van de oplossingen voor de financiering van de sector zou kunnen zijn.

3. Hippodromen

De problematiek van het behoud van het hippisch complex van Groenendaal werd reeds tijdens een vorige dialoogdag behandeld. Voor het behoud van de galopsector is dit een belangrijk dossier omdat rennen immers de mogelijkheid bij uitstek zijn om zich met elkaar te meten. Voor volbloeden is dit de belangrijkste manier om te bepalen welke paarden in aanmerking komen voor reproductie, met het oog op de verbetering van het ras.

Site Groenendaal

De hippodroom van Groenendaal ligt midden in het Zoniënwoud en bestaat ongeveer 130 jaar. De site bestaat uit twee delen. Er is enerzijds de renbaan langs de Brusselse Ring met een aantal stallen en twee renpaardentrainers. Naast de vaststelling dat de renbaan sterk vervallen is, kampt zij met twee problemen. Ze is gelegen in Natura 2000-gebied en bosgebied, zodat specifieke maatregelen van toepassing zijn. Het andere probleem is de ontsluiting, en het feit dat de ingang van de renbaan zich op de Brusselse Ring bevindt (veiligheidsaspect). Daarnaast omvat de site ook een oefenpiste (niet in Natura 2000-gebied) met een aantal accommodaties, een aantal trainers en sportpaarden. Ook dit deel bevindt zich in een erbarmelijke staat.

De paardensector vraagt voor deze locatie die al decennia voor de paarden wordt gebruikt, nieuwe aandacht. De rensector zelf heeft echter onvoldoende middelen om de site te herwaarderen.

De site was vroeger eigendom van de federale overheid, doch ingevolge de staatsstructuur van België, is zij in handen gekomen van Vlaanderen en nu eigendom van het Vlaamse Gewest, met name van het Agentschap Natuur en Bos (ANB). Bij middel van een huurcontract (vroeger federaal, nu Vlaams) is de uitbating van de site altijd gebeurd door de Renmaatschappij "Société d'Encouragement des Courses", die sedert 10 jaar in vereffening is. Het huurcontract loopt af eind 2008. De sector vreest dat ANB de site zal heroriënteren, gericht naar bebossing, recreatie, educatie, ... Dit zou het einde betekenen van de hippodroom, de paarden en het rengebeuren op de site.

De sector doet een oproep tot behoud van de hippodroom. Zij stelt dat deze exclusieve, unieke en zeer waardevolle site voor de paardensport niet verloren mag gaan. De sector wil de site niet alleen herwaarderen, maar ook uitbouwen tot een recreatieve en toeristische site waar de bestemming voor de (hele) paardensector een centrale rol zou spelen. Men wil komen tot een synergie tussen paard en bos, waarbij de focus komt te liggen op het polyvalente paardengebeuren: een 'huis voor het paard'. De sector vraagt daarvoor financiële steun (Vlaams en Europees) zoals dat bv. gebeurd is bij de uitbouw van de renbaan in Ghlin (Mons). Momenteel bestaat iets dergelijks niet in Vlaanderen.

De paardensector vraagt dat Groenendaal voor de (Vlaamse) overheid, de betrokken gemeente (Hoeilaart), het Agentschap Natuur en Bos, de erkende sportfederaties, de stamboeken en andere actoren (beroepsopleidingen, manegehouders, ritmeesters, hoefsmeden, Syntra- opleidingen ...) een officieel Vlaams hippisch centrum zou worden. Een trainingscentrum met sport- en trainingsfaciliteiten voor binnen- en buitensporten. Ook diverse aspecten van het recreatieve (ruitertoerisme), het historische belang (klasseren van de site als dorpsgezicht), toerisme in het algemeen, horeca ... kunnen aan bod komen. De sector geeft aan dat er tal van mogelijkheden zijn (zie bijlage, achteraan de tekst).

De uitbouw van de site kan volgens de sector gebeuren naar analogie met diverse hippische centra in de ons omringende landen (bv. het 'Nederlands Hippisch Centrum' in Deurne of in Frankrijk 'Ecole Nationale d'Equitation de Samur ...). In Wallonië bestaat ondertussen, met steun van de regio en Europese gelden, de uitgebouwde site 'Centre Européen du Cheval' in Mont-Le-Soie (Vielsalm).

Om de site Groenendaal te vrijwaren van verder verval en ze opnieuw leven in te blazen heeft een aantal betrokkenen (o.a. de gemeente Hoeilaart), onder begeleiding van een aantal experts, het initiatief genomen om een vzw (genaamd Recreatieve Site Groenendaal) op te richten om zo nog beter aan de kar te kunnen trekken. De groep heeft ondertussen reeds meerdere malen

vergaderd. Een belangrijke constatering van de groep was de vaststelling dat de privésector bereid is om te investeren in de site, maar pas als alle moeilijkheden (zoals bv. rond ruimtelijke ordening en mobiliteit) van de baan zijn.

Men stelt volgende mogelijke paardenactiviteiten op de site Groenendaal voor :

- recreatief centrum voor een Europees men- en wandelwegennetwerk;
- multidisciplinair informatiecentrum en/of platform (Paardenlokket) (info naar buiten en interdisciplinaire uitwisseling);
- multidisciplinair nationaal opleidings-, trainings- en oefencentrum voor het brede publiek (opleiding mannen, ruitery), waar ook de nationale teams in de verschillende disciplines kunnen trainen en oefenen;
- ruiterscho(o)l(en);
- opleidingscentrum voor paarden;
- paardenkampen;
- stages;
- equithérapie;
- organisatie van wedstrijden (jumping, dressuur ...);
- centrum waar prijskampen en keuringen van verschillende rassen kunnen doorgaan.

7.1.4 Veilingen

De belangrijkste veilingen in België zijn de Z-auction van Zangersheide tijdens het WK in september (trendsetter) en de Veiling Mechelen (één van de oudste) tijdens de Kerstjumping in Mechelen. Daarnaast zijn er nog kleinere veilingen van het BWP in het hippisch centrum Azelhof te Koningshooikt (Lier) en in Antwerpen. Veilingen gaan meestal over rijpaarden (Zangersheide en BWP), amper of niet over pony's.

Veilingen worden enerzijds georganiseerd door de stamboeken. Zij organiseren dit exclusief voor hun leden en daarmee maken zij promotie voor hun werking. Bij het stamboek Zangersheide doet men bv. een oproep voor paarden met het Z-label (geen andere) die in eerste instantie door een jury gewikt en gewogen worden, meestal op de fokkerijwedstrijden zoals het Z-festival in de zomer waar ze voor het eerst gekeurd worden. Bij de Z-veiling worden de paarden wel veterinair gekeurd waarbij inzage vooraf mogelijk is.

Anderzijds zijn er organisaties (bv. de Veiling Mechelen) die zelf op zoek gaan naar paarden, deze deels aankopen en proberen te verkopen. Dit staat los van een stamboek. Men stelt paarden van verschillende pluimage en stamboeken voor, meestal klaar voor de sport, zodat men onmiddellijk kan starten. Daarnaast zijn er nog andere (lokale) veilingen, die alleen maar tussenpersoon spelen en geen garanties geven.

De **verkopers** zijn overwegend de fokkers van de paarden of handelaren.

De **kopers** kunnen zowel binnen- als buitenlanders zijn die speciaal op de veilingen afkomen.

De **werking** van een veiling bestaat erin dat de paarden ter plaatse worden voorgesteld aan de hand of onder het zadel. Er wordt ook een catalogus en een video gemaakt ter promotie en met

gegevens over vader, moeder en afstamming, sportprestaties Dit geeft een meerwaarde aan het product. Meestal klopt een veilingmeester de prijs af en wordt hij hierbij geassisteerd door een deurwaarder, notaris of juridisch gemandateerde, die akte neemt van welke paard aan welke prijs is afgeslagen. Bij discussie beslist de juridisch gemandateerde.

Vooraf zijn de paarden meestal gekend in een catalogus, met hierin de verkoopsvoorwaarden, mogelijkheden om de paarden te zien, te testen of in ogenschouw te nemen. Er worden meestal minimumprijzen bij het begin vooropgesteld, bv. € 3.000 voor een veulen en € 7.500 voor een driejarige of ouder. Vooraf is ook bepaald met welke som ieder bod stijgt. Het bod wordt meestal publiek in de zaal gedaan, of via telefoon wanneer de koper vooraf gekend en solvabel is. Na het afslaan door de veilingmeester, zal onmiddellijk de verkoop ook schriftelijk worden bevestigd in de zaal door een handtekening of door opsteken van een vooraf uitgedeeld nummer. Zo weet men wie met wie handelt.

Ook de **keuringen** zijn een belangrijk instrument voor de marketing van de fokkerij. Ze bieden de kans aan koper en verkoper om gemakkelijk via de veiling met elkaar in contact te komen. Zo moet niet iedere keer naar de stal van de verkoper worden gereden. Dit is een instrument voor externe georganiseerde verkoop in binnen- en buitenland.

Om de **economische waarde** van paarden te illustreren, worden de Z-Auction in Lanaken en de Veiling Mechelen aangehaald.

Van de 39 vooraf geselecteerde paarden en veulens die in Lanaken in 2007 onder de hamer gingen, werd een totale omzet van € 772.000 (excl. BTW en/of kosten) gerealiseerd, met een gemiddelde van € 22.057 per veulen, met de opmerking dat de hengstveulens een gemiddelde van € 26.925 opbrachten. De nummer 1 bracht € 100.000 op en vertrok naar Groot-Brittannië; de nummer 2 ging naar Nederland voor de respectabele som van € 94.000. Bij de veiling van de drie- en vierjarigen veranderden 18 paarden van stal. Er werd door de veilingmeester voor € 459.000 afgeslagen. De mannelijke paarden haalden een gemiddelde van € 25.889 (duurste hengst voor een bedrag van € 118.000), de merries een gemiddelde van € 28.250. De gemiddelde opbrengst bedroeg € 25.500.⁴³

Op de Veiling Mechelen 2007 werden 17 paarden afgehamerd voor een totaal bedrag van € 593.000 (exclusief de kosten). Zo ging een zesjarige bruine hengst voor de som van € 84.000 naar de Verenigde Staten. Drie paarden verhuisden voor € 97.000 naar Canada, twee paarden werden door een Franse koper meegenomen en één paard werd door een Nederlander aangekocht. De overige paarden bleven in België.⁴⁴

Begin augustus 2008 vond in het Flanders Horse Event de Belgian Warmblood Foal Auction plaats. De gemiddelde verkoopprijs van de 21 geveilde veulens daar bedroeg € 14.238. Het grootste bedrag voor een topveulen was € 23.000 en slechts 2 veulens werden verkocht voor minder dan 10.000 euro. In 2007 bedroeg de gemiddelde verkoopprijs € 12.500.⁴⁵

⁴³ Bron: Hippo Revue, jaargang 20, nr. 6, november/december 2007, pg. 146.

⁴⁴ Bron: Hippo Revue, jaargang 21, nr. 1, februari 2008, pg. 30.

⁴⁵ Bron: Equitime, september 2008.

7.1.5 Internationale beurzen

7.1.5.1 Vlaanderen

7.1.5.1.1 Flanders Horse Expo te Gent

Deze beurs werd voor het eerst georganiseerd in 2008. De beurs is volledig gewijd aan de paardenhouderij in al zijn facetten en gericht op de ruiter, menner, fokker en paardenliefhebber. Zij is in België enig in haar soort en loopt over drie dagen. Op de beurs zijn naast commerciële en informatieve standen, ook demonstraties, clinics, seminaries en wedstrijden te zien op verschillende pistes. De eerste editie van 2008 werd bezocht door 24.865 personen.

7.1.5.1.2 Agriflanders te Gent

Paarden vormen een onderdeel van deze tweejaarlijkse beurs. In 2007 was volgend programma voorzien:

- demonstraties van paarden en pony's van volgende rassen: Belgisch Warmbloedpaard, Belgische Rijpony, Belgisch Tuigpaard, Connemara Pony België, Dartmoor Pony, Mérenspaard, Belgian Quarter Horse, Belgisch Arabisch Paard, Welsh Pony, Vlaams Paard, Belgisch Trekpaard en Haflinger;
- nationale prijskamp Belgisch trekpaard en Shetlandpony's;
- hengstenkeuring Belgisch Miniatuurpaard.

7.1.5.2 Brussels Hoofdstedelijk Gewest

7.1.5.2.1 Agribex te Brussel

Ook op deze beurs zijn de paarden een onderdeel. De beurs vindt tweejaarlijks plaats, met tal van demonstraties en keuringen van diverse rassen. In 2007 organiseerde het BWP een nationale merriprijskamp in combinatie met een hengstenkeuring. Verder hielden ook het Belgisch Trekpaard, de Shetlanders en het Miniatuurpaarden er hun nationale prijskamp.

7.1.5.3 Wallonië

7.1.5.3.1 Beurs van Libramont

Deze vierdaagse Beurs van Libramont ontstond in 1926 met het oog op de promotie van het Ardeens Trekpaard, maar is intussen uitgegroeid tot een internationaal evenement voor alle actoren uit de landelijke wereld (machines, veeteelt, bosbouw, agrovoeding, tuinbouw, reflectie, onderzoek, onderwijs, cultuur ...). Naast tentoonstellingen en demo's van paarden komt ook paardensport aan bod. Zo vonden er in 2008 wedstrijden plaats van jumping, mennen, een 'uitsleepwedstrijd' voor trekpaarden en een uithoudingswedstrijd voor paarden.

Naast hoger vermelde beurzen, zijn er in Vlaanderen ook heel wat beurzen gekoppeld aan lokale en regionale prijskampen, tentoonstellingen, veilingen en markten. Nog te vermelden zijn: de

jaarlijkse Kerstjumping van Mechelen, de Spaanse Rijsschool van Wenen die in november 2007 te gast was in Antwerpen, de Cavalia-show die in de zomer van 2008 plaats vond in Knokke-Heist ...

7.1.5.4 Buiten België

's Werelds grootste paardenbeurs – Equitana – vindt tweejaarlijks plaats in Essen (Duitsland) en loopt over negen dagen. Ze biedt een expositieoppervlakte aan van meer dan 90.000 m². In 2007 waren er in totaal 207.000 bezoekers en boden de hallen plaats aan 840 exposanten uit 34 landen. Als wereldbeurs voor de paardensport is Equitana dé ontmoetingsplaats voor de paardenliefhebbers en daarmee hét internationale hoogtepunt van de branche.

Spoga Horse is eveneens een belangrijke internationale beurs, specifiek gericht naar de vakmensen. Deze belangrijke handelsbeurs voor ruitersport vindt tweemaal per jaar plaats in Keulen en loopt ook over meerdere dagen. De beurs toont alle benodigdheden voor de paarden sport; de nieuwste ontwikkelingen, collecties en trends worden er gepresenteerd.

7.1.6 Vlaamse overheidsinstellingen

7.1.6.1 Het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing

Het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM), een Extern Verzelfstandigd Agentschap van het beleidsdomein Landbouw en Visserij, is een interprofessionele vereniging zonder winstgevendende doelstellingen. Ze groepeerde alle belangrijkste beroepsorganisaties uit de verschillende sectoren van de landbouw, tuinbouw, visserij en agro-alimentaire sector. VLAM voert promotie voor de producten en diensten van deze sectoren en dit zowel in binnen- als buitenland. De opdrachtgevers zijn enerzijds de Vlaamse agrarische producent en andere bijdragebetalende marktdeelnemers, en anderzijds de Vlaamse overheid. De promotie gebeurt grotendeels per productgroep.

De paarden situeren zich in de sectorgroep van de 'runderen, kalveren, schapen, geiten en paarden'.

Elke sectorgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de beroepsorganisaties die bij VLAM zijn aangesloten, en die actief zijn in de sector. Voor de paardensector is dat de vzw Vlaamse Confederatie van het paard (VCP). De sectorgroepen hebben bevoegdheid over alle promotieaanlegenheden die betrekking hebben op hun sector. Zowel bijdrageregeling als ontwerp en uitvoering van de promotie worden hier besproken. De verplichte bijdragen worden gebruikt voor de promotie en afzetbevordering van de producten van de betrokken sector. Er is geen overdracht van middelen van de ene sector naar de andere.

De vzw VCP betaalt aan VLAM een bijdrage van € 1,25 per ingeschreven dier bij één van de volgende erkende stamboeken: het Belgische Warmbloedpaard, de Belgische Halfbloed, het Belgisch Trekpaard, het Ardenner Trekpaard, de Arabische Volbloed, de Haflinger, de Welsh Pony en de Shetland. Dit bedrag wordt doorgerekend aan de houder die het dier inschrijft.

Daarnaast draagt ook de hele paardensector bij tot de financiering van de VLAM. Wie een paard slacht of laat slachten in een openbaar of particulier slachthuis betaalt € 0,75 per geslacht paard geschikt voor menselijke consumptie. Wie levende paarden uitvoert, betaalt per paard € 0,75 aan de VLAM.

Voor paarden blijven de inspanningen van VLAM beperkt tot de promotie van fokmateriaal. Naast een sectorenwerking heeft VLAM ook een horizontaal programma. Hieronder vallen de algemene diensten (persdienst, marketingcel en voedingsinformatie) en de sectoroverkoepelende initiatieven. Toch dient vermeld dat de paardensector hierin nagenoeg niet aan bod komt.

7.1.6.2 Departement Economie, Wetenschap en Innovatie

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) is in 2006 ontstaan als gevolg van de bestuurlijke reorganisatie van de Vlaamse overheid, gekend als Beter Bestuurlijk Beleid (BBB). EWI zorgt voor de beleidsvoorbereiding en beleidsevaluatie op het vlak van economie, wetenschap en innovatie, uitgaand van het principe van klantgerichtheid. Via het samenspel van deze drie domeinen wil men Vlaanderen laten uitgroeien tot een duurzame, creatieve en ondernemende kennisregio. De klanten van EWI zijn niet enkel de universiteiten, de onderzoeksinstellingen en de industrie, maar in de eerste plaats de brede samenleving.

De adviesraden (de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)) adviseren over strategische beleidsvraagstukken en hoofdlijnen van het beleid. De uitvoering zelf laat het departement over aan de verschillende agentschappen, zoals onder andere het Vlaams Agentschap Ondernemen en Flanders Investment & Trade.

EWI bestaat uit één centrale zetel, gevestigd in Brussel.

7.1.6.3 Het Vlaams Agentschap Ondernemen

Het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO) is het aanspreekpunt voor starters en ondernemingen voor alle onderwerpen waarvoor een bedrijf op de overheid een beroep doet of met de overheid in contact komt. VLAO is ontstaan uit de bedrijfsbegeleidingsdiensten van de Vlaamse Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen (GOM) en het Vlaams Instituut voor Zelfstandig Ondernemen (VIZO). Ondernemers kunnen onder meer info krijgen over steun maatregelen bij de overheid, over vestigingsmogelijkheden of uitbreidingsmogelijkheden, over formaliteiten en vergunningen, over financiering voor het starten van een onderneming of voor een nieuw project, over innoveren met de hulp van de overheid, over investeren in milieu- of energievriendelijke technologie. Daarnaast biedt VLAO begeleiding aan bij een dossier.

De begeleiding is kosteloos en VLAO is gebonden aan een strikte confidentialiteit.

Het VLAO heeft één hoofdzetel in Brussel en vijf provinciale diensten in de provincie hoofdsteden.

7.1.6.4 Flanders Investment & Trade

Flanders Investment & Trade (FIT), het Vlaams Agentschap voor internationaal ondernemen, is het agentschap van de Vlaamse overheid dat Vlaamse bedrijven ondersteunt bij het internationaal ondernemen, en buitenlandse bedrijven met het opzetten of uitbreiden van een vestiging in Vlaanderen. FIT is een Extern Verzelfstandigd Agentschap, in 2005 ontstaan uit de fusie van Export Vlaanderen en Dienst Investeren in Vlaanderen.

Het internationaal ondernemen speelt een belangrijke rol in de socio-economische ontwikkeling van Vlaanderen. Daarom investeert de Vlaamse overheid via FIT in dit internationale ondernemen. FIT heeft als opdracht:

- het internationale ondernemerschap bevorderen van Vlaamse bedrijven, in het bijzonder de KMO's;
- buitenlandse investeringen aantrekken naar Vlaanderen;
- internationaal ondernemerschap stimuleren met oog voor duurzaamheid en ethiek;
- een uitmuntende dienstverlening aanbieden aan de Vlaamse én buitenlandse klanten.

Naast een centrale hoofdzetel te Brussel is er in elke Vlaamse provincie een provinciaal kantoor.

7.1.6.5 Toerisme Vlaanderen

Zie dialoogdag 'Toerisme en recreatie'.

7.1.6.6 Wallonië

België is weliswaar een federale staat, bestaande uit gewesten en gemeenschappen. Maar heel wat knelpunten die de paardensector in Vlaanderen ondervindt, worden in Wallonië even goed als een probleem ervaren. Gezien het federale niveau waartoe veel van de vermelde onderwerpen behoren, vindt de sector het wenselijk om acties in overleg met de sector in Wallonië aan te pakken.

7.2 Verslag dialoogdag: handel en economie

7.2.1 Studie Vlaamse paardenhouderij

Dit deel omvatte een voorstelling van de economische waarde van de Vlaamse paardenhouderij, toegelicht door het studie bureau 'Policy Research Corporation'. Uit hun onderzoek bleek dat Vlaanderen 1.763 hippische bedrijven telt. In totaal werken ongeveer 3.560 personen in de Vlaamse paardensector. De totale toegevoegde waarde van de Vlaamse paardenhouderij bedraagt jaarlijks circa € 215 miljoen. Dit is circa 0,12 % van het Bruto Binnenlands Product van Vlaanderen. De studie gaf aan dat de deelsector met de grootste werkgelegenheid de manegesector is, gevolgd door de hoefsmeden. De deelsector met de grootste toegevoegde waarde is de verkoop van paardenvlees aan consumenten, gevolgd door de maneges en de paardenhandel. Voor een meer gedetailleerd overzicht van het onderzoek wordt verwezen naar de studie zelf (onder meer op www.vlm.be).

De studie kreeg als titel: 'De paardensector als economische en maatschappelijke actor in Vlaanderen. Een analyse van het economisch en sociaal-maatschappelijk profiel en belang van de Vlaamse paardenhouderij'. In het onderzoek werd dus naast het economische, ook het sociaal-maatschappelijke luik van de Vlaamse paardenhouderij onder de loep werd genomen.

7.2.2 Handel in paarden

De discussietekst bevat een viertal knelpunten. Het eerste gaat over de vaststelling dat de Belgische wetgeving niet overal op dezelfde wijze toegepast of geïnterpreteerd wordt. Concreet wordt verwezen naar het FAVV, maar van deze overheidsdienst was niemand aanwezig op de vergadering. Daarnaast was er een gelijkaardige vaststelling over de interpretatie en uitvoering van Europese regelgeving. Een derde knelpunt is de BTW-problematiek, die op de dialoogdag 'Paard en overheid' al uitgebreid aan bod is gekomen. Een laatste knelpunt is de vaststelling dat er geen handelsprotocol bestaat met de nieuwe afzetmarkt China.

De paardensector beaamt het bestaan van deze vier knelpunten en voegt daar nogmaals de problematiek van het Belgische verbod op het brandmerken aan toe. Een gebrandmerkt paard is voor een paardenhandelaar, fokker of houder een kwaliteitslabel en een merknaam. De sector doet nogmaals een dringende oproep om dit ingrepenverbod op te heffen. Het BCP merkt op dat de Belgische overheid voor het toepassen van dit verbod recent veroordeeld is door het Hof van Beroep. België en Nederland zijn de enige twee landen in Europa waar dit verbod bestaat. Men benadrukt nogmaals dat dit verbod niet door een Europese regelgeving is opgelegd, maar het resultaat is van een eigen nationale wetgeving. Zie dialoogdag 'Paard en Overheid'.

De vergadering heeft geen verdere opmerkingen bij de tekst.

7.2.3 Paardenwedrennen

De discussietekst schetst het wettelijk kader. Hierbij is onder andere het paardenwedrennende-decreet of het 'decreet Denys' belangrijk. Het is een decreet van 2004 dat het Vlaams Parlement gestemd had om te zorgen dat een deel van de middelen van de weddenschappen terug naar de sector kon gaan. Het was hét decreet voor de financiering van de sector. Men suggereert, zoals ook uit de toelichting van de studie is gebleken, om een deel van de middelen van de weddenschappen (vooral van de buitenlandse) die nu onrechtstreeks bij de Vlaamse overheid terecht komen, als een vorm van subsidie terug te krijgen.

Midden 2005 dienden echter twee wedactoren en de federale ministerraad een annulatieberoep in bij het toenmalige arbitragehof. Dit Hof heeft toen een aantal artikelen van het decreet vernietigd. Het waren echter net die artikelen die in het kader van de weddenschappen belangrijk waren, zodat het 'decreet Denys' momenteel dode letter is geworden. Er zitten nog wel een aantal bepalingen in dit decreet die niet vernietigd zijn en dus van kracht zouden kunnen worden. Maar daarmee is het probleem uiteraard niet ten gronde opgelost.

Ook de problematiek van de fokkerij is groot. Het fokkerijgebeuren staat, zeker op het Vlaamse niveau, op een zeer laag pitje. Het is daarom dringend nodig dat de Vlaamse Federatie voor Paardenwedrennen (VFP) het heft in handen neemt en een erkenning als fokkerijvereniging bij de

Vlaamse overheid aanvraagt. Dat staat trouwens ook in de doelstellingen die geformuleerd werden bij de oprichting van de VFP. Tot op heden is dat nog steeds niet gebeurd. Bij erkenning zou er via het ministerie van Landbouw steun kunnen verleend worden aan de sector. De toegekende middelen zullen weliswaar eerder beperkt zijn, maar tenminste kan er dan al naar de Vlaamse overheid met één stem gesproken worden. Men moet echter vaststellen dat de rensector - niettegenstaande eerdere beloftes - er tot op vandaag maar niet in slaagt om een erkenningsdossier in te dienen. Nochtans bestaat de mogelijkheid hiertoe (de statuten van de Vlaamse Federatie van de Paardenwedrennen (VFP) zijn voor zowel galop als draf in orde). Men doet een oproep om hier dringend gevolg aan te geven, de sector heeft er immers alle belang bij om zich zo goed mogelijk te organiseren.

De voorzitter overloopt de knelpunten uit de discussietekst.

De rensector vraagt in het belang van de sector aandacht bij een mogelijke nieuwe federale wet over de kansspelen. Het vernietigen van het 'decreet Denys' heeft de financiering van de sector eigenlijk afgeschaft. Men zoekt andere mogelijkheden om dat op te lossen, maar die liggen niet voor de hand. Een mogelijkheid is een wetgeving op gebied van kansspelen waar men, zoals in andere Europese landen, onderlinge weddenschappen zou kunnen aannemen vanuit de rensector op de buitenlandse rennen. Tot nu toe is dat niet mogelijk, waardoor de sector voor een deel verloren is gegaan. Er is heel dringend een oplossing nodig. Het is echter een federale materie, wat inhoudt dat de Vlaamse partijen die het 'decreet Denys' hebben goedgekeurd, er terug hun schouders zouden moeten onder zetten. Gezien Wallonië met dezelfde problematiek geconfronteerd wordt, zou er ook vanuit die hoek de nodige politieke druk moeten komen.

De rensector stelt verder dat de hippodroom Groenendaal essentieel is voor de galoprennen. Buiten deze in Ghlin (gelegen in Wallonië en uitgebaat met Waalse overheidssteun) en het gebruik van een zeer sterk verloederde hippodroom in Oostende gedurende een tiental dagen, zijn er in België geen omlopen voor de galop meer aanwezig. Enkel voor de drafrennen bestaan er nog enkele omlopen. De hippodromen galop zijn voor de vlakke rennen in Vlaanderen nagenoeg verdwenen. De herwaardering van de hippodroom van Goenendaal is voor de sector dan ook erg dringend.

De burgemeester van Hoeilaart wijst erop dat er specifiek rond de problematiek van de hippodroom Groenendaal een groep is opgericht, die geconcretiseerd zal worden in een vzw. Daarin zijn onder meer verschillende paardensportfederaties vertegenwoordigd. De groep wil vooral een strategie volgen van instandhouding. Immers vanaf 1 januari 2009 zal het Agentschap Natuur en Bos (ANB) het beheer hebben over de site. Het Agentschap heeft reeds meermaals laten uitschijnen dat zij plannen hebben om er opnieuw bomen te planten. Volgens de sector moet dit zeker voorkomen worden (problematiek ruimtelijke ordening). Als de sector de site in stand wil houden, moet er uiteraard nagedacht worden over de uiteindelijke nieuwe bestemming. Hier worden vanuit alle federaties concrete voorstellen gedaan (zie discussietekst), inclusief het behoud van de renbaan en het organiseren van wedstrijden. Zeker dat laatste moet eerder een gevolg zijn dan een doel op zich.

Voor de financiering van de exploitatie, kijkt de sector vooral naar privépartners in samenwerking met de overheid. Er zijn momenteel al concrete signalen uit de privésector. Men wil investeren in de site, maar pas als alle moeilijkheden (zoals ruimtelijke ordening en mobiliteit) van de baan zijn.

Ook de toegang tot de site moet aangepast worden. De toegang ligt nu op de Brusselse Ring die binnen afzienbare tijd het statuut autosnelweg zal krijgen. Rechtstreekse in- en uitgangen op deze weg zullen dan verboden worden. Dit probleem is echter gemakkelijk op te lossen door het rooien van een beperkt aantal bomen. De sector roept op tot politieke moed om van de site iets moois te maken. De site is niet alleen dicht bij Brussel gelegen, maar Groenendaal ligt bovendien ook in een bos, zodat een perfecte synergie tussen paard en bos mogelijk is.

De opgerichte groep is momenteel een dossier aan het afronden. Men is van plan om met dit dossier bij de verschillende bevoegde ministers (onder meer minister Hilde Crevits, bevoegd voor Leefmilieu) langs te gaan en het toe te lichten. De sector wil vooral voorkomen dat bomen worden aangeplant, dat het aspect van de ruimtelijke ordening duidelijk wordt aangekaart en dat tevens het signaal wordt gegeven dat alle neuzen binnen de sector in eenzelfde richting staan. Het is evenwel belangrijk om niet langer tijd te verliezen; 1 januari 2009 is immers niet meer veraf. De voorzitter merkt op dat het toch wel een vrij ruime problematiek is. Zo is de site ook gelegen in een Habitatrichtlijn (Europese regelgeving) waar heel specifieke maatregelen van toepassing zijn.

De sector geeft aan dat een paardensite op zich cruciaal is omdat die uitstraling geeft. Uitstraling zoals men dat ook in het buitenland terugvindt (bv. in Andalusië of in de staat Kentucky in de VS en andere regio's). Vlaanderen heeft veel meer te bieden, maar we komen daar niet of veel te weinig mee naar buiten. Er is het Belgisch Trekpaard, erkend als levend erfgoed. Er is het Belgisch Warmbloedpaard, topper van de wereld. Beiden zijn echter onvoldoende gekend. Nochtans zit het paard in de cultuur van de Vlaming, het is een identiteit die wij moeten kunnen uitdragen. Dat kan men niet als er in Vlaanderen geen centrale plaats is die die uitstraling heeft en waar buitenlanders op een fatsoenlijke manier kunnen onthaald worden. Vlaanderen heeft een dergelijke plaats nodig; de site Groenendaal is hiervoor de ideale locatie.

Het kabinet van de Staatssecretaris voor de Coördinatie van de fraudebestrijding Carl Devlies stelt dat zij ook bevoegd zijn voor een gedeelte van de justitie en hierdoor voor de kansspelcommissie. Er zijn heel wat misverstanden die best eens uitgeklaard worden. De zaak van de paardenwedrennen is hoofdzakelijk een gewestelijke materie, waar het federale niveau slechts minimaal aanwezig is. Het Grondwettelijk Hof heeft in 2005 geoordeeld dat het 'decreet Denys' voor een gedeelte moest vernietigd worden, omdat erin voorzien was dat op gewestelijk vlak vergunningen zouden worden afgeleverd, terwijl dit een federale materie is. Het kabinet van staatssecretaris Devlies werkt momenteel, op advies van de kansspelcommissie, aan een wetsontwerp dat gelijkloopt met een ander wetsvoorstel dat reeds is neergelegd door mevr. Crombé-Berton. Tussen beide zijn er weliswaar een aantal nuanceverschillen over wie uiteindelijk verantwoordelijk zal zijn. Maar de twee wetsvoorstellen regelen op federaal niveau alleen maar wie welke weddenschappen mag organiseren: niets meer en niets minder. Op het ogenblik dat een bookmaker, een renvereniging of een wedkantoor een vergunning krijgt - niet om wedrennen te organiseren want daar houdt de federale regelgeving zich niet mee bezig, maar wél om weddenschappen te organiseren -, dan is het federale luik af. Het plan bestaat om alle weddenschappen, dus ook de paardenweddenschappen, vergunningsplichtig te maken. Wat dit betreft vraagt men in het voorstel van mevr. Crombé-Berton, dat al is neergelegd in de Senaat, om onderlinge weddenschappen te kunnen toestaan door Belgische verenigingen op buitenlandse rennen. Dat stond niet in het advies van de kansspelcommissie, maar Staatssecretaris Devlies is dat idee genegen. Hij heeft er dus principieel niets op tegen om diegenen die vergund worden of een vergunning zullen krijgen, mits een

bestaand bilateraal akkoord, onderlinge weddenschappen op buitenlandse rennen te laten aannemen. Hierdoor zouden er uiteraard mogelijkheden ontstaan om aan meer financieringsmiddelen te komen. De rol van het federale overheid beperkt zich dus louter tot het afleveren van een vergunning. Onderlinge weddenschappen op Belgische paardenwedrennen zullen dus mogelijk worden, wedkantoren zullen een vergunning kunnen krijgen en een Vlaamse vereniging zal, mits een bilateraal akkoord, kunnen samenwerken met het buitenland en onderlinge weddenschappen kunnen aannemen. Dit komt voor een groot stuk neer op wat voorzien was in het 'decreet Denys', alleen wordt die vergunning nu federaal afgeleverd door de kansspelcommissie. Eenmaal de vergunning er is, speelt het federale niveau niet meer mee voor wat er achteraf gebeurt en welke afspraken er met Vlaanderen worden gemaakt over de tarieven van taksen, over subsidies en over welk gedeelte dat moet terug vloeien naar de sector. Het Grondwettelijk Hof vroeg enkel dat de vergunning om een weddenschap toe te staan, wordt afgeleverd op het federaal niveau. Aangezien men daar volop mee bezig is, is dit goed nieuws voor de sector.

De sector juicht inderdaad het initiatief toe, maar verwijst naar wat gebeurd is in het Franstalige gedeelte van Zwitserland. Daar heeft men een akkoord gesloten met de PMU Frankrijk. Dit is een heel belangrijke organisatie, die de paardenrensector in Frankrijk financiert. Zonder de PMU zouden er in Frankrijk geen rennen bestaan. Nu ondervinden zij echter een grote druk vanuit Europa, dat pleit voor concurrentie. Dit zet PMU Frankrijk en meteen ook de hele financiering van de sector onder grote druk. Die concurrentie (via internet en/of via het buitenland) zou tot gevolg hebben dat er vanuit die hoek geen gelden meer terugvloeien naar de sector, wat zich uiteraard meteen zou laten voelen. Voor de betrokken regio (het Franstalig gedeelte van Zwitserland) zelf betekende dit alvast een totale heropleving van de Zwitserse rennen.

De sector pleit om dit Zwitsers model ook in Vlaanderen (via een bilateraal akkoord, zie hoger) te bespreken. Belangrijk hierbij is dat de wedkantoren (zoals bv. Ladbroke) in hun eigen rol blijven en de onderlinge weddenschappen (risicoweddenschappen) niet als 'bookmaking' gaan benaderen. Bij 'bookmaking' gaat men wedden tegenover een bookmaker, waarbij de ene partij winst maakt en de andere verlies. De bookmaker zelf heeft er alle belang bij om zelf zoveel mogelijk winst te maken en dit voordeel dan voor zichzelf op te strijken. Onderlinge weddenschappen zijn zoals een loterij; iedereen kan wedden en het geld wordt verdeeld. Er is geen derde partij, het zijn alleen de spelers onder elkaar. De sector wijst het kabinet erop dat 'bookmaking' momenteel in België aanwezig is. Men neemt daar enkel weddenschappen aan op buitenlandse rennen. Men maakt winst, maar de rensector zelf ontvangt hier niets van. De bookmakers betalen weliswaar belastingen, maar ze houden de winst op die weddenschappen (vaak zijn het winstgevendende bedrijven die beursgenoteerd zijn) voor zichzelf. Het 'decreet Denys' voorzag dat de belastingen zouden verminderen, maar dat de bookmakers op die buitenlandse rennen een bijdrage zouden leveren aan de Vlaamse rensector. Dat decreet is echter, zoals reeds eerder aangehaald, vernietigd geweest. Het nieuwe voorstel moet dus inhouden dat het geld van buitenlandse rennen rechtstreeks naar de renmaatschappijen vloeit, zoals dat trouwens ook elders in Europa al gebeurt. Daarvoor zijn trouwens internationale regels uitgewerkt. Dit zou betekenen dat de renverenigingen, mits een bilateraal akkoord, onderlinge weddenschappen zouden kunnen aannemen op de Franse rennen. Dat zou uiteraard gokkers aantrekken. De sector wijst er nog eens op dat veel van de paarden, precies wegens gebrek aan renbanen, niet meer in België lopen, maar in Frankrijk.

Het kabinet van Carl Devlies wijst op een hardnekkig misverstand. Het kabinet kan op federaal vlak enkel de toestemming geven dat er door een renvereniging onderlinge weddenschappen op buitenlandse rennen kunnen plaatsvinden. Concreet kan het federale niveau daarvoor een vergunning afleveren, maar daarmee stopt dan ook hun bevoegdheid. Wat in het 'decreet Denys' was bepaald, om ook bookmakers toe te laten een vermindering te geven aan belastingen die dan zou moeten terugvloeien naar de sector, behoort niet tot de bevoegdheid van het federale niveau. Dat behoort tot de bevoegdheid van Vlaanderen.

De sector wijst op grote financiële problemen met de Belgische PMU die zijn beloftes niet nakomt. Zo haalt de vergadering het voorbeeld aan dat de PMU aan de sector beloofde om per tiercé € 3.000 inbreng te geven, maar na ondertussen negen tiercés, blijkt nog geen enkele euro ontvangen te zijn. De sector beklaagt zich erover dat zij bij niemand terecht kunnen om hun gelijk (en gelden) af te dwingen. De vergadering stelt daarom voor om de PMU te laten afhangen van Frankrijk. In Frankrijk wordt alles immers veel professioneler aangepakt (met onder andere sponsoring). In België daarentegen valt alles wat er op de renbaan dient te gebeuren ten laste van de organisator zelf. Er zijn geen subsidies, en men voelt zich totaal in de steek gelaten. De renmaatschappijen doen een dringende oproep om hen er weer bovenop te helpen. Ook duidt de sector nogmaals op het probleem dat van al het geld dat gespeeld wordt, niets terugvloeit naar de renmaatschappijen zelf. Er zijn enkel inkomsten van wat gespeeld wordt op de renbaan zelf. Ook hier houdt de sector een pleidooi om de druk te verhogen en de nodige maatregelen te treffen.

De voorzitter heeft begrip voor de vraag van de sector, maar kan uiteraard geen termijn naar voor schuiven binnen dewelke de zaak kan aangepakt worden.

De sector kaart de problematiek van de taxen op spelen, weddenschappen en volksvermakelijkheden nogmaals aan. Nog steeds worden door sommige belastingdiensten de disciplines jumping, dressuur, mennen of military beschouwd als spelen en weddenschappen. In bepaalde provincies worden daarom taxen opgelegd, niettegenstaande er op die wedstrijden niet gewed, noch gegokt wordt. De sector wil daar definitief vanaf komen. De problematiek kwam reeds uitgebreid aan bod in de dialoogdag 'Paard en overheid'. Voor verdere info wordt dan ook naar het verslag van deze dialoogdag verwezen.

De rensector wijst op het bestaan van het 'klein spel'. Daar grijpen paardenrennen plaats die illegaal zijn, maar tegelijkertijd heel erg populair zijn en op tal van plaatsen doorgaan. Er worden weddenschappen aangenomen waarop totaal geen controle is, waar geen vergunningen voor bestaan en waar geen controle gebeurt op de veiligheid, inzet of de gezondheid van de paarden (zie dialoogdag 'Paard in de samenleving'). Men stelt echter vast dat meer en meer mensen zich tot het 'klein spel' wenden, eerder dan tot de klassieke rennen. Dat wordt ook door naakte cijfers bevestigd. Zo blijkt uit de economische studie dat het 'klein spel' een honderdtal koersdagen voor circa 1200 rennen op jaarbasis organiseert, terwijl de renverenigingen 'slechts' instaan voor de organisatie van ongeveer achthonderd rennen.

Als bovendien de klassieke rennen zouden verdwijnen, zal het circuit van het 'klein spel' ongetwijfeld nog aan belang winnen. De rensector zelf kan dat niet controleren en klaagt tezelfdertijd de vaststelling aan dat nagenoeg niemand hiertegen reageert.

Het kabinet van Carl Devlies geeft aan dat alle spelen en weddenschappen in principe illegaal zijn, tenzij ze zijn toegestaan. Men wil immers kanaliseren en een aantal zaken vergunningsplichtig maken. Wie geen vergunning heeft, is illegaal bezig en daar kan men tegen optreden. Of er effectief opgetreden wordt tegen het 'klein spel' weet men niet, omdat in hoger vermelde wetsvoorstellen er een uitzondering wordt voorzien. De kansspelcommissie zal dus eerst moeten oordelen of de kleine gemakkelikheden al dan niet vergunningsplichtig zijn. Moest het zo zijn dat het 'klein spel' niet meer zo klein blijft, en men vaststelt dat zij geen vergunning hebben aangevraagd, dan is de kansspelcommissie dé instantie die hiertegen zou kunnen optreden, in tegenstelling tot de huidige situatie waar dit momenteel onduidelijk is. Door dit wetsvoorstel, waarbij de kansspelcommissie alles wat vergunningsplichtig is ook vergunningsplichtig gaat maken, ontstaat het grote voordeel dat men bij misbruiken wel degelijk zal kunnen ingrijpen.

7.2.4 Veilingen

De sector vraagt om veilingen meer aandacht te geven bij promotiecampagnes.

Ook de lobbygroep binnen de VCP roept de overheid op om bij deelname aan internationale beurzen een mogelijkheid van ondersteuning te voorzien.

De vergadering heeft geen opmerkingen bij de tekst.

7.2.5 Internationale beurzen

De sector geeft aan dat het zeer belangrijk is bij de promotie van het paard om voldoende aandacht te geven aan de nieuwe afzetmarkten (zoals bv. de Oostblok landen, Saoedi-Arabië en China). Meer nog dan de aandacht die er nu al is voor bv. Duitsland of Nederland.

De vergadering heeft geen opmerkingen bij de tekst.

7.2.6 Vlaamse overheidsinstellingen

De VCP merkt op dat er contacten zouden kunnen gelegd worden met handelsattachés om het luik paarden in hun opdrachten mee op te nemen. Men kan het paard van Vlaanderen nog meer en beter promoten als men ook mensen uit de paardenwereld zou opnemen in de samenstelling van handelsmissies. Zo is er enkele jaren geleden een initiatief geweest binnen Flanders Invest & Trade (FIT) met een cluster van organisaties of bedrijven die geïnteresseerd waren in de internationale afzet. Zij trokken daar samen mee naar beurzen en tentoonstellingen om zo het paard en de nevenproducten van Vlaanderen te promoten. Dat initiatief kan misschien terug opgenomen worden.

De vergadering heeft geen opmerkingen bij de tekst.

De VLP geeft nog mee dat het idee rijpt om bij het grootste tornooi ter wereld in Aken in 2009 (project partnerland Aachen 2009) Vlaanderen als paardenland én gastland in beeld te brengen. Er wordt een oproep gedaan aan iedereen die met paarden te maken heeft om hieraan mee te werken. Het is immers een buitenkans op promotie voor iedere stamboek, iedere vereniging, elke sportfederatie en iedere actor die betrokken bij het Vlaamse paardengebeuren.

Colofon

Redactie “7 dialoogdagen over de paardenhouderij”

Jan De Boitselier, Rudi Eerdekens, Evelyne Goemaere, Eddy Laeremans, Carine Luys, Ludo Naessens, Theo Sleuwaegen, Raf Steegmans, Gerlinde Verdoodt, Lies Vlamynck, Mark Wentein.

Administratie

Vlaamse Landmaatschappij

Gulden-Vlieslaan 72

1060 Brussel

Tel: 02/543.72.15

Fax: 02/543.73.99

Verantwoordelijke uitgever

Ir. Guido Clerx

Gedelegeerd Bestuurder, wnd.

Vormgeving: www.cayman.be

Druk: www.vandenbroele.be

Depotnummer: D/2009/6.375/1

© Vlaamse Landmaatschappij

Alle rechten voorbehouden. Overnamen van gedeelten van de tekst in publicaties met een educatief of wetenschappelijk doel is toegelaten mits bronvermelding.

Het document is beschikbaar op www.vlm.be.